Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ, МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Навчальний посібник

Колектив авторів

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
В. В. Шаблистого

Дніпро
2025

УДК 343.33:341.322.5
В 63

Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 6 від 27.11.2025)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Павло Фріс – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Дмитро Мірковець– доктор юридичних наук, професор, начальник Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань.

В 64 **Воєнні злочини : кримінально-правовий аналіз, методика розслідування та віктимологічні аспекти** : навч. посіб. / Кол. авт.: О. О. Ганжа, О. А. Моргунов, О. С. Юнін та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Шаблистого. Дніпро : Дніпров. держ. у-т внутр. справ. 2025. 312 с.

ISBN 978-617-560-110-5

Навчальний посібник підготовлено з урахуванням основних змін кримінального та кримінального процесуального законодавства стосовно кваліфікації воєнних злочинів за ст. 438 КК України. Розглянуто особливості їх розслідування та віктимологічна характеристика.

Для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти юридичного спрямування, працівників правоохоронних органів, суду та прокуратури.

ISBN 978-617-560-110-5

© ДДУВС, 2025
© Автори, 2025

ЗМІСТ

Автори 5

Перелік умовних скорочень 7

ВСТУП 8

Розділ 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ» ЗА ст. 438 КК УКРАЇНИ 10

1.1. Загальна кримінально-правова характеристика воєнних злочинів 10

1.2. Об'єктивні ознаки кримінального правопорушення «Воєнні злочини» 14

1.2.1. Об'єкт кримінального правопорушення «Воєнні злочини» 14

1.2.2. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення «Воєнні злочини» 23

1.3. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення «Воєнні злочини» 60

1.3.1. Суб'єкт кримінального правопорушення «Воєнні злочини 60

1.3.2. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення «Воєнні злочини» 62

Розділ 2. МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ 66

2.1. Загальна методика розслідування воєнних злочинів 66

2.1.1. Характеристика предмета доказування у провадженнях про воєнні злочини 66

2.1.2. Особливості доказування об'єктивних елементів складу воєнних злочинів 73

2.1.3. Доказування наслідків винного діяння 74

2.2. Особливості доказування суб'єктивних (ментальних) елементів складу воєнних злочинів 83

2.3. Особливості доказування контекстуального вчинення воєнних злочинів 85

2.4. Методика розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях 91
2.4.1. Криміналістична характеристика сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях 92
2.4.2. Особливості початкового етапу розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях 97
2.4.3. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій при сексуальному насильстві 99

Розділ 3. ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ 104
3.1. Кількісні та якісні показники жертв воєнних злочинів 104
3.2. Кримінологічна характеристика воєнних злочинів: сучасний стан досліджень 107

Список використаних джерел 115

Додаток: аналіз судової практики за ст. 438 КК України 130

АВТОРИ

Олександр Ганжа – начальник Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, генерал поліції третього рангу

Олександр Моргунов – заступник начальника Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції

Олександр Юнін – проректор Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, полковник поліції;

Володимир Шаблистий – директор Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Анатолій Волобуєв – професор кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Оксана Гритенко – професор кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Тетяна Орлова – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Таїсія Шевченко – т.в.о. завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Максим Почтовий – заступник директора Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший дослідник;

Сергій Ісланкін – старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Ірина Шило – старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Тетяна Жеглінська – старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Михайло Шавкун – викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Олександр Гриза – адвокат (м. Дніпро), кандидат юридичних наук

Перелік умовних скорочень

АЕС – атомна електростанція

ООН – Організація Об'єднаних Націй

МГП – міжнародне гуманітарне право

МКС – Міжнародний кримінальний суд

МЗК – міжнародний збройний конфлікт

МТКЮ – Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії

ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

ДП – додаткові протоколи до Женевських конвенцій від 12.08.1949

ДП I – додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977

ДП II – додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977 (щодо збройного конфлікту неміжнародного характеру)

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

ЖК – Женевські конвенції від 12.08.1949 про захист жертв війни

ЖК (I) – Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених та хворих в регулярних арміях

ЖК (II) – Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі

ЖК (III) – Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими

ЖК (IV) – Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

РС МКС – Римський статут Міжнародного кримінального суду

ЗК – збройний конфлікт

ОТ – окупована територія

ТОТ – тимчасово окупована територія

КПКУ – Кримінальний процесуальний кодекс України

ККУ – Кримінальний кодекс України

ВСТУП

Навчальний посібник присвячено актуальній у сучасних умовах тематиці – кримінально-правовому аналізу воєнних злочинів, передбачених статтею 438 Кримінального кодексу України (далі – КК України), та методиці розслідування воєнних злочинів в сучасних умовах. Актуальність дослідження зумовлена безпрецедентними викликами, що постали перед Україною внаслідок широкомасштабної збройної агресії російської федерації. У таких умовах проблеми кваліфікації, доказування та ефективного розслідування воєнних злочинів набули не лише наукового, а й першочергового практичного значення для системи правосуддя та міжнародно-правової відповідальності держави-агресора.

Посібник має чітку логічну структуру й поєднує теоретичний і практичний аспекти теми. У вступі визначено мету, завдання та методологічні засади дослідження. Перший розділ ґрунтовно розкриває об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення «воєнні злочини», зокрема аналізує зміст і межі диспозиції ст. 438 КК України. Автори врахували останні зміни законодавства, зокрема уточнення термінології відповідно до норм міжнародного гуманітарного права, розширення переліку дій, що визнаються воєнними злочинами, та підвищення ролі інституту командної відповідальності. Крім того, авторами навчального посібника враховані внесені у 2024 та 2025 роках зміни до диспозиції ст. 438 КК України.

Особливу цінність становить другий розділ, де розглянуто методику розслідування воєнних злочинів. Автори подають системний аналіз предмета доказування, описують особливості фіксації наслідків злочину, взаємодію слідчих з військовими підрозділами, міжнародними спостерігачами та правозахисними організаціями. Надзвичайно важливим є підрозділ, присвячений розслідуванню сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях, що є одним із найчутливіших і найскладніших напрямів сучасної слідчої практики.

Не менш важливим є розділ, де проаналізовані віктимологічні аспекти воєнних злочинів. У ньому розглянуто кількісну характеристику жертв, особливості їх поведінки в умовах війни, а також засоби віктимологічної профілактики та підтримки постраждалих. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння авторами гуманітарного виміру

кримінального права.

Посібник має також виразне практичне спрямування. Наведені приклади з судової практики, аналітичні таблиці, рекомендації щодо проведення окремих слідчих (розшукових) дій і збирання доказів можуть бути корисними для слідчих, прокурорів, суддів, а також для адвокатів, які працюють у справах воєнних злочинів.

Варто підкреслити, що у процесі підготовки посібника автори врахували еволюцію статті 438 КК України, яка за останні роки зазнала важливих змін, пов'язаних із гармонізацією національного законодавства з положеннями Римського статуту Міжнародного кримінального суду та практикою міжнародних трибуналів. Завдяки цьому матеріал відповідає сучасному рівню наукових знань і практичних потреб системи кримінальної юстиції.

Навчальний посібник може бути рекомендований як якісний навчально-науковий ресурс для здобувачів вищої освіти, аспірантів, викладачів юридичних факультетів, а також для практичних працівників – слідчих, прокурорів і суддів, що розслідують та розглядають злочини, вчинені в умовах збройного конфлікту.

Розділ 1.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ» ЗА ст. 438 КК УКРАЇНИ

1.1. Загальна кримінально-правова характеристика воєнних злочинів

Стаття 438. Воєнні злочини

1. Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, незаконне переміщення або депортація дитини, невиправдана затримка репатріації дитини, вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій –

караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людини, –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від 21 серпня 2024 р. №3909-IX[1] набрав чинності одночасно з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від

[1] Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього: Закон України від 21 серпня 2024 р. № 3909-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text.

9 жовтня 2024 р. № 4012-IX[2], тобто з 24 жовтня 2024 р. Метою імплементаційного Закону України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX (прийнятого на основі законопроєкту №11484 від 15 серпня 2024 р., поданого Президентом України[3]) є, насамперед, узгодження положень КК України з нормами Римського статуту та забезпечення кримінально-правового переслідування за найбільш тяжкі міжнародні злочини (геноцид, злочин агресії, воєнні злочини та злочини проти людяності), а також адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу в частині виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції. Прийняттю цього імплементаційного Закону України передував період активного обговорення цієї проблематики в сферах кримінального, кримінального процесуального, міжнародного та конституційного права та пошуку оптимальної моделі імплементації, розробки різних імплементаційних законопроєктів. 20 травня 2021 р. навіть був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» (законопроєкт № 2689)[4], який передбачає внесення аналогічних чи подібних за змістом змін до тих самих статей КК, але він не був підписаний Президентом України. Відповідно до імплементаційного Закону України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX до КК внесені зміни до багатьох його статей. А це означає, що настав час для правових оцінок результатів імплементації норм Римського статуту до КК[5].Так, Кримінальний кодекс України зазнав, зокрема, змін в ст. 438 (імплементація положень ст. 8 «Воєнні злочини» Римського статуту). Згідно із Законом України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX, до ст. 438 «Порушення законів і звичаїв війни» внесені такі зміни: 1) назва статті викладена в новій редакції: «Стаття 438. Воєнні злочини»; 2) в ч. 2 цієї

[2] Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього: Закон України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text.

[3] Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього від 15.08.2024 № 11484. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44725.

[4] Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» від 27.12.2019 № 2689. URL : https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/112.

[5] Киричко В. М. Імплементація положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду до кримінального кодексу України: результати і перспективи. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2024, № 2(22). С. 1-52.

статті словосполучення «Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством» замінено словосполученням «Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людини». Нова редакція ч. 2 ст. 438 КК відрізняється від попередньої тим, що суб'єктивне ставлення винної особи до загибелі людини може бути як умисним, так і необережним. До внесення змін ст. 438 КК називалась «Порушення законів та звичаїв війни». У ч. 1 цієї статті зараз диспозиція статті є такою: «Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій». У ч. 1 ст. 8 «Воєнні злочини» Римського статуту встановлено, що «Суд має юрисдикцію стосовно воєнних злочинів, зокрема, у випадках, коли їх вчинено в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів». А далі в цій статті викладений значний перелік тих порушень, які визнаються воєнними злочинами для цілей цього Статуту.

У ст. 8 Статуту виділені чотири групи таких порушень:

1) грубі порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р.;

2) інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах у встановлених рамках міжнародного права;

3) грубі порушення статті 3, спільної для чотирьох Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., у разі збройного конфлікту неміжнародного характеру;

4) інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються у збройних конфліктах неміжнародного характеру.

Насамперед звернуто увагу на те, що в ст. 438 КК ідеться про порушення законів і звичаїв війни, а в ст. 8 Римського статуту – про порушення законів і звичаїв стосовно збройних конфліктів міжнародного або неміжнародного характеру. Як можна припустити, законодавець обмежився внесенням мінімальних змін до ст. 438 КК тому, що вважав: наявне в ній словосполучення «інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами» вже охоплює всі ті види порушень законів і звичаїв, про які йдеться в ст. 8 Статуту. Насправді це не так.

У ст. 8 Римського статуту передбачена відповідальність за порушення законів і звичаїв:

1) які застосовуються щодо війни і міжнародних збройних конфліктів (тобто законів і звичаїв війни);

2) які застосовуються в неміжнародних збройних конфліктах. У ст. 438 КК не передбачена кримінальна відповідальність за порушення законів і звичаїв, що застосовуються в збройних конфліктах неміжнародного характеру. Такого висновку доходить В. М. Киричко, який ґрунтується на тому, що бланкетна диспозиція ст. 438 КК для встановлення видів порушень відсилає безпосередньо до текстів відповідних міжнародних договорів. Термінопоняття «закони і звичаї війни» є, зокрема, в текстах всіх чотирьох Женевських конвенціях від 12 серпня 1949 р. та в Додатковому протоколі І до них від 8 червня 1977 р. Відповідно до спеціальних приписів, в них дія законів і звичаїв війни поширена на збройні конфлікти міжнародного характеру. Такого самого поширення законів і звичаїв війни на збройні конфлікти неміжнародного характеру в цих міжнародно-правових документах не передбачено. Закони і звичаї, які застосовуються в збройних конфліктах неміжнародного характеру, передбачені в ст. 3 Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., яка є загальною для них, а також в Додатковому протоколі ІІ від 8 червня 1977 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. У цих документах не використовується термінопоняття «закони і звичаї війни», а використовується термінопоняття «закони і звичаї». Той факт, що в ст. 8 Римського статуту термінопоняття «закони і звичаї» поширюються на всі види порушень, не може виступати підставою для такого самого тлумачення ст. 438 КК в чинній її редакції, тому що ст. 438 КК відсилає до тих актів, які встановлюють самі закони і звичаї війни, а не до тих, які передбачають відповідальність за їх порушення. До того ж у тексті ст. 8 Римського статуту взагалі немає термінопонять «закони і звичаї війни». Назва «воєнні злочини» відображає характер війни та всіх збройних конфліктів, під час яких застосування зброї проявляється у веденні воєнних дій. Отже, стосовно війни і збройних конфліктів (міжнародного і неміжнародного характеру) в ст. 438 КК та ст. 8 Римського статуту використовується поняття «воєнні злочини»[6].

[6]Киричко В. М. Імплементація положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду до Кримінального кодексу України: результати і перспективи. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2024, № 2(22). С. 1-52.

1.2. Об’єктивні ознаки кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

1.2.1 Об’єкт кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

Отже, після з’ясування змін, які стосуються нової редакції найменування ст. 438 КК України, пропонуємо здійснити кримінально-правовий аналіз зазначеної кримінально-правової норми із розкриттям об’єктивних та суб’єктивних ознак складу кримінального правопорушення.

У науці кримінального права України щодо розгляду питання родового об’єкта вчинення порушення законів та звичаїв війни серед науковців немає єдиної думки. Одні вчені визначають, що родовим об’єктом порушення законів та звичаїв війни є правила та ведення війни. Інша група науковців зазначає: родовим об’єктом виступає військова дисципліна, а також права і законні інтереси населення, третя група науковців вважає, що родовим об'єктом порушення законів та звичаїв війни варто вважати міжнародне право і міжнародні конвенції, які покликані врегулювати питання воєнних злочинів і норми яких порушуються під час вчинення воєнних злочинів. Враховуючи те, що родовий об’єкт складу кримінального правопорушення є критерієм побудови Особливої частини КК України, можна припустити, що родовим об’єктом суспільно небезпечного діяння, яке передбачене статтею 438 КК України, виступають охоронювані кримінальним кодексом України однорідні та взаємопов’язані між собою суспільні відносини, які покликані забезпечити мир, безпеку людства, а також міжнародний правопорядок. М. К. Зубанський пропонує під родовим об'єктом воєнних злочинів, а саме злочину порушення законів та звичаїв війни, розуміти охоронювані Законом України про кримінальну відповідальність однорідні взаємопов'язані суспільні відносини, які покликані забезпечити мир та дотримання загальних правил ведення війни, а також звичаїв міжнародного гуманітарного права та інших збройних конфліктів[7].

В теорії кримінального права питання щодо оцінки безпосереднього об’єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, часто науковцями вирішується неоднозначно. Під

[7] Зубанський М. К. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни : дис. … д-ра філос. : 081 «Право» / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. 233 с. С. 77.

безпосереднім об’єктом розглядають порядок виконання вимог міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, які покликані регулювати відповідальність за порушення законів та звичаїв війни стосовно міжнародного правопорядку у сфері війни та збройних конфліктів[8]. Об’єкт порушення законів та звичаїв війни є встановлений міжнародними актами порядок ведення війни, що визначає правила та норми, спрямовані на обмеження жорстокості збройних конфліктів і захист цивільного населення та комбатантів. Він включає: міжнародний правопорядок у сфері ведення збройних конфліктів, принципи міжнародного гуманітарного права, правила ведення бойових дій та захист жертв війни (цивільного населення, військовополонених, поранених). Ці норми закріплені в Женевських конвенціях, Гаазьких конвенціях та інших міжнародних договорах, які регулюють ведення війни та захист жертв збройних конфліктів[9]. Під безпосереднім об’єктом порушення законів та звичаїв війни пропонується розглядати регламентований міжнародно-правовими нормами порядок введення війни міжнародний правопорядок у сфері збройних конфліктів[10].

Запропоновані концепції безпосереднього об'єкта вчинення кримінального порушення у формі порушення законів та звичаїв війни, звичайно, заслуговують на увагу, але на практиці вони є досить-таки неоднозначними, оскільки одні з них розширено тлумачать безпосередні об’єкти, яким заподіюється шкода внаслідок вчинення кримінального правопорушення, а інші, навпаки, безпідставно звужують зміст об’єкта,

---

[8] Столітній А. В. Удосконалення порядку обліку злочинів, пов’язаних із порушенням законів та звичаїв війни. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 1. С. 758-765. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.126; Гальцова В. В. Злочини проти миру і міжнародного правопорядку : лекції ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М. І. Панова/ Харків: Юрайт, 2019. 96 с. С. 68.

[9] Цирулик С. С. Об’єкт складу кримінального правопорушення порушення законів та звичаїв війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство».* 2024. № 4. С. 582-585. С. 585. DOI : https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.98.

[10] Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Чернівці : Чернів. юрид. ін-т Нац. ун-ту «Одеська юридична академія», 2022. 319 с.; Кримінальне право України. Особлива частина. Альбом схем : навч. посіб. / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін. ; за ред. М. В. Карчевського. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 616 с.; Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. Конспект лекцій / В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Ю. В. Нікітін, С. С. Мірошниченко та ін. ; за заг. ред. В. В. Топчія. Ірпінь : Ун-т ДФС, 2021. 411 с.; Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернєя, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 322 с. С. 604.

який перебуває під охороною норм кримінального права України. Залежно від погляду на об’єкт кримінально-правової охорони, по-різному можна розглядати характер і обсяг злочинних дій, які характеризують воєнний злочин. Тому визначення безпосереднього об’єкта вчинення кримінального правопорушення у формі порушення законів та звичаїв війни безпосередньо пов’язане з аналізованими формами вчинення даного суспільно небезпечного діяння. Оскільки аналізована нами норма КК України передбачає декілька форм вчинення порушення законів та звичаїв війни, пропонуємо, зокрема, проаналізувати безпосередній об'єкт порушення законів та звичаїв війни відповідно у формі відповідного вчинення порушення законів та звичаїв війни як жорстокого поводження з цивільним населенням. Під основним безпосереднім об’єктом варто розуміти суспільні відносини, які покликані регулювати дотримання загальноприйнятих правил ведення війни щодо цивільного населення, а також суспільні відносини, які покликані регулювати питання життя, здоров’я та фізичної недоторканності цивільного населення, забезпечення нормального морального стану, а також нормальних умов життєдіяльності населення[11]. В аналізованій формі вчинення порушення законів та звичаїв війни під додатковим безпосереднім факультативним об'єктом можна розглядати відносини, покликані регулювати право власності, якщо мова йде про руйнування об’єктів права власності цивільного населення. Загальновідомим фактом є те, що під час будь-яких бойових дій, як під час Першої та Другої світових війн, так і під час збройної агресії російської федерації щодо України безпосередня шкода у випадку вчинення порушення законів та звичаїв війни, наприклад у формі застосування заборонених способів та методів ведення війни, може спричинятися як і цивільному населенню, так і їхньому майну, що безпосередньо пов'язане з руйнуванням об'єктів інфраструктури, знищенням об'єктів приватної власності, серед яких домівки або інші господарські приміщення людей[12]. Отже, коли порушення законів та звичаїв війни призводить до руйнування приватної власності, воно посягає не лише на порядок ведення війни (основний об’єкт), але й на право власності (додатковий факультативний об’єкт). Додатковим факультативним об’єктом захисту може бути життя особи, залежно від конкретних обставин кримінального правопорушення. Наприклад, вбивство цивільного населення, яке є грубим порушенням встановленого міжнародними актами порядку ведення війни і тягне за собою серйозні

[11] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 79.

[12] Там само. С. 80.

юридичні наслідки для винних осіб[13].

Безпосереднім додатковим обов'язковим об'єктом кримінального правопорушення залежно від виду вчиненого суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК, є альтернативними, а в разі вчинення діяння, передбаченого ч. 2 ст. 438 КК, – життя особи[14].

Обов'язковою ознакою об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, є його предмет. Визначення предмета, так само, як і визначення об'єкта, на нормативному рівні не закріплено, саме тому воно є центром наукових дискусій відносно його сутності. Найчастіше виникають неоднозначності відносно розуміння його матеріальності чи нематеріальності. Виваженим є підхід, запропонований розробниками проєкту Кримінального кодексу України, згідно з яким предметом є матеріальний об'єкт (річ, інформація, енергія), який має інтелектуальну, майнову чи іншу цінність, та щодо якого вчинене кримінальне правопорушення[15]. Предмет порушення законів та звичаїв війни становлять об'єкти цивільного призначення (нерухоме та рухоме майно), зокрема національне майно, яке є матеріальним носієм культурних цінностей: пам'ятки архітектури, історії та мистецтва, археологічні пам'ятки, рукописи, архіви, колекції, музеї, бібліотеки тощо[16].

У навчальній літературі щодо предмета кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, визначають: 1) національні цінності – об'єкти цивільного призначення (нерухоме і рухоме майно), зокрема національне майно, яке є матеріальним носієм культурних цінностей: пам'ятки архітектури, історії та мистецтва, археологічні пам'ятки, рукописи, архіви, колекції, музеї, бібліотеки; 2) засоби ведення війни, заборонені міжнародним правом (у разі їх застосування) – зброя та інші засоби, здатні заподіяти надмірні ушкодження, страждання людині чи серйозну шкоду природному середовищу; запалювальні кулі та кулі, що легко розширюються або

---

[13] Цирулик С. С. Зазнач. твір.

[14] Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернєя, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 322 с.; Вознюк А. А., Жук І. В. Порушення законів і звичаїв війни: безпосередні об'єкти, предмети та потерпілі від злочину. Загальні положення «jus in bello». *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 4 (100). С. 57-74.

[15] Проєкт Кримінального кодексу України від 16 червня 2024 року. *EUAM Ukraine*. URL: https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/06/17/kontrolnyjtekst-proyektu-kk-16-06-2024.pdf (дата звернення: 03.07.2025); Цирулик С.С. Зазнач. твір.

[16] Порушення законів та звичаїв. війни. *Велика Українська Енциклопедія*.URL : https://vue.gov.ua/; Цирулик С. С. Зазнач. твір.

розриваються в тілі людини; задушливі й отруйні гази; зброя, що вражає осколками; зброя, що породжує уламки, невидимі у рентгенівських променях; протипіхотні міни та міни-пастки; запальні зброя та боєприпаси; осліплююча лазерна зброя[17].

Диспозицією основного складу визначено лише один вид предмета – національні цінності. Він стосується такої форми об'єктивної сторони, як розграбування національних цінностей на окупованій території. Види інших предметів деліктів можна встановити на підставі тлумачення положень ст. 438 КК та відповідних норм МГП. Наприклад, до них можна віднести чуже майно, будівлі та споруди, об'єкти рослинного і тваринного світу тощо[18]. Предметом порушення законів і звичаїв війни є речі цивільного призначення, з певними властивостями яких пов'язується наявність у діях особи ознак складу злочину. Натомість воєнні об'єкти не можуть бути предметом цього злочину[19]. У науці під національними цінностями пропонують розуміти: соціальні, матеріальні та духовні блага, що задовольняють потреби та інтереси людей і сприяють прогресивному розвитку особи, суспільства і держави[20]; об'єкти цивільного призначення (нерухоме та рухоме майно), зокрема національне майно, яке є матеріальним носієм культурних цінностей: пам'ятки архітектури, історії та мистецтва, археологічні пам'ятки, рукописи, архіви, колекції, музеї, бібліотеки[21]; всі предмети зовнішнього світу, що мають будь-яку цінність (економічну, культурну, наукову, історичну, екологічну й т.п.) держави, або ті, що перебувають у власності фізичних чи юридичних осіб (крім іноземних юридичних осіб), а також у власності існуючих у державі суспільних або релігійних організацій [22, с. 11][22]. Зазначені дефініції розкривають різні аспекти цієї ознаки

[17] Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Чернівці : Чернів. юрид. ін-т Нац. ун-ту «Одеська юридична академія», 2022. 319 с. С. 307-308.

[18] Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернєя, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 322 с. С. 27.

[19] Базов В. П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 22 с., С. 11.

[20] Гай–Нижник П. П., Чупрій Л. В. Національні інтереси, національні цінності та національні цілі як структуроформуючі чинники політики національної безпеки. *Гілея: науковий вісник.* 2014. № 84 (5). С. 465-471. С. 467.

[21] Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко та ін. ; за ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чер-нєя. 2-те вид., переробл. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с. С. 1053.

[22] Миронова В. О. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / ДДУВС. Дніпропетровськ, 2008. 21 с.

кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК. Наявність різних підходів до тлумачення поняття «національні цінності», вочевидь, обумовлена відсутністю визначення цього терміна на законодавчому рівні.

Предметом розграбування національних цінностей на окупованій території є важливі об'єкти промисловості, транспортної інфраструктури, об'єкти культурної спадщини, зокрема культурні цінності тощо. Об'єкт культурної спадщини – визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їх частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність (ст. 1 Закону України «Про охорону культурної спадщини» від 8 червня 2000 р. № 1805-III)[23]. В Україні облік об'єктів культурної спадщини ведеться в Державному реєстрі національного культурного надбання, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 року № 466 «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання»[24].

Під культурними цінностями розуміють: об'єкти, що мають велике значення для культурної спадщини народів і відіграють важливу роль у духовному житті людей (пам'ятники архітектури та історії, твори мистецтва, релігійні або світські пам'ятники, археологічні об'єкти, музеї, бібліотеки, архіви, театри тощо) (п. 30 підрозділу 2 розділу I Інструкції №164)[25]; об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства, зокрема: оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та монтажі з будь-яких матеріалів, твори декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва; предмети, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки

[23] Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text.

[24] Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання : постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 р. № 466. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-92-п#Text.

[25] Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ МО України від 23 березня 2017 р. № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text.

і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва; предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок; складові частини та фрагменти архітектурних, історичних, художніх пам'яток і пам'яток монументального мистецтва; старовинні книги та інші видання, що становлять історичну, художню, наукову та літературну цінність, окремо чи в колекції; манускрипти, інкунабули, стародруки, архівні документи, включаючи кіно-, фото- і фонодокументи, окремо чи в колекції; унікальні та рідкісні музичні інструменти; різноманітні види зброї, що має художню, історичну, етнографічну та наукову цінність; рідкісні поштові марки, інші філателістичні матеріали, окремо чи в колекції; рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування; зоологічні колекції, що становлять наукову, культурно-освітню, навчально-виховну або естетичну цінність; рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології України (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 р.)[26].

Правовий режим охорони національних цінностей під час воєнних дій визначається Гаазькими конвенціями про закони та звичаї війни 1899 р. і 1907 р., Гаазькою конвенцією про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. та протоколами до неї.

Конвенція про захист культурних цінностей у разі конфлікту 1954 р. дає визначення культурних цінностей, якими вважаються, незалежно від їх походження та власника: a) цінності, рухомі чи нерухомі, які мають велике значення для культурної спадщини кожного народу, такі як пам'ятники архітектури, мистецтва або історії, релігійні або світські, археологічні розташування, архітектурні ансамблі, які представляють історичний або художній інтерес, твори мистецтва, рукописи, книги, інші предмети художнього, історичного або археологічного значення, а також наукові колекції чи важливі колекції книг, архівних матеріалів або репродукцій цінностей, зазначених вище; b) будівлі, головним та дійсним призначенням яких є збереження або експонування рухомих культурних цінностей, зазначених у пункті (a), такі як музеї, великі бібліотеки, сховища архівів, а також укриття, призначені для збереження в разі збройного конфлікту рухомих культурних цінностей, зазначених у параграфі (a); c) центри, у яких є

[26] Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21 вересня 1999 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14# Text.

значна кількість культурних цінностей, зазначених у пунктах (a) та (b), так звані «центри зосередження культурних цінностей»[27]. Система норм МГП зосереджує дію правового захисту щодо певних предметів навколо поняття культурних цінностей, на противагу національному законодавству, де предметом кримінально-правової охорони виступають національні цінності. Тобто можна відзначити певну невідповідність термінології. Зміст поняття «національні цінності» є більш ширшим[28].

За ч. 1 ст. 438 КК України предмет складу злочину є обов'язковою ознакою далеко не для всіх форм вчинення порушення законів та звичаїв війни. Так, предмет складу злочину буде обов'язковою ознакою при вчиненні порушення законів та звичаїв війни у формі розграбування національних цінностей на окупованих територіях. У такому випадку під предметом складу злочину варто розглядати національну цінність, яка перебуває на окупованій території, відповідно тоді предмет складу злочину безпосередньо визначений у ст. 438 КК України. За цих обставин він є обов’язковою ознакою для аналізу суспільно небезпечного діяння та визначення його відповідності положенням КК України.

Предмет складу злочину завжди виступає речовою ознакою злочину, оскільки предметом складу злочину може виступати лише певна річ матеріального світу. Під предметом складу злочину, передбаченого в ст. 438 КК України, слід розглядати не будь-які речі матеріального світу, а лише ті, які названі безпосередньо в Законі України про кримінальну відповідальність, та внаслідок впливу на які суб’єкт злочину може здійснити суспільно небезпечні діяння та заподіяти шкоду об'єкту злочину, а також з властивостями яких законодавець пов’язує наявність у діях особи ознак конкретного складу кримінального правопорушення[29]. В деяких випадках для визначення предмета суспільно небезпечного діяння, передбаченого статтею 438 КК України, важливе значення має також розмір відповідного майна, якому заподіюється шкода внаслідок вчинення кримінального правопорушення. Для аналізу даних випадків необхідно звернутися до положення Женевської конвенції, відповідно до якої до воєнних злочинів віднесено незаконне, довільне та здійснюване у великих масштабах викрадення і привласнення майна, яке не викликане воєнною необхідністю. Враховуючи вимоги конвенції ООН про заборону військового або будь-якого іншого застосування засобів впливу на

[27] Конвенція про захист культурних цінностей у разі конфлікту від 14 травня 1954 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text.

[28] Вознюк А. А., Жук І. В. Порушення законів і звичаїв війни: безпосередні об’єкти, предмети та потерпілі від злочину. Загальні положення «jus in bello». *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 4 (100). С. 57-74.

[29] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 88, 56.

природні середовища від 1977 року, до предмета порушення законів та звичаїв війни варто також відносити живе природне середовище, а також об'єкти природної спадщини та природної інфраструктури[30].

Отже, у контексті статті 438 КК України предмет кримінального правопорушення є обов'язковою ознакою лише для деяких форм його вчинення, насамперед для розграбування національних цінностей. Поняття «національні цінності» є ширшим, ніж «культурні цінності», визначені міжнародним правом. Воно включає як матеріальні об'єкти культурної спадщини, так і інші об'єкти цивільного призначення, що мають важливе значення для держави. В інших випадках предмети можуть бути конкретизовані через тлумачення норм національного та міжнародного права, включаючи чуже майно, об'єкти цивільної інфраструктури та навіть об'єкти природного середовища.

Обов'язковою ознакою більшості виявів порушення законів і звичаїв війни є наявність спеціальних потерпілих. Попри те, що в диспозиції ст. 438 КК ідеться лише про військовополонених і цивільне населення, категорії інших потерпілих від цих воєнних деліктів можна встановити на підставі тлумачення положень ст. 438 КК та відповідних норм МГП. Потерпілими від злочину, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК, можуть бути виключно особи, що перебувають під захистом МГП. Категорії таких осіб визначаються насамперед ЖК та ДП. Зокрема, під захистом норм МГП перебувають такі суб'єкти: 1) жертви збройних конфліктів – поранені та хворі; військовополонені або інші особи, свобода яких обмежена у зв'язку зі збройним конфліктом; особи, які потерпіли корабельну аварію (аварію літального апарата); цивільні особи, які знаходяться в районі воєнних дій та на окупованій території; 2) медичний і духовний персонал; 3) парламентери та особи, які їх супроводжують; 4) персонал цивільної оборони; 5) персонал, який відповідає за захист та охорону культурних цінностей; 6) персонал, який бере участь у гуманітарних акціях (п.п. 19, 45 підрозділу 2 розділу I Інструкції)[31]. У контексті міжнародного збройного конфлікту потерпілі особи, як правило, повинні належати до сторони збройного конфлікту, що є протилежною щодо сторони, до якої належить особа, котра вчиняє серйозне порушення МГП. Причому визначальним у даному випадку є не стільки громадянство потерпілого, скільки лояльність до певної

[30] Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення 22.07.2025); Зубанський М. К. Зазнач. твір.

[31] Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ МО України від 23 березня 2017 р. № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text.

сторони конфлікту. Однак факт приналежності особи до певної сторони конфлікту втрачає значення в умовах збройного конфлікту неміжнародного характеру. Загалом для різних типів збройних конфліктів виділяються різні категорії захищених осіб. Наприклад, така категорія, як військовополонені, виокремлюється виключно в контексті МЗК. У випадку, якщо потерпіла особа не належить до числа осіб, що перебувають під захистом МГП, вчинені щодо таких осіб діяння не можуть кваліфікуватись за ст. 438 КК, але за наявності достатніх для того підстав можуть являти собою «загально-кримінальні» чи військові злочини. Наприклад, насильство, вчинене членами ЗС однієї зі сторін конфлікту щодо цивільного населення, які належать до тієї ж самої сторони[32].

Отже, статус потерпілого є визначальним критерієм для розмежування воєнних злочинів (ст. 438 КК) від інших кримінальних правопорушень, вчинених в умовах збройного конфлікту. У міжнародному збройному конфлікті також важлива лояльність потерпілого до протилежної сторони.

1.2.2. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, характеризується різними за характером суспільної небезпеки альтернативними кримінально-протиправними діяннями. Це кримінальне правопорушення може бути вчинено у таких формах:

1) жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням;

2) вигнання цивільного населення для примусових робіт;

3) розграбування національних цінностей на окупованій території;

4) застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом;

5) незаконне переміщення або депортація дитини, невиправдана затримка репатріації дитини, вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях;

6) інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

[32] Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А. М. Бойко, Л. П. Брич, О. О. Дудоров та ін. ; за ред. М. І. Мельника,М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2018.. 1336 с.

7) віддання наказу про вчинення таких дій[33].

Стаття 438 КК містить бланкетну норму, а тому зміст зазначених у ній діянь розкривається у положеннях МГП. Норми міжнародних договорів та/або звичаєвих правил і правовий акт, який підтверджує, що Україна є учасницею такого міжнародного договору, мають бути відображені у кваліфікації поряд з посиланням на ст. 438 КК.

Незважаючи на те, що диспозицією ч. 1 ст. 438 КК встановлено відповідальність за всі порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, кримінальному переслідуванню підлягають лише ті діяння, які згідно з нормами МГП відповідають ознакам воєнного злочину – *є серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права.* Питання про серйозний характер того чи іншого порушення МГП вирішується органом досудового слідства та судом в кожному випадку індивідуально з урахуванням обставин кримінального провадження. Для прикладу, МТКЮ у своїх рішеннях одним з пунктів обвинувачення безпосередньо визначав «серйозні порушення Женевської конвенції 1949 р.», до яких були віднесені «умисне вбивство, тортури» (справа «Prosecutor v. Radoslav Brdanin»[34]), «згвалтування, катування, нелюдське поводження» (справа «Prosecutor v. Miroslav Bralo»[35]) тощо. Вказівки на серйозний характер порушень МГП містяться, зокрема, у таких нормах: ст. 50 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. (ЖК I)[36]; ст. 51 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р. (ЖК II)[37]; ст. 130 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. (ЖК III)[38]; ст. 147 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час

[33] Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text.

[34] TPIY, Prosecutor v. Radoslav Brdanin, case № IT-99-36, Trial Chamber Judgement. URL : https://www.icty.org/x/cases/brdanin/cis/en/cis_brdjanin_en.pdf.

[35] TPIY, Prosecutor v. Miroslav Bralo, case № IT-95-17, Trial Chamber Judgement. URL : https://www.icty.org/x/cases/bralo/cis/en/cis_bralo.pdf.

[36] Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text.

[37] Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text.

[38] Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

війни від 12 серпня 1949 р. (ЖК IV)[39]; ст. 11, 85 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосуються захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 8 червня 1977 р. (ДП I)[40]. Узагальнення серйозних порушень норм МГП представлено в п. 4-7 підрозділу 8 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, яка затверджена Наказом Міністерства оборони України від 23 березня 2017 р. № 164[41]. Проте щодо застосування цього підзаконного нормативно-правового акта слід висловити певні застереження. Йдеться передусім про те, що цей документ адресований лише військовослужбовцям і працівникам Збройних Сил України з метою забезпечення додержання ними принципів і норм МГП. Однак він має важливе значення для вивчення та тлумачення положень МГП у цілому, оскільки містить результати аналізу міжнародних договорів[42].

За конструкцією об'єктивної сторони цей злочин відноситься до злочинів з формально-матеріальним складом. На перший погляд, переважна більшість деліктів, передбачених ч. 1 ст. 438 КК, має формальний склад, а до злочинів з матеріальним складом можна віднести тільки розграбування національних цінностей на окупованій території, а також діяння, визначене ч. 2 ст. 438 КК. Однак слід брати до уваги, що у межах однієї форми об'єктивної сторони можуть мати місце делікти як з формальним, так і матеріальним складом. Наприклад, в ст. 146 ЖК IV жорстоким поводженням з військовополоненими або цивільним населенням визнано проведення над ними біологічних експериментів, які умисно спричиняють великі страждання чи серйозні травми тілу чи здоров'ю (матеріальний склад) та наругу над людською гідністю (формальний склад)[43].

Кримінально-правовий аналіз основних форм вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України:

---

[39] Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

[40] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 8 червня 1977 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.

[41] Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ МО України від 23 березня 2017 р. № 164. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text.

[42] Вознюк А. А., Жук І. В. Загальна характеристика ознак об'єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2022. № 4 (22). С. 5–19. DOI: https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2022.4.01.

[43] Там само.

Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням. Жорстоким поводженням слід вважати будь-яку протиправну поведінку (дію або бездіяльність) щодо військовополоненого чи цивільної особи, яка супроводжується насильством над ними або приниженням їх честі та гідності, зокрема: катування; нелюдське поводження (в тому числі медичні, біологічні, наукові експерименти); фізичне каліцтво; умисне заподіяння сильних страждань чи серйозних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю; вилучення органів і тканин людини; використання військовополоненого для виконання небезпечних і примусових робіт [44]. У криміналістичному аспекті воєнні злочини, пов'язані, зокрема, з жорстоким поводженням, за способом вчинення можна класифікувати на: воєнні злочини, пов'язані з сексуальним насильством; воєнні злочини, пов'язані з катуванням осіб чи іншим нелюдським поводженням; воєнні злочини, пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю; воєнні злочини, пов'язані з незаконним позбавленням волі; воєнні злочини, пов'язані із незаконною депортацією; воєнні злочини, пов'язані із взяттям заручників; воєнні злочини, пов'язані з умисним вбивством; воєнні злочини, вчинені з використанням отруйної зброї; воєнні злочини, пов'язані зі знищенням/привласненням майна тощо [45].

Жорстоке поводження з військовополоненими. Питанню правил поводження з військовополоненими присвячена Женевська конвенція про поводження з військовополоненими, яка чітко регулює статус військовополонених, а також цивільного населення під час збройних конфліктів [46].

Проблемним на практиці для кваліфікації діяння щодо жорстокого поводження з військовополоненими виступає те, що положення КК України не визначає поняття – що ж саме розуміти під поняттям «жорстоке поводження». Зазначене поняття жорстокого поводження відсутнє і в нормах міжнародного права. У даному випадку мова йде про так звані оціночні поняття, а саме поняття, зміст яких уточнюється у процесі застосування певних норм шляхом оцінювання конкретних

[44] Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О.В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. В. В. Чернєя, М. С. Цуцкірідзе, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 326 с. С. 31.

[45] Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Криміналістична класифікація воєнних злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 334-338.

[46] Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

обставин справи. Мета оцінювання для встановлення суспільно-небезпечного діяння вчиненого суб'єктом злочину.

Зазначимо, що під час збройних конфліктів питання жорстокості та жорстоке поводження може бути скерованим не тільки стосовно конкретних осіб, а й стосовно конкретних соціальних груп, націй, національностей або національних меншин. Жорстоке поводження носить організаційний характер і нерідко вчиняється із застосуванням зброї стосовно військовополонених або цивільного населення. Воно виступає родовим поняттям, яке охоплює ряд суспільно небезпечних діянь, серед яких – тілесні покарання, медичні експерименти, тортури, вбивство, видалення тканин чи органів для трансплантації тощо. Велика увага приділялася жорстокому поводженню з військовополоненими під час Другої світової війни. Зокрема акцентувалася увага на жорстокому поводженні з радянськими військовополоненими під час їхнього перебування у полоні в Німеччині.

Варто відзначити, що жорстоке поводження з військовополоненими може характеризуватися як фізичним, так і психологічним впливом на людину. Під час оцінки жорстокого поводження, пов'язаного з фізичним впливом на особу, потрібно провести детальний аналіз суспільно небезпечного діяння та суспільно небезпечних наслідків, а також причиново-наслідкового зв’язку. На основі положень кримінального права України можна зазначити, що кримінальна відповідальність за злочинну діяльність настає лише за умови, якщо було покладено обов'язок вчинити певні дії або особа мала реальну можливість у певній конкретній ситуації вчинити відповідні активні дії з метою запобігти заподіянню суспільно небезпечних наслідків, проте не зробила цього. Жорстоке поводження з військовополоненими може бути здійснено *як шляхом активної суспільно небезпечної протиправної дії суб’єкта злочину, так і шляхом злочинної бездіяльності, тобто свідомого ухилення від вчинення певних дій.* Так, аналізуючи дане твердження через призму жорстокого поводження з військовополоненими, можна виділити *два види такого жорстокого поводження, а саме: погане поводження з полоненими, яке здійснюється неодноразово, супроводжується особливою жорстокістю або направлене проти хворих та поранених, або халатне виконання обов'язків щодо хворих поранених з боку осіб, на яких покладено їх лікування та медичний догляд. Відповідальність за жорстоке поводження з військовополоненими передбачається ч. 1 ст. 438 КК України і відповідно утворює собою закінчений склад злочину.*

Жорстоке поводження з цивільним населенням. Незважаючи на те що активними учасниками бойових дій виступають комбатанти та

некомбатанти, практика свідчить про те, що цивільне населення страждає від збройного конфлікту найбільше. Розглядаючи конфлікти в Ірані, Іраку та на Ближньому Сході, а також збройну агресію російської федерації на території України, можна констатувати факти збільшення втрат серед цивільного населення під час збройних конфліктів. Відповідно до положень Женевської конвенції, а також Додаткового протоколу до неї, під «цивільним населенням» доцільно розуміти осіб, які знаходяться у випадку збройного конфлікту або під час окупації під владою держави, громадянами якої вони не є[47]. Згідно з цим міжнародним договором, до цивільного населення включають усіх осіб, які є цивільними, тобто відповідно вилучаються військові, комбатанти та некомбатанти. Практика МКС свідчить, що у випадку наявності сумнівів стосовно того, чи є особа цивільною чи не є нею, відповідно зазначається, що усі сумніви трактуються на користь такої особи і вона вважається цивільною особою [48].

Положення законодавства, які покликані захистити цивільне населення під час збройного конфлікту, розповсюджуються також і на громадян держав, що не беруть участь у збройному конфлікті, а також інших держав, але їхні громадяни перебувають на території держав, на яких відбувається збройний конфлікт або ведуться бойові дії[49]. Відповідно до положення Конвенції про охорону персоналу ООН та зв'язаного з нею персоналу від 9 грудня 1994 року особи у складі сил ООН, які беруть активну участь під час проведення операції щодо підтримки миру, користуються такою ж недоторканністю, що й цивільні особи. Так само як і цивільні особи, відповідно до Додаткового протоколу № 1 до Женевської конвенції, розглядаються також журналісти, які виконують професійні завдання в районі проведення

[47] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 112.

[48] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_911; Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text; Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text; Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text.

[49] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/995_199#Text.

бойових дій[50].

Визначення поняття цивільної особи близьке до визначення поняття некомбатант, але його треба відрізняти від випадків, коли комбатанти перебувають серед цивільного населення і залишаються об'єктами нападу. Відповідно до аналізованого нормативно-правового акту, цивільне населення, а також окремі цивільні особи не можуть бути об'єктом нападу. Також заборонено проводити акти насильства або погрози насильством, які мають основну мету – залякати цивільне населення. Під час розгляду справи стосовно колишньої Югославії щодо бомбардування міста Загреб було виявлено, що норми, відповідно до яких цивільне населення в цілому, а також окремі цивільні особи не повинні бути піддані нападам, тортурам, або знову ж таки терористичним актам, є основоположним принципом міжнародного гуманітарного права, які застосовуються у всіх збройних конфліктах на території усього світу. Положення норм міжнародного гуманітарного права передбачають заборону нападів на цивільне населення або на окремих цивільних осіб у порядку репресій, а також передбачають заборону нападів невибіркового характеру. Жорстоке поводження з цивільним населенням може бути поєднане як з фізичним, так і з психологічним впливом на людей [51].

Серед принципів міжнародного гуманітарного права, які покликані регулювати проведення збройних конфліктів відповідно до закріплених правил та звичаїв ведення бойових дій, визначено принцип захисту цивільного населення. Згідно з ним у випадку проведення збройного конфлікту сторони зобов'язані обирати способи та засоби ведення війни, які не є «необережними». З метою уникнення заподіяння шкоди цивільному населенню, яке не бере участі у збройному конфлікті відповідно до Додаткового протоколу № 1 до Женевської конвенції, сторони-учасники збройного конфлікту зобов'язані проводити чіткі розмежування цивільного населення, а також комбатантів та некомбатантів, чітко відмежовувати цивільні об'єкти інфраструктури від воєнних об'єктів, а також спрямовувати свої дії виключно проти воєнних об'єктів[52]. Це підтверджує принцип міжнародного гуманітарного права, відповідно до якого бойові дії можуть бути спрямовані виключно на виснаження військової потужності противника з метою його капітуляції,

[50] TPIY, off it-95-II-R61. 8 msrs 1996.

[51] Кримінальне право України. Особлива частина : підруч. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін. / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 3-е вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 624 с. С. 271.

[52] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_911.

і в жодному випадку не повинні бути поєднані із заподіянням шкоди, вбивств, руйнуванням об'єктів інфраструктури, а також жорстоким поводженням з цивільним населенням.

Нормами міжнародного гуманітарного права передбачено надання двох різновидів захисту цивільного населення. Загальний правовий захист цивільного населення надається незалежно від віку, статі, національної, расової або релігійної приналежності, політичних поглядів, переконань та іншого; відповідно спеціальний правовий захист надається окремим категоріям цивільних осіб. У випадку застосування загального захисту цивільного населення та окремих цивільних осіб передбачається, що ці особи у жодному випадку не можуть бути піддані жорстокому поводженню і за ними зберігається право на гуманне поводження, повагу до їхньої особистості, честі гідності, недоторканності та безпеки, забезпечення сімейних прав, релігійних переконань, звичок та звичаїв. Спеціальний захист цивільного населення в свою чергу пов'язаний із підвищеною вразливістю певних категорій населення. Він, зокрема, стосується дітей, жінок, хворих, інвалідів або їх особливим значенням у наданні допомоги цивільному населенню під час бойових дій. Тобто мова йде про медичний персонал організації цивільної оборони [53]. Окрему увагу приділяють захисту цивільного населення з боку сторін, які беруть участь у збройному конфлікті, покладаючи на такі сторони обов'язок вживати всіх заходів стосовно запобігання заподіяння шкоди іноземцям, які перебувають на території держав, що беруть участь у збройному конфлікті. Відповідно до Женевської конвенції, забороняється заподіяння таким іноземцям будь-яких фізичних страждань або їхнє знищення (ст. 37, 38 ЖК-IV)[54]. Питання про відповідальність за жорстоке поводження з цивільним населенням передбачається також під час розгляду ситуації щодо співрозмірності отриманої воєнної переваги у співвідношенні до збитків, нанесених цивільним особам.

Отже, жорстоке поводження розглядається, як родове поняття і охоплює альтернативні злочинні діяння. Відповідно, кожне з таких діянь утворює самостійний закінчений склад кримінального правопорушення, передбачений статтею 438 КК України. Так питанням жорстокого

[53] Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text; Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text; Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text.

[54] Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

поводження із цивільним населенням охоплюється ряд суспільно небезпечних діянь, серед яких: колективні покарання, катування, мордування, проведення медичних дослідів, проведення біологічних експериментів, заподіяння тяжких страждань, заподіяння каліцтва, спричинення шкоди здоров'ю, арешт особи, взяття особи в заручники, незаконне руйнування майна особи, знищення житла особи, привласнення майна, яке належить цивільному населенню, видалення тканин або органів для трансплантації, перетворення цивільного населення на об'єкт нападу, здійснення нападу вибіркового характеру, внаслідок якого заподіюється шкода цивільному населенню, примушування цивільного населення до рабської праці, вчинення дій, які наражають населення на голод, умисне створення перешкод з метою недопущення надання допомоги цивільному населенню, використання цивільного населення як живого щита з метою захисту об'єктів військової інфраструктури, та інші суспільно небезпечні діяння, які призводять до жорстокого поводження з цивільним населенням[55].

Вигнання цивільного населення для примусових робіт. Під цим поняттям доцільно розуміти залучення цивільного населення до зведення оборонних споруд, розчищення шляхів, розмінування та інших дій з можливістю застосування репресивних заходів [56]. Вигнання цивільного населення для певних робіт варто розцінювати, як суспільно небезпечне діяння, яке характеризується вчиненням декількох дій, а саме: по-перше, переміщення потерпілих з місця їх постійного або тимчасового перебування в іншу місцевість; по-друге, примушування потерпілих виконувати роботи незалежно від їхньої волі та бажання[57]. Вигнання цивільного населення і примушування його до певних дій передбачає вчинення активних дій з боку особи, яка визнається суб'єктом вчинюваного злочину. Як правило, такі дії вчиняються відкритим способом і супроводжуються застосуванням фізичного або психологічного насильства. Скоювати даний злочин шляхом бездіяльності фактично неможливо[58]. Аналізуючи сутність даного суспільно небезпечного діяння, можемо зазначити, що він

[55] Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. Київ: Дакор, 2008. 1428 с.; Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 112-117.

[56] Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с. С. 712.

[57] Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. Київ: Дакор, 2008. 1428 с.; Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 118.

[58] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 118.

характеризується формальним складом. Відповідальність настає у випадку вигнання цивільного населення і примушування його до певного виду робіт. Оскільки практика залучення цивільного населення, яке опинилося під владою воюючої сторони, яка окупувала певну територію держави супротивника, до примусових робіт виступає неодноразовим проявом на геополітичній арені, то положення міжнародного гуманітарного права покликані регулювати залучення осіб до примусових робіт. Так, відповідно до Женевської конвенції, держава-окупант може направляти на промислові роботи тільки осіб, яким на момент направлення на такі роботи виповнилося 18 років. Також вони можуть направлятися тільки на ті роботи зайнятої місцевості, що пов'язані з комунальними підприємствами, харчуванням, одягом, транспортом, здоров'ям населення. Таких осіб заборонено залучати до будь-яких робіт, що змушують їх брати участь у воєнних операціях, або залучати до організацій, які покликані вести бойові дії і мають воєнний або напіввоєнний характер. Таким чином, положення Женевської конвенції прямо передбачають можливість все ж застосування трудової повинності до населення, яке перебуває на окупованих територіях але в свою чергу забезпечують мінімальні права та гарантії особистих свобод такому населенню, забороняючи участь цивільних осіб у діях, спрямованих проти власної країни [59].

Розграбування національних цінностей на окупованій території. Під розграбуванням національних цінностей на окупованій території доцільно розглядати довільне їх вилучення за допомогою будь-якого способу, яке поєднується із подальшим перевезенням таких цінностей за межі окупованої території, з метою обернення на користь іншої держави або окремих осіб. Серед науковців існує думка, згідно з якою розграбування національних цінностей на окупованій території полягає в захопленні і оберненні таких цінностей на власну користь стороною, яка проводить окупацію відповідних територій держави супротивника. Вчинення такого діяння обов'язково пов'язане з вивезенням таких цінностей з окупованої території. Під вивезенням національних цінностей з тимчасово окупованих територій варто розуміти примусове вилучення цінностей шляхом вчинення, крадіжки, грабежу або розбою, а також шляхом вчинення шахрайських дій або незаконного привласнення та вивезення цінностей за межі окупованої території з метою їх подальшого обернення у власність іншої держави або інших осіб [60]. Розглядаючи конструкцію даного суспільно небезпечного діяння, варто

[59] Базов В. П. Зазнач. твір. С. 14-15.

[60] Миронова В. О. Зазнач. твір. С. 11.

зазначити, що порушення певних правил поводження з культурними цінностями з урахуванням їх важливого статусу становить закінчений склад аналізованого нами кримінального правопорушення. Враховуючи особливу культурну, національну цінність таких об'єктів, вчинення самого факту нападу на відповідні об'єкти культурної цінності виступає закінченим складом кримінального правопорушення.

Розглядаючи питання національних цінностей, доцільно простежити етимологію питання розграбування. Відповідно до Тлумачного словника української мови під «грабуванням», «грабунком» доцільно розглядати розбійницький напад з метою вилучення будь-якого майна у користь грабіжника [61]. Чинний КК України використовує поняття: заволодіння, розграбування, викрадення. Термін «розграбування» законодавець використовує як родовий термін стосовно певних злочинних дій, вчинених проти законів та звичаїв війни, які спрямовані врегулювати поводження з об'єктами культурної і природної спадщини. Застосування терміну «розграбування», як родового поняття для усіх злочинних діянь, які посягають на встановлений законом порядок охорони об’єктів культури, є неправильним і призводить до помилок під час кримінально-правової кваліфікації.

Відповідно до норм міжнародного гуманітарного права, а також Гаазької конвенції та додаткових протоколів до неї, зазначені суспільно небезпечні діяння можуть бути вчинені шляхом нападу на об'єкти культурної та природної спадщини або їх пошкодження, знищення незаконної реквізиції або руйнування. Регулювати питання відповідальності за напади на об'єкти культурної спадщини покликані також ряд міжнародних договорів, до яких можна віднести Женевську конвенцію 1949 року, Конвенції ООН про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 1972 року, а також Конвенції про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному вивезенню та передачі права власності на культурні цінності від 1970 року. Варто зазначити, що на відміну від положень Гаазької конвенції від 1954 року, яка передбачала можливість нападу на культурні цінності у випадку, якщо є пряма воєнна необхідність нагального прийняття такого рішення, Додатковий протокол №1 до Гаазької конвенції 1954 року встановлює абсолютну заборону нападів на культурні цінності та місця відправлення культу за відповідності умови, що цінності належать до духовної

[61] Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с. С. 1142.

спадщини народів або культурної спадщини держави [62]. Відповідно до положень Гаазької конвенції 1954 року збереження культурної спадщини є обов'язком не тільки для держави, на території якої розташовані об'єкти культурної спадщини, але й має велике значення і є обов'язком усіх народів світу. А тому необхідним є забезпечення міжнародного захисту культурних цінностей та духовної спадщини.

Однією з ознак, яка чітко відрізняє дану форму вчинення порушення законів та звичаїв війни від інших, передбачених у ч. 1 ст. 438 КК України, виступає наявність специфічного своєрідного предмета вчинення злочину, як ознаки об'єктивної сторони складу злочину. Визначення того, що ж саме розуміти під предметом вчинення порушення законів та звичаїв війни у формі розграбування національних цінностей на окупованій території, наводить нам положення КК України, а саме стаття 438. У ч. 1 цієї статі законодавець застосовує поняття національної цінності, яка перебуває на окупованій території[63], на противагу положення міжнародних нормативно-правових актів, які не визначають такого поняття і під предметом розглядуваного складу кримінального правопорушення розглядають майно, яке має історичну, культурну, релігійну або іншу національну цінність, або інше національне майно, що містить матеріальні носії культурних цінностей, які проявляються у пам'ятках архітектури, історії, творах мистецтва, наукових колекціях книг, архівних матеріалах музеїв тощо [64]. Варто зазначити також, що на противагу КК України міжнародно-правовий захист культурних цінностей розповсюджується не на всі культурні цінності та місця відправлення культових богослужінь а лише на ті культурні цінності та такі місця, які відповідно до статті першої Конвенції 1954 року становлять собою історичний, художній або архітектурний інтерес. Відповідно до Додаткового протоколу № 1 до Гаазької конвенції, такі культурні цінності повинні становити культурну чи духовну спадщину народів. А згідно з Конвенцією про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 1972 року надається особливий правовий режим захисту культурних цінностей, що становлять винятковий культурний інтерес і мають універсальне

[62] Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) від 18.10.1907 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222 74.

[63] Кримінальне право України. Особлива частина : підруч. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін. / За ред. В. В. Сташиса, В.Я. Тація. 3-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 624 с., С. 477.

[64] Там само. С. 907.

значення[65].

Звернемо увагу, що у випадку подолання конфлікту між нормами міжнародного гуманітарного права, а також норми національного законодавства, варто зазначити, що воєнні злочини проти національних цінностей розглядаються як порушення законів та звичаїв війни – за умови внесення таких цінностей до державного реєстру нерухомих пам'яток України, віднесення до унікальних документів національного архівного фонду або включення таких будівель та споруд до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Тобто такі об'єкти культурної спадщини повинні перебувати під особливим спеціальним режимом правового захисту. Під час вчинення аналізованого нами безпечного діяння, яке становить собою порушення законів та звичаїв війни, заподіюється також шкода обов'язковому безпосередньому об'єкту даної форми вчинення порушення законів та звичаїв війни, під яким доцільно розглядати відносини власності, які виникають з приводу об'єктів культурної, природної, релігійної спадщини і які перебувають під особливим правовим режимом захисту національних культурних цінностей. Відповідно до положень аналізованого нами складу кримінального правопорушення, тільки за умови настання суспільно небезпечних наслідків, як ознаки об'єктивної сторони вчиненого кримінального правопорушення проти національних цінностей, отримують свій повноцінний розвиток суспільно небезпечні наслідки, які є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони даного суспільно небезпечного діяння[66].

Як вже зазначалось, при розграбуванні національних цінностей *обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину є місце його вчинення – окупована територія.* Відповідно до ст. 42 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р., територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника. Окупація поширюється лише на ту територію, де така

[65] Ломако В. А. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид. 4-е, доп. Харків : Одіссей, 2008. 1427 с. С. 846.

[66] Зубанський М. К. Поняття та склад військових злочинів у контексті міжнародного кримінального права. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України.* 2022. Вип. № 58. С. 47-56; Зубанський М.К. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни : дис. … д-ра філос. за спец. 081 «Право» / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів:, 2023. 233 с. С. 122-128.

влада встановлена і здатна виконувати свої функції[67]. В Україні території, які окупувала рф, визнаються на нормативно-правовому рівні тимчасово окупованими. Відповідно до п. 7 ст. 1-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. тимчасово окупованою рф територією України (тимчасово окупована територія) є частини території України, в межах яких збройні формування рф та окупаційна адміністрація рф встановили та здійснюють фактичний контроль або в межах яких збройні формування рф встановили та здійснюють загальний контроль з метою встановлення окупаційної адміністрації рф[68].

Застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом. Поняття засоби ведення війни доцільно розглядати через призму Додаткового протоколу № 1 до Женевської конвенції, згідно з яким під засобами ведення війни прийнято розуміти зброю, а також інші засоби, що застосовуються учасниками збройних конфліктів для ураження живої сили, а також інфраструктури противника з метою нанесення шкоди та виснаження бойової потужності воюючої сторони[69]. Перелік засобів ведення війни, які заборонені нормами міжнародного гуманітарного права, визначаються міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Можливим також є розгляд питання закріплення законодавцем відповідальності за застосування окремих засобів ведення війни в окремих положеннях КК України. Так, наприклад, за застосування зброї масового знищення законодавець завбачає окрему відповідальність у спеціальній кримінально-правовій нормі, передбаченій КК України, а саме в ст. 439, як більш тяжкий злочин в порівнянні зі статтею 438 КК України[70].

Під застосуванням зброї масового знищення доцільно розглядати використання її властивостей відповідно до цільового призначення такої

---

[67] IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.

[68] Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text.

[69] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text; Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 129.

[70] Кримінальне право України. Особлива частина : підруч. Г. В. Андрусів, П. П. Андрушко, С. Я. Лихова та ін. / За ред. П. С. Матишевського, С. С. Яценка, П. П. Андрушка. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 896 с. С. 290.

зброї. . Для кваліфікації даного діяння не буде мати значення, чи винний наніс тілесні ушкодження із застосуванням зброї масового знищення, чи тільки погрожував її застосуванням. Важливим також під час розгляду є питання погрози застосування зброї масового знищення наявної у особи, яка вчиняє такий злочин, реальної можливості застосувати таку зброю. Тобто розглядається питання чи є у такої особи зброя масового знищення і чи може вона її застосувати. *До зброї масового знищення* прийнято відносити тільки зброю, заборонену міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Зокрема, до такої зброї належать предмети, спеціальне призначення яких спрямоване на ураження живих цілей противника, серед яких штатна армійська зброя, а також інша вогнепальна або холодна зброя, – причому як кустарного, так і заводського виробництва [71]. В теорії кримінального права часто виникають дискусії з приводу того, що засоби ведення війни пов'язані зі способами вчення злочину, хоча на практиці ці терміни мають різнобічне тлумачення. Під застосуванням хімічної зброї, дія якої пов'язана із застосуванням токсичних властивостей хімічних речовин, передбачається застосування отруйних речовин як складової частини боєприпасів.

Розглядаючи питання застосування засобів ведення війни, заборонених нормами міжнародного гуманітарного права, варто зазначити, що для кожного такого засобу є характерним особливий правовий режим поводження з такими засобами, а також такі засоби характеризуються особливим способом негативного впливу на людину. Отруйні речовини, хімічна дія яких покликана провести ураження живої сили противника, проникають всередину організму людини певними шляхами, зокрема через органи дихання, через шкіру, через шлунково-кишковий тракт та іншими способами. Застосування засобів ведення війни передбачає використання під час збройного конфлікту матеріальних носіїв таких засобів ведення війни, які пов'язані з уражаючими властивостями, що здатні під час їхнього застосування заподіяти ушкодження, або фізичні страждання особам, які безпосередньо піддаються дії таких засобів ведення війни, а також можуть спричинити серйозну шкоду цивільним об'єктам та природному середовищу.

Практика застосування зброї та боєприпасів невибіркової дії. Відповідальність за вчинення таких дій, а також визначення сутності зброї невибіркового характеру передбачені ст. 51 Додаткового протоколу №1 до Гаазької конвенції. Зокрема, встановлено, що держава ніколи не

[71] Ломако В. А. Зазнач. твір. С. 1091.

повинна застосовувати зброю, а також способи та засоби ведення війни, які не дозволяють проводити вибір в контексті ураження між цивільними об'єктами і воєнними об'єктами, не дозволяють також проводити вибірковість між цивільним населенням та учасниками збройного конфлікту, комбатантами або некомбатантами. Дане положення поширює свою дію на загрозу та захист від застосування таких видів зброї, як біологічна, хімічна, бактеріологічна, застосування отруйних, а також запалювальних речовин. Випадки застосування зброї масового ураження передбачають неможливість визначення чіткого спектру та території, на які буде поширюватися дія таких отруйних речовин, або які будуть зазнавати наслідків вживання такої зброї масового ураження. Застосування таких способів ведення війни в Іраку та Афганістані підтвердили неможливість точного визначення об'єктів, які підлягатимуть ураженню під час застосування такої зброї. Тому ставлять її використання під заборону норм міжнародного гуманітарного права.

Перелік засобів ведення війни, які заборонені нормами міжнародного гуманітарного права:

– снаряди вагою менше 400 г., які наділені властивістю вибухати або споряджені ударним чи запалювальним зарядом;

– так звані кулі «дум-дум», які за своїми фізичними властивостями легко розгортаються та сплющуються і під час влучання в тіло людини заподіюють особливих страждань;

– задушливі гази або інша хімічна зброя, які наслідком свого застосування мають на меті ураження живої сили противника шляхом заподіяння непоправних наслідків для здоров'я людини і покликані спричинити смерть живої сили противника;

– отруйна зброя, а також інші отруйні речовини;

– торпеди та інші види підводних мін;

– як один із видів зброї невибіркового характеру також розглядається бактеріологічна зброя. Зокрема, Генеральна Асамблея ООН передбачає відповідальність не тільки за застосування бактеріологічної, хімічної зброї, але й за виготовлення, виробництво та накопичення запасів такої зброї, що супроводжується токсичною дією речовин і, відповідно, можливістю настання непоправних наслідків від її застосування;

– заборонено застосовувати вогнемети, які покликані знищувати живу силу противника, а також об’єкти інфраструктури шляхом застосування термічної дії вогню, що супроводжується особливими стражданнями осіб, які потерпають від застосування такої зброї;

– боєприпаси, частини або осколки яких не можуть бути виявлені

у людському тілі за допомогою рентгенівських променів;

– наземні міни і міни-пастки. Передбачається також заборона їх застосування, а також накопичення запасів виробництва і передача воюючим сторонам;

– запалювальна зброя;

– лазерна зброя, зокрема у випадку застосування лазера не тільки для наведення ракет та снарядів у ціль, а й використання його з метою заподіяння тимчасової або постійної сліпоти. Міжнародна практика знає тільки один випадок заподіяння шкоди шляхом застосування лазерної зброї проти живої сили під час бойових дій для виведення з ладу радарів, а також систем протиповітряної оборони противника;

– використання засобів та способів впливу на навколишнє природне середовище з воєнною метою.

Нормами міжнародного гуманітарного права чітко заборонено проведення змін динаміки Землі, у тому числі і біопотоку, а також літосфери, гідросфери, атмосфери або космічного простору. У даному випадку мова йде про заборону так званої «географічної війни», яка пов'язана з умисним управлінням природними процесами, що покликані викликати землетруси, урагани, надмірне випадання опадів, зниження температур тощо[72].

Отже, визначені заборонені засоби ведення війни визначені у нормах МГП, зокрема у чинних міжнародних договорах. Такими договорами забороняється застосування зброї, снарядів і речовин, які можуть завдати надмірних ушкоджень або призвести до зайвих страждань (Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10 жовтня 1980 р.[73], ч. «е» ст. 23 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р., ч. 2 ст. 35 ДП I) [74]; засобів ведення війни, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдаватимуть широкомасштабної довготермінової і серйозної шкоди природному

[72] Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) від 18.10.1907 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222.

[73] Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10 жовтня 1980 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text.

[74] IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.

середовищу (Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10 жовтня 1980 р., ч. 2 ст. 35 ДП І); отрути або отруєної зброї (ч. «а» ст. 23 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р.); хімічної зброї (ст. 1 Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13 січня 1993 р.)[75]; засліплюючої лазерної зброї (Протокол про засліплюючу лазерну зброю від 13 жовтня 1995 р.[76]); бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї (Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення від 10 квітня 1972 р.); мін, мін-пасток та інших пристроїв (Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв від 10 жовтня 1980 р., з поправками, внесеними 3 травня 1996 р. [77]); задушливих, отруйних чи інших подібних газів і бактеріологічних засобів (Женевський протокол про заборону використання на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів і бактеріологічних засобів від 17 червня 1925 р.) тощо. Узагальнений перелік таких засобів викладено у підрозділі 2 розділу І Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, яка затверджена Наказом Міністерства оборони України від 23 березня 2017 р. № 164[78].

Способи та засоби ведення війни, які заборонені згідно з нормами міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Так, до таких заборонених способів ведення війни можна

[75] Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13 січня 1993 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text.

[76] Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 13 жовтня 1995 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_894#Text.

[77] Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. URL : https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/995_310#Text.

[78] Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ МО України від 23 березня 2017 р. № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text.

відносити: напад на цивільних осіб, напад на осіб, які виведені з ладу, напад на медичний, санітарний, а також духовний персонал, напад на персонал організації цивільної оборони, напад на цивільні об'єкти, напад на місцевості, які не обороняються, а також напад на нейтральні зони. Відповідно до Четвертої Женевської конвенції, передбачається, що сторони можуть регулювати під час збройного конфлікту питання створення нейтральних зон, призначених для захисту хворих і поранених, а також комбатантів і некомбатантів, зокрема і цивільних осіб, які не беруть участі у воєнних діях і не виконують будь-якої роботи воєнного характеру. Також нормами міжнародного гуманітарного права заборонено проводити наступальні дії або знищувати об'єкти, які є необхідними для виживання цивільного населення. Сувора заборона також поширюється на вчинення нападів на об'єкти, які є потрібними та необхідними для забезпечення нормальної життєдіяльності цивільного населення. Зокрема, забороняються напади на посіви, а також будівлі постачання питної води, іригаційні споруди тощо, нанесення значних збитків навколишньому середовищу, напад на об’єкти підвищеної небезпеки. Так, відповідно до ст. 56 Додаткового протоколу № 1 до Гаазької конвенції, до об’єктів підвищеної небезпеки відносять установки і споруди, які містять небезпечні сили, а саме греблі, дамби, атомні електростанції, які в жодному випадку не можуть бути об'єктами нападу, враховуючи характер та ступінь суспільної небезпеки злочинних посягань на такі об'єкти. Зазначається, що напад на такі об'єкти може супроводжуватися вивільненням речовин, небезпечних для життя та здоров'я населення певних територій, забороняється також використання військовополонених чи цивільних осіб для захисту від нападів на воєнні об'єкти, використання захисних знаків, визнаних Женевською конвенцією, а також Додатковим протоколом № 1 до Женевської конвенції[79].

Важливим є визначення моменту, з якого склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, вчинений у формі застосування способів та засобів ведення війни, заборонених нормами міжнародного гуманітарного права. Порушення законів та звичаїв війни, що вчинюється у формі застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, є закінченим самостійним складом кримінального правопорушення з моменту, коли такі способи та засоби ведення війни приведені в дію і, відповідно, здійснюється поширення дії

[79] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/go/995_911.

таких способів та засобів ведення війни. *Розмежування засобів ведення війни від засобів вчинення складу кримінального правопорушення у формі порушення законів та звичаїв війни. До засобів вчинення порушення законів та звичаїв війни також можна відносити* застосування доменних та газових печей для спалення цивільного населення, застосування газових камер, так званих душогубок, або практики поховання живцем під час розстрілів в радянських тюрмах та концтаборах стосовно військовополонених та цивільного населення.

До заборонених нормами міжнародного права засобів ведення війни належать також касетні боєприпаси. Та станом на сьогодні Конвенція про касетні боєприпаси від 30 травня 2008 року не ратифікована Україною. Під час збройної російської агресії встановлено факти використання силами російської федерації мін-пасток, а також мін-сюрпризів, які спричинюють ураження як військовослужбовців, так і цивільного населення (вказані міни маскуються під іграшки, книги, одяг, коробки від цукерок або інші предмети матеріального світу), запалювальних боєприпасів типу 9М22С, осколково-фугасних запалювальних авіабомб ОФЗАБ-500, зброї, яка призводить до надмірних пошкоджень та страждань людей або веде до невибіркових руйнувань. Стосовно невибіркових руйнувань, то варто звернути увагу на застосування РСЗВ (реактивних систем залпового вогню) «Град», «Смерч», «Сонцепьок», «Буратіно», а також фосфорних бомб [80]. Порушення законів та звичаїв війни у формі застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, є закінченим з моменту приведення в дію носіїв заборонених засобів ведення війни[81].

Незаконне переміщення або депортація дитини, невиправдана затримка репатріації дитини, вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях.

Основними міжнародними актами, що регулюють питання забезпечення та захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту, є: Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (ратифікований Україною 23.06.2004 р.)

[80] Розслідування воєнних злочинів і пов'язаних з війною кримінальних правопорушень: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : наук.-практ. посіб. / І. В. Гловюк, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., члена-кор. НАПрН України В. В. Сокуренка. Харків : ХНУВС, 2023. 400 с.

[81] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 128-140.

[82][82], Римський статут Міжнародного кримінального суду (підписаний від імені України 20.01.2000 р.)[83], Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (ратифікована Україною 05.10.2000 р.), яка визначає, що використання дітей як солдатів є однією із найгірших форм дитячої праці, та забороняє примусове або обов'язкове вербування дітей для участі у збройних конфліктах[84], 17 Резолюцій Ради безпеки ООН (приймалися з 1999 р), остання S/RES/2143 (2014) – видана 07.03.2014 р. та стосується захисту та реабілітації дітей, яких зачіпає воєнний конфлікт; Паризькі зобов'язання щодо захисту дітей від незаконного вербування чи використання збройними силами або озброєними групами; Паризькі принципи та керівні вказівки щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами чи озброєними угрупованнями (підписані Україною у 2007 році)[85]. Так, в ст. 4 Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах 2000 р., ратифікованого Верховною Радою України 23 червня 2004 року, зазначається, що збройні групи, відмінні від збройних сил держави, за жодних обставин не повинні вербувати або використовувати у бойових діях осіб, які не досягли 18-річного віку. Держави-учасниці повинні вживати всіх можливих заходів щодо попередження вербування й використання, у тому числі правових заходів, необхідних для заборони та криміналізації такої практики [86]. Відповідно до ч. 2 ст. 8 Статуту Міжнародного кримінального суду, призов на військову службу чи мобілізацію дітей, які не досягли 15-річного віку, або їх активне використання у бойових діях у межах як міжнародних, так і неміжнародних збройних конфліктах, визнаний військовим злочином [87].

---

[82] Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах ратифіковано Законом від 23.06.2004 № 1845-IV (1845-15). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text.

[83] Римський статут Міжнародного кримінального суду ратифіковано Законом від 21.08.2024 № 3909-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

[84] Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці ратифікована Законом від 05.10.2000 № 2022-III (2022-14). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text.

[85] Захист прав дитини в умовах збройного конфлікту URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjdiPjIk6WCAxXWFxAIHQ9ADT8QFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Flibrary.krok.edu.ua%2Fmedia%2Flibrary%2Fcategory%2Fstatti%2Fkryvoviaz_0003.pdf&usg=AOvVaw2JciBSC5FYypF9iuEIaqo2&opi=89978449.

[86] Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі у збройних конфліктах. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795.

[87] Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ ООН від 17.07.1998 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 995_588#Text.

Особливо захищений статус дітей під час міжнародного збройного конфлікту передбачений багатьма загальними положеннями ЖК (IV). Так, ст. 50 ЖК (IV) встановлює окремі вимоги щодо захисту цивільного населення окупаційною державою. Більш предметно особливо захищений статус дітей закріплений у ДП І. Ст. 77 ДП І прямо передбачено, що «діти користуються особливою повагою, і їм забезпечується захист від будь-якого роду непристойних посягань». Утім питання релокації дітей врегульовано саме ст. 78 ДП І, яка передбачає правила, обов'язкові для дотримання воюючою державою під час здійснення нею тимчасової евакуації дітей. Так, у світлі положень ст. 49 ЖК (IV) щодо заборони розірвання сімейних стосунків під час релокації ст. 78 ДП І передбачає, що «у разі, коли можуть бути знайдені батьки чи законні опікуни, потребується їхня письмова згода» на проведення тимчасової евакуації дитини.

Заборона залучення дітей до участі у збройних конфліктах знайшла своє відображення і в національному законодавстві України. Так, ст. 30 Закону України «Про охорону дитинства» визначає, що використання дітей у збройних конфліктах і насильницьких діях з метою повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності держави, а також залучення дітей до діяльності незаконних воєнізованих чи збройних формувань та пропаганди війни забороняється, а особи, винні у вчиненні таких дій, притягуються до кримінальної відповідальності [88]. Крім того, ст. 30 Закону України «Про охорону дитинства» забороняє участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, включаючи вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, залучення та/або втягування дітей до непередбачених законодавством України воєнізованих чи збройних формувань, пропаганда війни[89].

Депортація – це примусове переселення, вигнання чи висилка з постійного місця проживання або з держави окремих осіб чи народів. Застосовується як засіб кримінального чи адміністративного покарання. Відповідно до Протоколу № 4 до Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, ніхто не може бути висланий з території держави, громадянином якої він є, й жодному громадянинові не

[88] Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text.

[89] Там само.

може бути заборонений в'їзд на територію своєї держави[90]. Незаконна депортація як воєнний злочин – це примусове і за відсутності підстав, передбачених міжнародним правом, переміщення однієї чи кількох осіб із держави, на території якої вони законно перебували, через державний кордон на територію іншої держави[91]. Незаконне переміщення як воєнний злочин – це примусове і за відсутності підстав, передбачених міжнародним правом, переміщення однієї чи кількох осіб із місцевості, на території якої вони законно перебували, до іншої місцевості в межах окупованої території[92]. Депортація або насильницьке переміщення населення означає насильницьке переміщення відповідних осіб шляхом виселення або інших примусових дій з території, на якій вони законно перебувають, за відсутності підстав, що допускаються міжнародним правом[93]. *Вербування* – це обов'язковий, примусовий заклик або добровільний запис, або набір дітей у збройні сили чи збройні групи будь-якого виду до досягнення ними віку, передбаченого застосовними міжнародними договорами. Під використанням дітей розуміється використання дітей збройними силами чи збройними групами у будь-якій якості, зокрема як бійців, кухарів, носіїв, посильних, лазутчиків та інформаторів. Йдеться не лише про дітей, які беруть або брали безпосередню участь у воєнних діях[94].

Інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. В Україні застосовуються дві форми типізації системи воєнних злочинів – загальна та змішана. Дане положення поширюється на порушення законів та звичаїв війни, які передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Оскільки ми вже знаємо, що

---

[90] Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL : https://www.echr. coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG.

[91] Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article, edited by Otto Triffterer, 2008, p. 414, para. 399; International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), Prosecutor v. Radislav Krstic, IT-98-33-T, Trial Judgement, 2 August 2001, para. 521.

[92] Стандарти розслідування воєнного злочину «незаконна депортація або переміщення». Методичні рекомендації. Київ, 2025. URL : https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/standards.unlawful-deportation-or-transfer_web.pdf.

[93] Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ ООН від 17.07.1998 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 995_588#Text.

[94] Аналітичний огляд ««Шість+» серйозних порушень проти дітей: виклики та наслідки 9 місяців російсько-української війни 2022» / В. Потапова, Київ: ЦГП «Альменда» 2022. 74 с. URL: https://childrenandarmedconflict. un.org/wp-content/ uploads/2021/03/ Practical-guidancefor-mediators-toprotect-children-insituations-of-armedconflict-RUSSIAN., С. 20. pdf?fbclid=IwAR0H9_ y5fmAG6BrqyM8aFr9XJl34iOolvpsrkBIoiJSAviGA2k1nWJXNPwI 24 25.

основною особливістю диспозиції ст. 438 КК України є її бланкетність, тобто визначення окремих ознак та форм порушення законів та звичаїв війни шляхом відсилання для з'ясування ознак таких діянь до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Конкретний зміст ознак суспільно небезпечних діянь, які становлять собою порушення законів та звичаїв війни, можна отримати шляхом аналізу норм міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України[95]. Такими договорами, наприклад, є Гаазька Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі[96], Женевські конвенції, підписані 12 серпня 1949 р., – Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях[97], Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі[98], Конвенція про поводження з військовополоненими[99], Конвенція про захист цивільного населення під час війни[100] (далі відповідно – Женевська конвенція I, Женевська конвенція II, Женевська конвенція III, Женевська конвенція IV), Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (далі – Протокол I)[101], Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, та Протоколи до неї[102], Конвенція про захист культурних цінностей на

[95] Зубанський М. К. Зазнач. твір.

[96] IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї від 18 жовтня 1907 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.

[97] Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text.

[98] Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text.

[99] Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

[100] Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

[101] Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 червня 1977 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.

[102] Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10 жовтня 1980 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text.

випадок збройного конфлікту і Протокол до неї [103] та інші [104].

Відповідно до положень Конституції України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, виступають частиною національного законодавства. Також в Україні застосовується принцип примату норм міжнародного права над нормами національного законодавства, згідно з яким, у випадку, якщо в нормах міжнародного права містяться положення, які суперечать національному законодавству, але такі положення є частиною імплементованих міжнародних нормативно-правових актів у систему національного законодавства, то для уникнення конфлікту норм права застосовується практика внесення змін до національного законодавства з метою його приведення у відповідність до норм міжнародного гуманітарного права. Тому таке посилання у диспозиції ст. 438 КК України на «інші суспільно-небезпечні діяння, відповідальність за які може бути передбачена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України», є правомірним і може слугувати дієвим засобом гармонізації кримінального законодавства та норм міжнародного гуманітарного права [105]. Таким чином, бланкетна диспозиція ст. 438 КК України може бути застосована для точної та повної характеристики змісту кримінально-правової норми, а також кримінального та міжнародного права.

– Аналізуючи положення міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, можна зазначити, що до діянь, які передбачені диспозицією складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 438 КК України, можна також внести наступні суспільно небезпечні діяння:

– позбавлення військовополоненого або особи, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, прав на справедливе та неупереджене судочинство;

– незаконне ув'язнення осіб, які перебувають під захистом норм міжнародного гуманітарного права;

– взяття заручників;

– вчинення нападу на місцевості, які не обороняються, а також на демілітаризовані зони;

---

[103] Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_721.

[104] Антонюк Н., Мазур М. «Інші порушення законів та звичаїв війни» (проблеми тлумачення та застосування ст. 438 Кримінального кодексу України). *Право України*. 2023. № 5. С. 101-116.

[105] Конституція України. Київ : Юрінформ, 1997. 20 с.

– напад на особу, яка повідомляє, що вона припинила участь у міжнародному збройному конфлікті;

– переміщення державою-окупантом частини свого населення на тимчасово окуповану територію;

– умисне перетворення місць культових обрядів на об'єкти нападу;

– проведення дослідів над особами, які перебувають під владою супротивної сторони;

– позбавлення свобод, або будь-яких медичних процедур осіб, які внаслідок воєнних дій отримали поранення або здоров'ю яких заподіяно істотну шкоду внаслідок бойових дій;

– умисне невжиття заходів з метою запобігання вчинення воєнних злочинів [106].

У теорії кримінального права до інших порушень законів і звичаїв війни відносять:

– примушування ворожих підданих брати участь у воєнних діях, спрямованих проти їх країн;

– порушення недоторканності парламентерів; порушення договору про перемир'я;

– взяття в полон представників санітарного складу, священнослужителів та деяких інших категорій осіб, які користуються спеціальним захистом;

– незаконне користування парламентськими чи національними прапорами, військовими відзнаками і форменим одягом ворога, знищення культурних цінностей і споруд, головним призначенням яких є збереження цих цінностей (музеї, бібліотеки, архіви) тощо. Інші порушення законів і звичаїв війни вчиняються на порушення міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Найбільш небезпечними є використання заборонених методів ведення війни, тобто певних способів застосування зброї, проведення воєнної операції чи окремих воєнних дій, вирішення воєнних завдань. Таким забороненим методом, наприклад, є віроломство, тобто дії, спрямовані на те, щоб викликати довіру противника, примусити його повірити, що він має право на захист і зобов'язаний надати такий захист згідно з нормами міжнародного права, які застосовуються в період збройних конфліктів, із метою його обману. Заборонено вбивати,

[106] Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text; Rome Statute of the International Criminal Court. 17 July 1998. URL : https://www.icc-cpi.int/ sites/default/files/RS-Eng.pdf.

завдавати поранення або брати в полон противника, вдаючись до віроломства. Іншими прикладами віроломства є: симулювання наміру вести переговори під прапором перемир'я; капітуляція; вихід із ладу (небоєздатність) внаслідок поранення або хвороби; присвоєння статусу цивільної особи або некомбатанта чи статусу, який надає захист, шляхом використання розпізнавальних емблем (знаків) чи форми одягу Організації Об'єднаних Націй або нейтральних держав і держав, які не беруть участі в міжнародному збройному конфлікті. Одночасно з цим міжнародне гуманітарне право не забороняє використання військових хитрощів із метою введення противника в оману (маскування, демонстративні дії, дезінформація, імітація тощо) [107] (див. також ст. 37 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 р.) [108].

Ще однією з альтернативних форм вчинення суспільно небезпечного діяння порушення законів та звичаїв війни, які передбачаються ч. 1 ст. 438 КК України, є *віддання наказу про вчинення дій, передбачених статтею 438 КК України*. Розглядаючи конструкцію даного складу суспільно небезпечного діяння, можна зазначити, що це кримінальне правопорушення з формальним складом, і його вчинення можливе у формі керування підлеглою службовою особою під час збройного конфлікту задля вчинення злочинних дій. Досліджуючи питання кримінальної відповідальності за віддання наказу на вчинення діяння, передбаченого частиною другою ст. 438 КК України, можна зазначити, що особа, яка віддала наказ на вчинення такого суспільно небезпечного діяння, відповідає і за суспільно небезпечні наслідки його виконання, а саме умисне вбивство, яке настає як наслідок вчинення суспільно небезпечного діяння за частиною другою ст. 438 КК України.

Кримінально-правовій кваліфікації підлягає оцінка діяння особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що передбачене частиною другою ст. 438 КК України, під час виконання явно злочинного наказу. Регулювання даного випадку передбачається в статті 25(3)(б) Римського статуту, де зазначено, що особа, яка віддає наказ на вчинення воєнного злочину, підлягає притягненню до кримінальної відповідальності. Особа підлягає кримінальній відповідальності й покаранню за злочин, що підпадає під юрисдикцію Суду, якщо ця особа наказує, підбурює або спонукає до вчинення такого злочину, якщо він фактично вчиняється або здійснюється замах на його вчинення. Також згідно зі статтею 33

[107] П. 9 Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ Міністра оборони від 23.03.2017 № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-l 7.

[108] Гальцова В. В. Зазнач. твір.

Римського статуту, той факт, що злочин було вчинено особою за наказом уряду або начальника, військового чи цивільного, не звільняє цю особу від кримінальної відповідальності, за винятком випадків, коли: особа була зобов'язана за законом підкорятися наказам уряду або відповідного начальника; особа не знала, що наказ був незаконним; наказ не був явно незаконним. Частина 2 цієї статті уточнює, що для мети цієї статті явно незаконними є накази про вчинення геноциду або злочинів проти людяності. Як зазначено в коментарі, віддання наказу може бути формою підбурювання[109].

Наказ передбачає наявність відносин, як правило, військового характеру, підпорядкування між особою, яка віддає наказ, і особою, яка його отримує. Виконавець використовує свої юридичні або фактичні повноваження, щоб змусити іншу особу скоїти злочин. «Психічний елемент вимагає, щоб особа, яка віддає наказ, мала намір вчинити злочин на виконання цього наказу або принаймні усвідомлювала значну ймовірність того, що злочин буде вчинено» [110]. Як і у випадку з підбурюванням, згідно з Римським статутом, немає необхідності в тому, щоб особа, яка віддає наказ, сама мала конкретний умисел. «Достатньо, щоб він знав про конкретний намір виконавця, але особа, яка віддає наказ, не обов'язково повинна його поділяти. Ця точка зору адекватно відображає позицію віддання наказу в ієрархії диференційованих рівнів співучасті».[111].

У ст. 8 статуту Нюрнберзького воєнного трибуналу, а також положеннях Токійського трибуналу зазначається, що у випадку, якщо підсудний діяв навіть за розпорядженням уряду або прямим наказом керівника – це не звільняє його від відповідальності за вчинення діяння, а може розглядатися лише як обставина, що пом'якшує покарання[112]. Отже, віддання наказу про вчинення дій, передбачених статтею 438 КК України, в будь-якому випадку є явно злочинним. Особа, яка виконала цей наказ, відповідно до положення КК України відповідатиме за діяння, вчинені з метою виконання такого наказу, і підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах як виконавець злочину. При цьому суд може визнати ту ознаку, яка полягає у виконанні

[109] Gerhard Werle, «Principles of International Criminal Law», Oxford University Press 2011, 676 p.

[110] Там само.

[111] Gerhard Werle, «Principles of International Criminal Law», Oxford University Press 2011, 676 p; Посібник для адвокатів: захист у справах про воєнні злочини. С. 488. URL: https://legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/handbook-ukr-web.pdf.

[112] Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста. За ред. Т. Р. Короткого. Київ : Українська гельсінська спілка з прав людини ; Одеса : Фенікс, 2016-2017. 145 с., С. 64.

явно злочинного наказу, як обставину, яка пом'якшує покарання. У даному випадку мова йде про спеціального суб'єкта вчинення даного правопорушення[113]. Кримінальна відповідальність за віддання наказу про вчинення дій, передбачених ст. 438 КК України, поширюється як на осіб – безпосередніх виконавців, так і на тих, хто віддає накази вчиняти злочини[114]. Такий вид порушення законів і звичаїв війни, як застосування забороненої зброї масового знищення, кваліфікується за ст. 439 КК України, а в разі, якщо воно поєднане з умисним вбивством, – за ч. 2 ст. 438 і ч. 2 ст. 439 КК України [115, с. 76][115].

Проводячи аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, варто знати, що обов'язковим елементом даного кримінального правопорушення виступають ***суспільно небезпечні наслідки***. Дослідженню цих наслідків в юридичній літературі приділялося досить-таки мало уваги. Окремі дослідження об'єктивної сторони кримінального правопорушення не акцентують увагу на суспільно небезпечних наслідках, які настають у випадку вчинення даного суспільно небезпечного діяння. Хоча варто зазначити, що під час вчинення порушення законів та звичаїв війни суспільно небезпечні наслідки часто характеризуються різноманіттям та масштабами, а також поєднанням різних видів шкоди, які заподіюються як людині, так і цивільним об'єктам, навколишньому природному середовищу або культурній спадщині.

Аналізуючи положення ч. 1 та ч. 2 ст. 438 КК України, варто зазначити, що досить правильними є погляди науковців, які пропонують відносити вчинення порушення законів та звичаїв війни у формі розграбування національних цінностей на окупованій території, а також суспільно небезпечного діяння, передбаченого частиною другою ст. 438 КК України, до складів кримінальних правопорушень з матеріальним складом. Під час розгляду питання про розграбування національних цінностей на тимчасово окупованій території суспільно небезпечні наслідки є обов'язковою ознакою аналізованого нами суспільно небезпечного діяння. У випадку кваліфікації суспільно небезпечного діяння за ч. 2 ст. 438 КК України суспільно небезпечні наслідки відіграють роль кваліфікуючої ознаки, оскільки введення до

[113] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 140-145.

[114] Порушення законів та звичаїв війни: особливості кваліфікації ст. 438 КК України проаналізувала суддя ВС Наталія Марчук. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1345046; Глушко А. М. Особливості кримінально-правової кваліфікації дій особи за порушення законів і звичаїв війни. *Часопис Київського університету права*. 2023/2. С. 164-167.

[115] Гальцова В. В. Зазнач. твір.

кваліфікуючого складу злочину наслідків є підставою зазначати, що характер та обсяг спричиненої шкоди значно перевищують ступінь суспільної небезпеки злочинного посягання. Під час розгляду конструкції ч. 2 ст. 438 КК України варто зазначити, що законодавець передбачає обов'язковість настання суспільно небезпечного наслідку у формі смерті людини.

Отже, під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого статтею 438 КК України, можуть наставати різні суспільно небезпечні наслідки – такі як тілесні ушкодження при жорстокому поводженні з військовополоненими або інші суспільно небезпечні наслідки, які необхідно враховувати для проведення диференціації кримінальної відповідальності, зокрема шляхом передбачення в ст. 438 КК України кваліфікуючих або особливо кваліфікуючих складів кримінальних правопорушень. Таким чином, ступінь суспільної небезпеки злочинного посягання, яке передбачається в ч. 1 ст. 438 КК України, може бути збільшений тільки шляхом його поєднання з умисним вбивством, а також підвищення ступеня суспільної небезпеки зазначеного діяння можливе з урахуванням інших важких наслідків, що можуть входити до конструкції об'єктивної сторони складу аналізованого нами кримінального правопорушення.

Суспільно небезпечне діяння у формі порушення законів та звичаїв війни може мати різні види суспільно небезпечних наслідків. У доктрині кримінального права України під час аналізу питання об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення порушення законів та звичаїв війни здійснюється такий аналіз основних видів суспільно небезпечних наслідків: суспільно небезпечні наслідки у вигляді нанесення шкоди об'єктам історичної і культурної спадщини, а також іншим об'єктам, що перебувають під особливим захистом; суспільно небезпечні наслідки, пов'язані із питаннями великої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу; суспільно небезпечні наслідки, які стали причиною настання інших тяжких наслідків вчинення аналізованого кримінального правопорушення[116].

Зустрічаються випадки, коли порушення законів та звичаїв війни містить загрозу настання тяжких наслідків або створення небезпеки настання суспільно небезпечних наслідків. Представники кримінально-правової науки відносять небезпеку заподіяння шкоди до злочинних наслідків, оскільки суспільно небезпечні наслідки відображають якісно новий стан, за умови якого з'являються конкретні дії, здатні заподіяти шкоду об'єкту кримінально-правової охорони. Суспільно небезпечні

[116] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 145-149.

наслідки знаходять свій вияв у вигляді шкоди, що заподіюється суспільно небезпечним діянням охоронюваним законом суспільним відносинам, або реальна небезпека заподіяння шкоди таким суспільним відносинам. Варто також зазначити, що загрозу заподіяння шкоди суспільним відносинам потрібно оцінювати з точки зору реальності.

Повернемося до питання погрози застосування способів та засобів війни, заборонених нормами міжнародного гуманітарного права, наприклад застосування зброї масового знищення під час погрози вчинення такого кримінального правопорушення і можливості настання суспільно небезпечного наслідку. Відповідно необхідно оцінювати можливість застосування суб'єктом кримінального правопорушення зброї масового знищення. Передбачені статтею 438 КК України форми порушення законів та звичаїв війни передбачають можливість настання суспільно небезпечних наслідків шляхом вчинення певного роду суспільно небезпечних діянь. Так, обов'язковою ознакою суспільно небезпечного діяння, а саме розграбування національних цінностей, виступає настання суспільно небезпечних наслідків у формі вилучення культурних цінностей і законного володіння. У даному випадку суспільно небезпечні наслідки є обов'язковою ознакою основного складу вчинення порушення законів та звичаїв війни у формі розграбування національних цінностей на тимчасово окупованій території. У суспільно небезпечному діянні, передбаченому ч. 2 ст. 438 КК України, а саме у випадку вчинення тих самих діянь, які передбачені в ч. 1 ст. 438 КК України, якщо вони спричинили загибель людини, обов'язковою ознакою виступають суспільно небезпечні наслідки у формі смерті особи, які в свою чергу згідно з позицією законодавства про виділення даної ознаки в кваліфікуючий склад кримінального правопорушення, відіграють роль вже кваліфікуючої ознаки, яка обтяжує кримінальну відповідальність. Отже, *порушення законів та звичаїв війни належить до злочинів з формально-матеріальним складом*. Для дослідження ознак об'єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни у формах, передбачених ч. 1 ст. 438 КК України, а також суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 438 КК України, закон вимагає встановлення не тільки діяння, але й настання необхідних суспільно небезпечних наслідків. Окремі форми вчинення порушення законів та звичаїв війни, які передбачені в ч. 1 ст. 438 КК України, потребують встановлення виключно тільки ознак суспільно небезпечного діяння, тобто наявності в діях особи складу кримінального правопорушення порушення законів та звичаїв війни.

Конструкція ст. 438 КК України, а саме частини першої

аналізованої статті, дозволяє дійти висновку, що дане суспільно небезпечне діяння є кримінальним правопорушенням з комбінованим складом злочину, оскільки в аналізованому нами кримінальному правопорушенні поєднуються форми вчинення суспільно небезпечного діяння, згідно з яким для визнання наявності у діях особи закінченого складу кримінального правопорушення доцільним є встановлення виключно наявності ознак суспільно небезпечного діяння, а в окремих випадках вчинення даного злочину у формі розграбування національних цінностей на окупованих територіях суспільно небезпечне діяння є закінченим з моменту настання суспільно небезпечних наслідків. Враховуючи значну суспільну небезпеку даного кримінального правопорушення, законодавець здійснив поєднання в ч. 1 ст. 438 КК України суспільно небезпечних діянь з формальним та матеріальним складом злочину, а вже як кваліфікуючу ознаку виділив вчинення діянь, передбачених в частині першої аналізованої статті, поєднане з умисним вбивством, як злочин з матеріальним складом. Для визначення ознак закінченого злочину існує чітка необхідність встановлення єдності ознак суб'єктивної та об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Отже, під такою єдністю виступає завершальна стадія вчинення суспільно небезпечного діяння, тобто той момент, коли суспільно небезпечне діяння може визнаватися закінченим кримінальним посяганням.

Згідно з кримінальним правом України, остання стадія вчинення кримінального правопорушення поглинає попередні стадії вчинення такого правопорушення, і вони не мають значення для кваліфікації. За основу кримінально-правової кваліфікації береться закінчене кримінальне правопорушення, оскільки всі стадії вчинення кримінального правопорушення мають за мету заподіяння шкоди одному і тому самому об'єкту кримінально-правової охорони[117]. Оскільки під час аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, визначено, що дане суспільно небезпечне діяння розглядається як комбінований склад злочину, а саме передбачає форми вчинення зазначеного суспільно небезпечного діяння, згідно з яким порушення законів та звичаїв війни визнається злочином з матеріальним складом, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення є необхідність *встановлення причинно-наслідкового зв'язку між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками вчинення кримінального правопорушення*, який пов'язує

[117] Кримінальне право України: Загальна частина : підруч. / За ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 3-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 496 с. С. 196.

спільне безпечне діяння та суспільно небезпечні наслідки і є обов'язковою ознакою складів кримінальних правопорушень з матеріальним складом. У кримінально-правовому значенні передбачається, що злочинний наслідок породжується суспільно небезпечним діянням суб'єкта злочину[118].

Причинно-наслідковий зв'язок як обов'язкова ознака об'єктивної сторони вчинення порушення законів та звичаїв війни у злочині з матеріальним складом є обов'язковим у випадку, якщо суспільно небезпечне діяння передує суспільно небезпечному наслідку за часом вчинення. Якщо діянню внутрішньо властива реальна можливість настання суспільно небезпечного наслідку і якщо у конкретних умовах обстановки, місця та часу вчинення кримінального правопорушення така реальна можливість перетворюється в явище об'єктивної дійсності, то таке діяння породжує суспільно небезпечний наслідок, який повинен породжуватися саме аналізованим діянням, як результат його закономірного розвитку, а не діями інших осіб або інших зовнішніх сил. Зв'язок під час вчинення порушення законів та звичаїв війни у формах з матеріальним складом кримінального правопорушення найчастіше характеризується наявністю численних ланок між діянням і суспільно небезпечними наслідками. Отже, створюється певна система вчинення порушення законів та звичаїв війни.

При вчиненні аналізованого нами кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 438 КК України, суспільно небезпечний наслідок у формі смерті потерпілого може бути поставлений у вину особі лише у випадку, якщо він перебував у причинно-наслідковому зв'язку з її дією або бездіяльністю при вчиненні аналізованого складу злочину у формі порушення правил поводження з військовополоненими або цивільною особою, яке поєднується з умисним вбивством потерпілого. З метою позбавлення життя потерпілої особи суб'єктом злочину може бути застосований як психологічний, так і фізичний примус, а також знаряддя речовини та механізми, які виступають засобами та знаряддями вчинення кримінального правопорушення. При вчиненні порушення законів та звичаїв війни у формі віддання наказу на вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 438 КК України, які поєднані з умисним вбивством, особа, яка віддала такий наказ в залежності від характеру вчиненого нею суспільного небезпечного діяння, виступає організатором або підбурювачем до вчинення аналізованого суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 438 КК України, яке скоєно підлеглим на

[118] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 149-152.

виконання явно злочинного наказу. Під час розгляду даного положення можна зазначити, що вчинений злочин є результатом діяльності та активної поведінки всіх співучасників вчинення суспільно небезпечного діяння, а сам суспільно небезпечний наслідок даного суспільно небезпечного діяння у вигляді смерті потерпілого є основним із неподільних суспільно небезпечних наслідків для усіх співучасників кримінального правопорушення, оскільки між діями таких співучасників і порушенням законів та звичаїв війни, яке заподіяло смерть потерпілому, є причинно-наслідковий зв'язок[119].

Причинно-наслідковий зв'язок у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, а саме порушення законів та звичаїв війни, у формі вчинення даного кримінального правопорушення, що наділена матеріальним складом суспільно небезпечного діяння, характеризується *наявністю певного проміжку у часі між дією і суспільно небезпечними наслідками.* Такі проміжки можуть бути як великими, так і досить короткими. Шкідливий наслідок від радіоактивного опромінення може проявлятися як одразу, так і через деякий час. Суспільно небезпечні наслідки у випадку застосування хімічної або бактеріологічної зброї також можуть призводити до летальних наслідків – як відразу, так і протягом певного часу, оскільки з моменту потрапляння в організм мікробіологічних або інших частин, які покликані викликати інфекційні хвороби, здатні до швидкого і масштабного розмноження. Але все ж їм потрібен час для зараження людини [120].

Важливе значення для кваліфікації об'єктивної сторони суспільно небезпечного діяння, передбаченого статтею 438 КК України, мають ознаки *місця, часу, обстановки, а також способів та засобів вчинення кримінального правопорушення*. Під місцем вчинення порушення законів та звичаїв війни, саме під час розгляду питання про таку форму вчинення порушення законів та звичаїв війни, як розграбування національних цінностей, а також вигнання цивільного населення для примусових робіт, можна визначити окуповану територію, що випливає з положень ч. 1

[119] Кримінальне право України: Загальна частина : підруч. / За ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 3-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 496 с., С. 225.

[120] Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони : монограф. Київ: Атіка. 2004. 279 с.; Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 175, 152-155.

ст. 438 КК України [121]. Тому ця ознака об'єктивної сторони в даному випадку є обов'язковою і має значення для кримінально-правової кваліфікації [122].

Доцільно також розглянути питання, в якому значенні застосовується словосполучення «збройний конфлікт» у конструкції ст. 438 КК України. Законодавець, зокрема, застосовує в більшості випадків під час аналізу воєнних злочинів терміни: війна, воєнний конфлікт, воєнні дії, збройний конфлікт тощо. У міжнародному праві перевага надається терміну збройний конфлікт[123]. Під війною варто розуміти стан справ між двома державами або між групами держав, або між державою і групою держав, що в більшості випадків характеризується розривом або повним припиненням дипломатичних відносин, з подальшим зупиненням застосування загальних норм міжнародного права та норм міжнародного гуманітарного права, а також супроводжується насильницькими діями, навіть якщо такі дії насправді не відбуваються.

Поняття збройного конфлікту покликане охоплювати більш широкий спектр збройних ситуацій ніж поняття «війна», до якого, зокрема, належить збройний конфлікт лише міжнародного характеру. Визначаючи поняття збройного конфлікту, Міжнародний кримінальний суд зазначає, що збройний конфлікт має місце у кожному випадку, коли держави застосовують силу, або якщо відбувається тривалий збройний конфлікт між збройними силами і організованими збройними групами, або між такими групами всередині однієї держави[124]. Термін «війна» є більш вживаним на практиці, але все ж він позначає менше коло суспільно небезпечних діянь. Застосування словосполучення «збройний конфлікт» охоплює як збройні конфлікти міжнародного, так і не

---

[121] Миронова В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни : монограф. / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2007. 152 с. С. 32.

[122] Зубанський М. К. Особливості кримінально-правової кваліфікації суспільно небезпечного діяння як порушення законів та звичаїв війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки».* 2023. № 10. С. 93-98.

[123] Зубанський М. К. Збройні конфлікти, поняття та кримінально-правовий огляд (з точки зору міжнародного законодавства). *Актуальні питання вдосконалення чинного законодавства і захисту прав людини в Україні* : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 10 груд. 2019 р.). Хмельницький : Хмельницький ін-т імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України ; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», 2019. С. 108-115.

[124] Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с. С. 230.

міжнародного характеру, є більш прийнятним з метою використання для позначення бойових дій між воюючими державами. Варто також зазначити, що у випадку вчинення порушення законів та звичаїв війни у формі жорстокого поводження з військовополоненими або вигнання цивільних осіб, відповідно можна ввести мову, що такий злочин починає вчинятися як під час війни, так і після її закінчення, а саме до звільнення таких осіб з полону та передачі державі, громадянами якої вони є [125].

Важливе значення має визначення способу вчинення діяння, передбаченого ст. 348 КК України, а саме сукупності прийомів і способів та методів, що використовуються для вчинення злочину [126]. Багато способів вчинення порушення законів та звичаїв війни є в певній мірі обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу суспільно небезпечного діяння, оскільки такі діяння прямо передбачені в диспозиції ст. 438 КК України. Враховуючи велику суспільну небезпечність кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України, встановлення способів у кожній окремій справі про порушення законів та звичаїв війни є обов'язковим елементом розслідування вчинення даних порушень.

Окремою рисою об’єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни для вчинення даного порушення у формі жорстокого поводження з військовополоненими та цивільним населенням, що передбачає заподіяння потерпілому особливих страждань, варто розглядати як особливості способу або обстановки вчинення суспільно небезпечного діяння. Способи вчинення порушення законів та звичаїв війни безпосередньо впливають на те, що суспільно небезпечне діяння визначене, як особливо небезпечне та віднесене до міжнародних кримінальних правопорушень. Таким чином, під час розслідування воєнних злочинів на практиці досить часто виникають проблеми та складності щодо визначення способу вчинення певного воєнного злочину. Також непересічне значення для визначення ознак об'єктивної сторони окремих форм вчинення порушення законів та звичаїв війни мають засоби вчинення злочину, зокрема положення ст. 438 КК України передбачає, що порушенням законів та звичаїв війни, а також застосування засобів ведення війни заборонених нормами міжнародного права. Відповідно до норм міжнародного гуманітарного права такі

[125] TPIY, App. – 2 october 1995. Tadic § 70. URL: https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm.

[126] Матишевський П. С. Кримінальне право України. Загальна частина. Київ : А.С.К., 2001. 352 с. С. 70.

способи та засоби, серед яких хімічна зброя протипіхотні міни, бактеріологічна зброя, зброя масового знищення, передбачені у спеціальних міжнародних договорах і відповідальність за застосування таких способів та засобів окремо передбачено положеннями особливої частини КК України. Наприклад, у випадку застосування зброї масового знищення таке діяння підлягає кваліфікації за статтею 439 КК України як випадок конкуренції загальної норми, передбаченої в ст. 438 КК України, та спеціальної норми, яка передбачена в ст. 439 КК України [127].

Завдання для самоконтролю:

1. Визначте безпосередній основний та безпосередні об'єкти воєнних злочинів за ст. 438 КК України.
2. Визначте спеціальних потерпілих від воєнного злочину.
3. Визначте особливість конструкції воєнного злочину за ст. 438 КК України.
4. Дайте перелік альтернативних видів суспільно небезпечних діянь, які зазначені в диспозиції ст. 438 КК України.
5. Охарактеризуйте кожне суспільно небезпечне діяння, що передбачене за ст. 438 КК України.
6. Визначте факультативні ознаки об'єктивної сторони.
7. Охарактеризуйте факультативні ознаки, що визначені в ст. 438 КК України.

[127] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 159-163.

1.3. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

1.3.1. Суб'єкт кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

Суб'єкт складу кримінального правопорушення «Воєнні злочини» – загальний, а в окремих випадках – спеціальний: службова особа, яка за своїми повноваженнями може віддавати накази, які стосуються права війни [128, с. 604][128]. Стаття 438 КК України безпосередньо не згадує про суб'єкта вчинення порушення законів та звичаїв війни. Особлива частина КК України в нормах передбачає суб'єктів вчинення кримінальних правопорушень лише в окремих випадках, зокрема під час розгляду злочинів, вчинених військовослужбовцями або військовозобов'язаними під час проходження служби або відповідних зборів. Незважаючи на те що законодавець не передбачає чітких ознак суб'єкта порушення законів та звичаїв війни, а також не називає його в кримінально-правовій нормі, він передбачає ряд ознак, який свідчить саме про те, що вчинення даного злочину може здійснюватися різними категоріями осіб, серед яких такі, які *мають право віддавати накази на вчинення воєнних дій* [129].

Загальним суб'єктом воєнного злочину вважається будь-яка людина, незалежно від будь-яких демографічних, расових, соціальних, майнових або інших характеристик, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а сам воєнний злочин підлягає кримінальній відповідальності за нормами міжнародного гуманітарного права [130]. У літературі найчастіше зазначається, що загальний суб'єкт характерний для п'яти перших форм порушення законів і звичаїв війни (ст. 438 Кримінального кодексу України), тобто для всіх форм, крім віддання наказу про вчинення дій, передбачених ст. 438 КК України[131]. Так, вчинення порушення законів і звичаїв війни у формі віддання наказу на вчинення дій, визначених ч. 1

---

[128] Кримінальне право України. Особлива частина. Альбом схем : навч. посіб. / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін. ; за ред. М. В. Карчевського. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 616 с.

[129] Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. Київ : Вид-во Київського держ. ун-ту, 1964. 188 с.; Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 107, 169.

[130] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 169.

[131] Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.; Миронова В. О. Кримінальна відповідальність за порушення законів і звичаїв війни : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.08 / ДДУВС. Дніпропетровськ, 2008. 194 с.; Піддубна М. Суб'єктивні ознаки воєнних злочинів у кримінальному праві України. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2017. №. 6-2 (28). С. 124-128. С. 124.

ст. 438 КК України, має змогу лише службова особа; здійснення жорстокого поводження з військовополоненими або цивільним населенням шляхом бездіяльності можливе тільки службовою чи спеціально зобов'язаною особою[132]. Отже, вчинення порушення законів та звичаїв війни у формі віддання наказу про вчинення діянь, передбачених ч. 1 ст. 438 КК України, *можуть бути вчинені виключно службовою особою, яка має повноваження віддавати відповіді накази* [133].

Порушення законів та звичаїв війни *може також бути вчинене особою, яка має особливе фахове становище та фахові обов'язки*, що в юридичній літературі отримало назву «спеціально зобов'язана особа» [134]. До спеціально зобов'язаних осіб серед інших варто віднести такі категорії осіб, як: по-перше, лікарі, які, наприклад, мають справу і працюють з жертвами війни; по-друге, оператори озброєння, діяльність яких пов'язана з експлуатацію відповідного засобу ведення війни; по-третє, юристи, які зобов'язані виконувати свої функціональні обов'язки з дотримання законів та звичаїв війни [135].

Для наявності складу кримінального правопорушення спеціальним суб'єктом, ознаки якого характеризують особливо фахове становище, необхідно встановити, чи вчинявся воєнний злочин із застосуванням особливих фахових вмінь та навичок, а також фахових обов'язків. У диспозиції ст. 438 КК України порушення законів та звичаїв війни, вчинене у формі віддання відповідного наказу, законодавець передбачає разом з іншими формами суспільно небезпечних діянь, які становлять порушення законів та звичаїв війни вчинені *службовою особою, а також його підлеглими*. Теорія кримінального права передбачає поширену серед науковців думку, згідно з якою підлеглий, який виконав злочинний наказ керівника, визнається співучасником, а саме співвиконавцем злочинного діяння [136].

Дії військовослужбовців можуть бути кваліфіковані за статтями 432, 433, 434 КК України, у яких передбачені спеціальні норми[137].

---

[132] Базов В. П. Зазнач. твір; Піддубна М. Зазнач. твір.

[133] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 172.

[134] Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. Київ : Ін-т зак-ва Верховної Ради України, 2002. 634 с.

[135] Там само. С. 489.

[136] Зубанський М. К. Зазнач. твір. С. 175.

[137] Гальцова В. В. Зазнач. твір. С. 76.

1.3.2. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення «Воєнні злочини»

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення передбачена ст. 438 КК України. Характерними ознаками суб'єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни є вина, мотив та мета вчинення даного кримінального правопорушення. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого статтею 438 КК України, є вина, яка виступає обов'язковою ознакою даного кримінального правопорушення у формі порушення законів звичаїв війни. Під виною доцільно розглядати психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, а також наслідків, які настають після вчинення зазначеного суспільно небезпечного діяння. Виражається вина у формі умислу або необережності.

На підставі аналізу положень КК України, а також доктрини кримінального права України, можна зазначити, що для складу злочину, передбаченого статтею 438 КК України, а саме порушення законів та звичаїв війни, характерною є *умисна форма вини*. Дане твердження, яке передбачене в положеннях чинного КК України, відповідає зобов'язанням, які взяла на себе Україна як учасник Женевської конвенції Про захист жертв війни 1949 року. Відповідно до цієї конвенції державам-учасникам рекомендовано було привести національне законодавство у відповідність до норм міжнародного гуманітарного права стосовно питання відповідальності осіб, які умисно порушують положення норм міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевської конвенції та Римського статуту Міжнародного кримінального суду[138]. Цей злочин може бути вчинений лише умисно та лише у формі прямого умислу, а саме: винний усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, усвідомлює, що він жорстоко поводиться з військовополоненими або цивільними особами, висилає цивільних осіб на примусові роботи, розграбовує національне майно на окупованій території, використовує засоби ведення війни, заборонені міжнародним правом, скоює інші порушення законів та звичаїв війни, передбачені міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України,

[138] Миронова В. О. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни : дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2008. 218 с.; Зубанський М. К. Зазнач. твір.

або наказує вчинити вищезазначені дії та прагне їх вчинити[139].

Диспозиція частини першої ст. 438 КК України не передбачає прямо мету або мотив порушення законів та звичаїв війни. Тому варто зазначити, що на основі аналізу положень КК України мотив та мета вчинення кримінального правопорушення не є обов'язковою ознакою для кваліфікації порушення законів та звичаїв війни, тож такі ознаки не є обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони кримінального правопорушення[140].

У частині 2 ст. 438 КК України встановлена відповідальність за вчинення будь-якого діяння, передбаченого ч. 1, якщо вони спричинили загибель людини. Згідно із Законом України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX, до ст. 438 «Порушення законів і звичаїв війни» внесені зміни щодо в ч. 2 цієї статті словосполучення «Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством» замінено словосполученням «Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людини». Нова редакція ч. 2 ст. 438 КК відрізняється від попередньої тим, що суб'єктивне ставлення винної особи до загибелі людини може бути як умисним, так і необережним. Аналіз ознаки «загибель людини» (однієї) дає підстави для висновку, що смерть кількох людей не може бути охоплена такою ознакою, а тому потребує додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 119 КК.

[139] Liudvik Valentyn. Criminal liability for violation of the laws and customs of war. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.* 2023. Special Issue № 1. P. 128-134

[140] Зубанський М. К. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни: дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Зубанський Микола Костянтинович. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 233 с.

Завдання для самоконтролю до розділу 1

1. Визначте особливості суб'єкта воєнних злочинів за ст. 438 КК України.
2. Визначте суб'єктивну сторону воєнних злочинів за ст. 438 КК України.
3. Надайте визначення жорстокого поводження з військовополоненими або цивільним населенням.
4. Надайте визначення вигнання цивільного населення для примусових робіт.
5. Надайте визначення розграбування національних цінностей на окупованій території.
6. Надайте визначення застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом.
7. Надайте визначення незаконного переміщення або депортації дитини.
8. Надайте визначення невиправданої затримки репатріації дитини.
9. Надайте визначення вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях.
10. Надайте визначення порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій.

За наведеною фабулою кваліфікуйте дії винних осіб, зробіть аналіз складу кримінального правопорушення, дайте відповіді на поставлені запитання.

Завдання № 1. У березні 2022 року військовослужбовець РФ, перебуваючи в одному із сіл Київської області, отримав наказ розстріляти трьох місцевих мешканців, які не становили загрози. Особи були виведені з підвалу, де переховувалися, і розстріляні з автомата. Один вижив і дав свідчення.

Кваліфікуйте дії військовослужбовця.

Яка форма об'єктивної сторони злочину має місце?

Чи впливає на кваліфікацію факт виконання наказу?

Визначте вид суб'єкта злочину за наведеною умовою завдання.

Завдання № 2. У квітні 2022 року підрозділ ЗС РФ здійснив артилерійський обстріл житлового масиву в м. Харкові, де не було військових об'єктів. Внаслідок обстрілу загинуло 5 осіб, зруйновано

школу та багатоповерхівку.

Кваліфікуйте дії військовослужбовців.

Визначте об'єктивні ознаки злочину.

Завдання № 3. У серпні 2022 року в тимчасово окупованому місті військовослужбовці РФ катували українських військовополонених: били, не надавали медичної допомоги, тримали в нелюдських умовах. Один із потерпілих помер.

Кваліфікуйте дії військовослужбовців.

Чи є смерть військовополоненого обтяжуючою обставиною?

Завдання № 4. У травні 2022 року в селі на Луганщині підрозділ ЗС РФ зайняв школу, де перебували цивільні особи – жінки, діти, літні люди. Військові розмістили техніку поруч із будівлею, а саму школу використовували як укриття, знаючи про присутність цивільних. Через кілька днів українські сили здійснили обстріл, внаслідок якого загинуло 7 цивільних.

Яка форма вини та об'єктивної сторони злочину?

Чи можна кваліфікувати дії за ч. 2 ст. 438 КК України, якщо загинули цивільні?

Завдання № 5. У жовтні 2022 року в районі Бахмута зафіксовано використання касетних боєприпасів російськими військовими. Внаслідок вибуху постраждали 12 осіб, серед них – 4 дитини. Військові об'єкти в зоні ураження були відсутні. Експертиза підтвердила тип боєприпасів, заборонених Конвенцією про касетні боєприпаси.

Кваліфікуйте дії винних осіб.

Розділ 2
МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

2.1. Загальна методика розслідування воєнних злочинів

2.1.1. Характеристика предмета доказування у провадженнях про воєнні злочини

Для побудови методики розслідування воєнних злочинів, пов'язаних із порушенням законів і звичаїв війни, ключове значення має детальний аналіз структури і змісту кримінально-правової норми, якою передбачено відповідальність за такі діяння за національним законодавством.

У розділі XX (Правопорушення проти миру, безпеки, людства та міжнародного правопорядку) КК України стаття 438 передбачає відповідальність за *воєнні злочини*. Відповідно до диспозиції статті, до таких злочинів віднесені наступні дії:

– жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням;

– вигнання цивільного населення для примусових робіт;

– розграбування національних цінностей на окупованій території;

– застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом;

– незаконне переміщення або депортація дитини;

– невиправдана затримка репатріації дитини;

– вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях;

– *інші порушення законів та звичаїв війни*, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

– віддання наказу про вчинення вищевказаних дій;

– вищевказані діяння, якщо вони спричинили загибель людини.

Зважаючи на контекст цієї норми, необхідно звернути увагу на три аспекти, які мають провідне значення для організації процесу доказування у провадженнях про воєнні злочини.

По-перше, *за статтею 438 КК України необхідно кваліфікувати дії злочинців – військових Російської Федерації (далі – РФ) та їх командувачів, починаючи з 20 лютого 2014 року*, тобто з моменту фактичного початку збройної агресії у вигляді військової операції по захопленню Криму, а не з 24 лютого 2022 року, коли відбулось вже повномасштабне вторгнення військ РФ в Україну і було оголошено воєнний стан Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні».

Секретар Третьої палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України Герман Анісімов наголосив на тому, що Міжнародний Кримінальний Суд визнає міжнародним збройним конфліктом між Україною та Росією події, пов'язані з анексією території Автономної республіки Крим та Севастополя, початок яких мав місце не пізніше 26 лютого 2014 року. Відповідно і суди національної системи мають виходити з цієї позиції під час вирішення питань щодо підстав притягнення до відповідальності осіб за статтею 438 КК України за наявності відповідних ознак складу злочину.[141]

Однак щодо подій, які відбуваються на сході України з 30 квітня 2014 року, Міжнародний кримінальний суд, за словами судді, застосовує дещо диференційований підхід. Він автоматично не визнає міжнародним збройним конфліктом умови створення та існування так званих «народних республік» в Донецькій і Луганській областях України. Але за умови доведення факту встановлення загального контролю рф над озброєними формуваннями «республік», факту присутності кадрових військових рф та призначення до числа адміністративних владних структур громадян рф (наприклад, факту призначення міністром оборони «ДНР» Ігоря Гіркіна, полковника фсб) або інших підзвітних владі держави-агресору осіб, можна вести мову в суді про наявність міжнародного збройного конфлікту. Відповідно є підстави кваліфікувати за статтею 438 КК України діяння, які вчиняли представники вказаних формувань до 24 лютого 2022 року.[142]

По-друге, *диспозиція статті 438 КК України містить бланкетне формулювання* («…та інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами»), *що зобов'язує під час кваліфікації дій правопорушників посилатися не тільки на статтю 438*

[141] Герман Анісімов. Під час кваліфікації дій особи як порушення законів та звичаїв війни важливим є встановлення контекстуального аспекту / тези виступу на семінарі від 04.07.2022, опубл. на офіційному сайті *Судова влада України*, Верховний Суд. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1291154/.

[142] Там само.

КК України, а й вказувати відповідні пункти міжнародних договорів, якими передбачені аналогічні дії, як прояви порушення законів та звичаїв війни. Мова йде про посилання на відповідні положення Женевських конвенцій, які були проголошені і набули чинності 12 серпня 1949 року. Це чотири конвенції: «Про захист цивільного населення під час війни», «Про поводження з військовополоненими», «Про поліпшення долі поранених і хворих в діючих арміях», «Про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, які зазнали корабельної аварії, із складу збройних сил на морі» (далі – Женевські конвенції) та два Додаткових протоколи до Женевських конвенцій, що стосуються захисту жертв міжнародних та неміжнародних збройних конфліктів, які були прийняті у 1977 році.

Крім Женевських конвенцій і Протоколів до них, додатково під час кваліфікації злочинних дій за статтею 438 КК України, повідомленні про підозру, складанні обвинувального акта та ухваленні вироків про воєнні злочини необхідно посилатись і на відповідний пункт (пункти) статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, який ратифіковано Верховною Радою України 21 серпня 2024 року (далі – Римський статут).

Стаття 8 Римського статуту містить перелік дій, які розглядаються як «воєнні злочини» Міжнародним кримінальним судом. Норма розкриває класифікацію таких діянь і охоплює характеристику проявів цих злочинів, вчинених військовими країни-агресора та їх командувачами проти людей (цивільного населення України, військовополонених, військовослужбовців Збройних Сил України), проти майна, а також проти принципу заборони віроломного використання міжнародно визнаних розпізнавальних емблем (знаків) і сигналів, якими позначаються особи і об’єкти, захищені міжнародним гуманітарним правом.

Вказана норма визначає групи воєнних злочинів та деталізує їх прояви таким чином:

1. Грубі порушення Женевських конвенцій – будь-які діяння проти осіб або майна, що охороняються згідно з положеннями відповідної Женевської конвенції. До таких, зокрема, належать такі діяння:

– умисне вбивство військовополоненого або представника цивільного населення;

– катування військовополоненого або представника цивільного населення чи нелюдське поводження, включаючи біологічні експерименти;

– умисне заподіяння сильних страждань або тяжких тілесних

ушкоджень чи шкоди здоров'ю військовополоненому або представнику цивільного населення;

– широкомасштабне знищення або привласнення майна (яке належить цивільному населенню, громаді, місту чи населеному пункту), що не викликане військовою необхідністю і вчинене незаконно та безглуздо;

– примушування військовополоненого або представників цивільного населення до служби у збройних силах ворожої держави;

– умисне позбавлення права на справедливий і звичайний суд військовополоненого або представника цивільного населення;

– незаконна депортація або переміщення чи незаконне позбавлення волі цивільного населення;

– взяття в заручники представників цивільного населення.

2. Інші *серйозні* порушення законів і звичаїв, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах у встановлених рамках міжнародного права. До таких віднесено наступний перелік діянь:

– умисне спрямування нападів (мається на увазі як безпосереднє здійснення нападу, так і віддання наказу про нього) на цивільне населення або на окремих цивільних осіб, що не беруть безпосередньої участі у воєнних діях;

– умисне спрямування нападів на цивільні об'єкти, що не є військовими цілями;

– умисне спрямування нападів на персонал, об'єкти, підрозділи, обладнання або транспортні засоби, задіяні в наданні гуманітарної допомоги населенню чи в місії з підтримання миру відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), доки ці цивільні особи та цивільні об'єкти мають право на захист згідно з міжнародним правом збройних конфліктів;

– умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що він призведе до випадкової загибелі чи поранення цивільних осіб, або заподіє шкоду цивільним об'єктам, або призведе до масштабної, довготривалої та серйозної шкоди довкіллю, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою;

– напад на незахищені міста, села, помешкання або будівлі, які не є військовими цілями, або їх обстріл із застосуванням будь-яких засобів;

– вбивство або поранення військовополоненого (комбатанта, який склав зброю, не має більше засобів захисту і беззастережно здався);

– неналежне використання прапора парламентеря – білого прапора, який є загальновизнаною країнами ознакою перемир'я,

припинення вогню та прохання про переговори під час збройних конфліктів, внаслідок чого настала смерть людини (людей) або було заподіяно їй серйозних тілесних ушкоджень;

– неналежне використання прапора, військових знаків розрізнення та форми ворога або ООН, а також розпізнавальних емблем, встановлених Женевськими конвенціями для захисту медичного персоналу та об'єктів, де надається медична допомога, – *Червоний Хрест, Червоний Півмісяць та Червоний Кристал;* для захисту об'єктів цивільної оборони – *блакитний рівнобічний трикутник на фоні помаранчевого прямокутника*; для захисту культурних цінностей – *щит з синьо-білими чвертями*; для захисту об'єктів із небезпечними і шкідливими речовинами – *група трьох помаранчевих кіл*), внаслідок чого настала смерть людини (людей) або було заподіяно їй серйозних тілесних ушкоджень;

– переміщення, прямо чи опосередковано, окупаційною державою частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію чи депортація або переміщення всього або частини населення окупованої території у межах чи за межі цієї території;

– умисне спрямування нападів на будівлі, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових чи благодійних цілей, на історичні пам'ятники, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених за умови, що вони не є військовими цілями;

– заподіяння військовополоненим або представникам цивільного населення, які перебувають під владою ворожої сторони, фізичного каліцтва або здійснення над ними медичних чи наукових експериментів (дослідів) будь-якого характеру, які не обґрунтовані необхідністю медичного, стоматологічного або лікарняного лікування відповідної особи і здійснюються не в її інтересах та які призводять до смерті або серйозно загрожують здоров'ю такої особи чи осіб;

– віроломне вбивство або поранення осіб, що належать до ворожої нації чи армії;

– заява про те, що пощади не буде;

– знищення або захоплення майна ворога, крім випадків, коли таке знищення або захоплення обумовлено воєнною необхідністю;

– оголошення скасованими, призупиненими або недопустимими в суді прав і позовів громадян ворожої сторони;

– примушування військовополонених або цивільного населення до участі у воєнних діях проти їхньої власної країни, навіть якщо вони перебували на службі воюючої сторони до початку війни;

– розграбування міста або іншого населеного пункту, навіть якщо

його захоплено штурмом;

– застосування отрути або отруєної зброї;

– застосування задушливих, отруйних або інших газів та всіх аналогічних речовин, матеріалів чи засобів;

– застосування куль, що легко розгортаються або сплющуються в тілі людини, – таких, як кулі з твердою оболонкою, яка не повністю покриває осердя або має надрізи (такі кулі, потрапляючи в тіло людини, наносять масовані руйнівні внутрішні ушкодження і, як правило, не дають змоги зупинити кровотечу і врятувати життя);

– застосування зброї, боєприпасів і матеріалів, а також методів ведення війни такого характеру, що спричиняють надмірні ушкодження чи непотрібні страждання або які за своєю суттю є невибірковими (мають направлене масове ураження), – в порушення норм міжнародного права збройних конфліктів, за умови, що ця зброя, ці боєприпаси і матеріали та методи ведення війни є предметом повної заборони і включені до додатка до Римського статуту Міжнародного кримінального суду (до таких дій, наприклад, відноситься застосування бомб і ракет запалювальної дії, основою якої є білий фосфор, що миттєво самозаймається при контакті з киснем. Такі боєприпаси під час вибуху призводять до сильних пожеж з густим їдким димом, чим спричиняють важкі хімічні опіки та ураження дихальних шляхів у людей);

– посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження з військовополоненими та цивільним населенням;

– зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність (що означає незаконне позбавлення волі будь-якої жінки, яка стала вагітною в примусовому порядку, з метою зміни етнічного складу будь-якого населення), примусова стерилізація чи будь-яка інша форма сексуального насильства, яка також становить грубе порушення Женевських конвенцій;

– використання присутності військовополоненого, цивільної особи або іншої особи, яка перебуває під захистом, у ролі живого «щита» для захисту певних пунктів, районів або збройних сил від військових операцій;

– навмисне спрямування нападів на будівлі, склади матеріалів, медичні установи й транспортні засоби, а також на персонал таких установ, що використовує маркування згідно з міжнародним правом спеціальними розпізнавальними емблемами, що передбачені Женевськими конвенціями;

– умисне використання умов голодування цивільного населення та браку питної води, як методу ведення війни;

– позбавлення цивільного населення умов і речей, необхідних для виживання (наприклад, позбавлення тепло- і водопостачання, життєво необхідних ліків: інсуліну, знеболювальних та жарознижувальних препаратів, антибіотиків тощо), у тому числі умисне створення перешкод для надання медичної та гуманітарної допомоги, як це передбачено Женевськими конвенціями;

– набір або вербування дітей віком до п'ятнадцяти років до складу національних збройних сил або використання їх для активної участі в бойових діях.[143]

Третім аспектом, що має головне значення для організації процесу доказування, *є особливий склад правових елементів*, які підлягають доведенню у кримінальних провадженнях про воєнні злочини.

Так, на відміну від традиційної структури складу злочину (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона) Міжнародним кримінальним судом щодо воєнних злочинів встановлено вимогу доведення наступних трьох правових елементів: 1) об'єктивні елементи винного діяння (лат. – actus reus) ; 2) суб'єктивні /ментальні елементи (лат. – mens rea); 3) контекстуальні елементи (контекст умов, в яких вчинено та/або які використано під час вчинення винного діяння).

Всі три вказані елементи підлягають доведенню під час досудового розслідування, тому повинні відображатись у матеріалах кримінального провадження. А суди зобов'язані в мотивувальній частині вироку відзначити та посилатися на кожен з цих елементів, як доведений, та пояснити, яким саме способом вони доведені у конкретній справі. На обов'язковість виконання цієї вимоги звертають особливу увагу у своїх виступах та публікаціях судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України Герман Анісімов[144] і Наталія Марчук[145], а також відома адвокат, вчена, багато наукових праць якої присвячено саме

[143] Римський статут Міжнародного кримінального суду / міжнародний договір уклад.17.06.1998 р., ідентифікатор 995_588, ратифікований Верховною Радою України 9-го скликання 21.08.2024 р, підстава 3909-IX Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2025, №№ 1-2, ст.1. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

[144] Герман Анісімов. Зазнач. твір.

[145] Наталія Марчук. Порушення законів та звичаїв війни: особливості кваліфікації ст. 438 КК України проаналізувала суддя ВС Наталія Марчук // тези виступу на семінарі від 11.11.2022 для суддів місцевих загальних та апеляційних судів на тему «Особливості кваліфікації злочинів проти життя: проблемні питання та судова практика», Національна школа суддів України, тези опубл. на офіційному сайті *Судова влада України*, Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1345046/.

темі кваліфікації воєнних злочинів, Ірина Гловюк.[146]

Саме тому вважаємо доцільним побудувати і розкрити методику розслідування воєнних злочинів на основі аналізу змісту кожного з трьох визначених елементів і наведенні рекомендацій щодо їх відображення у матеріалах кримінального провадження.

2.1.2. Особливості доказування об'єктивних елементів складу воєнних злочинів

Об'єктивні елементи винного діяння включають в себе заборонену законом *поведінку* у формі дії або бездіяльності, *наслідки* такої поведінки і *причинно-наслідковий зв'язок* між поведінкою та наслідками.

Ці елементи є фізичними аспектами злочину, які охоплюють фактично все, що можна побачити або довести фізично. Об'єктивні елементи – це конкретний прояв «винуватого діяння» в прямому значенні цього слова.

Доказування злочинної поведінки (дій або бездіяльності). Під час розслідування воєнних злочинів в матеріалах кримінального провадження важливо не просто вказати форму дій, яка передбачена статтею 438 КК України, міжнародними договорами та статтею 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (наприклад, особа_1 та особа_2 вчинили жорстоке поводження з цивільним населенням м. Буча в березні 2022 року), а детально задокументувати конкретні дії або/та бездіяльність, які мали місце.

Так, жорстоке поводження з представниками цивільного населення рекомендуємо описувати наступним чином: *«…особа_1, особа_2… вчинили жорстоке поводження з цивільним населенням м. Буча в період з 26 лютого по 31 березня 2022 року, зокрема по відношенню до наступних громадян…, які не мали зброї та не чинили опору, не носили знаків військового розрізнення, опинились в оточенні та не могли виїхати з міста.*

Жорстоке поводження з цивільним населенням виражалось у наступних діях: особа_1, особа_2… 3……203, умисно позбавили доступ до продуктів харчування, питної води, життєво необхідних ліків (інсуліну, знеболювальних та жарознижувальних препаратів тощо) цивільне населення м. Буча; 2 березня 2022 року вивели без верхнього одягу на вулицю при температурі -15 С° родину ….особа_21…разом з дітьми…особа_22, особа_23, поставили на землю на коліна біля паркану їх будинку, адреса_11, та вимагали розповісти, де переховується їх

[146] Ірина Гловюк, Воєнні злочини: кваліфікація злочину та роль захисника / стаття опубл. 28.01.2025 на сайті Інф. агентства Advokat Post. URL : https://tinyurl.com/4x58wmrm.

батько (учасник АТО). При цьому неодноразово особа_2 з метою залякування з автомата стріляв біля ніг родини».

Рекомендується деталізувати спочатку спільні дії злочинів (як групового суб'єкта – військових та їх командувачів), спрямовані на створення загальної обстановки терору в населеному пункті для усієї громади, а потім описувати епізоди дій окремих осіб по відношенню до різних потерпілих. Саме такий підхід дозволить відобразити в матеріалах провадження «контекст» вчинення воєнного злочину – контекстуальний елемент (вимогу).

2.1.3. Доказування наслідків винного діяння

Наслідками є результати вчинення дій або бездіяльності. Для різних проявів воєнних злочинів ці наслідки будуть різними в залежності від конкретних способів дій.

Характер ведення війни військовими РФ та їх командуванням свідчить про відсутність якихось правил, законів, звичаїв чи норм, адже очевидною метою є максимальне знищення українського народу, залякування і вигнання з території України тих, хто виживе. Про це свідчать «килимові» авіаудари по прикордонних містах російськими військами, спрямування «шахедів» та ракетних ударів на жилі будинки, блокада цивільних в захоплених населених пунктах. Налічуються вже сотні тисяч загиблих серед цивільного населення та військовополонених. Важко виокремити епізоди вбивств, коли мова йде про намір знищити націю.

Стаття 438 КК України, зокрема пункт 2, передбачає відповідальність за воєнні злочини, які спричинили загибель людини. На наше переконання, інтерпретація словосполучення «спричинили загибель» (замість «спричинили смерть») свідчить про те, що ця категорія воєнних злочинів охоплює поняття і умисного вбивства, і доведення до самогубства, а також дії та/або бездіяльність, якими свідомо створено умови для настання смертей цивільного населення від хвороб, від голоду, спраги, переохолодження, постійного стресу чи інших чинників. Так, відповідно до показань жителів захопленого військами РФ міста Маріуполь, в умовах блокади і постійних обстрілів багато померло літніх людей, які не могли спуститись в підвали і гинули без догляду, без ліків і харчування.[147] Ці смерті теж є наслідками воєнних злочинів, тому підлягають фіксації і документуванню у кримінальних

[147] Документальний фільм Маріуполь. Окупація / Історичне кіно, воєнна хроніка, український фільм, автори :Тала Пристаєцька, Макс Литвинов URL: https://www.youtube.com/watch?v=nLcTqsARKSY.

провадженнях.

Стаття 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду прямо передбачає такі форми воєнних злочинів, які призводять до настання трагічних наслідків – до смерті людей:

i) умисне вбивство;

iv) умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що такий напад призведе до випадкової загибелі чи поранення цивільних осіб або заподіє шкоди цивільним об'єктам чи масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою;

vi) вбивство або поранення комбатанта, який, склавши зброю чи не маючи більше засобів захисту, беззастережно здався;

vii) неналежне використання прапора парламентеря, прапора чи військових знаків розрізнення та форми ворога або Організації Об'єднаних Націй, а також розпізнавальних емблем, встановлених Женевськими конвенціями, наслідком чого є смерть або заподіяння особі серйозних ушкоджень;

x) заподіяння особам, які перебувають під владою ворожої сторони, фізичного каліцтва або здійснення над ними медичних чи наукових експериментів будь-якого характеру, які не обґрунтовані необхідністю медичного, стоматологічного або лікарняного лікування відповідної особи і здійснюються не в її інтересах та які призводять до смерті або серйозно загрожують здоров'ю такої особи чи осіб;

xi) віроломне вбивство або поранення осіб, що належать до ворожої нації чи армії. [148]

Матеріали розслідування воєнних злочинів, вчинені під час окупації територій міст Ізюм, Буча, Ірпінь, свідчать, що доказування фактів смерті людей пов'язане з виконанням наступного алгоритму дій.

1. Встановлення місця знаходження поховань тіл. Опис в протоколі огляду місця події та фіксація додатковими технічними засобами (як правило, з використанням аерозйомки квадрокоптером) місця розташування (адреси, даних геолокації) поховання; загального вигляду території; кількості поховань; наявність маркувань могил та написів з анкетними даними померлих; дат народження і смерті.

[148] Римський статут Міжнародного кримінального суду / міжнародний договір уклад. 17.06.1998 р., ідентифікатор 995_588, ратифікований Верховною Радою України 9-го скликання 21.08.2024 р, підстава 3909-IX Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього», *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2025, №№ 1-2, ст.1. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

Підлягають детальній фіксації щодо кожного місця поховання наступні дані: глибина розташування тіла, його стан, наявність одягу, взуття, особистих речей, особливі прикмети, ознаки катування людини перед смертю (зв'язані за спиною руки, кайданки, кляп у ротовій порожнині тощо). Застосовуються фото- або відеофіксація.

2. Встановлення особи загиблого шляхом пред'явлення трупа для впізнання близьким, огляду документів, що знаходяться з трупом або у особи, яка засвідчила поховання (представники адміністрації населеного пункту).

3. Після поверхневого огляду труп направляється на судово-медичну експертизу. Серед основних питань про час, причини смерті, щодо наявності прижиттєвих ушкоджень і механізму їх нанесення, якщо особу загиблого не вдалось встановити іншими слідчими діями, порушується питання про встановлення особи загиблого шляхом порівняння його ДНК-профілю з біологічними зразками родичів.

4. Проводяться допити свідків смерті людини (людей).

Важливо звернути увагу на правильне визначення назви слідчої (розшукової) дії, протоколом якої фіксуються заходи по вилученню трупа з місця поховання та його опис. Ексгумація здійснюватиметься, якщо поховання тіла відбулось в присутності родичів загиблого і представників адміністрації населеного пункту (сільського голови, депутатів), при цьому було складено довідку про смерть і місце поховання особи із встановленими анкетними даними. У випадку, коли йдеться про місце масового поховання тіл або місця стихійного поховання (могил у дворі, на узбіччі тощо), або поховання, яке здійснювалось сторонніми для загиблого особами, то заходи проводяться в рамках огляду місця події або слідчого експерименту.

Рекомендовано фіксувати протоколом слідчого експерименту факт виявлення і вилучення з місця приховування (поховання) трупа у всіх випадках, коли свідчення про вбивство дає затриманий підозрюваний у вчиненні воєнного злочину, розповідає при цьому обставини спричинення смерті і вказує місцезнаходження трупа.

Наслідками воєнних злочинів може бути фізична шкода у вигляді спричинення тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, каліцтва, примусової вагітності, примусової стерилізації, втрати вагітності, важкого захворювання. Тому в матеріалах кримінального провадження ці наслідки повинні бути зафіксовані описом в протоколах слідчих дій та додатковим підтвердженням, висновками судово-медичних експертиз трупів або живих осіб, судово-медичних експертиз медичних документів, зібраних під час обслідування та лікування потерпілого (медичної карти,

довідок, актів рентген- чи МРТ-обстеження тощо).

Слід звернути увагу, що фізичне насильство не завжди залишає матеріальне відображення (ушкодження) на тілі людини, але це не свідчить, що немає злочинного наслідку у таких діях. Наприклад, такі воєнні злочини як викрадення і утримування людини, взяття в заручники, тортури, мордування, вигнання на примусові роботи, можуть заподіяти фізичної шкоду у вигляді спричинення болю, мучення від холоду, голоду та спраги, позбавлення сну, тримання у темряві, обливання холодною водою, ударів тіла струмом, тимчасового перекриття доступу повітря і можливості дихати чи інші дії. Зауважуємо, що такі дії не залишають слідів у вигляді тілесних ушкоджень, але слід зосередити увагу на доведенні вказаних фізичних наслідків в матеріалах кримінального провадження іншими засобами, крім традиційного призначення судово-медичної експертизи потерпілого (наведемо їх нижче).

Стаття 8. Римського статуту Міжнародного кримінального суду прямо передбачає такі форми воєнних злочинів, які призводять до настання наслідків у вигляді фізичних страждань:

ii) катування або нелюдське поводження, у тому числі біологічні експерименти;

iii) умисне заподіяння сильних страждань чи шкоди здоров'ю;

vii) незаконна депортація або переміщення чи незаконне позбавлення волі;

viii) взяття заручників;

xxv) умисне використання голодування цивільного населення як методу ведення війни шляхом позбавлення його предметів, необхідних для виживання, у тому числі умисне створення перешкод для надання допомоги, як це передбачено відповідно до Женевських конвенцій.[149]

Фізична шкода при вчиненні воєнних злочинів, як правило, пов'язана із нанесенням тяжкої моральної травми жертвам. Вивчення практичного досвіду спілкування з потерпілими жителями міст Буча[150],

[149] Римський статут Міжнародного кримінального суду / міжнародний договір уклад.17.06.1998 р., ідентифікатор 995_588, ратифікований Верховною Радою України 9-го скликання 21.08.2024 р, підстава 3909-IX Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього», *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2025, №№ 1-2, ст.1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

[150] Буча. Хто вбивав та катував на Яблунській? Розслідування Радіо Свобода / докум. фільм, матеріали розслідування Радіо Свобода URL: https://www.youtube.com/watch?v=OZYXckUrju8.

Ірпінь[151], Ізюм[152] [153], Маріуполь[154] [155] дає підстави стверджувати, що всі вони отримали важку психічну травму, яка даватиметься взнаки все життя, через дії окупантів – військових РФ.

Так, майже всі потерпілі під час допитів та інтерв'ю вказали на наявність у них ознак посттравматичного стресового розладу *(ПТСР)* – важкого психічного стану, що виникає і розвивається в результаті поодиноких або повторюваних травмуючих подій, які досить негативно впливають на психіку людини. Травматичність події тісно пов'язана з відчуттям безпорадності через неможливість ефективно діяти у небезпечній ситуації. ПТСР може призвести до виникнення таких психічних розладів проблем, як депресія, безсоння, генералізований тривожний розлад, панічні атаки, небезпечні залежності, суїцидальна поведінка, агресивність тощо.[156]

Ця психічна травма вимагає довготривалого лікування, обов'язкової допомоги психологів, психіатрів, а також прийому медикаментозних препаратів.

Рекомендується наступний алгоритм дій, спрямованих на фіксацію фізичної та моральної шкоди та інших обставин у матеріалах провадження про воєнні злочини, вчинені на окупованих територіях:

1. Встановити всіх представників громади, які опинились в оточенні та/або під впливом окупантів.

2. Детально допитати кожного дорослого потерпілого про наступні обставини:

– дату і час початку дій злочинців в населеному пункті;

– про обстановку, загальну для громади в населеному пункті, що склалася внаслідок злочинних дій (оточення військовими, обстріли,

---

[151] «Якби Ірпінь не витримав – не було б столиці». Окупація та важкі бої за місто / докум. фільм Радіо Свобода URL: https://www.youtube.com/watch?v=4PYxG9maFZM.

[152] Ізюм після звільнення нагадує Бучу – братська могила на понад 400 тіл... / репортаж журналістів каналу Українська правда URL: https://www.youtube.com/watch?v=II__bo_28Qo.

[153] Документальний фільм про Ізюм. Свідчення людей, які пережили пекло окупації / документальний проєкт «Історія війни. Запах Ізюма». Авторка проєкту: Ірина Малихіна / канал ТСН, URL: https://www.youtube.com/watch?v=Zz5tjBkXrqc.

[154] Документальний фільм Маріуполь. Окупація / Історичне кіно, воєнна хроніка, український фільм, автори :Тала Пристаєцька, Макс Литвинов URL: https://www.youtube.com/watch?v=nLcTqsARKSY.

[155] Маріуполь. Хроніки пекла / документальний фільм Каналу 24, режисер і сценарист Єлизавета Татарінова, URL: https://www.youtube.com/watch?v=s3hs4fbIWnQ&t=8s.

[156] Посттравматичний стресовий розлад поведінки : матеріал з Вікіпедії, вільної енциклопедії від 15.07.2025. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Посттравматичний_стресовий_розлад.

відсутність тепло- і водопостачання, заборона чи неможливість евакуації, відсутність продуктів харчування та питної води, відсутність радіо, телебачення, Інтернету і мобільного зв'язку тощо);

– про дату, час та обстановку, що мала місце в конкретному місці вчинення злочину проти потерпілого (перебування в підвалі разом з дітьми, холод, спостереження вчинення вбивств, викрадення людей тощо);

– про конкретні дії окремих злочинців, включаючи опис їх форми, знаків розрізнення, позивні чи імена, зброю та засоби, які використовували;

– про наслідки окремих дій злочинців: а) для власного тіла та тіла близьких; б) про моральні страждання до скоєння злочинних дій, під час їх вчинення та після; в) про матеріальні збитки (викрадене, знищене чи пошкоджене майно).

3. Після допиту дорослих потерпілих рекомендується відразу провести слідчі експерименти з ними для деталізації умов вчинення злочину, уточнення і демонстрації дій злочинців. Особливо, якщо ці дії були пов'язані із тортурами, катуванням, утримуванням в закритих приміщеннях (катівнях). Під час слідчих експериментів необхідно звертати особливу увагу на опис в протоколі умов в таких приміщеннях: температуру, запахи, рівень вологості, санітарні умови, доступ світла і повітря. Цей опис доповнювати показами потерпілих щодо тривалості перебування там, кількості людей, які утримувались поруч, місця, де спали, їли, умови вбиральні тощо. При проведенні таких слідчих дій також необхідно зосереджуватись на пошуку слідів катування людей – слідів крові, нігтів, волосся, засобів зв'язування (скотч, мотузки); знарядь нанесення травм, а також слідів перебування в цих приміщеннях злочинців – слідів відбитків пальців рук, взуття, недопалків цигарок із слідами слини, залишених особистих речей, документів та інше.

Зауважуємо, що вказані дії рекомендується проводити не в рамках огляду місця події, а саме слідчого експерименту. Оскільки остання слідча (розшукова) дія надає можливість поєднати огляд і надання деталізуючих показань потерпілим.

4. Під час допиту потерпілих дітей дотримуватись наступних правил. По-перше, дитину допитувати один раз, оскільки пережиті події є досить травмуючими, а розповідь завжди вимагає згадування і переживання їх заново. По-друге, допит дитини необхідно проводити в умовах «зеленої кімнати» з безперервним відеозаписом дачі показань та за обов'язковою участю дитячого психолога. Під час такого допиту варто просити дитину малювати свої спогади. До цих малюнків необхідно

також доєднати малюнки, які дитина робила до, під час та після події злочину (за сприянням батьків чи опікунів дитини, через тимчасовий доступ до речей і документів). Адже малюнки є цінним джерелом інформації про психічний стан дитини та його трансформацію, оцінку якому надасть експерт в рамках наступної психологічної або комплексної психолого-психіатричної експертизи.

5. Потерпілих треба направити на медичне обстеження і лікування в державні медичні установи або реабілітаційні центри. Лікарів рекомендується попередити про необхідність повноцінного оформлення всієї медичної документації на таких пацієнтів, оскільки вона буде виступати окремим об'єктом дослідження судово-медичних експертиз в подальшому. Слідчому необхідно окрему увагу приділити перевірці медичної документації на наявність всіх обов'язкових реквізитів, пам'ятаючи, що на експертизу направляються оригінали таких документів. Кожен офіційний документ лікаря повинен бути виконаний розбірливим почерком, підписаним, мати печатку і штамп медичної установи.

6. Призначити судово-медичні експертизи потерпілих та судово-медичні експертизи матеріалів справи і медичної документації.

7. Призначити судові психологічні або психолого-психіатричні експертизи потерпілих.

Наслідками вчинення воєнних злочинів є також матеріальна шкода, спричинена викраденням, пошкодженням або знищенням майна, що належить громадянам, громаді або державі. Матеріальна шкода може бути спричинена як окремими діями, які утворюють самостійний склад воєнного злочину, так і в сукупності з іншими діями, які передбачають настання фізичної шкоди потерпілим.

Стаття 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду окреслює наступні форми воєнних злочинів, які передбачають тільки завдання матеріальної шкоди окремим громадянам, або громаді чи державі в цілому:

iv) широкомасштабне знищення і привласнення майна, що не викликане військовою необхідністю і вчинене незаконно та безглуздо;

ii) умисне спрямування нападів на цивільні об'єкти, тобто об'єкти, що не є військовими цілями;

iii) умисне спрямування нападів на персонал, об'єкти, матеріали, підрозділи або транспортні засоби, задіяні в наданні гуманітарної допомоги чи в місії з підтримання миру відповідно до Статуту ООН, доки вони мають право на захист, яким користуються цивільні особи або цивільні об'єкти згідно з міжнародним правом збройних конфліктів;

iv) умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що такий напад заподіє шкоду цивільним об'єктам чи призведе до масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою;

v) напад на незахищені й такі, що не є військовими цілями, міста, села, помешкання або будівлі чи їх обстріл із застосуванням будь-яких засобів;

ix) умисне спрямування нападів на будівлі, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових чи благодійних цілей, на історичні пам'ятники, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених за умови, що вони не є військовими цілями;

xiii) знищення або захоплення майна ворога, крім випадків, коли таке знищення або захоплення настійно вимагаються воєнною необхідністю;

xvi) розграбування міста або населеного пункту, навіть якщо його захоплено штурмом;

xxiv) умисне спрямування нападів на будівлі, матеріали, медичні установи й транспортні засоби, а також на персонал, що використовує згідно з міжнародним правом розпізнавальні емблеми, передбачені Женевськими конвенціями.[157]

У матеріалах кримінального провадження необхідно приділяти також увагу фіксації матеріальних збитків, нанесених фізичним особам; громаді, яка проживала на постраждалій території; місту/населеному пункту (ушкодженням інфраструктури зокрема) та державі.

Для встановлення обсягу нанесеної шкоди та причинно-наслідкового зв'язку між діянням і заподіяними збитками рекомендуємо застосувати такий алгоритм:

1. Допитати потерпілих осіб або їх представників про обставини вчинення воєнного злочину, яким заподіяно шкоду (дату, час, місце, спосіб), характеристику пошкодженого та/або знищеного майна, його вартість. Приєднати документи, що підтверджують наявність і вартість майна потерпілого (чеки, квитанції, товарні накладні, договори поставки/купівлі).

2. Провести огляд місця, де було знищено та/або пошкоджено майно. У разі необхідності фіксації масштабних руйнувань, вирв від

[157] Римський статут Міжнародного кримінального суду / міжнародний договір уклад.17.06.1998 р., ідентифікатор 995_588, ратифікований Верховною Радою України 9-го скликання 21.08.2024 р, підстава 3909-IX Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього», *Відомості Верховної Ради (ВВР),* 2025, №№ 1-2, ст.1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text/.

вибухів, об'єктів у аварійному стані рекомендовано застосовувати аерозйомку квадрокоптером. Для проведення огляду пошкодженої інфраструктури, а також об'єктів і споруд, які представляють історичну чи культурну цінність або мають статус пам'яток, слід запрошувати спеціалістів відповідного профілю.

3. Призначити судові експертизи для встановлення обсягу нанесеної шкоди та причинно-наслідкового зв'язку між діянням і заподіяними збитками. В залежності від характеристики майна призначаються судова товарознавча, економічна, будівельна, мистецтвознавча, автотоварознавча експертиза чи інші.

Від дій країни-агресора постраждала значна частина українських підприємств різних форм власності. Міністерство економіки разом із Фондом державного майна України затвердили методику визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією РФ, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності.[158] Власникам підприємств, слідчим, прокурорам під час доведення обсягів завданих збитків необхідно керуватись цим нормативним порядком.

Слід звернути увагу на той факт, що вчинення воєнних злочинів завжди пов'язано із настанням негативних наслідків для цивілізованої світової спільноти. Адже такі діяння ставлять під сумнів можливості захисту населення від тиранії та диктатури політика, психічне здоров'я якого під питанням.

Не тільки для населення України, а й для населення інших держав наслідком безкарних дій країни-агресора (масових вбивств, руйнування цивільної інфраструктури і підприємств, знущання над полоненими) стає зневіра у дієвості міжнародного гуманітарного права і дотриманні укладених міжнародних договорів про гарантування безпеки. Очевидно, що укладені з РФ договори про визнання кордонів інших держав, про дотримання міжнародних законів і звичаїв ведення війни не вартують паперу, на якому вони підписані.

Ці висновки у свідомості світової спільноти є наслідками воєнних злочинів. На наше переконання, вони повинні бути теж доведеними під час розслідування і представленими у Міжнародному кримінальному суді.

---

[158] Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією РФ, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності : затв. наказом № 3904/1223 Міністерства економіки України та Фонду державного майна України, за реєстр. Мін'юст України від 02.12.2022 № 1522/38858 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-22#Text.

2.2. Особливості доказування суб'єктивних (ментальних) елементів складу воєнних злочинів

Відповідно до Статуту Міжнародного кримінального суду для кваліфікації діяння як злочину проти людяності та воєнного злочину (злочинів), притягнення особи до відповідальності та призначення їй покарання обов'язково підлягає доведенню суб'єктивний (ментальний) елемент mens rea.

Стаття 30 Статуту визначає, що під час розслідування необхідно довести, що матеріальні елементи (дії або бездіяльність) особою вчинені умисно та свідомо. Умисел при цьому має місце, якщо: а) стосовно діяння ***особа мала намір вчинити таке діяння***; б) стосовно наслідку ***особа мала намір спричинити цей наслідок або усвідомлювала, що він настане*** за звичайного перебігу подій. [159]

Якщо взяти до уваги особливу конструкцію правових елементів воєнних злочинів (матеріальні, суб'єктивні і контекстуальні елементи складу), вважаємо за потрібне доведення й факту ***усвідомлення особою контексту (особливих умов), в яких вона вчиняє злочинні дії або бездіяльність***.

З цією метою рекомендуємо під час допиту підозрюваного ставити питання щодо мотивів його діяння, зокрема уточнювати, чи діяв він на власний розсуд, чи мала місце мовчазна згода командирів або виконував прямий наказ. У разі вчинення злочинних дій за наказом, необхідно встановити, хто саме та у якій формі (вербально усно, жестами або письмово) його віддав. У разі вчинення злочину в умовах мовчазної згоди командирів, необхідно уточнювати, як сприймались ці дії оточуючими. Можливо, інші військові та/або представники командування бачили вчинення злочинних дій, їм доповідали про них або вони самі здогадувались за наслідками. Якщо так, то деталізувати реакцію командирів – забороняли вони надалі такі дії або, навпаки, хвалили перед іншими, преміювали, надавали настанови щодо окремих дій. Наприклад, надавали рекомендації щодо приховування слідів злочину або іншого способу вчинення.

Рекомендуємо також зосереджуватись на доведенні факту

[159] Римський статут Міжнародного кримінального суду / міжнародний договір уклад.17.06.1998 р., ідентифікатор 995_588, ратифікований Верховною Радою України 9-го скликання 21.08.2024 р, підстава 3909-IX Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього», *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2025, №№ 1-2, ст. 1. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

усвідомлення та/або умисного спрямування злочинного діяння на особливу категорію осіб – представників цивільного населення, преси, військовополонених, медичний персонал; на захищені міжнародним гуманітарним та звичаєвим правом об'єкти – лікарні, госпіталі, медичний транспорт, історичні та культурні пам'ятки, релігійні споруди, бомбосховища для мирного населення (особливо з написами «Діти»), склади чи транспорт з гуманітарною допомогою чи інші.

Важливе значення також має встановлення факту усвідомленого нападу на цивільне населення під час проведення особливих ритуалів (поховання, поминки), отримання життєво необхідних послуг (продуктів харчування, питної води, пенсій) або під час евакуації (удари по скупченню людей з дітьми на вокзалах, в потягах).

Доказування суб'єктивних елементів пов'язане із встановленням і відображенням в матеріалах кримінального провадження наступних обов'язкових компонентів, що характеризують особу, як суб'єкта воєнного злочину:

1. Анкетних даних: прізвища, ім'я, по батькові, року народження, місця реєстрації, фактичного проживання, громадянства. Встановлюються шляхом допиту та приєднанням до провадження документів, що посвідчують особу, а також оглядом і фіксацією даних в соціальних мережах підозрюваного та членів його родини.

2. Наявність статусу комбатанта – військового збройних сил воюючої сторони: військовослужбовця регулярної армії або представника добровольчого збройного формування, а також службових осіб, в повноваження яких входить віддання наказів та керування військовими силами і засобами. Встановлюються шляхом проведення комплексу слідчих (розшукових) дій, зокрема допитів потерпілих та свідків; огляду і приєднання до провадження записів стаціонарних камер відеоспостереження на території та в приміщеннях вчинення злочинів; описом під час затримання і обшуку форми, знаків військового розрізнення, зброї підозрюваних; оглядом та приєднанням до провадження документів, що містять дані про посаду, спеціальне звання, військову спеціальність, період служби (даних про укладений контракт) затриманих; оглядом і фіксацією даних в соціальних мережах підозрюваного та членів його родини, пред'явленням для впізнання; допиту затриманого та одночасного його допиту з військовими, з якими разом несли службу.

3. Факт відсутності психічних захворювань та розладів, які заважали б підозрюваному у вчиненні воєнного злочину усвідомлювати свої дії та керувати ними. Встановлюється під час проведення судової

психіатричної експертизи.

4. Властивості особистісної характеристики підозрюваного, зокрема особливості виховання, світогляду, рівня інтелекту, життєвих ціннісних орієнтирів, рис характеру, сексуальних девіацій, нервових реакцій, які в комплексі могли сприяти або спонукати особу до вчинення злочинних дій. Крім цього, важливе значення буде мати встановлення тих джерел інформації (підручників, новин по радіо- чи телеканалам, фільмів чи передач тощо) та/або конкретних осіб (батьки, вчителі, політики, командири, ведучі телевізійних програм), які сприяли формуванню мотивації на вчинення воєнних злочинів проти цивільного населення іншої держави, включаючи дітей, жінок, літніх людей. Зазначені показники встановлюються під час допитів, слідчих експериментів, а також комплексної судової психолого-психіатричної експертизи. Важливо поставити експертам не тільки питання про наявність психоневрологічних відхилень та спотворених світоглядних орієнтирів у підозрюваного, а й попросити оцінити причинно-наслідковий зв'язок між цими патологічними рисами та конкретними злочинними діями підозрюваного.

5. Наявність судимостей та відбутих покарань. Встановлюються шляхом перевірки по обліках, приєднанням копій вироків, а також зі слів під час допитів підозрюваних.

2.3. Особливості доказування контекстуального елементу вчинення воєнних злочинів

Доведення контекстуального елементу воєнних злочинів або контексту умов, в яких вони вчинені та/або які використано, направлене на встановлення і відображення у матеріалах кримінального провадження двох наступних обставин: 1) злочинні дії або бездіяльність особа вчинила в контексті (умовах) збройного конфлікту та у зв'язку із ними; 2) особа усвідомлювала юридичний факт та/або фактичні обставини існування збройного конфлікту.

Доведення вищезазначених обставин контексту вчинення воєнних злочинів тісно пов'язане із доказуванням в матеріалах кримінального провадження матеріальних і суб'єктивних елементів. Фактично під час проведення кожної слідчої (розшукової) дії необхідно зосереджувати увагу на фіксації умов, у яких відбувалася злочинна подія. Так, при допиті потерпілих, свідків, підозрюваних необхідно ставити окремо блок питань щодо того, як вони сприймали обстановку в країні, в місті

(населеному пункті), на території, де проживала громада, а також про конкретні умови вчинення злочину.

У процесі огляду місця події, слідчого експерименту необхідно вести фото-, відеофіксацію та аерозйомку в ракурсі детального відображення умов і обстановки, у яких відбувалась подія злочину.

Під час допиту підозрюваних/обвинувачених рекомендуємо концентрувати увагу на отриманні та фіксації показань щодо дій, які були спрямовані на створення умов терору та гуманітарної катастрофи для цивільного населення на окупованих територіях. Вивчення практичного досвіду спілкування з потерпілими жителями міст Буча[160], Ірпінь[161], Ізюм[162], [163]Маріуполь[164] [165] дає підстави стверджувати, що такі умови створювались спільними діями військ РФ з метою знищення або зниження бажання у населення чинити опір, висловлювати свої права та взагалі ідентифікувати себе як національна чи етнічна група, захищена міжнародним правом.

Аналіз обстановки на окупованих територіях дає підстави виокремити такі загальні форми дій військових країни-агресора, направлених саме на створення умов терору та гуманітарної катастрофи – контексту вчинення військових злочинів:

1. Військові свідомо використовували обстановку відсутності державного захисту та допомоги цивільному населенню, а також мобільного та інтернет-зв'язку, радіо та телебачення. У перші дні масштабного вторгнення РФ на територію України багато населених пунктів залишилось без представників адміністрації, прокуратури, судів, поліції, Служби безпеки України, Державної служби з надзвичайних ситуацій. Користуючись такими умовами, військові злочинці та

[160] Буча. Хто вбивав та катував на Яблунській? Розслідування Радіо Свобода / докум. фільм, матеріали розслідування Радіо Свобода URL : https://www.youtube.com/watch?v=OZYXckUrju8.

[161] «Якби Ірпінь не витримав – не було б столиці». Окупація та важкі бої за місто / докум. фільм Радіо Свобода URL: https://www.youtube.com/watch?v=4PYxG9maFZM.

[162] Ізюм після звільнення нагадує Бучу – братська могила на понад 400 тіл... / репортаж журналістів каналу Українська правда. URL : https://www.youtube.com/ watch?v=II__bo_28Qo.

[163] Документальний фільм про Ізюм. Свідчення людей, які пережили пекло окупації / документальний проєкт «Історія війни. Запах Ізюма». Авторка проєкту: Ірина Малихіна / канал ТСН, URL: https://www.youtube.com/watch?v=Zz5tjBkXrqc

[164] Документальний фільм Маріуполь. Окупація / Історичне кіно, воєнна хроніка, український фільм, автори :Тала Пристаєцька, Макс Литвинов. URL : https://www.youtube.com/watch?v=nLcTqsARKSY.

[165] Маріуполь. Хроніки пекла / документальний фільм, Каналу 24, режисер і сценарист Єлизавета Татарінова. URL : https://www.youtube.com/ watch?v=s3hs4fbIWnQ&t=8s.

колаборанти (громадяни України, які співпрацювали з окупантами) намагались створити у населення хибне уявлення про законність своїх дій, «звільнення» територій, загрози з боку української влади, їх «непотрібність» державі тощо.[166]

2. Свідомо спрямовувалися авіабомбардування та «килимові» обстріли на житлові квартали, інфраструктуру, театри, лікарні, пологові будинки, школи та інших цивільні об'єкти. Використовувались для обстрілів запалювальні снаряди (міни), при потраплянні яких багатоквартирні будинки просто вигорали. За свідченнями потерпілих жителів міста Маріуполь, такі дії сприймались, як помста за те, що «не зустрічали і не чекали військових РФ». Всі потерпілі зазначали, що ця обстановка викликала відчуття беззахисності, відчаю і зневіри у гарантії безпеки.[167]

3. Заборонявся виїзд цивільного населення з окупованих населених пунктів по «зелених коридорах». Не дозволялось евакуювати навіть поранених, вагітних жінок, хворих і дітей. Такі дії включали розстріли як окремих автомобілів, так і автоколон з написами «діти», «евакуація». Ці злочини були спрямовані не тільки на вбивство окремих людей, а й на утворення загальної ситуації – відмови інших родин намагатися виїхати. Окупанти навмисно створювали уявлення, що населення із захоплених територій не виїжджає тому, що нібито «очікувало нову владу і звільнення».

4. Свідомо спрямовувались артилерійські обстріли по місцях скупчення людей, які збираються у черги за водою, продуктами харчування, для отримання пенсій. Фіксувались удари по групах цивільних, які намагалися надати першу медичну допомогу пораненим, прибрати з вулиць або поховати тіла загиблих, приготувати їжу на вогнищі у дворі. [168] [169]

5. Заборонялось завезення мінімальної гуманітарної допомоги – питної води, продуктів, ліків. Населені пункти опинялись в блокаді, в умовах гуманітарної катастрофи. Такі дії окупантів призводили до загибелі десятків тисяч мирних жителів, спричинювали тяжкі фізичні та моральні страждання тим, хто вижив.

Так, за свідченнями потерпілих жителів Маріуполя, внаслідок

---

[166] Там само.

[167] Документальний фільм Маріуполь. Окупація / Історичне кіно, воєнна хроніка, український фільм, автори : Тала Пристаєцька, Макс Литвинов URL : https://www.youtube.com/watch?v=nLcTqsARKSY.

[168] Там само.

[169] Маріуполь. Хроніки пекла / документальний фільм, Каналу 24, режисер і сценарист Єлизавета Татарінова. URL: https://www.youtube.com/watch?v=s3hs4fbIWnQ&t=8s.

перерахованих вище дій військових країни-агресора та озброєних формувань самопроголошеної донецької «республіки» склалася наступна обстановка – контекст вчинення воєнних злочинів приблизно з 1 березня 2022 року:

– у місті через руйнування інфраструктури відсутній зв'язок, населенню не постачається тепло, вода, газ та електроенергія, не підвозять питної води, продуктів, ліків та перев'язочного матеріалу; служби порятунку та бригади медичної швидкої допомоги не працюють;

– родини з дітьми живуть у підвалах;

– їжу готують на вуличних вогнищах, при цьому багато гине людей від спрямованих обстрілів на такі групи;

– води немає ні питної, ні технічної; неможливо викупати навіть дітей і хворих;

– внаслідок голоду вимушені готовити їжу із голубів, котів, собак, включаючи домашніх улюбленців;

– гроші втрачають свою цінність; натомість діє бартер (наприклад, автомобіль обмінюють на блок цигарок); найбільшу цінність має вода (спочатку питна, потім технічна – дощова, злита з радіаторів опалення);

– люди по домівках шукають деревину (меблі, перекриття дахів тощо) для розпалу вогнищ, щоб грітися, приготувати їжу, розтопити сніг;

– діти бачать, як дорослі допомагають один одному без медичного обладнання, у непристосованих умовах (дивляться, як зупиняється кров на відірваній кінцівці, як зашивають рвані рани тощо);

– дорослі спостерігають, як діти обіймають в підвалах тіла своїх загиблих батьків і не розуміють, чому ті так довго «не просипаються»;

– члени родин, які переховуються від обстрілів у підвалах, вимушені залишати хворих літніх батьків у квартирах і розуміти, що з часом вони приречені на смерть від голоду, холоду та зневоднення; при цьому допомогу надати неможливо через постійні обстріли;

– у вагітних жінок виникають викидні, а у породіль зникає молоко, і вони змушені ходити по дворах, шукати і просити суміш, якої катастрофічно не вистачає;

– чоловіки вимушені приймати пологи у підвалах, надавати допомогу новонародженим, рятувати їх від голоду, опіків, хвороб;

– тіла загиблих вимушені ховати у «братських» могилах у дворах

будинків.[170]

6. Пропуск цивільного населення через сформовані фільтраційні пункти. За словами очевидців, в них створювались вкрай принизливі умови утримання. Людей розміщували в палатках на ковдрах, забирали всі гаджети (портативні пристрої зв'язку і зберігання інформації), тіла оглядали на предмет татуювань, встановлювали їх значення, обшукували всі сумки тощо.[171]

Наведений перелік обставин не вичерпує всіх фактичних даних, що підлягають фіксації в матеріалах кримінального провадження для доведення контексту вчинених воєнних злочинів. Він може виступати тільки орієнтиром для визначення предмета доказування та способу досягнення мети правосуддя у справах даної категорії.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні форми вчинення воєнних злочинів, передбачених ст. 438 Кримінального кодексу України?
2. На які міжнародні нормативні акти під час кваліфікації дій як воєнних злочинів зобов'язує посилатись диспозиція ст. 438 Кримінального кодексу України?
3. Які основні форми воєнних злочинів передбачають Женевські конвенції (назвіть декілька)?
4. Які правові елементи підлягають доведенню у кримінальних провадженнях про воєнні злочини відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду?
5. Що собою представляють за змістом об'єктивні елементи (лат. – actus reus) воєнних злочинів?
6. Що собою представляють за змістом суб'єктивні елементи (лат. – mens rea) воєнних злочинів?
7. Що собою представляють за змістом контекстуальні елементи воєнних злочинів?
8. Які форми воєнних злочинів, що спричинюють настання наслідків у вигляді наставання смерті людей, передбачає стаття 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (наведіть декілька прикладів)?

---

[170] Маріуполь. Хроніки пекла / документальний фільм, Каналу 24, режисер і сценарист Єлизавета Татарінова, URL: https://www.youtube.com/watch?v=s3hs4fbIWnQ&t=8s.

[171] Там само.

9. У чому полягають особливості доказування воєнних злочинів, що спричинили наслідки у вигляді настання смерті людей?

10. У чому полягають особливості доказування воєнних злочинів, що спричинили наслідки у вигляді фізичної шкоди потерпілим?

11. Назвіть передбачені статтею 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду форми воєнних злочинів, що призводять до настання наслідків у вигляді фізичних страждань людей.

12. У чому полягають особливості доказування воєнних злочинів, що спричинили наслідки у вигляді фізичної шкоди (включаючи фізичні страждання) потерпілим?

13. У чому виражається моральна шкода, що спричиняється воєнними злочинами?

14. Як можна довести в матеріалах кримінального провадження моральну шкоду, спричинену воєнними злочинами?

15. Назвіть передбачені статтею 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду форми воєнних злочинів, які спричиняють тільки матеріальну шкоду окремим громадянам або громаді чи державі в цілому.

16. У чому полягають особливості доказування воєнних злочинів, що спричинили наслідки у вигляді матеріальної шкоди?

17. У чому полягають особливості доказування суб'єктивних (ментальних) елементів складу воєнних злочинів?

18. Які обов'язкові компоненти, що характеризують особу як суб'єкта воєнного злочину, підлягають встановленню і відображенню в матеріалах кримінального провадження?

19. У чому полягають особливості доказування контекстуальних елементів складу воєнних злочинів?

2.4. Методика розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях

За інформацією Офісу Генерального прокурора України, станом на червень 2025 року зареєстровано 366 фактів сексуального насильства щодо цивільного населення, вчинених російськими військовими на тимчасово окупованих територіях Херсонщини, Київщини, Харківщини, Донеччині, Запоріжжя. Потерпілими є 231 жінка, 135 чоловіків та 19 неповнолітніх. З вересня 2022 року в Офісі Генерального прокурора створено спеціалізоване управління з розслідування зазначених злочинів, що розглядаються через призму статті 438 Кримінального кодексу України як воєнні злочини, що мають ознаки геноциду українського народу[172]. У цьому контексті сексуальне насильство використовується агресором як метод війни, поєднаний з вбивствами і катуваннями, з метою ліквідації національної групи шляхом демонстративного приниження і залякування. Це одночасно інструмент приниження й придушення національних проявів, деморалізації українського цивільного населення. Але в КК України сексуальне насильство не виділено в окремий вид міжнародного злочину, який вчиняється під час війни. В Римському статуті Міжнародного кримінального суду (далі – Римський статут МКС) сексуальне насильство (зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-яка інша подібна за тяжкістю форма сексуального насильства) розглядається в контексті злочинів проти людяності (пункт g частини 1 статті 7)[173]. Зважаючи на те, що вказані злочини віднесені до юрисдикції МКС, мають особливий механізм їх вчинення, важливим є питання щодо розроблення основних положень щодо їх досудового розслідування відповідними підрозділами Національної поліції України[174].

---

[172] Сосонська Анна (2025). Викриття злочинів сексуального насильства на війні: два роки досвіду спеціалізованого управління. URL : https://lb.ua/blog/anna_sosonska/682587_vikrittya_zlochiniv_seksualnogo.html.

[173] Римський статут Міжнародного кримінального суду (ратифіковано із заявами Законом України № 3909-IX від 21.08.2024). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

[174] Волобуєв А. Ф. Особливості механізму вчинення сексуального насильства на тимчасово окупованих територіях та його розслідування. *Криміналістичний вісник.* Вип. 1(39). 2023. С. 39-51. DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2023-39-1-39; Розслідування сексуального насильства, пов'язаного із збройним конфліктом : методичні рекомендації / Ю. А. Комісарчук, М. В. Бурак, Н. Ю. Нєбитова, Ю. М. Чорноус, І. М. Калантай та ін. ; за заг. ред. М. С. Цуцкіридзе. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 152 с.

2.4.1. Криміналістична характеристика сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях

Під час воєнного стану і ведення бойових дій сексуальним насильством називають зґвалтування або будь-які інші дії сексуального характеру, вчинені комбатантами стосовно жінок, дітей або чоловіків. У цьому випадку комбатанти вказаних потерпілих вважають військовими трофеями. Під час російсько-української війни на такі факти вказують свідки з різних тимчасово окупованих територій, описують численні прояви сексуального насильства, які здійснюються російськими офіцерами і солдатами за їх наказом[175]. Міжнародною науковою спільнотою такі злочини розглядаються як різновид воєнних злочинів і досліджується у різних аспектах[176]. Наразі небезпека полягає не тільки у військовому аспекті, окупації та анексії територій, але й в загрозі геноциду українського етносу, який позначається новітнім терміном «рашизм». Рашизм є результатом історичного поєднання ідеології «величі руського народу» і його кримінальної субкультури[177].

Стаття 3 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року[178] містить положення: «З особами, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі з особами зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто *hors de combat* унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини, поводяться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої слугують раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії». Таким чином, сексуальне насильство під час воєнних дій визнається не звичайним кримінальним правопорушенням, а порушенням міжнародного гуманітарного права та прав людини. Відтак кримінальні провадження

[175] «Російські командири особисто вчиняли сексуальне насильство й віддавали такі накази солдатам», — прокурорка ОГП Анна Сосонська (2025). URL: https://lb.ua/society/2025/07/02/684592_rosiyski_komandiri_osobisto.html.

[176] Eichert, D. (2019). «Homosexualization» revisited: an audience-focused theorization of wartime male sexual violence. *International Feminist Journal of Politics*, 21(3), 409–433. DOI: https://doi.org/10.1080/14616742.2018.1522264; Gray, H., Stern, M., & Dolan, C. (2020). Torture and sexual violence in war and conflict: The unmaking and remaking of subjects of violence. *Review of International Studies*, 46(2), 197–216. DOI: https://doi.org/10.1017/S0260210519000391.

[177] Рущенко І. П. Ідеологія рашизму : монограф. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 72.

[178] Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року (Офіційний переклад Конвенції надісланий листом МЗС № 72/14-612-20689 від 23.02.2023. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

щодо таких злочинів є предметом не тільки правоохоронних органів і судів окремої країни, але й міжнародної спільноти у цілому. Це передбачає співробітництво національних органів досудового розслідування і судів з МКС.

Відповідно до статей 617-636 КПК України співробітництво з МКС пов'язано з поширенням його юрисдикції на іноземних громадян та осіб без громадянства, які брали участь у збройній агресії проти України, аби жодний воєнний злочинець не міг уникнути справедливого кримінального покарання. Отже, перед національними правоохоронними органами поставлено завдання виявлення та проведення якісних розслідувань воєнних злочинів, у тому числі сексуального насильства. Їх результати повинні бути незаперечною підставою для притягнення винних до кримінальної відповідальності незалежно від того, на території яких країн вони переховуються. Для успішного виконання такого завдання потрібно зважати на низку факторів, які є елементами криміналістичної характеристики й обумовлюють особливості розслідування сексуального насильства, вчиненого військовими держави-агресора на тимчасово окупованих територіях.

Криміналістична характеристика сексуального насильства складає інформаційну модель механізму його вчинення. Її знання є необхідними для проведення ефективного досудового розслідування та судового провадження. Найбільш небезпечним з таких злочинів є зґвалтування. Зґвалтуванням є вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (ст. 152 КК України). Як правило, зґвалтування поєднується із застосуванням фізичного насильства чи погрозою його застосування, психологічним тиском. Може використовуватися й безпорадний стан потерпілої особи (психічний розлад, сп'яніння, непритомність тощо). Але сексуальним насильством на тимчасово окупованих територіях є не тільки зґвалтування. Це і погрози вчинення дій сексуального характеру, примушування спостерігати за зґвалтуванням іншої людини, сексуальне приниження під час допиту, заподіяння ушкоджень статевих органів, сексуалізовані катування електричним струмом тощо.

Зґвалтування та інші форми сексуального насильства, вчинені під час війни, належать до юрисдикції МКС. Тому під час досудового розслідування уповноважені державні органи України мають виявляти, фіксувати і вилучати джерела доказів відповідно до міжнародних правових стандартів. Інформаційною основою для цього є

криміналістична характеристика сексуального насильства, яка включає у себе особливості суб'єкта злочину; обстановки вчинення; потерпілої особи; способів вчинення і типових слідів – джерел доказів.

Особливості суб'єкта сексуального насильства. Суб'єктами зґвалтувань та інших форм сексуального насильства на тимчасово окупованих територіях виступають озброєні особи – військовослужбовці (комбатанти), які здійснили вторгнення на територію України. В основі їхнього насильства – задоволення сексуальної потреби, поєднаного з прагненням приниження українського цивільного населення на знак рашистської переваги і перемоги та з метою залякування. Це є проявом цивілізаційного протистояння російського суспільства, в якому нормалізувалося насильство. Саме з такою мотивацією вчиняються подібні масові діяння, а тому і визнаються воєнними злочинами проти людяності. Вказана мотивація поведінки злочинів-комбатантів не є поодинокими випадками. Вона постає частиною урядової рашистської політики, поширення нелюдського ставлення до українців, яке виправдовується або замовчується пропагандистськими медіазасобами.

Обстановка вчинення сексуального насильства. На тимчасово окупованих територіях найбільш характерним чинником вчинення сексуального насильства є загроза життю і здоров'ю людей, що обумовлено присутністю агресивних та озброєних військовослужбовців ворожої країни, демонстрація ними своєї агресивності і здатності будь-що застосувати зброю. Характерною особливістю є поєднання об'єктивних і суб'єктивних чинників, через які створюється специфічна обстановка злочину. Йдеться не тільки про загрозу життю і здоров'ю людей під час бойових дій. Суттєвим фактором є відсутність законних органів влади України. Зокрема, це стосується правоохоронної системи, яка покликана забезпечувати відчуття у громадян безпеки, наявність у них впевненості у відновленні своїх порушених прав і притягнення винних осіб до відповідальності. Усвідомлення відсутності такої системи під час окупації, формування атмосфери свавілля озброєних людей ворожої країни породжує у людей відчуття безвиході і відчаю. У такій ситуації серед цивільного населення, яке залишилося на окупованій території, пануючим стає почуття страху і покори перед озброєними насильниками.

Всевладдя озброєних та агресивних окупантів детермінує формування у людей «стокгольмського синдрому» – несвідомого психологічного захисного стану, який характеризується проявом

толерантності жертви до насильника[179]. Це проявляється у жертви сексуального насильства, коли вона починає співчувати своєму кривднику і виправдовувати його насильницькі дії. У ситуації безвиході у людини формується захисна психологічна установка: «Це не його вина, це обставини війни змусили його так діяти». На формування такої психологічної установки істотно впливає й активна пропаганда країни-агресора щодо брехливого пояснення характеру, причин і мети війни. Подібні психологічні процеси у жертв сексуального насильства не вважаються психічним розладом, а розглядаються нормальною реакцією людей на сильну психотравмуючу подію. Тому дана обставина суттєво впливає на формування особливої атмосфери під час досудового розслідування, зокрема під час допиту потерпілої особи.

Особливості потерпілої особи. На тимчасово окупованій території потерпілими від сексуального насильства стають представники цивільного населення. Зазвичай це жінки, неповнолітні дівчата, чоловіки і діти, які можуть піддаватися систематичному сексуальному насильству протягом значного часу окупації. За даними начальниці спеціалізованого управління Офісу Генерального прокурора з розслідування зазначених злочинів Анни Сосонської, наймолодшій потерпілій особі було чотири роки, а найстаршій – 83 роки[180]. Ця обставина свідчить про те, що сексуальне насильство вчиняється без огляду на вік і стать жертв та є засобом демонстративного приниження, залякування і деморалізації українського цивільного населення. Здійснюється це на тлі можливої та реальної фізичної розправи.

Окрім формування у постраждалих «стокгольмського синдрому», важливим чинником їх психологічного стану є стигматизація постраждалих від сексуального насильства. Цим терміном позначається відчуття сорому, ганьби чи осуду, що може призвести до дискримінації і виключення з певної сфери життя суспільства[181]. Побоювання

---

[179] Термін «стокгольмський синдром» започатковано психологами в результаті ґрунтовного аналізу ситуації із захопленням заручників у Кредитному банку Стокгольма в серпні 1973 року (Kumar, P. (2022). Stockholm syndrome: An Understanding. *Journal of Psychosocial Well-Being*, 3(1), 1–4. DOI : https://doi.org/10.55242/jpsw.2022.3101.

[180] «Російські командири особисто вчиняли сексуальне насильство й віддавали такі накази солдатам», — прокурорка ОГП Анна Сосонська (2025). URL: https://lb.ua/society/2025/07/02/684592_rosiyski_komandiri_osobisto.html.

[181] *Соціа́льна стигматиза́ція*(грец. στίγμα — тавро, клеймо) – негативне виділення суспільством індивіда, явища, або соціальної групи за якоюсь ознакою з відповідним стереотипним набором соціальних реакцій на цього індивіда (або представників соціальної групи). На стигматизацію впливають забобони, ідеологеми, які історично встановилися у конкретному суспільстві і стали частиною їхнього світогляду. При цьому певні характеристики індивіда не беруться до уваги (Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/).

стигматизації призводить до того, що потерпілі, які постраждали від масового сексуального насильства з боку військовослужбовців агресора, отримали глибоку психологічну травму і не схильні до повідомлення про це правоохоронним органам з наступним оприлюдненням відомостей у кримінальному провадженні. Ця обставина передбачає необхідність реалізації популярної у багатьох західних країнах програми *Victim Profiler.* Її змістом є залучення до спілкування з постраждалими від сексуального насильства «профайлера» – фахівця у галузі психології, криміналістики та кримінології, який займається аналізом поведінки, характеристик та психологічного профілю потерпілих осіб на основі доступної інформації[182].

Особливості способів учинення сексуального насильства. Цими способами є наступні дії насильника, які підлягають доказуванню, можуть бути в поєднанні: здійснення акту сексуального характеру або проникнення (вагінальне, анальне, оральне) в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета; примушування потерпілої особи до вчинення дій сексуального характеру; примушування спостерігати за зґвалтуванням іншої людини; торкання статевих органів; заподіяння ушкоджень статевих органів; сексуалізовані катування електричним струмом тощо.

Так, після деокупації територій було встановлено, що російські військові у спеціально обраних приміщеннях систематично вчиняли сексуальне насильство. Зокрема, в Херсоні було виявлено чотири великі приміщення, де окупанти практикували зґвалтування палицями та вчиняли удари геніталій електричним струмом. Такі тортури сексуального характеру скоювалися військовослужбовцями країни-агресора за наказами їх командирів на різних тимчасово окупованих територіях, що дає підстави оцінювати їх як військову стратегію в Україні[183].

Особливості слідів сексуального насильства – джерел доказів. Зважаючи на значний час, що проходить з моменту вчинення сексуального насильства до повідомлення про нього правоохоронним органам, виявлення і фіксація матеріальних слідів злочину є

[182] Bjelajac Željko (2025). Victim Profiling. *Kultura polisa.* April 2025. Volume: 22, Issue: 1, pages: 32-46. DOI: https://doi.org/10.51738/kpolisa.2025.1r.003.

[183] Богданьок, О. (2023). Слідчі документують сексуальні злочини на деокупованих територіях – NYT. АТ «НСТУ». URL : https://suspilne.media/353052-slidci-dokumentuut-seksualni-zlocini-na-deokupovanih-teritoriah-nyt/; Wang, P., Lister, T., Pennington, J., & Heather, C. (2022). Russia using rape as «military strategy» in Ukraine. *Cable News Network.* A Warner Bros. Discovery Company. URL : https://edition.cnn.com/2022/10/15/europe/russia-ukraine-rape-sexual-violence-military-intl-hnk/index.html.

проблематичними. На деокупованих територіях переважаючим джерелом доказів про сексуальне насильство виступають ідеальні образи в пам'яті потерпілих і свідків, які оформлюються у вигляді показань. Для підсилення їх доказового значення вони повинні піддаватися максимальній деталізації і перевірці показаннями багатьох осіб. Відсутність матеріальних слідів біологічного походження щодо сексуального насильства може бути компенсована показаннями щодо масового вчинення таких злочинів на різних деокупованих територіях. Особливого значення для МКС в цьому аспекті набувають образи військовослужбовців-насильників, які можуть бути використані для їхньої ідентифікації шляхом пред'явлення для впізнання російських військовополонених, у тому числі з використанням фотографій з мобільних телефонів і соціальних мереж.

2.4.2. Особливості початкового етапу розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованих територіях

Особливості початку досудового розслідування за ознаками сексуального насильства обумовлені низкою суб'єктивних та об'єктивних чинників. *Суб'єктивні чинники* пов'язані з психологічним станом потерпілих осіб (а іноді і свідків), для якого характерним є побоювання стигматизації, тобто осуду з боку частини суспільства («чому не виїхала», «сама винна», «не так одягалася»). На жаль, серед українців (у т. ч. серед правоохоронців) залишаються досить поширеними уявлення про неправильну поведінку жертв злочину, закладені ще радянською віктимологією. Особливо це стосується статевих злочинів, щодо яких історично склалося і зберігається нецивілізоване ставлення до жінки-потерпілої. До цього потрібно додати і зневіру в дієвості правоохоронних органів і судів, особливо в умовах, пов'язаних з воєнним станом. В таких умовах у багатьох потерпілих, як правило, відсутнє бажання оприлюднення навіть в межах кримінального провадження відомостей про пережите ними сексуальне насильство. *Об'єктивні чинники* пов'язані з тим, що потерпілі особи, які знаходяться на окупованій території або виїхали в інші країни, не в змозі своєчасно повідомити про вчинене щодо них сексуальне насильство. Через це правоохоронні органи отримують більшість повідомлень через кілька місяців, а то й років, що ускладнює збирання доказів.

Зважаючи на зазначені суб'єктивні й об'єктивні чинники, можемо виділити дві типові слідчі ситуації початкового етапу досудового розслідування.

Ситуація 1. *Виявлення сексуального насильства у зв'язку з повідомленням потерпілої особи.* Дана ситуація є характерною, коли потерпіла під впливом соціальної роботи з переселенцями та їх психологічної підтримки звертається із відповідною заявою до правоохоронних органів. Потрібно підкреслити, що рішення щодо подання заяви, попри побоювання стигматизації, формується у жертв сексуального насильства в результаті надання їм матеріальної, психологічної, медичної і правової допомоги. Тому забезпечення належною підтримкою громадян на деокупованих територіях або переміщених на контрольовані Україною території є засобом подолання негативних суб'єктивних бар'єрів у кримінальному провадженні. Але такі заходи знаходяться поза межами кримінального провадження.

Отримання заяви про вчинене сексуальне насильство військовослужбовцями країни-агресора повинно бути оформлено протоколом отримання такої заяви. У ньому в результаті опитування потерпілої особи повинні бути детально зафіксовані відомості про обставини вчинення злочину, достатні для їх внесення в ЄРДР в порядку ч. 1 ст. 214 КПК України. Після цього невідкладно проводиться допит потерпілої, а за наявності передумов й огляду місця події, який може поєднуватися з відтворенням обставин вчинення сексуального насильства, акцентується увага на деталізації показань потерпілої особи з наступним проведенням допитів названих свідків. Може бути проведена й судово-медична експертиза потерпілої для визначення її стану після перенесеного сексуального насильства.

Ситуація 2. *Виявлення сексуального насильства у зв'язку з розслідуванням іншого воєнного злочину.* Така ситуація є характерною, коли після деокупації територій правоохоронні органи виявляють ознаки вчинення російськими військовослужбовцями інших тяжких злочинів. Це, зокрема, може бути пов'язано з виявленням місць масового поховання вбитих і закатованих людей, коли в результаті судово-медичного дослідження трупів виявляються й тілесні ушкодження, характерні для сексуального насильства. У такому випадку кримінальне провадження відкривається за ознаками статті 438 ККУ, де предметом розслідування відповідно до ст. 7 Римського статуту МКС будуть вбивства і сексуальні насильства.

У наведеній ситуації особливість розслідування сексуального насильства полягатиме у тому, що воно повинно здійснюватися за сукупністю злочинів. Це значною мірою зумовлює проведення слідчих (розшукових) дій (СРД), завданням яких є встановлення обставин кількох взаємопов'язаних злочинів: огляд місця поховання (події), судово-

медична експертиза трупа та виявлених речових доказів, встановлення і допит свідків, пред'явлення для впізнання тощо.

2.4.3. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій при сексуальному насильстві

Допит потерпілої особи. Допит потерпілої у даній категорії кримінальних проваджень повинен спиратися на розуміння її психологічного стану (побоювання стигматизації, прояви «стокгольмського синдрому»). В цьому контексті встановлення психологічного контакту з потерпілими жіночої статі (у т. ч. неповнолітніми) є досить складним завданням, тому його доцільно доручати слідчим-жінкам з достатньою психологічною підготовкою і знайомими з програмою *Victim Profiler*. При допиті слід брати до уваги, що заподіяна насильством глибока психічна травма утворює внутрішній захисний бар'єр у спілкуванні з представниками правоохоронних структур, які можуть сприйматися як особи, що формально виконують свої обов'язки. У такій атмосфері потерпілій жінці досить важко обговорювати зі сторонніми подробиці вчинення стосовно неї сексуального насильства. Але перетнути їй такий бар'єр буде значно легше, якщо розмова відбуватиметься з особою, яка краще зрозуміє пережите нею й уникне розголосу деталей насильства. Саме тому психологи радять залучати до проведення допитів потерпілих жінок та неповнолітніх дівчат слідчих-жінок. Вважається, що їм більш властива здатність розуміти емоційний стан іншої людини та співпереживати їй у таких справах, що дозволяє отримати найбільш відверті і повні свідчення.

До предмету допиту потерпілої особи можуть бути віднесені такі групи відомостей: 1) про характер вчиненого сексуального насильства; 2) про особистість насильника (військове звання, позивний, ім'я, посада, військове спорядження, позначки на військовому одязі тощо); 3) про анатомічні та функціональні ознаки зовнішності насильника, наявність особливих прикмет; 4) про здатність потерпілої його впізнати; 5) про осіб, які можуть бути свідками. Потерпіла особа має право самостійно подавати й речові докази та документи, про що їй потрібно повідомити (скриншоти листувань, особисті щоденники, певні речі).

Надання показань потерпілих від сексуального насильства характеризується підвищеною емоційністю, що зумовлено пережитими фізичними і моральними стражданнями (у т. ч. страхом бути убитою). Це може викликати особливий психічний стан під час допиту, наслідком чого буває тимчасовий провал пам'яті. Тому потрібно враховувати цю

обставину і передбачати можливість проведення кількох послідовних допитів – при наявності такої можливості.

Допит свідків є логічним продовженням допиту потерпілої особи, оскільки саме з її показань можна отримати інформацію щодо осіб, яких можна допитати як свідків. Як правило, виявлення таких людей є досить проблемним у зв'язку з тим, що вони можуть перебувати на різних територіях. Але статтею 232 КПКУ передбачається можливість проведення такого допиту у режимі відеоконференції.

Огляд. При наявності передумов проводиться огляд місця події за участі потерпілої особи (при наявності відомостей щодо можливості залишення матеріальних слідів на деокупованій території). Він може поєднуватися з відтворенням на місці події показань щодо обставин вчинення сексуального насильства. Застосування при цьому відеозапису буде підсилювати достовірність отриманих відомостей під час допиту потерпілих і свідків. У процесі такого огляду з'ясовується обстановка на момент вчинення сексуального насильства. У випадку зміни обстановки місця події може бути проведена її реконструкція з ініціативи потерпілої особи. Додатковою метою огляду можуть бути й виявлення певних речей, які тим чи іншим чином пов'язані з особами, які вчиняли сексуальне насильство (елементи військового спорядження, впізнавальні знаки, посуд, носильні речі військовослужбовців тощо). Найбільш інформативними будуть речі, на яких могли зберегтися біологічні сліди (потожирові виділення, волосся, слина, кров). Оглядатися також повинні речі і документи, подані потерпілою особою самостійно.

Проведення експертиз. На початковому етапі досудового розслідування сексуального насильства у звичайних умовах характерним є проведення судово-медичної експертизи потерпілої особи. Але розслідування таких злочинів в контексті ст. 438 ККУ в умовах воєнного стану, що триває вже четвертий рік, і масового переміщення цивільного населення, знаходиться під впливом особливих чинників (суб'єктивних та об'єктивних). Це позначається й на доцільності і можливості проведення судово-медичної експертизи потерпілої особи.

Загальновідомо, що у кримінальних провадженнях зазначеної категорії у звичайних умовах судово-медична експертиза потерпілої особи проводиться з метою виявлення тілесних ушкоджень, характерних для вчинення насильницьких дій сексуального характеру, та отримання відповідних доказів. Зокрема, за допомогою такої експертизи визначається статева зрілість потерпілої, ознаки порушення цілісності дівочої пліви, характер та механізм виникнення тілесних ушкоджень під

час вчинення насильницького статевого акту тощо[184]. Судово-медична експертиза речових доказів проводиться у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи встановлення слідів крові, виділень, волосся, клітин людини з використанням спеціальних цитологічних методів і методик[185]. Біологічні сліди можуть бути піддані молекулярно-генетичному дослідженню, яке дозволяє майже із стовідсотковою вірогідністю ідентифікувати особу-видільника. Для отримання такого результату молекулярно-генетичної експертизи потрібно суворо дотримуватися низки правил вилучення речових доказів зі слідами біологічного походження та отримання зразків[186].

Проте в умовах проведення досудового розслідування сексуального насильства в контексті ст. 438 ККУ щодо можливості проведення судово-медичної експертизи потерпілої особи існує проблема не тільки спливу значного часу, але й морально-етичного характеру. Будь-яке медичне або інше дослідження потерпілої особи є можливим тільки при наявності вільної згоди, бо є її конституційним правом (ч. 2 ст. 28 Конституції України). Потрібно враховувати, що судово-медичні обстеження у зв'язку з сексуальним насильством нерідко повторно травмують постраждалих. Тому слід дотримуватися міжнародного стандарту доказування відповідно до Міжнародного протоколу документування та розслідування сексуального насильства у конфлікті, згідно з яким свідчення потерпілих і свідків є достатнім доказом для відкриття кримінального провадження, а проведення експертиз є можливим лише за наявності вільної згоди особи та необхідних для цього умов[187]. У порівнянні з судово-медичною експертизою, менш травматичною і прийнятною є психологічна експертиза потерпілої особи для встановлення ступеня її психологічної травматизації.

Розшук та ідентифікація підозрюваного. При розслідуванні сексуального насильства, вчиненого на окупованих територіях, це

---

[184] Міністерство охорони здоров'я України. (1995, Січень 17). Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи: затв. наказом № 6. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95.

[185] Там само.

[186] Степанюк Р. Л., Іонова В. В. Призначення судової молекулярно-генетичної експертизи на стадії досудового розслідування: проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка.* 2020. 3(91). С. 307–319. DOI: https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.307-319.

[187] Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту. Основні стандарти належної практики щодо документування сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права. URL: https://www.wicc.net.ua/media/int_protokol.pdf.

завдання є ключовим. Його вирішення ґрунтується на використанні відомостей, отриманих під час проведення попередніх СРД, і передбачає два напрями.

Перший полягає в отриманні відомостей щодо військовослужбовців країни-агресора, які перебували на окупованій території у певний час. Його реалізація пов'язана з отриманням і використанням розвідувальних відомостей Збройних Сил України та соціальних мереж, що передбачає отримання доступу до відповідних аналітичних матеріалів. Йдеться про одержання даних (ПІБ, домашня адреса, телефон, email, фотографії) про російських комбатантів, щодо яких є підозра у вчиненні ними сексуального насильства на окупованих територіях. Вони можуть стосуватися перехоплених розмов військовослужбовців країни-агресора, підрозділи яких перебували на території окупованих населених пунктів, де були вчинені злочини. Перспективними є й отримання суттєвої інформації з відкритих джерел, зокрема з соціальних мереж. Можливим є використання допомоги у цій справі журналістів-розслідувачів. Зокрема, міжнародної групи розслідувачів Bellingcat, яка здійснює документування фактів вчинення воєнних злочинів на окупованій території України, у тому числі щодо діяльності російської приватної військової компанії «Вагнер»[188]. З таких джерел можуть бути отримані досить важливі для розслідування дані, необхідні для проведення відповідних СРД, спрямованих на ідентифікацію підозрюваних осіб, зокрема шляхом пред'явлення таких осіб для впізнання за отриманими фотознімками. Таким чином, пошукова діяльність значною мірою повинна бути орієнтованою на використання сучасних технологій[189].

Другий напрям розшуку та ідентифікації підозрюваної особи у вчиненні сексуального насильства передбачає доступ до бази даних щодо російських військовополонених. Протоколи опитувань полонених можуть містити важливі відомості, потрібні для проведення СРД в межах кримінального провадження щодо вчинення сексуальних насильств на окупованих територіях. Йдеться, зокрема, про можливість проведення допитів, пред'явлення для впізнання та інших СРД.

[188] Касіян В., Лисогор, І. (2021). Bellingcat та The Insider оприлюднили першу частину розслідування у «справі вагнерівців». URL: https://lb.ua/news/2021/11/17/498887_bellingcat_insider.html.

[189] Цехан Д. М., Падалка, Л. О. Структура аналітичної діяльності під час протидії злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2022. № 3. С. 92–98. DOI https://doi.org/10.32850/sulj.2022.3.15.

Питання для самоконтролю:

1. Що вважається сексуальним насильством, вчиненим на тимчасово окупованій території?
2. У чому полягають особливості суб'єкта сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованій території?
3. У чому полягає специфіка обстановки вчинення сексуального насильства на тимчасово окупованій території?
4. Які особливості потерпілої особи від сексуального насильства на тимчасово окупованій території?
5. Які типові способи сексуального насильства використовуються на тимчасово окупованих територіях?
6. Які сліди сексуальних насильств, вчинених на тимчасово окупованих територіях, є типовими джерелами доказів?
7. Які чинники зумовлюють особливості початкового етапу розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованій території?
8. Які ситуації є типовими для початкового етапу розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованій території?
9. У чому полягають особливості допиту потерпілої особи від сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованій території?
10. Які об'єкти і з якою метою піддаються оглядові при розслідуванні сексуальних насильств, вчинених на тимчасово окупованих територіях?
11. Які експертизи і при яких умовах можуть проводитися під час розслідування сексуального насильства, вчиненого на тимчасово окупованій території?
12. Які існують напрями розшуку та ідентифікації підозрюваного у вчиненні сексуального насильства на тимчасово окупованій території?

Розділ 3
ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

3.1. Кількісні та якісні показники жертв воєнних злочинів

Для розгляду віктимологічної характеристики жертв воєнних злочинів розглянемо **статистичні дані**.

У **2022** році за ст. 438 КК України всього обліковано 60387 кримінальних правопорушень, що становить більшість (97,2 %) від усіх вчинених кримінальних правопорушень (62128) проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (див. графік № 1), з них оголошено вручення про підозру 135 особам. **Потерпілими** від воєнних злочинів визнано 50913 осіб (це 22 % від загальної кількості визнаних потерпілими за 2022 рік); з них жінки – 13771 (27 %); неповнолітні особи – 3394 (6,7 %); малолітні особи – 812 (1,6 %). Із загальної кількості потерпілих загинуло 6377 осіб (12,5 % від загальної кількості потерпілих від кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку), що становило 26,1 % від загальної кількості загиблих осіб (24405) при вчиненні інших кримінальних правопорушень. Кількість потерпілих за ч. 2 ст. 438 КК України становила 9597 осіб (див. графік № 2) [190].

У **2023** році всього обліковано 60944 кримінальних правопорушення, що становило більшість (97,3 %) від усіх вчинених кримінальних правопорушень (62667) проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (див. графік № 1), з них оголошено про вручення про підозру 88 особам. **Потерпілими** від воєнних злочинів визнано 72728 осіб, що становило 20,5 % від загальної кількості визнаних потерпілих за 2023 рік (355023); з них жінки – 29582 (40,8 %, що на 13,8 % більше ніж за 2022 рік); неповнолітні особи – 2043 (2,8 %); малолітні особи – 547 (0,8 %). Із загальної кількості потерпілих загинуло 2688 осіб (3,7 % від загальної кількості потерпілих від кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного

[190] Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. Офіс Генерального прокурора. URL : https: //gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2 (дата звернення: 15.10.2025).

правопорядку), що становило 9,1 % від загальної кількості загиблих осіб (29539). Кількість потерпілих за ч. 2 ст. 438 КК України становила 6866 осіб (див. графік № 2)[191].

У **2024** році всього обліковано 28788 кримінальних правопорушень, що становило більшість (97,2 %) від усіх скоєних кримінальних правопорушень (30151) проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (див. графік № 1), з них вручено про підозру всього 64 особам. **Потерпілими** від воєнних злочинів визнано 40594 особи, що становило 16,5 % від загальної кількості визнаних потерпілих за 2024 рік; з них жінки – 20126 (7,5 %); неповнолітні особи – 209 (6,7 %); малолітні особи – 265 (1,6 %). Із загальної кількості потерпілих загинуло 1763 особи (12,5 % від загальної кількості потерпілих від кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку), це 7,5% від загальної кількості загиблих осіб (23384). Кількість потерпілих за ч. 2 ст. 438 КК України становила 5995 осіб (див. графік № 2)[192].

Станом на вересень 2025 року, за офіційними даними Офісу Генерального прокурора, всього обліковано кримінальних правопорушень за ст. 438 КК України – 37570 (це 97,6 % від загальної кількості правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (див. графік № 1). Усього потерпілих від воєнних злочинів – 57289, що становило 29,5 % від загальної кількості потерпілих осіб; з них жінки – 28186 (49,2 % станом на вересень такий показник вже є більшим за попередні роки); неповнолітні особи – 159 (0,3%), малолітні особи – 214 (0,4 %) (див. графік № 2)[193].

[191] Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора*. URL : https: //gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

[192] Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора*. https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

[193] Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора*. https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

Графік № 1

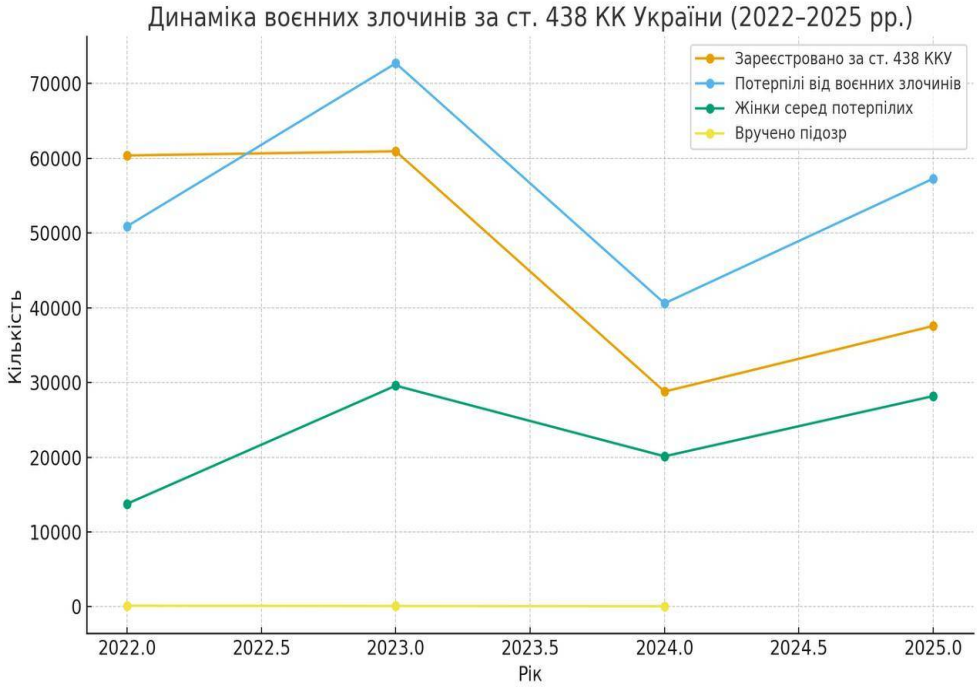

Таким чином, ми бачимо значні коливання показників. Причому такі показники значно збільшуються у 2023 році, у 2024 році значно знижуються. За неповний 2025 рік (станом на вересень 2025 року) вони знову мають негативну динаміку.

Графік № 2

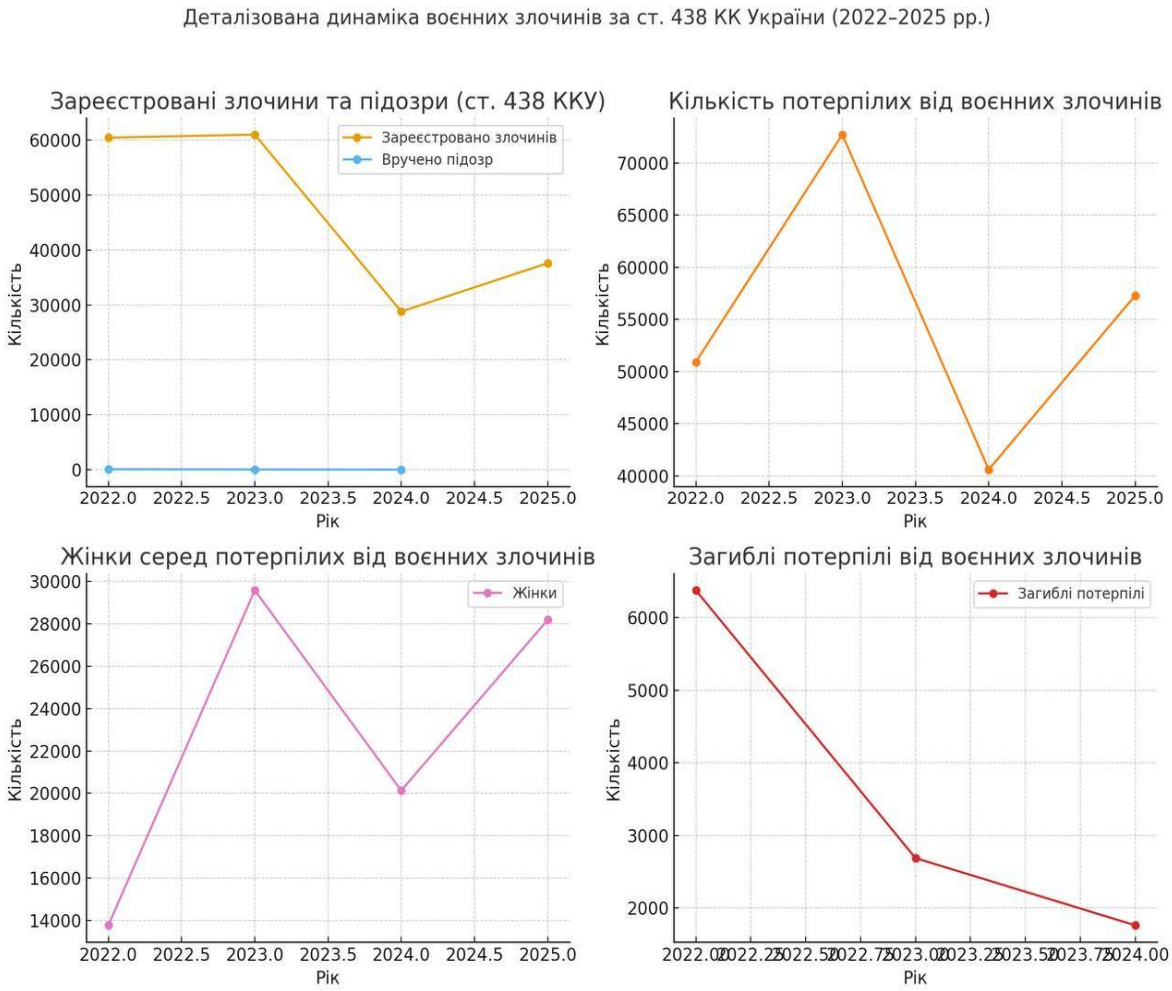

3.2. Кримінологічна характеристика воєнних злочинів: сучасний стан досліджень

До 2022 року в кримінології переважна більшість кримінологічних досліджень була пов’язана із дослідженнями загальнокримінальної злочинності. Після збройної агресії росії вітчизняними кримінологами розглядається відносно новий напрям в кримінології – «кримінологія війни». До сьогодні науковці сперечаються щодо окремого напряму в кримінології як частина Загальної частини кримінології. Однозначної відповіді сьогодні ми не зможемо дати, але зазначимо, що тривалість збройного конфлікту та активні бойові дії на території України повинні створити нові спрямування для дослідження такого феномену як «кримінологія війни».

Зараз таких досліджень недостатньо, і в умовах збройного

конфлікту складно визначити деякі складові елементи, які необхідно взяти за основу кримінологічної характеристики. Кримінологічна характеристика включає в себе розгляд стану злочинності, детермінанти (причини та умови), фонові явища (за наявності таких), особистість осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, характеристику жертв кримінальних правопорушень та заходи протидії конкретним видам правопорушень.

Так, В. М. Дрьомін надає визначення **воєнного злочину і зазначає, що це** є одним з міжнародно-правових злочинів (злочинів за загальним міжнародним правом) і традиційно вивчається міжнародним кримінальним правом. Дослідження взаємозв'язку «війна–злочин» повинно бути міждисциплінарним. Цей феномен багатоаспектний, об'єднує чимало чинників політичного, економічного, правового характеру, тому треба залучати до вивчення «кримінології війни» досягнення інших наук. Особливої уваги потребують такі питання як **механізм виникнення та особливості детермінації збройних конфліктів**, **роль державних інститутів у розв'язанні війни, особливості відповідальності за воєнні злочини та покарання винних**. Важлива роль належить міжнародним судам і спеціальним трибуналам, рішення яких повинні бути не тільки ретельними та справедливими, але й виконувати функцію безумовного покарання винних з метою запобігання воєнних злочинів. У сучасних умовах «**кримінологія війни**» набуває характеру головного напряму сучасної кримінології, бо включає в предмет вивчення прямі та побічні гуманітарні, соціальні, економічні, політичні наслідки озброєного протистояння. Війни не лише ведуть до загибелі людей та їх страждань, але й створюють сприятливий ґрунт для зростання організованої злочинності, надають можливість незаконного збагачення шляхом організації ринків зброї, контрабандних товарів, наркотиків, торгівлі людьми, нелегальної міграції тощо[194].

В. В. Сокуренко зазначає, що у найбільш загальному розумінні **кримінологію війни** можливо визначити як інтегративний напрям кримінологічних досліджень і заснованої на ньому практики протидії злочинності, що має на меті гносеологічну специфікацію та прикладну інституціоналізацію відповідних інтелектуальних та безпосередніх

[194] Дрьомін В. М. Кримінологія війни: методологічні засади. Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів) : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 2022 р.)) / редкол. : Вербенський М. Г., Опришко І. В., Кулик О. Г. та ін. Київ : ДНДІ МВС України; Харків : Мачулін. 2022. С. 16-19.

кримінально-превентивних практик під запити зниження частоти відтворення збройних конфліктів (війн) та інтенсивності злочинних порушень фундаментальних прав людини, що відбуваються у їх контексті, в тому числі й період повоєнного транзиту [195][195].

Науковець виділяє **основні завдання кримінології війни:** 1) виявлення, науковий опис та пояснення кримінологічно значущих структур, ознак та властивостей війни як широкого соціально-політичного, культурно-психологічного феномену; 2) формування інформаційних моделей злочинності, пов'язаної з війною; 3) дослідження та систематизація знань про особливості детермінації агресивних воєн, злочинів війни; 4) розробка наукових уявлень про осіб, які вчиняють воєнні та пов'язані з війною злочини, в тому числі й розв'язують та ведуть агресивні війни; 5) удосконалення розуміння механізму індивідуальної злочинної поведінки за категоріями кримінальних правопорушень, що складають феномен злочинів війни; 6) поглиблення та специфікація наукового знання про жертв війни, їх видового розмаїття, характеру та особливостей травматизації, впливу останнього на процес подальшої криміналізації та/або віктимізації суспільства, окремих соціальних груп; 7) формування сучасного розуміння впливу збройних конфліктів на геополітичні процеси, в тому числі й з позиції детермінації інших збройних конфліктів, інтенсифікації процесів відтворення злочинів міжнародного характеру; 8) сприяння у розвитку концепції перехідного правосуддя, кримінологічної специфікації її компонентів задля зниження криміногенного потенціалу поствоєнного транзиту[196].

Тож бачимо, що понятійний апарат «кримінологія війни» включає всі вчинені кримінальні правопорушення, що відносяться до розділу «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» і складає фрагмент Особливої частини кримінології. Запропонована модель вивчення поняття «кримінологія війни» – це напрям кримінології, який вивчає злочинність, пов'язану з війною, а саме: її причини, наслідки, закономірності та запобігання. Вона аналізує злочини, що вчиняються під час збройних конфліктів, такі як воєнні злочини, геноцид, злочини проти людяності, а також злочини, спричинені війною у цивільному житті, як-от крадіжки та грабежі.

[195] Сокуренко В. В. Кримінологія війни: зміст та концептуальні засади формування. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2023. Вип. 29(2). С. 11-30. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2023.2.01.

[196] Там само.

Основні аспекти кримінології війни можна розділити на критерії щодо їх вивчення:

1. Детермінанти (причини та умови). У цьому аспекті здійснюється вивчення факторів, що призводять до злочинності у воєнний час, включаючи політичні, соціальні, економічні та психологічні аспекти.

2. Особливості кримінології війни, що включають проведення аналізу видів злочинів, які стають більш поширеними під час війни, а також зміна їхньої структури та характеру.

3. Кримінологічні дослідження, які повинні базуватись на вивченні злочинності у воєнних умовах за допомогою наукових методів, що включають аналіз статистичних даних, кримінальних справ та соціальних явищ, як обумовлюючих факторів.

4. Віктимологічна характеристика жертв воєнних злочинів, що характеризується визначенням рівня віктимності та віктимізації в залежності від різних факторів, які впливають на їх встановлення.

5. Запобігання та протидія, які полягають в розробці заходів для запобігання злочинам, їх припинення та мінімізації негативних наслідків війни на злочинність.

Ця галузь науки має велике значення для розуміння природи злочинності у воєнний час та розробки ефективних механізмів її протидії. На сьогодні виділити такі заходи протидії – означатиме усунення причин та умов вчинення воєнних злочинів. Це буде складно зробити, застосовуючи лише суто кримінологічні методи. Комплексний підхід до вирішення таких глобальних питань дасть більше розуміння природи цього негативного явища та відповідно зменшити наслідки. Починаючи сьогодні проводити такі комплексні дослідження, можна очікувати дієвих результатів. Однак нині вчені проводять дослідження лише за окремими напрямами – за галуззю (політика, економіка, соціологія тощо), за територією (тимчасово окупованою, звільненою з окупації, прифронтової зони тощо).

Так, наприклад, Толкач А. М. провів кримінологічне дослідження за територією Чернігівської області та зазначив, що охарактеризувавши воєнні злочини, вчинені російськими військовослужбовцями у цій області, дійшов таких висновків: російськими військовослужбовцями були порушені такі підпункти ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду: умисне спрямування нападів на цивільне населення як таке або на окремих цивільних осіб, що не беруть безпосередньої участі у воєнних діях; катування або нелюдське поводження; напад на незахищені й такі, що не є військовими цілями, міста, села, помешкання або будівлі чи їх обстріл із застосуванням будь-яких засобів; заява про те,

що пощади не буде; застосування куль, що легко розгортаються або сплющуються в тілі людини, – таких, як кулі з твердою оболонкою, яка не повністю покриває осердя або має надрізи; умисне спрямування нападів на будівлі, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових чи благодійних цілей, на історичні пам'ятники, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених за умови, що вони не є військовими цілями; посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження. Російські військовослужбовці – суспільно деформовані особи, які свідомо чинили геноцид, катування і вбивства цивільного населення, не дотримуючись загальноприйнятих правил ведення війни. Саме тувинці наділені менталітетом жорстокості національних меншин[197].

В. В. Сокуренко у своїй роботі щодо сучасного стану та перспектив розвитку української кримінології окремо звернув увагу на проблематику кримінології війни, як негативного явища, яке потребує ретельного дослідження, та зазначив, що кримінологія війни як виклик, що стоїть перед Україною з 2014 р. й досі інституційно не оформлений у структурі наукових шкіл, не виділений в перспективний комплексний напрям кримінологічного осмислення проблем війни. Кримінологія війни ширша за політичну кримінологію, що сприяла значному розвитку в нашій державі. Вивчення війни з кримінологічної перспективи спонукає до виходу за межі міжнародно-правового концепту «збройний конфлікт» до меж війни як широкого соціально-правового, культурно-психологічного, енергетичного феномену пролонгованої дії. Він є баготочленним. Лише при першому погляді в його складі можна виділити проблеми: 1) воєнно-агресивної злочинності: планування, розв'язування та ведення агресивної війни, насильницькі воєнні злочини (окремо проти комабатантів, окремо – проти некомбатантів; хто згадає жахіття Бучі, Ірпеня, Ізюма, інших міст – мусить визнати те, що кримінологія й досі не пояснила *причини нелюдської (або надто людської) агресії, насильства проти цивільних, проти українців), злочини проти людяності, геноцид;* 2) урбіцид як стратегія ведення війни, що проявляється у цілеспрямованій руйнації міст, населених пунктів як осередків збереження та відтворення української ідентичності, культурних просторів (з артефактами та інститутами соціальної пам'яті, зокрема закладами освіти) й просторів життя (в тому числі ті, що включають заклади охорони здоров'я);

[197] Толкач А. М. Кримінологічна характеристика воєнних злочинів, вчинених російською армією проти цивільного населення у Чернігівській області з 24 лютого по 02 квітня 2022 р. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2022. С. 413-417. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.66.

3) *жертви війни: визначення, перелік, види, характер віктимізації тощо;* 4) ресентимент і постпам'ять як виклики повоєнної відбудови; 5) злочини на ґрунті ненависті, пов'язані з війною тощо [198][198].

Крім того автор вказує на інші поняття тісно пов'язані із збройною агресією росії проти України. Він слушно наголошує на поглибленому дослідженні особистості воєнних злочинців та феномену надагресивності, відсутності людяності, норм поведінки, які встановлені у цивілізованому суспільстві, що свідчить про необхідність проведення досліджень у галузі психології та психіатрії із застосуванням характерних методів. Окремо звернуто увагу на жертв війни – як нової категорії та частини поняття «жертви кримінальних правопорушень». Необхідно дати науково обґрунтоване визначення «жертва війни», видів жертв війни, визначити рівень віктимності в залежності від видів жертв війни та інші фактори, які впливають на збільшення жертв війни. На підставі проведених досліджень необхідно сформувати ряд профілактичних заходів щодо зниження рівня віктимності.

В умовах воєнного стану надати в повному виді кримінологічну характеристику воєнним злочинам, враховуючи загальні вимоги до проведення такого дослідження, яке на сьогодні проводиться лише фрагментарно, немає можливості.

Жертвами воєнних злочинів можуть бути як загальні потерпілі, так і спеціальні. Спеціальними потерпілими від воєнного злочину можуть бути, зокрема, військовополонені – як військові особи, так і цивільне населення. За віковою ознакою в законі визначені діти, які незаконно переміщені або депортовані, із затримкою репатріації, діти, які завербовані для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях.

У кримінології виділяють таке поняття, як **віктимність,** що означає схильність людини ставати жертвою обставин або кримінального правопорушення, що є стійкою особистісною якістю, яка визначається як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами. Вона характеризується підвищеною уразливістю, яка може посилюватися через певні риси характеру, поведінкові моделі, соціальний статус або специфічні ситуації.

Складно сформувати однозначно модель специфічної поведінки жертв воєнного злочину. Ці фактори характеризують різні умови, в яких знаходились жертви. Так, для прифронтової зони, зони, де оголошено евакуацію, в тому числі примусову, жертвами воєнних злочинів з

[198] Сокуренко В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку української кримінології. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 3. С. 336-356, с. 346-347. DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-3-336.

підвищеним рівнем віктимності будуть особи, які нехтують елементарними правилами безпеки в умовах збройного конфлікту. Для осіб, які знаходяться на тимчасово окупованій території, рівень віктимності ще збільшується, особливо для дітей.

Особистісні та поведінкові фактори – це певні психологічні особливості, такі як тривожність, низька самооцінка або деякі поведінкові моделі. Вони можуть збільшувати ймовірність стати жертвою, або навпаки – надмірна самовпевненість в умовах збройного конфлікту збільшить рівень віктимності.

Так, Ялі А. Г. зазначає, що діти, які перебувають на тимчасово окупованих територіях і в зоні ведення активних бойових дій, мають підвищений рівень віктимності, детермінований стресовим станом, зумовленим воєнними діями; дезорієнтацією і нерозумінням подальших дій у разі втрати батьків (осіб, які їх заміняють), а також інших близьких родичів; деструктивним впливом дорослих, вихователів (наприклад, через утягування дітей до воєнно-патріотичних рухів тощо). Через неможливість контролювати державний кордон Концепція Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми потребує корегування. Одним із важливих превентивних заходів є забезпечення належного рівня правової освіти й виховання дітей із застосуванням заходів і засобів, необхідних і достатніх для утримання їх від потрапляння у віктимогенні ситуації, зокрема ті, що спрощують залучення до торгівлі людьми в ролі жертв [199][199].

Існують соціальні та ситуаційні фактори, при яких віктимність може бути зумовлена соціальним статусом людини, її культурним середовищем або конкретними життєвими обставинами, які підвищують ризик стати жертвою. Коли ми говоримо про жертв воєнних злочинів, то звертаємо увагу на статус жертви та її вибір.

Перелік жертв війни:

– жертви збройних конфліктів, поранені та хворі особи внаслідок збройних атак;

– безвісти зниклі особи;

– загиблі (померлі) особи під час збройного конфлікту;

– полонені або інші особи, свобода яких обмежена через збройний конфлікт;

– цивільні особи, які перебувають у районі воєнних дій та на окупованій території;

– військові та цивільні особи, яких залучили до примусової праці;

[199] Ялі А. Г. Віктимологічна характеристика дитини-жертви торгівлі людьми. *Українська поліцеїстика: теорія, законодавство, практика.* 2023. № 1(5). С. 112-115.

– малолітні особи, яких залучили до ведення збройного конфлікту, ведення воєнних (бойових) дій.

Яскравим прикладом деструктивного впливу на дітей є заснування в рф воєнно-патріотичного руху «Юнармія» та реалізація зазначеного проєкту на тимчасово окупованих територіях. Про це свідчить наказ міністра оборони російської федерації «Про організацію залучення членів воєнно-патріотичного руху «Юнармія» до проведення спеціальної воєнної операції на території України» від 15.03.2022 № 132 [200][200].

Види віктимності:

– *первинна віктимність* – буде визначатись у разі, коли людина стає жертвою безпосередньо від дій агресора. Наприклад: катування, умисне вбивство, незаконне утримання, незаконне переміщення, незаконна депортація, примусові роботи тощо;

– *вторинна віктимність* – визначатиметься у разі, коли жертва зазнає додаткової травматизації через ставлення оточення, правоохоронних органів тощо. Наприклад: моральний осуд, відсутність соціальної підтримки, відсутність репатріації тощо.

Зв'язок з віктимізацією, віктимність – це схильність, тоді як віктимізація – це процес перетворення людини на реальну жертву.

Завдання для самоконтролю до розділу 3:

1. Визначте поняття «кримінологія війни».
2. Визначте основні напрями сучасної української кримінології.
3. Надайте визначення поняття «жертва воєнних злочинів».
4. Визначте стан та рівень жертв воєнних злочинів.
5. Визначте поняття «віктимність».
6. Сформуйте поняття «віктимізація».
7. Порівняйте поняття «віктимність» та «віктимізація».
8. Назвіть види жертв воєнних злочинів.
9. Сформуйте фактори, що впливають на рівень віктимності осіб.
10. Зробіть перелік заходів віктимологічного попередження в умовах воєнного стану та в повоєнний час.
11. Сформулюйте сучасні проблеми визначення особистості воєнного злочинця.

[200] Там само.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд ««Шість+» серйозних порушень проти дітей: виклики та наслідки 9 місяців російсько-української війни 2022» / В. Потапова, Київ: ЦГП «Альменда» 2022. 74 с. URL: https://childrenandarmedconflict. un.org/wp-content/ uploads/2021/03/ Practical-guidancefor-mediators-toprotect-children-insituations-of-armedconflict-RUSSIAN.pdf?fbclid=IwAR0H9_y5fmAG6BrqyM8aFr9XJl 34iOolvpsrkBIoiJSAviGA2k1nWJXNPwI 24 25.

2. Антонюк Н., Мазур М. Інші порушення законів та звичаїв війни (проблеми тлумачення та застосування ст. 438 Кримінального кодексу України). *Право України*. 2023. № 5. С. 101-116.

3. Базов В. П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2009. 22 с.

4. Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. Київ : Вид-во Київського держ. ун-ту, 1964. 188 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.

6. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_721 (дата звернення: 26.02.2025).

7. Вознюк А. А., Жук І. В. Загальна характеристика ознак об’єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2022. № 4 (22). С. 5-19. https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2022.4.01 URL : https://visnykpau.com/index.php/journal/article/view/588/453

8. Вознюк А. А., Жук І. В. Порушення законів і звичаїв війни: безпосередні об’єкти, предмети та потерпілі від злочину. Загальні положення «jus in bello». *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 4 (100). С. 57-74.

9. Волобуєв А. Ф. Особливості механізму вчинення сексуального насильства на тимчасово окупованих територіях та його розслідування. *Криміналістичний вісник*. Вип. 1(39). 2023. С. 39-51. DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2023-39-1-39.

10. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. Київ. Інст-т з-ва Верховної Ради України, 2002. 634 с.

11. Гай-Нижник П. П., Чупрій Л. В. Національні інтереси,

національні цінності та національні цілі як структуроформуючі чинники політики національної безпеки. *Гілея: науковий вісник.* 2014. № 84 (5). С. 465-471.

12. Гальцова В. В. Злочини проти миру і міжнародного правопорядку : лекції / В. В. Гальцова. За ред. докт. юрид. наук, проф. Панова М. І. Харків: Юрайт, 2019. 96 с.

13. Глушко А. М. Особливості кримінально-правової кваліфікації дій особи за порушення законів і звичаїв війни. *Часопис Київського університету права*. 2023/2. С. 164-167.

14. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text.

15. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text.

16. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 червня 1977 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 04.03.2023).

17. Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 13 жовтня 1995 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_894#Text.

18. Дрьомін В. М. Кримінологія війни: методологічні засади. Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів) : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 2022 р.)) / редкол. : Вербенський М. Г., Опришко І. В., Кулик О. Г. та ін. Київ : ДНДІ МВС України; Харків : Мачулін. 2022. С. 16-19.

19. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022-2024 років. Офіс Генерального прокурора. https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

20. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

21. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення 22.07.2025).

22. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text (дата звернення: 04.03.2025).

23. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

24. Захист прав дитини в умовах збройного конфлікту URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjdiPjIk6WCAxXWFxAIHQ9ADT8QFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Flibrary.krok.edu.ua%2Fmedia%2Flibrary%2Fcategory%2Fstati%2Fkryvoviaz_0003.pdf&usg=AOvVaw2JciBSC5FYypF9iuEIaqo2&opi=89978449.

25. Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.): Наказ Міжнародного Суду ООН за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі від 16.03.2022. *International court of justIce.* URL : https://www.icj-cij.org/case/182/orders (дата звернення: 06.11.2025).

26. Зубанський М. К. Особливості кримінально-правової кваліфікації суспільно небезпечного діяння як порушення законів та звичаїв війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки».* 2023. № 10. С. 93-98.

27. Зубанський М. К. «Збройні конфлікти, поняття та кримінально-правовий огляд (з точки зору міжнародного законодавства)» матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. *Актуальні питання вдосконалення чинного законодавства і захисту прав людини в Україні*, Хмельницький інститут імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». Хмельницький, 10.12.2019. С. 108-115.

28. Зубанський М. К. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни: дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Зубанський Микола Костянтинович. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 233 с.

29. Зубанський М. К. Поняття та склад військових злочинів у контексті міжнародного кримінального права. *Актуальні проблеми*

вдосконалення чинного законодавства України. Випуск № 58. 2022. С. 47-56.

30. Касіян В., Лисогор І. (2021). Bellingcat та The Insider оприлюднили першу частину розслідування у «справі вагнерівців». URL : https://lb.ua/news/2021/11/17/498887_bellingcat_insider.html.

31. Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернєя, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 322 с.

32. Киричко В. М. Імплементація положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду до Кримінального кодексу України: результати і перспективи. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2024, № 2(22). С. 1-52.

33. Конвенція міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці, ратифікована Законом від 05.10.2000 № 2022-III (2022-14). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text.

34. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, від 10 жовтня 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text (дата звернення: 26.02.2025).

35. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13 січня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text.

36. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) від 18.10.1907 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/995_222.

37. Конвенція про захист культурних цінностей у разі конфлікту від 14 травня 1954 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 995_001-99#Text. (дата звернення: 22.08.2025).

38. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL : https://www.echr. coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG.

39. Конституція України. Київ : Юрінформ, 1997. 20 с.

40. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. Конспект лекцій / В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Ю. В. Нікітін, С. С. Мірошниченко [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Топчія. 2021. 411 с.

41. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

42. Кримінальне право України. Особлива частина. Альбом схем : навчальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін. ; за ред. М. В. Карчевського. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 616 с.

43. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін. / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 3-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 624 с.

44. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. Г. В. Андрусів, П. П. Андрушко, С. Я. Лихова та ін. / За ред. П. С. Матишевського, С. С. Яценка, П. П. Андрушка. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 896 с.

45. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / За ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 3-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 496 с.

46. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України. – Електрон. дан. (1 файл). URL : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

47. Ломако В. А. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид. 4-е, доп. Харків : Одіссей, 2008. 1427 с.

48. Матишевський П. С. Кримінальне право України. Загальна частина. Київ: А.С.К., 2001. 352 с.

49. Миронова В. О. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Миронова Валентина Олександрівна ; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. Д., 2008. 218 с.

50. Миронова В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни: Монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2007. 152 с.

51. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста. За ред. Т. Р. Короткого. Київ-Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016.-2017. 145 с.

52. Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту. Основні стандарти належної практики щодо документування сексуального насильства як злочину згідно з міжнародним правом. URL: https://www.wicc.net.ua/media/int_protokol.pdf.

53. Міністерство охорони здоров'я України. (1995, Січень 17).

Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи: затв. наказом № 6. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95

54. Міністерство охорони здоров'я України. (1995, Січень 17). Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи: затв. наказом № 6. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0251-95#Text.

55. Наслідки агресії Російської Федерації проти України: Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 2022. *Парламентська асамблея Ради Європи.* URL : https://surl.li/drszis (дата звернення: 06.11.2025).

56. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : Юрид. думка, 2010. 1288 с.

57. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. Київ : Дакор, 2008. 1428 с.

58. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.] ; за ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернєя. 2-е вид., переробл. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

59. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А. М. Бойко, Л. П. Брич, О. О. Дудоров та ін. ; за ред. М. І. Мельника,М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2018. 1360 с.

60. П. 9 Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: наказ Міністра оборони від 23.03.2017 № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-l 7.

61. Піддубна М. Суб'єктивні ознаки воєнних злочинів у кримінальному праві України. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. №. 6-2 (28) 2017. С. 124-128.

62. Порушення законів та звичаїв війни. Велика Українська Енциклопедія : вебсайт. URL : https://vue.gov.ua/ (дата звернення: 03.07.2025).

63. Порушення законів та звичаїв війни: особливості кваліфікації ст. 438 КК України проаналізувала суддя ВС Наталія Марчук. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1345046.

64. Про агресію проти України: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022. URL: https://ips.ligazakon.net/

document/MU22003 (дата звернення: 06.11.2025).

65. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21 вересня 1999 р. № 1068-XIV. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14# Text (дата звернення: 22.08.2025).

66. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього: Закон України від 9 жовтня 2024 р. № 4012-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text (дата звернення 12.08.2025).

67. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text.

68. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ МО України від 23 березня 2017 р. № 164. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text. (дата звернення: 22.08.2025).

69. Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання : постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 р. № 466. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-92-п#Text. (дата звернення: 02.08.2025).

70. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text.

71. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text. (дата звернення: 22.08.2025).

72. Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього: Закон України від 21 серпня 2024 р. № 3909-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text (дата звернення 12.08.2025).

73. Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього від 15.08.2024 № 11484. URL : https ://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44725 (дата звернення 12.08.2025).

74. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» від 27.12.2019 № 2689. URL : https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/112 (дата звернення 12.08.2025).

75. Проєкт Кримінального кодексу України від 16 червня 2024 року. EUAM Ukraine : веб-сайт. URL: https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/06/17/kontrolnyjtekst-proyektu-kk-16-06-2024.pdf (дата звернення: 03.07.2025).

76. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310#Text.

77. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Криміналістична класифікація воєнних злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25 листоп. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 334–338.

78. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ ООН від 17.07.1998 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 995_588#Text.

79. Римський статут Міжнародного кримінального суду ратифіковано Законом від 21.08.2024 № 3909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

80. Розслідування сексуального насильства, пов’язаного із збройним конфліктом : методичні рекомендації / Ю. А. Комісарчук, М. В. Бурак, Н. Ю. Нєбитова, Ю. М. Чорноус, І. М. Калантай та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 152 с.

81. Розслідування воєнних злочинів і пов’язаних з війною кримінальних правопорушень: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : наук.-практ. посіб. / [І. В. Гловюк, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., члена-кор. НАПрН України В. В. Сокуренка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 400 с.

82. «Російські командири особисто вчиняли сексуальне насильство й віддавали такі накази солдатам», – прокурорка ОГП Анна Сосонська (2025). URL : https://lb.ua/society/2025/07/02/684592_rosiyski_komandiri_

osobisto.html.

83. Рущенко І. П. Ідеологія рашизму : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 276 с. URL : https://ekhnuir.karazin.ua/items/3373a123-f5b4-4a98-a2dd-9b67ea81fd6c.

84. Степанюк Р. Л., Іонова, В. В. Призначення судової молекулярно-генетичної експертизи на стадії досудового розслідування: проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка.* 2020. 3(91) С. 307-319. DOI: https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.307-319.

85. Стандарти розслідування воєнного злочину «незаконна депортація або переміщення». Методичні рекомендації. Київ, 2025. URL : https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/standards. unlawful-deportation-or-transfer_web.pdf.

86. Сокуренко В. В. Кримінологія війни: зміст та концептуальні засади формування. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2023. 29(2), 11-30. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2023.2.01.

87. Сокуренко В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку української кримінології. *Вісник Національної академії правових наук України.* 2023. Том 30, № 3. С. 336-356, 346-347 с. DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-3-336.

88. Сосонська Анна (2025). Викриття злочинів сексуального насильства на війні: два роки досвіду спеціалізованого управління. URL : https://lb.ua/blog/anna_sosonska/682587_vikrittya_zlochiniv_seksualnogo. html.

89. Столітній А. В. Удосконалення порядку обліку злочинів, пов'язаних із порушенням законів та звичаїв війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Випуск № 01, 2025. С. 758-765.

90. Толкач А. М. Кримінологічна характеристика воєнних злочинів, вчинених російською армією проти цивільного населення у Чернігівській області з 24 лютого по 02 квітня 2022 р. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство».* 2022. С. 413-417. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.66.

91. Ухвала Балаклійського районного суду Харківської області від 07.08.2025 у справі № 610/2754/24. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/129369419 (дата звернення: 06.11.2025).

92. Ухвала Біляївського районного суду Одеської області у справі № 496/2300/23 від 19 червня 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/119823787 (дата

звернення: 06.11.2025).

93. Ухвала Бобровицького районного суду Чернігівської області у справі № 729/574/22 від 24 листопада 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/107481395 (дата звернення: 06.11.2025).

94. Ухвала Бобровицького районного суду Чернігівської області у справі № 729/592/22 від 25 листопада 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/107503138 (дата звернення: 06.11.2025).

95. Вирок Бородянського районного суду Київської області від 12.09.2024 у справі № 939/1435/22. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/121563993 (дата звернення: 06.11.2025).

96. Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова у справі № 750/2891/22 від 08 серпня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/105614689 (дата звернення: 06.11.2025).

97. Ухвала Деснянського районного суду м. Києва від 12.06.2025 у справі № 754/15727/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/128063971 (дата звернення: 06.11.2025).

98. Ухвала Вишгородського районного суду Київської області від 15.05.2025 у справі № 363/2119/24. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/127350687 (дата звернення: 06.11.2025).

99. Ухвала Заводського районного суду м. Запоріжжя у справі № 332/441/23 від 02 січня 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/116072492 (дата звернення: 06.11.2025).

100. Ухвала Індустріального районного суду м. Харкова від 18.08.2025 у справі № 644/9444/24. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/129574328 (дата звернення: 06.11.2025).

101. Ухвала Іванківського районного суду Київської області у справі № 366/2363/22 від 06 липня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/111986970 (дата звернення: 06.11.2025).

102. Ухвала Ічнянського районного суду Чернігівської області від 23.05.2025 у справі № 733/37/24. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127581010 (дата звернення:

06.11.2025).

103. Ухвала Красноградського районного суду Харківської області у справі № 611/229/23 від 07 грудня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/115464004 (дата звернення: 06.11.2025).

104. Ухвала Лебединського районного суду Сумської області від 18.11.2024 у справі № 950/3703/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/123060677 (дата звернення: 06.11.2025).

105. Ухвала Макарівського районного суду Київської області від 09.07.2025 у справі № 370/1757/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128730523 (дата звернення: 06.11.2025).

106. Ухвала Києво-Святошинського районного суду Київської області у справі № 369/7906/22 від 27 березня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/109824184 (дата звернення: 06.11.2025).

107. Ухвала Котелевського районного суду Полтавської області у справі № 535/244/22 від 31 травня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/104531363 (дата звернення: 06.11.2025).

108. Ухвала Котелевського районного суду Полтавської області у справі № 535/2100/22 від 26 грудня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108069837 (дата звернення: 06.11.2025).

109. Ухвала Новозаводського районного суду м. Чернігова у справі № 751/2961/22 від 31 серпня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/105986768 (дата звернення: 06.11.2025).

110. Ухвала Києво-Святошинського районного суду Київської області у справі № 369/9950/22 від 30 листопада 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових* рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107577110 (дата звернення: 06.11.2025).

111. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 13.11.2024 у справі № 185/12535/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/122971013 (дата звернення: 06.11.2025).

112. Ухвала Подільського районного суду м. Києва у справі № 758/14216/21 від 23 грудня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/108048620 (дата звернення: 06.11.2025).

113. Ухвала Подільського районного суду м. Києва у справі № 758/16427/21 від 24 червня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/111764865 (дата звернення: 06.11.2025).

114. Ухвала Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 15.07.2025 у справі № 743/319/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/128839647 (дата звернення: 06.11.2025).

115. Ухвала Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області у справі № 522/3868/23 від 10 жовтня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/114042300 (дата звернення: 06.11.2025).

116. Ухвала Снігурівського районного суду Миколаївської області від 28.04.2025 у справі № 485/2061/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/126891635 (дата звернення: 06.11.2025).

117. Ухвала Снігурівського районного суду Миколаївської області у справі № 485/1015/23 від 05 липня 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/120200633 (дата звернення: 06.11.2025).

118. Ухвала Солом'янського районного суду м. Києва у справі № 760/6123/22 від 18 жовтня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/106808179 (дата звернення: 06.11.2025).

119. Ухвала Суворовського районного суду м. Одеси у справі № 523/224/23 від 29 березня 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/117988682 (дата звернення: 06.11.2025).

120. Ухвала Суворовського районного суду м. Одеси у справі № 523/8377/23 від 07 листопада 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/114705152 (дата звернення: 06.11.2025).

121. Ухвала Тростянецького районного суду Сумської області у справі № 588/1363/23 від 14 лютого 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/116968500 (дата

звернення: 06.11.2025).

122. Ухвала Тростянецького районного суду Сумської області у справі № 588/1072/22 від 09 травня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/110714705 (дата звернення: 06.11.2025).

123. Ухвала Тростянецького районного суду Сумської області у справі № 588/1122/23 від 30 серпня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/113106427 (дата звернення: 06.11.2025).

124. Ухвала Червонозаводського районного суду м. Харкова від 17.10.2024 у справі № 646/4862/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/122340678 (дата звернення: 06.11.2025).

125. Ухвала Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22.05.2025 у справі № 748/2577/24. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/127524899 (дата звернення: 06.11.2025).

126. Ухвала Чернігівського районного суду Чернігівської області від 27.12.2024 у справі № 748/3438/24. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/124093768 (дата звернення: 06.11.2025).

127. Ухвала Чернігівського районного суду Чернігівської області у справі № 748/3990/23 від 14 грудня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/115639014 (дата звернення: 06.11.2025).

128. Ухвала Херсонського міського суду Херсонської області від 06.08.2025 у справі № 766/648/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/129335344 (дата звернення: 06.11.2025).

129. Ухвала Чернігівського районного суду Чернігівської області у справі № 748/2272/22 від 10 січня 2023 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/108302451 (дата звернення: 06.11.2025).

130. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва у справі № 761/14035/22 від 06 жовтня 2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/106643372 (дата звернення: 06.11.2025).

131. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах ратифіковано Законом від 23.06.2004 № 1845-IV (1845-15). URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text

132. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі у збройних конфліктах // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795 (дата звернення: 02.05.25).

133. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони: Монографія. Київ. Атіка. 2004. 279 с.

134. Цехан Д. М., Падалка Л. О. Структура аналітичної діяльності під час протидії злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. №3. С. 92–98. DOI https://doi.org/10.32850/sulj.2022.3.15

135. Цирулик С.С. Об'єкт складу кримінального правопорушення порушення законів та звичаїв війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.98.

136. Ялі А. Г. Віктимологічна характеристика дитини-жертви торгівлі людьми. *Українська поліцеїстика: теорія, законодавство, практика.* 2023. № 1(5) С. 112-115.

137. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.

138. Eichert, D. (2019). «Homosexualization» revisited: an audience-focused theorization of wartime male sexual violence. *International Feminist Journal of Politics*, 21(3), 409–433. DOI: https://doi.org/10.1080/14616742.2018.1522264.

139. Gray, H., Stern, M., & Dolan, C. (2020). Torture and sexual violence in war and conflict: The unmaking and remaking of subjects of violence. Review of International Studies, 46(2), 197–216. DOI: https://doi.org/10.1017/S0260210519000391.

140. Gerhard Werle, «Principles of International Criminal Law», *Oxford University Press* 2011, 676 p.

141. Gerhard Werle, «Principles of International Criminal Law», *Oxford University Press* 2011, 676 p; Посібник для адвокатів: захист у справах про воєнні злочини. URL : https://legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/handbook-ukr-web.pdf.

142. Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article, edited by Otto Triffterer, 2008, p. 414.

143. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), Prosecutor v. Radislav Krstic, IT-98-33-T, Trial Judgement, 2 August 2001, para. 521.

144. Liudvik Valentyn. Criminal liability for violation of the laws and customs of war. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2023. Special Issue № 1. P. 128-134.

145. Rome Statute of the International Criminal Court. 17 July 1998. URL: https://www.icc-cpi.int/ sites/default/files/RS-Eng.pdf

146. The Prosecutor v. Dusko Tadic: Decision of the Appeals Chamber of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, 02.10.1995. URL : https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm (дата звернення: 06.11.2025).

147. TPIY, App. – 2 october 1995. Tadic § 70. URL: https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm

148. TPIY, off it-95-II-R61. – 8 msrs 1996.

149. TPIY, Prosecutor v. Miroslav Bralo, case № IT-95-17, Trial Chamber Judgement. URL: https://www.icty.org/x/cases/bralo/cis/ en/cis_bralo.pdf.

150. TPIY, Prosecutor v. Radoslav Brdanin, case № IT-99-36, Trial Chamber Judgement. URL: https://www.icty.org/x/cases/brdanin/ cis/en/cis_brdjanin_en.

ДОДАТОК
Аналіз судової практики за ст. 438 КК України

1. ВИРОК

Індустріальний районний суд міста Харкова

Категорія справи № 644/9444/24:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 18.08.2025. Зареєстровано: 18.08.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 19.08.2025.
Номер судового провадження: 1-кп/644/422/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12023221100000007
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129574328

Стаття КК України:
ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:
громадянин України, що є цивільною особою, представник потерпілої юридичної особи Національний природний парк «Дворічанський»

Засоби, знаряддя:
погрожували застосуванням вогнепальної зброї – автоматами

Суб'єкти:
громадянин України – командувач відділенням 4-го батальйону 202 стрілецького полку у незаконно утвореному збройному формуванні терористичної організації так званої «Донецької народної республіки»

Наслідки, шкода:
заволоділи автомобілем ТМ «Renault» модель «Duster», 2018 року випуску, вартістю 500 000 грн., який зареєстрований та знаходився на балансі НПП «Дворічанський»

Методика розслідування (доказова інформація):
показання потерпілого та представника потерпілого і цивільного позивача, а також:

– заява про вчинення злочину, подана НПП «Дворічанський» до правоохоронних органів;

– витяги з Єдиного реєстру досудових розслідувань, відповідно до якого 02.01.2023 року до Єдиного реєстру досудових розслідувань за №12023221100000007 були внесені відомості за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.438 КК України;

– довідка про результати роботи пошукової системи SORS під час розслідування кримінального провадження №12023221100000007 від 02.01.2023 за ч.1 ст.438, відповідно до якої в ході роботи з можливостями SORS встановлено, що 26.10.2022 під час проведення огляду місця події за адресою: АДРЕСА_4 вилучено список особового складу в.н.п. Дворічна. У вказаному списку мається 4 особи на ім'я «ОСОБА_18»;

– рапорт оперуповноваженого УКР ГУНП в Харківській області старшого лейтенанта поліції ОСОБА_19 від 06.05.2024 року щодо проведення слідчих (розшукових дій) в порядку ст. 40 КПК України по кримінальному провадженню №12023221100000007 від 02.01.2023 за ознаками кримінального правопорушення – злочину, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України, яким встановлено, що до вищевказаного злочину причетні військовослужбовці рф так званих «ДНР/ЛНР», які знаходились під час окупації у смт. Дворічна Куп'янського району. В подальшому було встановлено повні анкетні дані причетного військовослужбовця рф ОСОБА_8 ;

– протокол пред'явлення особи для впізнання за фотознімками від 26.04.2024 року, яким підтверджується, що слідчим СУ ГУНП в Харківській області лейтенантом поліції ОСОБА_20 в присутності понятих ОСОБА_21 та ОСОБА_22 , свідка ОСОБА_5 в період часу з 13 год 30 хв до 13 год 45 хв. у приміщенні за адресою: АДРЕСА_5 проведено слідчу дію і на запитання, чи впізнає свідок когось з осіб, зображених на фотознімках, ОСОБА_5 заявив, що впізнає чоловіка на фото № 3. На фото № 3, згідно довідки до протоколу, поміщено зображення ОСОБА_8 ;

– протокол пред'явлення особи для впізнання за фотознімками від 26.04.2024 року, яким підтверджується, що слідчим СУ ГУНП в Харківській області лейтенантом поліції ОСОБА_20 в присутності понятих ОСОБА_21 та ОСОБА_22 , свідка ОСОБА_9 в період часу з 13 год 00 хв до 13 год 25 хв. у приміщенні за адресою: АДРЕСА_5 проведено слідчу дію і на запитання, чи впізнає свідок когось з осіб, зображених на фотознімках, ОСОБА_9 заявила, що впізнає чоловіка на фото № 1;

– протокол пред'явлення особи для впізнання за фотознімками від 07.05.2024 року, яким підтверджується, що слідчим СУ ГУНП в Харківській області лейтенантом поліції ОСОБА_20 в присутності понятих ОСОБА_23 та ОСОБА_24 , свідка ОСОБА_14 в період часу з 11 год 35 хв до 12 год 00 хв. у службовому кабінеті № 203 СУ ГУНП в Харківській області проведено слідчу дію і на запитання, чи впізнає свідок когось з осіб, зображених на фотознімках, ОСОБА_14 заявила, що впізнає чоловіка на фото № 4;

– протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.05.2024 року, яким підтверджується, що слідчим СУ ГУНП в Харківській області лейтенантом поліції ОСОБА_20 в присутності понятих ОСОБА_25 та ОСОБА_26 , свідка ОСОБА_16 в період часу з 12 год 05 хв до 12 год 15 хв. у приміщенні за адресою: АДРЕСА_5 проведено слідчу дію і на запитання, чи впізнає свідок когось з осіб, зображених на фотознімках, ОСОБА_16 заявила, що впізнає чоловіка на фото №1;

– відповідь заступника командира військової частини НОМЕР_4 ОСОБА_27 №222/10Д/3135 від 21.05.2024 року в рамках кримінального провадження №12023221100000007 від 02.01.2023 за ознаками кримінального правопорушення – злочину, передбаченого ч.1 ст. 438 КК України, якою встановлено, що військовослужбовець ОСОБА_8 , імовірно проходив службу у 2 мотострілецькому батальйоні 101 стрілецького полку МР 1 АК 8 армії Південного ВО зс рф;

– реєстраційна картка ТЗ на автомобіль ТМ «Renault» модель «Duster», 2018 року випуску;

– висновок експерта №3381 від 26.07.2024 року за результатами проведення транспортно–товарознавчої експертизи за матеріалами кримінального провадження №12023221100000007, яким підтверджується, що ринкова вартість автомобіля «Renault Duster» д.н.з. НОМЕР_3 станом на 03.06.2022 року становить 502 985,35 грн.;

– рапорт старшого оперуповноваженого в ОВС УКР ГУНП в Харківській області ОСОБА_28 , з якого вбачається, що ОСОБА_8 займав так звану посаду «командувача відділення 4-го батальйону 202 стрілецького полку» у незаконно утвореному збройному формуванні терористичної організації «Донецька народна республіка». Встановити місце знаходження та доставити ОСОБА_8 до місця здійснення досудового розслідування не представляється можливим;

протоколом огляду предметів та документів від 15.10.2024 року підтверджується, що слідчим СУ ГУНП в Харківській області старшим лейтенантом поліції ОСОБА_20 в приміщенні СУ ГУНП в Харківській області в період часу з 14 год 00 хв до 15 год 35 хв проведено огляд документів, а саме відомостей, отриманих від Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Проведеним оглядом встановлено, що ОСОБА_8 16.07.2010 року одружився на ОСОБА_29 , є батьком неповнолітньої дитини – ОСОБА_30 , ІНФОРМАЦІЯ_2.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

– Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

– Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

– Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

– Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

– Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які згідно зі ст. 66 КК України пом`якшують покарання, під час досудового розслідування не встановлені.

Обставинами, які згідно зі ст. 67 КК України обтяжують покарання, є вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою; вчинення злочину з використанням умов воєнного стану.

Різне:

визнати винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України та призначити покарання у виді позбавлення волі на строк 9 (дев'ять) років.

2. ВИРОК

Балаклійський районний суд Харківської області

Категорія справи №610/2754/24:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 07.08.2025. Зареєстровано: 07.08.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 08.08.2025.
Дата набрання законної сили: 09.09.2025
Номер судового провадження: 1-кп/610/41/2025
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022221080000498
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129369419

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України

Засоби, знаряддя:

затосовували для побиття гумові кийки, електррошокер, погроза застосування вогнепальної зброї

Суб'єкти:

ОСОБА_11, уродженця с. Приреченське Кабардино-Балкарської республіки РФ, громадянина Російської Федерації (паспорт серії НОМЕР_1 , виданий 09.02.2009 відділенням УФМС Росії по Кабардино-Балкарській республіці у м. Нальчик), найманця ПВК «Редут» батальйону «Чібіс» НОМЕР_2 окремої бригади ГРУ ГШ ЗС рф, який зареєстрований за адресою: АДРЕСА

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне страждання

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілого, а також:

– заявою потерпілого ОСОБА_5 від 24.09.2022 про вчинене відносно нього кримінальне правопорушення у якій він повідомляє, що військовослужбовці рф, порушуючи закони війни, незаконно затримали його та утримували з 13.05.2022 по 23.06.2022, застосовуючи при цьому катування;

– протоколом проведення слідчого експерименту від 06.07.2023 за участі потерпілого ОСОБА_5 , в ході якого ОСОБА_5 розказав та показав на місці про обставини його незаконного утримання та катування військовослужбовцями та працівниками правоохоронних органів рф, у т.ч. ОСОБА_11 , в приміщені Балаклійського відділку поліції за адресою: Харківська область, Ізюмський район, м. Балаклія, вул. Героїв України, 33, у період часу з 13.05.2022 по 23.06.2022;

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 06.07.2023 та довідкою до нього в ході якого потерпілий ОСОБА_5 впізнав ОСОБА_11 як військовослужбовця рф з позивним «ОСОБА_12», який за наказом інших та з власної ініціативи застосовував до нього фізичне насильство під час допитів, а саме наносив удари гумовою палицею по ногам та тулубу (Т. 2 а.с. 38-41);

– висновком комплексної судово-психіатричної експертизи № 502 від 18.08.2023 згідно якого дії військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань, які полягали у незаконному затриманні, утриманні у камері Балаклійського райвідділу поліції, застосуванні фізичного та психологічного насильства, нелюдських умов утримання у період часу з 13.05.2022 по 23.06.2022 носили для ОСОБА_5 психотравмувальний характер. Діями військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань у період часу з 13.05.2022 по 23.06.2022 ОСОБА_5 були спричиненні страждання (моральна шкода). Події, що відбувалися з ОСОБА_5 у період часу з 13.05.2022 по 23.06.2022, та їх наслідки постали для ОСОБА_5

помірно інтенсивно та нетривало психотравмуючими, обумовили негативні зміни фізичної, психоемоційної та соціальної сфер його особистості, погіршили якість життя;

– протоколом прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення від 25.09.2022, згідно якого потерпілий ОСОБА_6 повідомив про те, що військовослужбовці рф 13.05.2022 незаконно увірвалися до його помешкання, викрали мисливську зброю, після чого затримали його та утримували в полоні 11 днів. Також повідомив, що під час утримання в полоні над ним знущалися;

– протоколом проведення слідчого експерименту від 06.07.2023 за участі потерпілого ОСОБА_6 , в ході якого ОСОБА_6 розказав та показав на місці про обставини його незаконного утримання та катування військовослужбовцями та працівниками правоохоронних органів рф, у т.ч. ОСОБА_11 , в приміщені Балаклійського відділку поліції за адресою: Харківська область, Ізюмський район, м. Балаклія, вул. Героїв України, 33, у період часу з 13.05.2022 по 24.05.2022;

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 06.07.2023 та довідкою до нього в ході якого потерпілий ОСОБА_6 впізнав ОСОБА_11 як військовослужбовця рф з позивним " ОСОБА_12 ", який за наказом інших та з власної ініціативи застосовував до нього фізичне насильство під час допитів, а саме наносив удари гумовою палицею;

– висновком комплексної судово-психіатричної експертизи № 503 від 18.08.2023 згідно якого дії військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань, які полягали у незаконному затриманні, утриманні у камері Балаклійського райвідділу поліції, застосуванні фізичного та психологічного насильства, нелюдських умов утримання у період часу з 13.05.2022 по 24.05.2022 носили для ОСОБА_6 психотравмувальний характер. Діями військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань у період часу з 13.05.2022 по 24.05.2022 ОСОБА_6 були спричиненні страждання (моральна шкода). Події, що відбувалися з ОСОБА_6 у період часу з 13.05.2022 по 24.05.2022, та їх наслідки постали для ОСОБА_6 помірно інтенсивно та нетривало психотравмуючими, обумовили негативні зміни фізичної, психоемоційної та соціальної сфер його особистості, погіршили якість життя;

– протоколом прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення від 29.09.2022, згідно якого потерпілий ОСОБА_7 повідомив про те, що військовослужбовці рф 13.05.2022 незаконно затримали його та утримували в полоні 10 діб. Також повідомив, що під час утримання в полоні до нього застосовували фізичне насильство;

– протоколом проведення слідчого експерименту від 06.07.2023 за участі потерпілого ОСОБА_7 , в ході якого ОСОБА_7 розказав та показав на місці про обставини його незаконного утримання та катування військовослужбовцями та працівниками правоохоронних органів рф, у т.ч.

ОСОБА_11 , в приміщені Балаклійського відділку поліції за адресою: Харківська область, Ізюмський район, м. Балаклія, вул. Героїв України, 33, у період часу з 13.05.2022 по 23.05.2022;

– протоколом пред'явлення особи для впізнання за фотознімками від 06.07.2023 та довідкою до нього в ході якого потерпілий ОСОБА_7 впізнав ОСОБА_11 як військовослужбовця рф з позивним «ОСОБА_12», який за наказом інших та з власної ініціативи застосовував до нього фізичне насильство під час допитів, а саме наносив удари гумовою палицею по ногам та тулубу (Т. 2 а.с. 81-84);

- висновком комплексної судово-психіатричної експертизи № 504 від 18.08.2023 згідно якого дії військових рф та учасників пов'язаних з ними незаконних збройних формувань, які полягали у незаконному затриманні, утриманні у камері Балаклійського райвідділу поліції, застосуванні фізичного та психологічного насильства, нелюдських умов утримання у період часу з 13.05.2022 по 23.05.2022 носили для ОСОБА_7 психотравмувальний характер. Діями військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань у період часу з 13.05.2022 по 23.05.2022 ОСОБА_7 були спричиненні страждання (моральна шкода). Події, що відбувалися з ОСОБА_7 у період часу з 13.05.2022 по 23.05.2022, та їх наслідки постали для ОСОБА_7 помірно інтенсивно та нетривало психотравмуючими, обумовили негативні зміни фізичної, психоемоційної та соціальної сфер його особистості, погіршили якість життя;

– заявою потерпілого ОСОБА_8 від 16.06.2023 про вчинене відносно нього кримінальне правопорушення у якій він повідомляє, що військовослужбовці рф 30.05.2022 незаконно затримали його, після чого доставили до райвідділу поліції у м. Балаклія та утримували 10 діб. Також повідомив, що під час утримання в полоні до нього застосовували фізичне насильство;

- протоколом проведення слідчого експерименту від 06.07.2023 за участі потерпілого ОСОБА_8 , в ході якого ОСОБА_8 розказав та показав на місці про обставини його незаконного утримання та катування військовослужбовцями та працівниками правоохоронних органів рф, у т.ч. ОСОБА_11 , в приміщені Балаклійського відділку поліції за адресою: Харківська область, Ізюмський район, м. Балаклія, вул. Героїв України, 33, у період часу з 30.05.2022 по 08.06.2022;

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 06.07.2023 та довідкою до нього в ході якого потерпілий ОСОБА_8 впізнав ОСОБА_11 як військовослужбовця рф з позивним " ОСОБА_12 ", який за наказом інших та з власної ініціативи застосовував до нього фізичне насильство під час допитів, а саме наносив удари гумовою палицею по ногам та тулубу (Т. 2 а.с. 85-88);

– висновком судово-медичної експертизи № 09-931/2023 від 28.06.2023 згідно якого у ОСОБА_8 мали місце такі тілесні ушкодження: різана рана на

тильній поверхні лівої кисті у ділянці проекції 1-ої п`ясної кістки, яка загоїлася з утворенням рубця. Дане ушкодження утворилося від дії гострого предмету, що мав ріжучі властивості та, враховуючи його морфологічні ознаки, могло бути отримано у строк вказаний у постанові, тобто 30.05.2022. Цей висновок підтверджується загальним виглядом ушкодження, а також стадією загоєння рубця. За ступенем тяжкості різана рана, яка загоїлася з утворенням рубця, не є небезпечною для життя та враховуючи її звичайний клінічний перебіг, належить до легких тілесних ушкоджень, що спричинили за собою короткочасний розлад здоров`я, тривалість якого перевищує 6-ть днів, але не перевищує 3-х тижнів (21 ден);

– висновком комплексної судово-психіатричної експертизи № 501 від 18.08.2023 згідно якого дії військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань, які полягали у незаконному затриманні, утриманні у камері Балаклійського райвідділу поліції, застосуванні фізичного та психологічного насильства, нелюдських умов утримання у період часу з 30.05.2022 по 08.06.2022 носили для ОСОБА_8 психотравмувальний характер. Діями військових рф та учасників пов`язаних з ними незаконних збройних формувань у період часу з 30.05.2022 по 08.06.2022 ОСОБА_8 були спричиненні страждання (моральна шкода). Події, що відбувалися з ОСОБА_8 у період часу з 30.05.2022 по 08.06.2022, та їх наслідки постали для ОСОБА_8 помірно інтенсивно та нетривало психотравмуючими, обумовили негативні зміни фізичної, психоемоційної та соціальної сфер його особистості, погіршили якість життя;

– матеріалами виконаного доручення, наданого в порядку ст. 40 КПК України (вих. № 2317/55/119/02-2023 від 07.08.2023) відповідно до яких встановлено особу ОСОБА_11 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , громадянина російської федерації, його паспортні та інші анкетні дані. З рапорту старшого оперуповноваженого 1-го відділу 7-го управління (з обслуговуванням Харківської області) ДСР НП України убачається, що під час виконання доручення № 18-5720-2023 від 14.07.2023 було встановлено російського найманця ЧВК "Редут" батальйону " ІНФОРМАЦІЯ_2 " НОМЕР_2 окремої бригади ГРУ ГШ зс рф ОСОБА_11 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , з позивним " ОСОБА_12 ", який здійснював катування цивільного населення у камерах відділу поліції під час тимчасової окупації м. Балаклія Ізюмського району Харківської області.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

– Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

– Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до

Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

– Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

– Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

– Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання обвинуваченому, судом не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого, суд визнає вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою.

При цьому судом не враховується як обставина, що обтяжує покарання обвинуваченому, вчинення злочину з використанням умов воєнного стану, на яку посилається сторона обвинувачення в обвинувальному акті. Так, використання умов воєнного стану як обставина, що обтяжує покарання, означає, що винна особа з метою полегшення вчинення кримінального правопорушення використовує найбільш несприятливий для суспільства час, тяжкі обставини та умови, в яких опинилося суспільство.

Суд враховує, що безпосереднім об`єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України є мир та міжнародний правопорядок у сфері війни та збройних конфліктів, порушення законів та звичаїв війни. Отже, саме правопорушення вчиняється в умовах війни, а тому визнавати обтяжуючою обставиною вчинення злочину з використанням умов воєнного стану, є зайвим.

Різне:

ОСОБА_11 визнати винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі строком на 11 (одинадцять) років.

3. ВИРОК

Херсонський міський суд Херсонської області

Категорія справи № 766/648/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 06.08.2025. Зареєстровано: 06.08.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 07.08.2025.
Дата набрання законної сили: 02.09.2025

Номер судового провадження: 1-кп/766/716/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022230000006267
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129335344

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами

Засоби, знаряддя:

Реактивна система залпового вогню БМ-21 «Град»

Суб'єкти:

військовослужбовець ЗС РФ підполковник ОСОБА_8 проходив військову службу на посаді командира 8-го артилерійського полку берегової оборони НОМЕР_1 ІНФОРМАЦІЯ_2 (військова частина НОМЕР_2), (Далі 8-й артилерійський полк), який дислокується на ТОТ АР Крим

Наслідки, шкода:

Вбито – 13 осіб та поранено 60 цивільних осіб.

Пошкоджено та знищено цивільні об`єкти, розміщеним у центральній частині міста Херсон, де взагалі відсутні військові об`єкти, а саме:

1) 24.12.2022 у період з 10:39 години по 10:40 годину за допомогою реактивної системи залпового вогню БМ-21 «Град» здійснено масштабні невибіркові удари (у кількості не менше 10) реактивними снарядами 9М22 (9М28Ф, 9М22У, 9М21ОФ, 9М28Ф, 9М22У-1), з установкою підривника МРВ(У) на «О», тобто миттєву (осколкову) дію, по об`єктам цивільної інфраструктури центральної частини м. Херсона. Зафіксовані влучання: у дах медичного закладу за адресою: м. Херсон, вул. Ярослава Мудрого, 20; у дорожнє покриття біля житлових будинків за адресами: м. Херсон, вул. Рішельєвська, 32 та 38; у торговий павільйон на території Центрального ринку м. Херсона за адресою: м. Херсон, вул. Потьомкінська, 51; у багатоповерховий житловий будинок за адресою: м. Херсон, вул. Потьомкінська, 40; у дах банківської установи за адресою: м. Херсон, вул. Потьомкінська, 51; у дорожнє покриття біля продуктового маркету «Сільпо» та пункту видачі гуманітарної допомоги за адресою: АДРЕСА_3 ; у дах чотирьохповерхової будівлі медичної установи за адресою: АДРЕСА_4 ; в асфальтоване покриття біля продуктових магазинів за адресою: м. Херсон, вул. Торгова, 30;

2) 24.12.2022 у період з 16:00 години по 16:11 годину за допомогою реактивної системи залпового вогню БМ-21 «Град» здійснено масштабні невибіркові удари (у кількості не менше 10) реактивними снарядами 9М22

(9М28Ф, 9М22У, 9М21ОФ, 9М28Ф, 9М22У-1) з установкою підривника МРВ(У) на «О», тобто миттєву (осколкову) дію та з установкою підривника МРВ(У) на «Б», тобто з великою затримкою на сповільнену дію, по об`єктам цивільної інфраструктури центральної частини м. Херсона. Зафіксовані влучання: у будівлю за адресою: АДРЕСА_5 ; у прибудинкову територію приватного будинку за адресою: АДРЕСА_3 ; у гараж біля багатоповерхових житлових будинків за адресою: м. Херсон, проспект Ушакова, 40; у прибудинкові території та будинки неподалік від Херсонської обласної клінічної лікарні за адресами: АДРЕСА_6 ; вул. Потьомкінська, 62, 101, вул. Пугачова, 8, проспект Ушакова, 67; у дахи цехів та адміністративну будівлю Херсонського електромеханічного заводу за адресою: м. Херсон, проспект Ушакова, 57; на територію автомобільної стоянки за адресою: м. Херсон, вул. Пугачова, 3-а.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

– постановою прокурора групи прокурорів у кримінальному провадженні начальника відділу Херсонської обласної прокуратури від 22.06.2023 про зміну попередньої правової кваліфікації кримінального правопорушення, відповідно до якої змінено у кримінальному провадженні №12022230000006267від 24.12.2022 попередню правову кваліфікацію з ч. 2 ст. 28 ч. ч. 1, 2 ст. 438 КК України на ч. 2 ст. 28 ч. 2 ст. 438 КК України. Відомості внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

– протоколом огляду місця події (обстрілів) від 25.12.2022 з фототаблицею до нього, проведеного за участі спеціаліста, відповідно до якого об`єктом огляду є одноповерховий житловий будинок, який розташований за адресою: АДРЕСА_9 . Будівля має повну руйнацію, дах зруйнований, перекриття знаходиться в приміщенні на підлозі. Південна сторона будинку (зі сторони проїзної частини будинку), в стіні наявний отвір від влучання снаряду. Повна руйнація вікон, відокремлення штукатурки, посічена цегла. На підлозі біля вхідних дверей будинку під залишками перекриття та інших будівельних частин виявлено та вилучено два металевих фрагменти неправильної форми з гострими краями;

– протоколами огляду місця події (обстрілів) від 26.12.2022 з фототаблицею до нього, відповідно до якого місцем проведення огляду є відкрита ділянка місцевості, а саме будинок АДРЕСА_15 . В ході огляду зафіксовано пошкодження 9 металопластикових вікон, руйнування скла повне, біля входу до будинку залишки від запалювальних снарядів, пошкоджено гаражні ролети. Пошкодження виявлено з південно-східної частини будинку та іншими протоколами ОМП;

– протоколами тимчасового доступу до речей і документів від 14.04.2023 з доданим до нього описом речей і оригіналів або копій документів, які були вилучені, відповідно до яких вилучено медичну документацію, а саме

належним чином завірені копії медичних карт хворих: №6347/2022 ОСОБА_88 на 11 арк., №6337/2022 ОСОБА_25 на 12 арк., №6340/2022 ОСОБА_89 на 10 арк., №6333/2022 ОСОБА_90 на 12 арк., №6373/2022 ОСОБА_91 на 11 арк., №6334/2022 ОСОБА_92 на 47 арк., №6393/2022 ОСОБА_93 на 10 арк.; копію журналу №2 обліку фактів звернення та доставлення до КНП «Херсонська обласна клінічна лікарня» ХОР осіб у зв`язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції на 9 арк.; список громадян, які не зверталися 24.12.2022 до КНП «ХОКЛ» ХОР за наданням медичної допомоги на 1 арк.; список постраждалих 24.12.2022, які знаходилися у КНП «ХОКЛ» ХОР на стаціонарному лікуванні на 1 арк.; список постраждалих з 24.12.2022, які звернулися у КНП «ХОКЛ» ХОР для надання амбулаторної допомоги на 1 арк. та іншими протоколами;

– висновками судово-медичного експерта від 20.02.2023 №СЕ-19/115-23/1595-БЛ за результатами проведення судової експертизи зброї, відповідно до якого наданий на експертизу предмет є вогнепальною зброєю 5,45-мм автоматом Калашникова (АК-74), номер « НОМЕР_10 », 1986 року виготовлення, виробництва Іжевського машинобудівного заводу. Автомат виготовлено промисловим способом. Ознак внесення змін та/або переробки конструкції наданого автомата не виявлено. Автомат придатний до проведення пострілів та інші;

– постановою прокурора відділу Херсонської обласної прокуратури від 24.04.2023, відповідно до якої постановлено про здійснення тимчасового доступу до речей та документів, а саме: інформації, яка знаходиться у оператора та провайдера телекомунікацій ПрАТ «Київстар», що розташоване за адресою: м. Київ, вул. Дегтярівська, 53;

– -протоколом тимчасового доступу до речей і документів від 17.05.2023 з доданим до нього описом речей і документів, які були вилучені, з доданим CD-R диском, відповідно до яких вилучено оптичний носій інформації CD-R «ALERUS» з написом ПрАТ «Київстар» Вх: 8130 Вих: 5955/з/КТ з інформацією щодо мобільного номеру телефону НОМЕР_11 ;

– постановою прокурора відділу Херсонської обласної прокуратури від 24.04.2023, відповідно до якої постановлено про здійснення тимчасового доступу до речей та документів, а саме: інформації, яка знаходиться у оператора та провайдера телекомунікацій ТОВ «Лайфселл», що розташоване за адресою: м. Київ, вул. Солом`янська, 11-а;

– протоколом тимчасового доступу до речей і документів від 17.05.2023 з доданим до нього описом речей і документів, які були вилучені, з доданим CD-R диском, відповідно до яких вилучено копію інформації оптичного носія інформації CD-R з написом «05213ВК» з інформацією щодо мобільного номеру телефону НОМЕР_11 ;

– постановою прокурора відділу Херсонської обласної прокуратури від 24.04.2023, відповідно до якої постановлено про здійснення тимчасового

доступу до речей та документів, а саме: інформації, яка знаходиться у оператора та провайдера телекомунікацій ПрАТ «ВФ Україна», розташованого за адресою: м. Київ, вул. Лейпцизька, 15;

– протоколом тимчасового доступу до речей і документів від 17.05.2023 з доданим до нього описом речей і документів, які були вилучені, з доданим CD-R диском, відповідно до яких вилучено оптичний носій інформації CD-R, на якому виконаний запис «GD-23-05891/KI від 02.05.2023» з інформацією щодо мобільного номеру телефону НОМЕР_11 ;

– на виконання доручення у порядку ст. 36, ч. 2 ст. 41 КПК України, з доданим CD-RW диском, встановлено відомості щодо ОСОБА_8 , зокрема анкетні дані. Так серед іншого надано роздруківку з автоматизованої системи перевірки пасопртів громадян РФ (СПО СК: АС «Российский паспорт» на 2 арк., наявне фото із зображенням ОСОБА_8 ;

– -відповіддю Херсонської обласної військової адміністрації від 30.01.2023 №01-01-66-576/0/23/27 щодо надання відомостей про перелік об`єктів нерухомого майна фізичних та юридичних осіб, які пошкоджено або знищено внаслідок обстрілу центральної частини міста Херсона, який відбувся 24.12.2022, з доданим витягом з реєстру пошкоджених об`єктів Херсонської міської територіальної громади за 24.12.2022 на 9 арк.;

– відповіддю виконавчого комітету Херсонської міської ради від 01.06.2023 №01-01-15/4039 зі змісту якої вбачається, що руйнування військовослужбовцями РФ об`єктів цивільної інфраструктури 24.12.2022 в період часу з 10:00 години до 16:30 години мали негативні наслідки для життєдіяльності мешканців громади, зокрема м. Херсона, який є обласним центром, та призвели до загибелі та поранення цивільного населення. В радіусі обстрілу, що мав місце 24.12.2022 та в місцях влучання ули відсутні об`єкти, які через свій характер, розміщення, призначення або використання тощо, внесли б ефективний вклад у воєнні дії, повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація яких надала б явну воєнну перевагу військовим країни-агресора, що відповідно до положень Міжнародного гуманітарного права є порушенням законів та звичаїв війни;

– відповіддю тактичної групи «Грім» від 01.06.2023№111/259, відповідно до якої у радіусі ураження від обстрілів, які відбулись 24.12.2022 впродовж часового проміжку з 10:00 години по 16:30 годину із РСЗВ БМ-21 «Град» по центральній частині м. Херсон військові об`єкти, тобто об`єкти, які згідно норм міжнародного гуманітарного права в силу свого характеру, місцезнаходження, призначення чи використання можуть бути застосовані у воєнних діях та повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація яких за існуючих станом на 24.12.2022 умов надавало б певну військову перевагу противнику, були відсутні. Крім того, у вказаний проміжок часу обстріли збоку збройних формувань країни-агресора здійснювались не лише по центральній частині, але й по іншим районам міста Херсон із напрямку Гола Пристань, Кардашинка, Олешки, Солонці. Вищевказані обстріли призвели до

ушкодження виключно цивільних об`єктів, зокрема, житлових будинків з прилеглими територіями, закладів охорони здоров`я, об`єктів торгівлі, місць видачі населенню гуманітарної допомоги, об`єктів промислової інфраструктури, а також до загибелі та поранення цивільного населення. Згідно розвідувальних даних, які надходили до штабу тактичної групи «Грім», обстріли міста Херсон 24.12.2022 найімовірніше здійснювались саме військовослужбовцями ІНФОРМАЦІЯ_3 під командуванням підполковника збройних сил РФ ОСОБА_8 , на озброєнні зазначеного полку перебували РСЗВ БМ-21 «Град»;

– відповіддю в.о. командира військової частини НОМЕР_12 Р Державної прикордонної служби України від 17.04.2023 №15/1/730, відповідно до якої за наявними даними наступ з території ТОТ АРК на Херсонському напрямку здійснює угруповання військ (сил) « ІНФОРМАЦІЯ_76 » збройних сил РФ, до складу якого входять підрозділи від об`єднань, з`єднань і військових частин Південного військового округу та ПДВ зс РФ, зокрема, 8 артилерійський полк (в/ч НОМЕР_2 , Перевальне ТОТ АР Крим);

– протоколом оглядувід 09.02.2023 з доданим CD-R диском до нього, відповідно до якого використовуючи Інтернет-браузер «ОСОБА_152» введено наступний запит «8 артиллерийский полк 22 армейского корпуса южного военного округа вс РФ» в результаті чого відображено результати пошуку у вигляді переліку інтернет-сайтів, які містять схожу інформацію, зокрема, із знайдених сторінок обрано сайт « ІНФОРМАЦІЯ_77 », на якому знаходяться відомості про місцезнаходження та функціонування військових підрозділів 22 армійського корпусу, до складу якого входить « НОМЕР_13 отдельный артиллерийский полк (в/ч НОМЕР_2 АДРЕСА_1)». При перегляді наявних відомостей про масований обстріл м. Херсон 24.12.2022 військовослужбовцями військової частини НОМЕР_2 виявлені низка сайтів про подію. Встановлено новинна стаття від 24.12.2022 на сайті «https://thepage.ua/» під назвою « ІНФОРМАЦІЯ_78 »;

– -протоколом огляду від 11.04.2023 з доданим DVD-R диском до нього, відповідно до якого використовуючи Інтернет-браузер «Opera» із увімкненою функцією VPN, здійснено перехід за мережевим посиланням: ІНФОРМАЦІЯ_79 після чого відбулося завантаження інформаційної статті «Президент Российской Федерации ОСОБА_153 вручил орден Мужества уроженцу Херсона командиру полка подполковнику ОСОБА_154 » від 01.01.2023 на Інтернет-сайті «ZOV Херсон»;

– протоколом огляду від 05.05.2023 з доданим диском до нього, проведеного за участі спеціаліста, відповідно до якого об`єктом огляду є відеозапис, отриманий від КНП «Херсонська обласна клінічна лікарня» Херсонської обласної ради та на якому зображено момент вибуху снаряду під час обстрілу 24.12.2022 о 16:10 годині;

– протоколом огляду від05.05.2023 з доданим диском до нього,

проведеного за участі спеціаліста, відповідно до якого використовуючи Інтернет-браузер «Opera» із увімкненою функцією VPN, здійснено перехід за посиланням, після чого відбулося завантаження відеозапису, на якому зображено дві особи посеред лісу та одна з них вітає іншу з отриманням нагороди від Президента РФ;

– -протоколом огляду від19.05.2023 з доданим DVD-R диском до нього, проведеного за участі спеціаліста відповідно до якого об`єктом огляду є Інтернет сторінка за посиланням: ІНФОРМАЦІЯ_80 оглянуто відеозапис, далі за текстом новини: «Как и обещал, поздравил от всех нас командира одного из наших подразделений, получившего недавно Орден Мужества от Президента России»;

– -висновком експерта від 16.05.2023 №СЕ-19/112-23/4515-ФП за результатами проведення судової портретної експертизи, відповідно до якого на фотозображенні під назвою « ОСОБА_8 » та на стоп-кадрах отриманих з відеозаписів із назвою: «Награжденный орденом Мужества военный подчеркнул уверенность в правом деле.mp4» в проміжок часу з 02 хв. 45 сек. по 5 хв. 51 сек. (на відеозаписі особа одягнута у військову форму російського зразка із орденом у вигляді хреста), «Президент Российской Федерации ОСОБА_153 вручил орден Мужества уроженцу Херсона ОСОБА_155 » в проміжок часу з 00 хв. 02 сек. по 01 хв. 04 сек. (на відеозаписі особа одягнута у військову форму російського зразка із орденом у вигляді хреста), «crimea24tv.mp4» в проміжок часу з 00 хв. 02 сек. по 01 хв. 04 сек. (на відеозаписі особа одягнута у військову форму російського зразка із орденом у вигляді хреста), ймовірно, зображена одна й та сама особа;

– -висновком експерта від 29.05.2023 №СЕ-19/112-23/4941-ФП за результатами проведення судової портретної експертизи, відповідно до якого на фотозображенні під назвою « ОСОБА_8 » та на стоп-кадрі отриманому з відеозапису із назвою «В Министерстве обороны России рассказали о подвиге подполковника Жарких mp.4» в проміжок часу з 00 хв. 00 сек. по 01 хв. 18 сек. (на відеозаписі особа одягнута у військову форму російського зразка, яка стоїть праворуч), ймовірно, зображена одна й та сама особа;

– відповіддю начальника штабу заступника командувача оперативного угрупування військ «ІНФОРМАЦІЯ_81» від 16.06.2023№2/2247, відповідно до змісту якої зазначено, що на озброєнні 8 артилерійського полку (військова частина НОМЕР_2 , АДРЕСА_1) НОМЕР_14 армійського корпусу південного військового округу збройних сил Російської Федерації станом на 24.12.2022 перебувала та перебуває наразі 122 мм реактивна система залпового вогню БМ-21 «Град» та реактивні снаряди 9М22 до неї. З відкритих джерел та даних Головного управління розвідки Міністерства оборони України відомо, що станом на 24.12.2022 командиром 8 артилерійського полку (військова частина НОМЕР_2 , АДРЕСА_1) НОМЕР_14 армійського корпусу південного військового округу збройних сил Російської Федерації був підполковник ОСОБА_8 ;

– висновком експерта від 14.02.2023 №19 за результатами проведення судової експертизи вибухових пристроїв з додатком у вигляді ілюстративної таблиці, відповідно до якого надані на дослідження металеві уламки є залишками (уламками) 122-мм осколково-фугасних реактивних снарядів типу 9М22 (9М21ОФ, 9М28Ф), які утворилися в результаті їх вибуху;

– -довідкою від 30.12.2022 за результатами роботи мобільної групи військових спеціалістів Міжвідомчої робочої групи при Офісі Генерального прокурора, утвореної наказом №83 від 24.05.2022 з додатками на 8 арк., складеною спеціалістами-членами робочої групи, які володіють спеціальними знаннями та навичками і можуть надавати консультації та висновки, відповідно до якої артилерійський обстріл24.12.2022 було здійснено, ймовірно, з РСЗВБМ-21«Град» (індекс ГРАУ 9К51)або пускової установки 2Б5 (або 2Б26) (дод.1). Для обстрілузастосовувалися ймовірнореактивні снаряди 9М22(9М28Ф,9М22Уабо 9М22У-1)без гальмівних кілець (дод.2). В 11:00 артилерійський обстріл здійснювався з установкою підривника (МРВ-У або МРВ) на «О», миттєву (осколкову) дію, яка використовується для ураження відкрито розташованих цілей, легкоброньованої техніки та особового складу. Установка підривника, час і район обстрілу пов`язані з завданням стрільби нанести максимальне ураження місцевому населенню, яке у вихідний день збирається на базарі і біля пунктів видачі гуманітарної допомоги. В 16:10 артилерійський обстріл вівся з установкою підривника МРВ (МРВ-У) з установкою на «Б» з великою затримкою на сповільнену дію, така установка призначена для ураження укритих цілей та людей в будинках, за такої установки РС будуть вибухати після пробиття стін і дахів. Установка підривника, час і район обстрілу ймовірно пов`язані з завданням стрільби нанести максимальне ураження місцевому населенню, яке було госпіталізовано після артилерійського обстрілу об 11:00 в обласну лікарню, де буде зосереджено максимальну кількість поранених і обслуговуючого персоналу. Безпосередньо під час огляду місця події були виявлені вирви та місця влучання 7-ми 122 мм реактивних снарядів, що використовувалися при артилерійському обстрілі об 11:00 та, 7-мі 122 мм реактивних снарядів, що використовувалися під час артилерійського обстрілу о 16:10. Форма і розміри еліпсів розсіювання (дод. 3) вказують на те, що обстріли було здійснено з однієї бойової машини РСЗВ з витратою по 1/4 залпу 10 снарядів (можливо, місце влучання 3-х снарядів не було виявлено). За розташуванням вирв на місцевості (сформований еліпс розсіювання снарядів дод. 3), розльотом залишків від реактивних снарядів та формою вирв визначені напрямки прильотів реактивних снарядів в секторах: 1) по артилерійському обстрілу об 11:00 (фото 60) – ?100-170°, за еліпсом розсіювання середня траєкторія 128°; 2) по артилерійському обстрілу о 16:10 (фото 61) – ?100-130°, за еліпсом розсіювання середня траєкторія ?124°. Із врахуванням форми і розміру еліпсу розсіювання можливо визначити мінімальну та максимальну дальність стрільби яка буде складати мінімальна 15600 м, максимальна дальність

стрільби буде дорівнювати (з тактико-технічних характеристик) 20127 м, тому ймовірним районом розташування вогневих позицій РСЗВ є район: по обстрілу в 11:00 Кардашинка, Велика Кардашинка, Солонці, Підлісне, Олешки, Саги; по обстрілу в 16:10 Олешки, Пойма, Саги, Підлісне. За напрямками стрільби і тактикою застосування підрозділів РСЗВ стрільба об 11:00 та 16:10 велася з різних вогневих позицій на дальностях, близьких до максимальних без пристрілювання;

– довідкою від 10.04.2023 за результатами аналізу додаткових доказів, зібраних у ході досудового розслідування кримінального провадження №12022230000006267 мобільною групою військових спеціалістів Міжвідомчої робочої групи при Офісі Генерального прокурора, утвореної наказом№83від 24.05.2022з додатками на 22 арк.,складеною спеціалістами-членами робочої групи, які володіють спеціальними знаннями та навичками і можуть надавати консультації та висновки, відповідно до якої проведення додаткових ОМП29.12.2022та 03.01.2023 підтверджує, що артилерійські обстріли 24.12.2022 було здійснено з РСЗВБМ-21«Град» (індекс ГРАУ 9К51) або пускової установки 2Б5 (або 2Б26) «Торнадо-Г». Для обстрілу застосовувалися реактивні снаряди 9М22(9М28Ф,9М22У (або 9М22У-1) без гальмівних кілець. Додатковим оглядом, виходячи із розміру вирви, характеру розльоту осколків, підтверджується припущення про те, що близько10:39-10:40 артилерійський обстріл здійснювався з установкою підривника (МРВ-У або МРВ) на ОСОБА_156, тобто миттєву (осколкову)дію, яка використовується для ураження відкрито розташованих цілей, легкоброньованої техніки та особового складу. Установка підривника, час і район обстрілу пов`язані з завданням стрільби нанести максимальне ураження місцевому населенню, яке у вихідний день збирається на базарі і біля пунктів видачі гуманітарної допомоги. Додатковим оглядом, виходячи із розміру вирви, характеру розльоту осколків, підтверджується припущення, за яким близько 16:00:11-16:02:11 артилерійський обстріл здійснювався з установкою підривника МРВ (МРВ-У) на ОСОБА_156 з осколковою дією таз установкою на «Б» з великою затримкою на сповільнену дію (приблизно 50 %на 50%), така змішана установка призначена для ураження укритих цілей та людей в будинках, за такої установки РС будуть вибухати після пробиття стін і дахів та уражати людей, які знаходяться в приміщенні. Установка підривника, час і район обстрілу ймовірно пов`язані з завданням стрільби нанести максимальне ураження місцевому населенню, яке було госпіталізовано після артилерійського обстрілу близько 10:39-10:40 в обласну лікарню, де буде зосереджено максимальну кількість поранених і обслуговуючого персоналу. Підтверджено (додатки 1-2), що вогневе ураження центру міста Херсон об 11:00 та 16:00 24.12.2022 здійснювали підрозділи реактивного дивізіону НОМЕР_15 окремого артилерійського полку НОМЕР_14 АК (в/ч НОМЕР_2 , пункт постійної дислокації АДРЕСА_1). Підтверджено (додатки 1, 2 та 3), що вогневе ураження центру міста Херсон об 11:00 та 16:00 24.12.2022

здійснювалося підрозділами 8-го окремого артилерійського полку НОМЕР_16 із вогневих позицій з напрямку н.п. Солонці, які були розташовані в районі н.п. Нова Збур`ївка, Малі Копані та Підлісне, а саме, поблизу н.п. Нечаєве. Стрільба велася з двох різних вогневих позицій з відстанню між ними не більше 3 км. Встановлено, що рішення та планування вогневого ураження центра міста Херсон об 11:00 та 16:00 24.12.2022 здійснювали (додатки 2, 4) командир 8-го окремого артилерійського полку НОМЕР_14 АК підполковник ОСОБА_8 (Додаток 4, фото 63, 71) та начальник штабу-перший заступник командира підполковник ОСОБА_157 (Додаток 2, фото 62, 66). Рішення щодо планування і нанесення вогневого ураження центру міста Херсон об 11:00 та 16:00 24.12.2022 здійснювалося з порушенням вимог міжнародного гуманітарного права, які прописані в керівних документах збройних сил РФ (Додаток 6).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

– Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

– Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

– Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

– Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

– Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання судом не встановлено. Обставиною, що обтяжує покарання суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо особи похилого віку.

Також, обставиною, що обтяжує покарання у відповідності до ст. 67 КК України в обвинувальному акті зазначено вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Різне:

ОСОБА_8, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 2 ст. 438 КК України (в редакції станом на 24.12.2022) та призначити покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

4. ВИРОК

Ріпкинський районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 743/319/25

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 15.07.2025. Зареєстровано: 15.07.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 16.07.2025.
Дата набрання законної сили: 14.08.2025
Номер судового провадження: 1-кп/743/43/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42024270000000015
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128839647

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянка України, яка є цивільною особою

Засоби, знаряддя:

погрожували застосуванням вогнепальної зброї – автоматами

Суб'єкти:

військовослужбовець ІНФОРМАЦІЯ_2 (військова частина НОМЕР_1) ЗС РФ

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне страждання

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілої та свідків, а також:

У ході досудового розслідування стороною обвинувачення отримано оперативну інформацію від департаменту стратегічних розслідувань Управління стратегічних розслідувань в Чернігівській області, з якої вбачається інформація про: стать, прізвище, ім`я, по батькові обвинуваченого, дату народження, РНОКПП, номери телефонів, номер військової частини тощо (а. с. 81 82 Т. 1).

З протоколу огляду від 19.09.2024 р. вбачається, що в соціальній мережі «Вконтакте» наявна сторінка https://« ІНФОРМАЦІЯ_3 » користувача « ОСОБА_12 », яка знаходиться у загальному доступі, відкрита для перегляду та копіювання. На сторінці зазначено дату народження, рідне місто, місце роботи ВЧ55115. На сторінці опубліковані фотознімки ОСОБА_13 в побуті,

членів родини і, в тому числі, у військовій формі російського зразка у військовому званні молодшого сержанта (а. с. 83 84 Т. 1).

Також у ході досудового розслідування стороною обвинувачення від відділу кримінального аналізу Головного управління Національної поліції в Чернігівській області отримано аналітичний профіль на особу обвинуваченого (а. с. 85 88 Т. 1).

Відповідно до інформації Головного управління розвідки Міністерства оборони України, станом на 09.10.2024 р. військовослужбовець збройних сил РФ ОСОБА_5 , ІНФОРМАЦІЯ_4 , у полоні не перебуває. Станом на 2018 рік зареєстроване місце проживання: АДРЕСА_1 (а. с. 90 Т. 1).

Ухвалою Новозаводського районного суду м. Чернігова від 06.03.2025 р. у справі № 751/2108/25 підозрюваному ОСОБА_5 , ІНФОРМАЦІЯ_4 , обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

З протоколу проведення слідчого експерименту від 23.09.2024 р. та його відеофіксації за участю потерпілої ОСОБА_6 (а. с. 198 207 Т. 1) вбачається, що на пропозицію слідчого повідомити про обставини вчинення злочину військовими Російської Федерації, потерпіла ОСОБА_6 показала наступне.

24 числа рано-вранці вже чутно було вибухи, чоловіка не було вдома, потерпіла була вдома з донькою. Потім заїхала техніка, якої було дуже багато і почали ходити російські військові, постійно, то двоє, то троє, то четверо. По одному вони ніколи не ходили. Деякі ходили у балаклавах, деякі ходили з відкритим обличчям. У всіх були пов`язки червоного кольору на руках і ногах, вони ходили постійно, то горілку шукали, то закурити, то поїсти, то картоплю, то м`ясо їм потрібно, але в основному вони шукали покурити, випити і «баб», вони говорили «женщин». Згодом вони прийшли до чоловіка взяти тютюну і чоловік дав, але не весь, тому що сам курить, один з військових запитав: «ти весь віддав?», а чоловік відповів: «трошки собі лишив», а він і каже: «ну дивись, війна, може і куля в голову прилетіти». Це сказав чоловік, який скоїв проти потерпілої злочин. На подвір`ї потерпілої старенький, невисокий паркан і коли донька була на порозі, то бачила як цей чоловік ходив п`яний по дорозі та заглядавав у двір, оскільки він жив у будинку навпроти. Він був вузькоглазий чи то тувінець, чи то бурят. В основному жінки і молодь виїхали хто куди, в кого була змога, хто – в Ріпки, хто – в ОСОБА_14 . Згодом потерпіла з чоловіком пішла жити до брата в оселю. Доньці потерпілої було 12 років, але вона не виглядала на свої 12, вона виглядала старше і потерпіла боялась за неї, що дитині зламають життя.

Військові почали ходити по оселях десь в кінці лютого і ходили кожен день. Штаб організували на пилорамі та льосі, на території ферми де зберігають картоплю.

Військові ходили по вулиці п`яні, стріляли пташок з автомата. До оселі потерпілої прийшли вже на початку березня, в основному ходили по троє, четверо, інколи двоє. Періодично вони кудись виїжджали на один-чотири дні, а потім поверталися брудні, опалювали будинок, милися, прали речі.

Орієнтовно після десятого числа через страх за доньку та погрози в бік чоловіка потерпіла з сім`єю переїхала жити до брата. Потерпіла описала військовослужбоця, що приходив до неї наступним чином: трішки вище зростом ніж потерпіла, статура повна, ніс здоровий, брови припідняті, лице трішки округле, на руці у нього було нечітке татуювання зеленого кольору, мабуть на лівій.

Оскільки у господарстві залишилась худоба (свині, кури), потрібно було хоча б раз у день ходити доглядати за ними. Чоловіка потерпіла боялася пускати, тому шо вони не любили чоловіків, розпитували про них, хто де живе, де живуть військові, чи є в кого зброя, хто мисливець, отже краще було перестраховуватись, тому потерпіла ходила доглядати за худобою сама.

Всередині березня, десь близько 15 години, потерпіла пішла до домогосподарства, військовослужбовець також ішов по дорозі, після того як потерпіла зайшла у двір, він спитав: «ти сама?», потерпіла відповіла: «так сама». Двері в будинок були вибиті, замок зламаний, замкнутися змоги не було, потерпіла пішла далі на кухню, позаду кроків за собою не чула. Військовослужбовець був в стані сильного алкогольного сп`яніння, бо навіть на відстані потерпіла відчувала запах перегару. Військовослужбовець був з автоматом. Потім він зайшов за потерпілою до будинку та почав їй погрожувати, скручувати руки, «лапати». Потерпіла почала чинити опір, але чоловік був сильнішим за неї, потім він вдарив її автоматом по голові, та «лапав» її, розірвав одяг, розірвав футболку, кофту. Дістав член та змусив його торкатись, а потім здійснив сексуальне насильство неприроднім шляхом. Це тривало близько години. Одяг потерпілої був в його спермі, тому потерпіла спалила його, помилася та перевдягнулась. Військовослужбовець викурив цигарку та хотів продовжити далі, але якраз почалися вибухи, у нього спрацювала рація і його викликали, тому він пішов. При виході з будинку, він зупинився біля дверей та сказав, що ще повернеться, а також висловив в її бік погрози сексуального характеру.

Військовослужбовці РФ проживали у пустому будинку навпроти, але після цих подій потерпіла більше не бачила особу, що скоїла стосовно неї сексуальне насильство. Потім їх обстріляли і вони колонами масово почали виїжджати з села.

Відповідно до висновку психолога б/н від 02.01.2025 р. на останній сесії потерпілій було запропоновано пройти повторно тестування за шкалою депресії Бернса, шкалою тривожності Бека, та шкалою PCL-5 (ПТСР). Результати показали, що у потерпілої після 14 сесій залишилися ознаки клінічної депресії. Рівень тривожності підвищився через постановку онкодіагнозу та відчуття невизначеності. Але, незважаючи на виявлену хворобу, потерпіла має намір щодо інтенсивного лікування та одужання. За шкалою на депресію Бернса оцінка складає 40 (помірна депресія), за шкалою тривоги Бека оцінка складає 22 (високий рівень тривоги).

Відповідно до висновку експерта від 20.02.2025 р. № СЕ-19/125-

24/14524-ПС ОСОБА_6 зберігає свою автономність та забезпечує саморегуляцію своїх комунікативних дій. У неї відсутні вербальна розузгодженість та сюжетна незбалансованість розповіді, які могли б свідчити про існування у свідомості суперечливих моделей подій та об?єктів, про які особа повідомляє.

Спостереження за рухами нижніх кінцівок обмежене. Погляд підекспертної переважно вниз. Протягом проведення слідчого експерименту підекспертній притаманні комунікативні та ілюстративні рухи руками помірної інтенсивності, а також жести-емблеми, які конгруентні з її вербальними повідомленнями та змістом висловлювань. Крім того, встановлені наступні мімічні прояви підекспертної ОСОБА_6 : тривале закриття очей, зведення брів, напруження та зморщення м`язів обличчя. Дані прояви можуть свідчити про її занурення у власні переживання та думки, пригадування травматичних подій, відчуття внутрішнього дискомфорту, негативних емоцій, злості, відрази, болю та огиди, виникнення яких можна пояснити намаганням підекспертної ОСОБА_6 реконструювати події та її емоційною реакцією на повідомлювані події. Відтак у висновку експертом зазначено, що психологічні особливості процесу відтворення потерпілою обстановки та обставин події під час проведення з нею слідчого експерименту від 23.09.2024 р. в основному характеризуються наявністю психологічно значимих умов, що відповідають індивідуально-психологічним проявам реконструкції подій ОСОБА_6 (а. с. 218 229 Т. 1).

Згідно з протоколом пред`явлення особи до впізнання за фотознімками від 30.09.2024 р. потерпіла ОСОБА_6 з 12-ти представлених фото до впізнання ідентифікувала військового збройних сил РФ, який постійно приходив за її місцем мешкання, погрожував зброєю її чоловіку та у середині березня 2022 року вчинив стосовно неї за місцем її мешкання сексуальне насильство неприроднім способом (а. с. 230 233 Т. 1).

Згідно з протоколом пред`явлення особи до впізнання за фотознімками від 30.09.2024 р. свідок ОСОБА_7 з 4-ох представлених фото до впізнання ідентифікував військового збройних сил РФ, який постійно приходив за його місцем мешкання, погрожував зброєю (автоматом) під час отримання тютюну, розпитував про дружину з донькою, був постійно в стані алкогольного сп`яніння (а. с. 237 239 Т. 1).

При цьому, суд відхиляє в якості доказу протокол пред`явлення особи до впізнання свідку ОСОБА_10 за фотознімками від 30.09.2024 р., якою ідентифіковано військового збройних сил РФ (обвинуваченого), який всередині березня приходив за її місцем проживання, перебуваючи в стані алкогольного сп`яніння, намагався залишитись на ніч, а після відмови забрав з дому весь посуд та алкоголь, оскільки під час безпосереднього допиту у судовому засіданні 10.07.2025 р. свідок ОСОБА_10 надала показання про те, що через тиждень після повномасштабного вторгнення покинула населений пункт. Суд не виключає, що з плином часу свідок могла сплутати у пам`яті

хронологію подій. Однак у матеріалах справи відсутні інші докази, які б могли підтвердити чи спростувати факт перебування свідка на території с. Вишневе всередині березня 2022 року.

За такої розбіжності у показаннях та поясненнях свідка суд позбавлений можливості стверджувати достатню ймовірність хибності/вірогідності твердження для визначення його правдоподібності, а тому суд віддає перевагу допиту свідка у судовому засіданні над протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками на користь особи, що притягується до відповідальності.

З протоколу огляду від 19.09.2024 р. вбачається здійснення входу в мережу «Інтернет» для здійснення огляду соціальних мереж, які функціонують на території російської федерації та заборонені на території України, з використанням VPN ресурсу здійснено пошук сторінок соціальної мережі «Вконтакте» користувача ОСОБА_5 , ІНФОРМАЦІЯ_4 .

З протоколу огляду від 26.02.2025 р. вбачається, що номер телефону НОМЕР_2 , яким користується ОСОБА_5 , ІНФОРМАЦІЯ_4 , працював та реєструвався у Чернігівській області, с. Сеньківка з 12:47 год 03.04.2022 р. по 12:48 год 03.04.2022 р. (а. с. 33 36 Т. 2).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

– Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

– Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

– Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

– Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

– Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання, не встановлено.

Різне

Визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 438 Кримінального кодексу України.

Призначити ОСОБА_5 покарання у виді позбавлення волі строком на 12 (дванадцять) років.

5. ВИРОК

Макарівський районний суд Київської області

Категорія справи № 370/1757/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 09.07.2025. Зареєстровано: 10.07.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 11.07.2025.
Дата набрання законної сили: 11.08.2025
Номер судового провадження: 1-кп/370/178/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22023000000000544
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128730523

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянка України, яка є цивільною особою

Засоби, знаряддя:

погрожували застосуванням вогнепальної зброї – автоматами

Суб'єкти:

ОСОБА_9, уродженець с. Верх-Чуманка, громадянин Російської Федерації, зареєстрований за адресою: АДРЕСА_1, начальник штабу – заступник командира батальйону НОМЕР_1 окремої мотострілецької бригади НОМЕР_2 загальновійськової армії Східного військового округу Збройних Сил Російської Федерації (військова частина НОМЕР_3, АДРЕСА_1), майор

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне насильство, а також заволоділи наступним майном:

телевізор Philips, який знаходився у вітальні на тумбі, п`ять ноутбуків Lenovo, два телефони Redmi Xiaomi, фотоапарат цифровий Canon та плівковий фотоапарат Canon, чотири об`єктиви та сумки до вказаних фотоапаратів, колекція деактивованої колекційної зброї часів Другої світової війни і періоду радянської влади, приблизно 35 одиниць, яка розміщувалась на стіні у спальній кімнаті, документи на офіційно зареєстровану зброю: ТОЗ 78 нарізний, калібр 5.6 та вінчестер 1300 та нагорода від Генштабу ЗСУ за волонтерську допомогу. Крім цього з території домоволодіння були викрадені дизель електрогенератор фірми «НАТС», бензиновий електрогенератор фірми «Honda», господарські інструменти та електроінструменти. Вартість

викраденого майна становить 414965,44гривень. Крім цього, в указаному житлі ОСОБА_8 та ОСОБА_7 за вищеописаних обставин зазначені військовослужбовці ЗС РФ заволоділи грошовими коштами у сумі 50 000 доларів, 43 000 євро та 150 000 гривень.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показами потерпілих та свідків, а також:

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 02.06.2022, в ході якого потерпілий ОСОБА_21 впізнав ОСОБА_9 як російського військовослужбовця з позивним « ОСОБА_22 » та « ОСОБА_10 », який імітував розстріл ОСОБА_8 та наказав підлеглим виносити майно цивільних осіб;

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 13.06.2022, в ході якого потерпілий ОСОБА_23 впізнав ОСОБА_9 як російського військовослужбовця з позивним « ОСОБА_10 »;

– протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 30.03.2023, в ході якого потерпіла ОСОБА_8 за рисами обличчя впізнала ОСОБА_9 як російського військовослужбовця з позивним « ОСОБА_10 », який вчинив щодо неї кримінальне правопорушення;

– висновок експерта за результатами проведення судово-психіатричної експертизи ДУ «Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків Міністерства охорони здоров`я України» №529 від 27.09.2022. Експертом встановлено, що події кримінального правопорушення імітування розстрілу його родички ОСОБА_8 , виявилися для ОСОБА_21 психотравмуючими, обумовили короткочасні переживання страху та розпачу, але були однією з численних пережитих стресових ситуацій в умовах окупації. Зазначена ситуація призвела до переживання ОСОБА_6 тимчасових негативних емоційних змін;

– висновок експерта Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз за результатами проведення судової-товарознавчої експертизи № 215/7 від 09.03.2023. Експертом проведено дослідження, яким встановлено ринкову вартість викраденого майна потерпілих ОСОБА_8 та ОСОБА_7 станом на березень 2022 року, а саме:

– телевізора Philips PUS8007/12 55 дюймів, становила 20 348,06 грн.;

– смартфона Xiaomi Redmi Note 11 Pro 8/128GB Graphite Gray, становила 9 703,98 грн.;

– смартфона Xiaomi Redmi Note lOPro 8/256GB Gradient Bronze, становила 8 723,52 грн.

– ноутбуків Lenovo IdeaPad 5 14ITL05 (82FE0174RA) Graphite Grey, становила 37 604,97 грн.;

– ноутбука Lenovo ThinkBook 15 G2 ITL (20VE0007RA) Mineral Grey, становила 20 727,72 грн.;

– ноутбука Lenovo IdeaPad Gaming 3 151HU6 (82K101FAPB),

становила 19 666,83 грн.;

– ноутбука Lenovo IdeaPad 5 15 ALC05 (82LN00HMPB), становила 16 898,02 грн.;

– фотоапарату цифрового Сапоп, модель EOS M50 Mark II + 15-45 IS STM+SB130+16GB SD Kit Black (4728C058), становила 19 992,67 грн.;

– фотоапарата плівкового Canon, модель EOS M200 15-45mm IS STM Kit Black (3699C027AA), становила 18 949,91 грн.;

– об`єктивів для макрозйомки, модель – Nikon AF-S DX 85 мм 173.5 GED Micro (JAA637DA), становила 27 987,28 грн.;

– ринкова вартість об`єктивів EF-M 1 l-22f/4.0-5.6 IS STM (7568B005) становила 26 357,76 грн.;

– дизельного електрогенератора, модель – Id80 Generator set Meccalte sps, становила 57 818,19 грн.

– бензинового електрогенератора Honda, модель – EG5500CL, становила 44 264,61 грн.;

– ?«Макету масо – габаритного автомата Калашникова ММГ АКС-74У», становила 17 729, 60 грн.;

– «Макету масо-габаритного Автомата Калашникова ММГ АКС-74», становила 10 920,20 грн.;

– «Макету масо-габаритного Автомата Калашникова ММГ АКМС», становила 15 003,79 грн.;

– «Макету масо – габаритного пістолета кулемета ТОМПСОНА ММГ ППТ», становила 4 062,83 грн.;

– «Макету масо-габаритного пістолета-кулемета системи СУДАЄВА зразка 1943 року ММГ ППС», становила 7 157,48 грн.;

– «Макету масо-габаритного пістолета-кулемета ШПАГІНА зразка 1941 року ММГ ППШ», становила 5 026,91 грн.;

– «Макету масо-габаритного КАРАБІНА МАУЗЕРА М 98К», становила 3 988,83 грн.;

– «Макету масо-габаритного ручного кулемета системи Дєгтярова (РПД) ММГ РПД», становила 3 082,95 грн.;

– «Макету масо-габаритного Револьвера системи нагана зразка 1895 р., ММГ РН», становила 8 476,36 грн.;

– «Макету масо-габаритного пістолета ТТ», становила 10 472,97 грн.

– При цьому, визначити ринкову вартість на решту 25 одиниць колекції деактивованої зброї часів 2 світової війни і періоду радянської влади, не надалось можливим у зв`язку з неможливістю ідентифікації об`єктів оцінки, оскільки частина документів на ці макети була втрачена.

– протоколом проведення слідчого експерименту від 02.06.2022 з додатками, в якому перевірено та підтверджено показання ОСОБА_6 щодо обставин імітації розстрілу ОСОБА_8 , та наказу ОСОБА_9 про заволодіння майном сім`ї Черкасових, що не було пов`язано з воєнною необхідністю.

– протоколом огляду від 25.07.2022 з додатками, під час складання

якого у відкритих джерелах мережі «Інтернет» знайдено та збережено назву населеного пункту, де може проживати обвинувачений, дату народження та фотографії ОСОБА_9 ;

– протоколом огляду від 25.07.2022 з додатками, під час складання якого у відкритих джерелах мережі «Інтернет» знайдено та збережено назву населеного пункту, де може проживати обвинувачений, дату народження та фотографії ОСОБА_9 , у тому числі у військовій формі, а також зображення символів так званої спеціальної військової операції, проведення якої в Україні оголосив президент РФ здійснюючи військову агресію відносно України;

– протоколом огляду від 18.11.2022 з додатками, яким оглянуто мобільний телефон ОСОБА_7 . Предметом огляду були зроблені ним фотографії наслідків перебування військовослужбовців РФ на території його домоволодіння та в будинку;

– протоколами огляду від 11.11.2022, 14.11.2022, 15.11.2022, 18.11.2022, 31.01.2023, якими оглянуто мережу «Інтернет» та зафіксовано ціни на товари і речі (у тому числі аналогічні), які мали у власності потерпілі ОСОБА_8 та ОСОБА_7 , та якими 01.03.2022 заволоділи військовослужбовці РФ;

– протоколом огляду від 07.07.2023, яким оглянуто офіційний сайт Національного банку України та зафіксовано курс долара США та Євро до гривні станом на день вчинення ОСОБА_9 кримінального правопорушення 01.03.2022;

– протоколом огляду від 19.06.2023 з додатками, яким оглянуто та збережено відомості в мережі «Інтернет», а саме сайт РФ «Совет отцов», на якому ОСОБА_9 зазначений членом складу консультативної ради батьків при главі республіки Бурятія, та зазначений заступником командира взводу військової частини № НОМЕР_3 ;

– документами, отриманими на виконання доручення слідчого від Департаменту контррозвідки СБ України листом від 30.09.2022 № 2/2/5-21104нт, а саме списку особового складу БТРГ НОМЕР_1 ОМБр військової частини НОМЕР_3 , АДРЕСА_1 , відповідно до якого ОСОБА_9 займає посаду начальника штабу заступника командира батальйону, та має звання «майор»;

– документами, отриманими на запит слідчого від Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення СБ України листом від 21.11.2022 №4/2-6862, яким надано інформацію та відомості з відкритих джерел, соціальних мереж та інших інтернет ресурсів відносно ОСОБА_9 , в якій містяться відомості про нього з офіційних баз даних державних органів РФ;

– документами, отриманими на запит слідчого від Штабу Антитерористичного центру СБ України листом від 21.11.2022 №33/1-5558В, яким надано відомості про місце проходження служби, номер паспорта РФ та дату народження ОСОБА_11 ;

– документами, отриманими на виконання доручення слідчого від

Департаменту захисту національної державності СБ України листом від 17.11.2022 № 5/2/4-10804, яким надано перелік посадових обов`язків ОСОБА_9 на посаді заступника командира батальйону – начальника штабу НОМЕР_5 ОМБр військової частини НОМЕР_3 під час проходження служби у ЗС РФ, а також надано особову картку ОСОБА_9 з АС «Російський паспорт» з відомостями про нього;

– документами, отриманими на виконання запиту слідчого від Департаменту військової контррозвідки СБ України листом від 19.01.2023 № 17/АР/2-1071нт, яким надано відомості щодо ОСОБА_9 , зібрані ГУР МО України, які містять його особові дані, відомості про паспорт та адреси реєстрації/проживання, фотографію особи, сторінки в соцмережах.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

– Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

– Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

– Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

– Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

– Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання ОСОБА_9 , відповідно до ст. 66 КК України судом не встановлено. Обтяжуючих покарання обставин відповідно до ст. 67 КК України є вчинення злочину з використанням умов воєнного стану.

Різне

Визнати винним ОСОБА_9, у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі строком 10 (десять) років.

6. ВИРОК

Деснянський районний суд міста Києва

Категорія справи № 754/15727/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 12.06.2025. Зареєстровано: 12.06.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 13.06.2025.
Дата набрання законної сили: 11.07.2025
Номер судового провадження: 1-кп/754/377/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12023010000000030
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128063971

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України

Засоби, знаряддя

_

Суб'єкти:

ОСОБА_7, громадянки України, останнє відоме місце проживання (реєстрації): АДРЕСА_1, відомості щодо судимості відсутні, яка для забезпечення роботи незаконно створених судових органів, згідно з Указом Президента російської федерації № 786 від 19.12.2014 року, на посаду «судьи Евпаторийского городского суда Республики Крым» призначено громадянку України ОСОБА_7 , яка до цього займала посаду судді Євпаторійського міського суду Автономної Республіки Крим

Наслідки, шкода

Депортація (видворенні) громадянин України ОСОБА_5 та ОСОБА_4 , в умовах окупації частини території України, а саме Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

– витяг з ЄРДР за № 12023010000000030 від 03.04.2023 року, з короткого викладу обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення вбачається, що згідно з повідомленням ГУ СБУ в АР Крим встановлено, що «суддею Евпаторийского городского суда

Республики Крым ОСОБА_7 » в порушення заборони, передбаченої ст..47,49,64,67,70,147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року та п. 1 ст. 4 Додаткового протоколу до Женевської конвенції від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів(Протокол 1) за межі тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим незаконно видворили громадянина ОСОБА_5 , що відповідно до ст..147 Конвенції є серйозним порушенням законів та звичаїв війни. Підставою для внесення відомостей до ЄРДР вказано як матеріали правоохоронних та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень;

– рапорт старшого оперуповноваженого 2 сектору ГВ ЗНД 1 управління ГУ СБ України в АР Крим ОСОБА_11, відповідно до якого, в ході проведення контррозвідувальних дій ним було виявлено факт незаконного видворення «суддею Евпаторийского городского суда Республики Крым ОСОБА_7 » в порушення заборони, передбаченої ст..47,49,64,67,70,147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року та п.1ст.4 Додаткового протоколу до Женевської конвенції від 12.08.1949р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів(Протокол 1) за межі тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим громадянина ОСОБА_5, ІНФОРМАЦІЯ_2, що відповідно до ст..147 Конвенції є серйозним порушенням законів та звичаїв війни із додатками, а саме копією указу президента рф «О назначении судей федеральних судов», відповідно до якого ОСОБА_7 було обрано суддею Євпаторийського городского суда;

– дані, що містяться в акті огляду від 29.03.2023 року, відповідно до якого в ході огляду офіційної Інтернет сторінки «Судебние и нормативние акти рф» було встановлено, суддя Євпаторийского городского суда ОСОБА_7 рішенням у справі №5-53/2018 від 02.02.2018 року грубо порушуючи вимоги українського та міжнародного гуманітарного права, призначила ОСОБА_5 адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі 5000 російських рублів та примусове адміністративне видворення за межі рф;

– дані, що містяться в обліковій картці на особу ДМС України на ім`я ОСОБА_7

– доручення на проведення досудового розслідування;

– повідомлення про початок досудового розслідування;

– постанова про визначення підслідності;

– дані, що містяться у відповіді на запит слідчого ГУ СБ України до Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а саме відомості з Державного реєстру фізичних осіб-платників податків про суми доходів, нарахованих фізичній особі податковим агентом, та/або суми доходів, отриманих само зайнятими особами, а також суму річного доходу, задекларованого фізичною особою в податковій декларації про майновий стан та доходи, що стосуються громадянки ОСОБА_7;

– дані, що містяться у відповіді начальника Головного центу обробки спеціальної інформації державної прикордонної служби України від 02.05.2023 року, відповідно до якого, відомостей щодо перетинання державного кордону України, лінії розмежування з тимчасово окупованими територіями громадянки України ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_1 в період з 21.01.2018 по 15.05.2023 в базі даних не виявлено;

– дані, що містяться у відповіді заступника начальника Головного сервісного центру МВС від 02.05.2023 року, згідно якого на ім`я ОСОБА_7, ІНФОРМАЦІЯ_1 виданого посвідчення водія серії НОМЕР_1 на право керування транспортними засобами категорії В.

– дані, що містяться у відповіді заступника керівника офісу Президента України від 02.05.2023 року, згідно якого матеріали стосовно припинення громадянства України ОСОБА_7, ІНФОРМАЦІЯ_1, згідно з поданою нею заявою або внаслідок втрати громадянства України на розгляд Комісії при Президентові України з питань громадянства у встановленому порядку не надходили.

– дані, що містяться у відповіді керівника секретаріату ВККС України, згідно якої за даними автоматизованої системи діловодства Комісії, 28.05.2015 року за №8вк-4067/15 зареєстровано звернення Генерального прокурора України щодо поведінки 283 суддів Автономної Республіки Крим, зокрема судді Євпаторійського міського суду ОСОБА_7. Рішенням Комісії від 10.11.2015 №3009/дп-15 направлено до Вищої Ради юстиції висновок щодо встановлення Комісією фактів, які свідчать про порушення присяги суддями, зокрема ОСОБА_7, та рекомендовано Вищій Раді юстиції розглянути питання про звільнення її з посади. Постановою Верховної Ради України від 19.04.2016 року №1252-VII ОСОБА_7 звільнено з посади судді у зв`язку з порушенням присяги судді.

– дані, що містяться у відповіді Голови вищої ради правосуддя від 15.05.2023 року, згідно якої рішенням Вищої Ради юстиції від 24.12.2015 року №1206/0/15-15 вирішено внести до Верховної Ради України подання про звільнення за порушення присяги, зокрема судді Євпаторійського міського суду ОСОБА_7 . Постановою Верховної Ради України від 19.04.2016 року №1252-VII ОСОБА_7 звільнено з посади судді у зв`язку з порушенням присяги судді, з додатками.

– дані, що містяться у заяві ОСОБА_5 про визнання його потерпілим у кримінальному провадження № 12023010000000030;

– дані, що містяться у протоколі пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 18.08.2023 року, згідно якого ОСОБА_5 впізнав на фотознімку ОСОБА_7 , як особу, що представлялась суддею Євпаторийского городского суда.

– дані, що містяться у відповіді в.о. начальника Головного центу обробки спеціальної інформації державної прикордонної служби України від 18.08.2023 року, відповідно до якого, відомостей щодо перетинання

державного кордону України, лінії розмежування з тимчасово окупованими територіями громадянки України ОСОБА_12 , ІНФОРМАЦІЯ_1 в період з 08.11.2017 року по 25.08.2023 року в базі даних не виявлено;

– дані, що містяться у протоколі огляду речей та документів від 22.08.2023 року, згідно якого в ході огляду веб-сайту в мережі Інтернет – сайт суддівські рішення рф, встановлено, що ОСОБА_7 як суддя Євпаторийского городского суда ухвалювала судові рішення;

– дані, що містяться у протоколі огляду речей і документів від 29.08.2023 року, згідно якого в ході огляду офіційного сайту «Евпаторийский городской суд» було встановлено, що суддею даного суду є ОСОБА_7;

– витяг з ЄРДР за № 12023010000000031 від 03.04.2023 року, з короткого викладу обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення вбачається, що згідно з повідомленням ГУ СБУ в АР Крим встановлено, що «суддею Евпаторийского городского суда Республики Крым ОСОБА_7» в порушення заборони, передбаченої ст. ст. 47, 49, 64, 67, 70, 147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року та п.1ст.4 Додаткового протоколу до Женевської конвенції від 12.08.1949р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів(Протокол 1) за межі тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим незаконно видворили громадян ОСОБА_4 , що відповідно до ст.147 Конвенції є серйозним порушенням законів та звичаїв війни. Підставою для внесення відомостей до ЄРДР вказано як матеріали правоохоронних та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень;

– рапорт старшого оперуповноваженого 2 сектору ГВ ЗНД 1 управління ГУ СБ України в АР Крим ОСОБА_11, відповідно до якого, в ході проведення контррозвідувальних дій ним було виявлено факт незаконного видворення «суддею Евпаторийского городского суда Республики Крым ОСОБА_7 » в порушення заборони, передбаченої ст..47,49,64,67,70,147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року та п.1ст.4 Додаткового протоколу до Женевської конвенції від 12.08.1949р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів(Протокол 1) за межі тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим громадянина ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_3, що відповідно до ст. 147 Конвенції є серйозним порушенням законів та звичаїв війни із додатками, а саме копією указу президента рф «О назначении судей федеральних судов», відповідно до якого ОСОБА_7 було обрано суддею Євпаторійського міського суду, з додатками;

– копія постанови судді Евпаторийского городского суда Республики Крим ОСОБА_7 (Справа 5-48/2018 від 02.02.2018 року) о привличении ОСОБА_13 к административной ответственности за совершение административного правонарушения по ч.3ст.18.10 Кодекса РФ об административных правонарушениях, которым назначено ему

административное наказание в виде штрафа в доход государства в размере 5000 рублей с принудительным административным выдворением за пределы российской федерации;

– дані, що містяться у заяві ОСОБА_4 про визнання його потерпілим у кримінальному провадження № 12023010000000031;

– дані, що містяться у протоколі пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 19.08.2023 року, згідно якого ОСОБА_4 впізнав на фотознімку ОСОБА_7 , як особу, що представлялась суддею Євпаторийского городского суда;

– дані, що містяться в акті огляду від 31.08.2023 року, відповідно до якого в ході огляду офіційної Інтернет сторінки сайту судових рішень рф було встановлено, суддя Євпаторийского городского суда ОСОБА_7 рішенням у справі №5-40/2018 від 02.02.2018 року грубо порушуючи вимоги українського та міжнародного гуманітарного права, призначила ОСОБА_4 адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі 5000 російських рублів та примусове адміністративне видворення за межі рф;

– дані, що містяться у постанові прокурора про об`єднання матеріалів досудових розслідувань від 30.08.2023 року;

– протокол огляду від 11.09.2023 року, відповідно до якого в ході огляду сайту засобу масової інформації «Урядовий кур`єр» було встановлено факт розміщення повістки про виклик ОСОБА_7 до прокуратури АР Крим та м. Севастополя для отримання повідомлення про підозру;

– протокол огляду від 26.09.2023 року, відповідно до якого в ході огляду сайту Офісу Генерального прокурора було встановлено факт розміщення повістки про виклик ОСОБА_14 до прокуратури АР Крим та м. Севастополя для отримання повідомлення про підозру;

– повідомлення про підозру від 06.09.2023 року ОСОБА_7 у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст. 438 ч.1 КК України, пам`ятка про процесуальні права підозрюваного, які були вручені адвокату;

– протокол огляду відомостей загальнодоступної мережі Інтернет від 14.09.2023 року, відповідно до якого було встановлено про відправлення повідомлення про підозру від 06.09.2023 року ОСОБА_7 у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст..438ч.1 КК України на електронну адресу «Евпаторийского городского суда Республики Крым»;

– протокол огляду від 27.09.2023 року, відповідно до якого в ході огляду сайту засобу масової інформації «Урядовий кур`єр» було встановлено факт розміщення повістки про виклик ОСОБА_7 до прокуратури АР Крим та м. Севастополя для допиту у якості підозрюваної у кримінальному проваджені №12023010000000030;

– протокол огляду від 26.09.2023, відповідно до якого в ході огляду сайту Офісу Генерального прокурора було встановлено факт розміщення повістки про виклик ОСОБА_7 до прокуратури АР Крим та м. Севастополя для допиту у якості підозрюваної у кримінальному проваджені

№12023010000000030;

– постанова старшого слідчого 1 відділу СУГУНП в АР Крим та м. Севастополі від 28.09.2023 про оголошення розшуку підозрюваної ОСОБА_7 , ІНФОРМАЦІЯ_1;

– ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду м. Києва від 06.10.2023 року про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування у межах кримінального провадження відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань №12023010000000030 від 03.04.2023 року відносно ОСОБА_7 у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст..438ч.1 КК України;

– протокол огляду відомостей загальнодоступної мережі Інтернет від 09.10.2023 року, відповідно до якого в ході огляду сайту Офісу Генерального прокурора було встановлено факт розміщення повідомлення про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно ОСОБА_7 у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст..438ч.1 КК України;

– протокол огляду від 12.10.2023 року, відповідно до якого в ході огляду сайту засобу масової інформації «Урядовий кур`єр» було встановлено факт розміщення повідомлення про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно ОСОБА_7 у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст..438ч.1 КК України.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання обвинуваченій ОСОБА_7, згідно зі ст. 66 КК України, судом не встановлено.

Обставин, які обтяжують покарання обвинуваченій ОСОБА_7, згідно зі ст. 67 КК України, не встановлено.

Різне:

ОСОБА_7 визнати винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України та призначити покарання у виді позбавлення волі на строк десять років.

7. ВИРОК

Ічнянський районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 733/37/24:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 23.05.2025. Зареєстровано: 24.05.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 26.05.2025.
Дата набрання законної сили: 24.06.2025
Номер судового провадження: 1-кп/733/16/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022270330000258
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127581010

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 28, ч. 2 ст.438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач

Громадяни України, які є цивільними особами

Засоби, знаряддя:

застосували великокаліберну вогнепальну зброю, встановлену на військовий бронеавтомобіль марки «Тигр»

Суб'єкти:

ОСОБА_11, уродженця російської федерації, росіянина громадянина російської федерації, одруженого, мешканця АДРЕСА_1 Республіки Татарстан російської федерації, військовослужбовця в/ч НОМЕР_1 (НОМЕР_2 окремий інженерно-саперний полк у складі НОМЕР_3 загальновійськової армії), що дислокується в АДРЕСА_2 республіки російської федерації

Наслідки, шкода:

умисним вбивством, а також спричинення тілесних ушкоджень та знищення майна: автомобіль Skoda Superb

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

- постановою ст. слідчого відділення розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоровя особи СВ Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівській області від 27 листопада 2023 року про оголошення в розшук підозрюваного у кримінальному провадженні № 12022270330000258 від 27 березня 2022 року ОСОБА_11 (том 1, а.с. 103-107);

- рапортом ст. оперуповноваженого ВКП Приуцького РВП ГУНП в Чернігівській області від 15 листопада 2023 року, згідно якого вбачається, що військовослужбовець зс рф ОСОБА_11 , перебуваючий на посаді старшого розвідника в/ч НОМЕР_1 , на даний час перебуває на території рф або на тимчасово окупованій території України (том 1, а.с. 111);

- рапортом ст. інспектора відділу протидії кіберзлочинам в Чернігівській області ДКП НП України від 14 листопада 2023 року, згідно якого вбачається, що військовослужбовець зс рф ОСОБА_11 на даний час перебуває на території рф (том 1, а.с. 114-115);

- протоколом тимчасового доступу до речей та документів від 26 січня 2023 року (том 1, а.с. 174);

- копією опису речей і документів, які були вилучені на підставі ухвали слідчого судді Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 27 грудня 2022 року № 742/3596/22, та оптичним диском від 26 січня 2023 року (том 1, а.с. 175, 176);

- копією ухвали слідчого судді Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 21 лютого 2023 року № 742/3596/22 про надання групі слідчих СВ розслідування злочинів, скоєних протии життя та здоровя особи СВ Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівській області тимчасового доступу до інформації про зв`язок кінцевих обладнань споживачів телекомунікаційних послуг в мережах операторів мобільного зв`язку ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «Лайфселл», здійснених абонентськими номерами НОМЕР_6 , НОМЕР_7 , НОМЕР_8 , НОМЕР_9 , НОМЕР_10 за період з 24 лютого 2022 року по дату проведення тимчасового доступу (том 1, а.с. 178-179);

- протоколами тимчасового доступу до речей та документів від 02 березня 2023 року (том 1, а.с. 180, 183, 186);

- копією описів речей і документів, які були вилучені на підставі ухвали слідчого судді Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 21 лютого 2023 року № 742/3596/22 та оптичними дисками від 02 березня 2023 року (том 1, а.с. 181-182,1 84-185, 187-188);

- протоколом огляду інформації, отриманої від операторів телекомунікаційних послуг від 07 березня 2023 року, відповідно до якого у оператора ПрАТ «Київстар» вилучалася інформація про активність абонентських номерів НОМЕР_6, НОМЕР_7, НОМЕР_8, НОМЕР_9, НОМЕР_10 за період з 24 лютого 2022 року по 02 березня 2023 року. За

результатами огляду отриманої інформації встановлено, що активність абонентського номера НОМЕР_9 , яким користується військовослужбовець зс рф ОСОБА_11 , починається з 11 березня 2022 року о 17-21 год. На той час номер перебуває у зоні дії базової станції, що розташована на території с. Комсомольська комуна Конотопського району Сумської області. У зоні дії вказаної базової станції номер перебуває до 18-33 год цього ж дня, після чого о 14-29 год та 14-31 год 12 березня 2022 року фіксується у зоні дії базових станцій, що розташовані в смт. Лосинівка та с. Талалаївка Ніжинського району Чернігівської області. Далі наступного дня абонентський номер починає працювати у зоні дії базової станції, що розташована на території с. Комсомольська комуна Конотопського району Сумської області, де постійно перебуває до 17 березня 2022 року, при цьому протягом певних періодів часу взагалі не відбувається жодної активності вказаного номеру (14.03.2022 р. – 15.03.2022 р.). Крім того, будь-яка активність номеру також відсутня і в період з 17.03.2022 р. по 20.03.2022 р. Далі, протягом 20.03.2022 р. та 21.03.2022 р. абонентський номер здебільшого фіксується у зоні дії базової станції, що знаходиться на території с. Талалаївка Ніжинського району Чернігівської області, при цьому перебуваючи неподалік самого м. Ніжин, оскільки декілька разів потрапляє у зону дії базової станції, що розташована в центральній частині міста на вул. Студентській. З 17-27 год 22 березня 2022 року по 19-08 год 28 березня 2022 року абонентський номер працює неподалік с. Комсомольська комуна, с. Великий Самбір та м. Конотоп (або наближених до нього сіл) до м. Ніжин або наближених до нього сіл), між якими відстань складає приблизно 120 км, при цьому інколи протягом тривалого часу та навіть днів не проявляв жодної активності, що в свою чергу може свідчити про наявність у користувача вказаного абонентського номеру або іншого номеру телефону. У ході розслідування встановлено, що маршрут руху колони російської військової техніки пролягав через значну частину сіл Ічнянської ОТГ Прилуцького району Чернігівської області. Також встановлено та підтверджено, що користувач абонентського номеру НОМЕР_9 , котрим являється ОСОБА_11 , систематично у складі колон або окремо від них пересувався маршрутом від м. Конотоп до м. Ніжин, проїжджаючи в той час через села Ічнянської ОТГ Прилуцького району Чернігівської області, в тому числі такі як Мартинівка-Більмачівка-Крупичполе-Сваричівка (том 1, а.с. 189-197);

- повідомленням командира в/ч НОМЕР_11 від 13 жовтня 2023 року про те, що у період ведення активних бойових дій (25-27.03.2022 р.р.) на території Прилуцького району та безпосередньо Ічнянської ОТГ перебували збройні формування ворога в складі ІНФОРМАЦІЯ_2 (в/ч НОМЕР_12 Тоцьке), НОМЕР_2 окремий інженерно-саперний полк ІНФОРМАЦІЯ_3 (в/ч НОМЕР_1 Кізнер), підрозділи НОМЕР_13 танкового полку ІНФОРМАЦІЯ_4 (в/ч НОМЕР_14 Калининець) (том 1 а.с. 199);

- рапортом о/у ВКП Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівській області від 05 липня 2022 року разом з додатками, згідно яких під час проведення

оперативно-розшукових заходів отримано інформацію про те, що до вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 28, ч. 2 ст. 438 КК України, причетні ОСОБА_11 та ОСОБА_20 (том 1, а.с .202-207);

- рапортом ст. о/у в особливо важливих справах 1-го відділу УСР в Чернігівській області ДСР НПУ від 10 червня 2022 року разом з додатками, згідно якого вбачається, що в ході оперативного супроводження кримінального провадження № 12022270330000258 від 27 березня 2022 року було встановлено, що до розстрілу цивільних осіб поблизу с. Крупичполе Прилуцького району можуть бути причетними ОСОБА_11 , ОСОБА_21 та ОСОБА_22 (том 1, а.с. 211-214);

- протоколом огляду інтернет сайту від 20 січня 2023 року, відповідно до якого було здійснено перехід до персональної сторінки користувача під іменем ОСОБА_23 . У верхній частині інформаційної стрічки на сторінці користувача виявлено фотознімок, який доданий 18.08.2022 року. На фотознімку зображений чоловік у футболці з коротким рукавом військового забарвлення. Раніше, в ході проведення досудового розслідування потерпіла ОСОБА_8 впізнала даного чоловіка як військовослужбовця зс рф, який 26 березня 2022 року обстріляв автомобіль, в якому їхала вона разом з родиною та ОСОБА_12. При огляді сторінки даний чоловік вказаний як ОСОБА_24. Виявлено 217 фотознімків, серед яких є фото з часу проходження ним військової служби, на яких останній зображений з автоматичною зброєю в руках (том 1, а.с. 215-218);

- повідомленням заступника начальника Управління Служби безпеки України в Чернігівській області від 03 лютого 2023 року № 74/25/1008 щодо виконання доручення, згідно з яким вбачається, що ОСОБА_11, ІНФОРМАЦІЯ_5 , проходив строкову військову службу в частині особливого призначення внутрішніх військ мвс рф АДРЕСА_3 (в/ч НОМЕР_15). Випускник Камской Государственной Академии Физической Культуры, Спорта и Туризма (2012 р.), з 2013 року майстер спорту росії з боротьби. Станом на 2016 р. проходив військову службу у в/ч НОМЕР_16 . Відомостей щодо перебування ОСОБА_11 в полоні ЗС України не отримано (том 1, а.с. 221-226);

- рапортом ст. інспектора ВПК в Чернігівській області Департаменту кіберполіції НПУ від 30.08.2023 року про те, що за результатами проведених пошукових заходів було встановлено, що раніше ОСОБА_11 проходив службу у в/ч НОМЕР_16 , котру було розформовано у 2017 році одночасно з в/ч НОМЕР_17 , на основі яких було створено в/ч НОМЕР_1 (НОМЕР_2 окремий інженерно-саперний полк у складі НОМЕР_3 загальновійськової армії), яка базується у АДРЕСА_2 республіки російської федерації, де власне на даний час і проходить службу ОСОБА_11 . У період ведення активних бойових дій на території Прилуцького району та безпосередньо Ічнянської ОТГ перебували збройні формування ворога, в тому числі і НОМЕР_2 окремий інженерно-саперний полк ІНФОРМАЦІЯ_3 (в/ч НОМЕР_1 Кізнер) (том 1

а.с. 229-230);

- протоколом огляду веб-сторінки на факт наявності відомостей про особу ОСОБА_11 від 30 серпня 2023 року та оптичний диск з інформацією скопійованою під час огляду веб-сайту (том 1, а.с. 231-236);

- повідомленням заступника командира військової частини НОМЕР_18 від 10 листопада 2023 року № 222/10Д/7688 щодо виконання доручення, згідно якого вбачається, що ОСОБА_11 , ІНФОРМАЦІЯ_5 , станом на 06 листопада 2023 року в обліках військовополонених не перебував та наразі не перебуває, інформація щодо його загибелі відсутня. Крім того, у період з 25 по 27 березня 2022 року територією с. Івангород, с. Крупичполе та с. Більмачівка Ічнянської ОТГ Прилуцького району Чернігівської області, а також інших прилеглих сіл могли пересуватися підрозділи зс рф зі складу: батальйонно-тактичних груп 15,21,30 окремих мотострілецьких бригад 2 загальновійськової армії Центрального ВО зс рф; батальйонно-тактичних груп 6,80,239 танкових полків, 228 мотострілецького полку 90 танкової дивізії Центрального ВО зс рф (том 1, а.с. 239-240);

- рапортом оперуповноваженого ВКП Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівській області від 18 січня 2023 року, згідно якого вбачається, що в ході проведення розслідування у оператора стільникового зв`язку ТОВ «Лайфселл» було вилучено копію наявної інформації щодо зв`язку абонентів, які у період часу з 16-00 год до 20-00 год 26 березня 2022 року перебували поряд з місцем вчинення злочину. При огляді активності об`єднань абонентських номерів у час наближений до події, тобто у період з 17-00 год до 18-00 год, було виявлено дзвінок з номеру телефону абонента рф НОМЕР_6 на номер телефону мобільного оператора ВФ Україна НОМЕР_7 , який було здійснено о 17-34 год та тривав 21 с, при цьому абонент, який здійснював дзвінок, перебував у зоні дії базової станції мобільного зв`язку ТОВ «Лайфселл», яка розташована поряд з населеним пунктом Хороше Озеро Крутівської ОТГ Ніжинського району Чернігівської області. Даний населений пункт знаходиться на відстані приблизно 18 км від місця вчинення злочину. Враховуючи місце розташування даної базової станції та її відстань від місця смерті ОСОБА_12 , то в даному випадку особа, котра здійснювала даний дзвінок могла перебувати саме на місці злочину. В ході виконання доручення встановлено, що абонентський номер НОМЕР_7 належить громадянину України ОСОБА_25 , а номер телефону НОМЕР_6 належить невстановленому солдату зс рф (том 2, а.с. 2-10);

- протоколом огляду інформації, отриманої від оператора телекомунікаційних послуг ст. слідчого відділення розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоров`я особи СВ РВП ГУНП в Чернігівській області від 19 січня 2023 року, в якому зазначено, що 26 березня 2022 року о 17-34 год, перебуваючи у зоні дії базової станції мобільного зв`язку, яка розташована на відстані приблизно 18 км від місця вчинення злочину, дзвінок з номеру НОМЕР_6 на номер НОМЕР_7 , яким тривалий час користується військовий НЗФ ЛНР/ДНР ОСОБА_25 , дійсно здійснював саме ОСОБА_11 (том 2,

а.с. 11-15);

- інформацією, зібраною з відкритих джерел стосовно ОСОБА_11 , відповідно до якої встановлено його біографічні дані, номер телефонів, різні фото (том 2, а.с. 30-40);

- повідомленням про підозру у вчиненні кримінального правопорушення від 15 листопада 2023 року, з якої видно, що про повідомлення підозри повідомлено захиснику ОСОБА_11 ОСОБА_9 , копія повідомлення про підозру та пам`ятка про процесуальні права та обов`язки вручені, права підозрюваного оголошені та роз`яснені (том 2, а.с. 56-79);

- постанови про визнання речовим доказом;

- витягом з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження № 12022270330000258 від 27 березня 2022 року, відповідно до якого 26 березня 2022 року до Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівській області надійшов рапорт про те, що на а/д між с. Івангород с. Крупичполе було виявлено згорівший автомобіль марки «Skoda», в салоні якого знаходився обгорілий труп людини, а саме: ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_6, жителя АДРЕСА_4, що відбулося внаслідок військової агресії рф (том 2, а.с. 104, 115);

- рапортом чергового сектору моніторингу Прилуцького РВП ГУНП в Чернігівськії області від 30 березня 2022 року про те, що 30 березня 2022 року о 10-30 год по телефону надійшло повідомлення від чергового Ічнянського РВП про те, що до Ічнянської ЦРЛ звернувся ОСОБА_7, ІНФОРМАЦІЯ_7, мешканець АДРЕСА_4. Д/З осколочне поранення, яке отримав 26 березня 2022 року між селами с. Івангород с. Крупичполе (том 2, а.с. 108);

- висновком експерта № СЕ-19/125-23/1969-ТВ від 24 лютого 2023 року, відповідно до якого ринкова вартість бувшого у використанні мобільного телефону марки «VIVO» модель V21e (V2061) Roman Black 8 GB RAM 128 GB ROM, придбаного новим 22 серпня 2021 року, у технічно справному стані без будь-яких механічних пошкоджень, за цінами, що діяли на споживчому ринку станом на 26 березня 2022 року могла становити 8 751, 60 грн (том 2, а.с. 135-138);

- висновком додаткової медико-криміналістичної експертизи №128-МК від 27 грудня 2023 року, згідно якої вбачається, що діаметр травмуючого снаряду (кулі), яким спричинено отвір у правому плечі ОСОБА_12 , міг бути в межах від 0,5 см до 0,8 см. Більш точно встановити його розмір за наявними даними визначити не можливо (том 2, а.с. 143-145);

- висновком додаткової судово-медичної експертизи № 203 від 25 серпня 2023 року, яким встановлено, що при судово-медичній експертизі трупа ОСОБА_12 виявлені наступні тілесні ушкодження: сліпе вогнепальне кульове поранення обличчя з наявністю вхідної вогнепальної рани в лівій виличній ділянці з ходом раневого каналу через виличну кістку та кістку верхньої щелепи зліва, де і закінчується в пазусі останньої; два вогнепальних сліпих кульових поранення грудної клітки з ушкодженням внутрішніх органів з

наявністю двох вогнепальних вхідних ран в ділянці правого плеча з ходом раневих каналів через м`які тканини правого плеча, далі бічну поверхню правої половини грудної клітки з переломами ребер, ушкодженням правої легені та уламковим переломом 6-го грудного хребця; наскрізне вогнепальне кульове поранення правої гомілки з наявністю вхідної вогнепальної рани по передньо-зовнішній поверхні середньої третини гомілки та вихідної вогнепальної рани по задньо-внутрішній поверхні верхньої третини гомілки з уламковим переломом вели гомілкової кістки. Безпосередньою причиною смерті явились чотири вогнепальних кульових сліпих та наскрізних поранень голови, грудної клітки та кінцівок з ушкодженням внутрішніх органів. Тілесні ушкодження, виявлені у ОСОБА_12 , могли утворитися за обставин, вказаних потерпілими ОСОБА_7 та ОСОБА_8 у протоколах допитів та під час слідчих експериментів (том 2, а.с. 150-164);

- висновком додаткової судово-медичної експертизи № 228 від 25 серпня 2023 року, згідно якої вбачається, що у ОСОБА_7 , 1985 року народження, мали місце наступні тілесні ушкодження: вогнепальне кульове дотичне поранення м`яких тканин зовнішньої поверхні верхньої третини лівої гомілки. Дане тілесне ушкодження виникло внаслідок одного пострілу з вогнепальної зброї, по давності може відповідати 26.03.2022 року та належить до категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров`я. Враховуючи характер даного тілесного ушкодження, вважає, що останнє могло утворитися за обставин, вказаних потерпілою ОСОБА_8 та самим ОСОБА_7 у протоколах допитів та під час слідчих експериментів (том 2, а.с. 169-181);

- висновком судово-медичної експертизи ексгумованого трупа № 141 від 26 липня 2022 року, яким встановлено, що при судово-медичній експертизі трупа ОСОБА_12 виявлені наступні тілесні ушкодження у вигляді сліпого вогнепального кульового поранення обличчя з наявністю вхідної вогнепальної рани в лівій виличній ділянці з ходом раневого каналу через виличну кістку та кістку верхньої щелепи зліва, де і закінчується у пазусі останньої; двох вогнепальних кульових сліпих поранень грудної клітки з ушкодженням внутрішніх органів з наявністю двох вогнепальних вхідних ран в ділянці правого плеча з ходом раневих каналів через м`які тканини правого плеча, далі бічну поверхню правої половини грудної клітки з переломами ребер, ушкодженням правої легені та уламковим переломом 6-го грудного хребця; наскрізного вогнепального кульового поранення правої гомілки з наявністю вхідної вогнепальної рани по передньо-зовнішній поверхні середньої третини гомілки та вихідної вогнепальної рани по задньо-внутрішній поверхні верхньої третини гомілки з уламковим переломом великогомілкової кістки. Безпосередньою причиною смерті явились чотири вогнепальних кульових сліпих та наскрізних поранень голови, грудної клітки та кінцівок з ушкодженням внутрішніх органів. Дані тілесні ушкодження виникли від дії вогнепального снаряду (кулі), при пострілі з вогнепальної зброї, з неблизької

дистанції (поза межами дії вторинних факторів пострілу). Дані тілесні ушкодження по давності можуть відповідати 26 березня 2022 року та відносяться до тяжких тілесних ушкоджень за ознакою небезпеки для життя і перебувають в прямому причинно-наслідковому зв`язку з настанням смерті (том 2, а.с. 185-189);

- висновком судово-медичної експертизи № 101 від 13 липня 2022 року, відповідно до якого в ОСОБА_7 , 1985 року народження, мали місце наступні тілесні ушкодження: вогнепальне кульове дотичне ушкодження м`яких тканин зовнішньої поверхні верхньої третини лівої гомілки. Дане тілесне ушкодження виникло внаслідок одного пострілу з вогнепальної зброї, по давності може відповідати 26 березня 2022 року та відповідно до п. 2.3.1а, п. 2.3.2а, п. 2.3.3, п. 4.6 Правил судово-медичного визначення тяжкості тілесних ушкоджень Наказу МОЗ України № 6 від 17 січня 1995 року «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» відносчться до категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров`я (том 2, а.с. 192-194);

- висновком експерта № СЕ-19/125-22/3954-БЛ від 02 липня 2022 року, згідно якого 2 гільзи калібру 5,45х39 мм були видалені при пострілах з автомата АК-74 або його модифікацій. З наданих на дослідження чотирьох гільз: дві гільзи є гільзами бойових проміжних патронів калібру 5,45х39 мм. Зразок патрона, гільзи якого надані на дослідження, призначений для стрільби з автоматів та ручних кулеметів відповідного калібру; є гільзами бойових гвинтівочних патронів калібру 7,62х54R. Зразок патрона, гільзи якого надані на дослідження, призначений для гвинтівок, карабінів та кулеметів відповідного калібру. Надані на дослідження дві гільзи патронів калібру 5,45х39 мм видалені після пострілів з однієї зброї. Дві гільзи патронів калібру 7,62х54R видалені при пострілі з різних екземплярів зброї (том 2, а.с. 198-207);

- висновком експерта № СЕ-19/125-22/4667-АВ від 27 вересня 2022 року, відповідно до якого вартість матеріального збитку, завданого власнику колісного транспортного засобу «Skoda Superb», д.н.з. НОМЕР_4 , 2005 року випуску, об`ємом двигуна 1781 см3, номер кузову НОМЕР_19 , пошкодженого 26.03.2022 року внаслідок обстрілу військовими рф станом на 26 березня 2022 року може становити 192546, 97 грн (том 2, а.с. 211-220);

-протоколом проведення слідчого експерименту від 20 січня 2023 року з відеозаписом за участю потерпілої ОСОБА_8 , де на а/д між населеними пунктами Івангород Крупичполе остання розповіла про обставини, які мали місце 26 березня 2022 року, в результаті яких помер ОСОБА_12 (том 2, а.с. 221-227);

- протоколом проведення слідчого експерименту від 30 грудня 2022 року за участю потерпілого ОСОБА_7 , де на а/д Т-25-24, яка розташована між населеними пунктами Івангород Крупичполе, він на місці показав, як відбувались події 26 березня 2022 року, зокрема, як він разом з дружиною та дітьми їхали в автомобілі під керуванням ОСОБА_12 , зустріли колону

військової техніки зс рф та потрапили під обстріл, під час якого було вбито ОСОБА_12 . Після чого він з сім`єю ховались від військовослужбовців рф в кюветі. У ході даного експерименту було встановлено точні географічні координати місця розстрілу ОСОБА_12, а також проведено всі необхідні виміри (том 2, а.с. 228-238);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 06 липня 2022 року за участі потерпілої ОСОБА_8, де вона серед 4 пред`явлених фото впізнала ОСОБА_11, як військового зс рф, який 26.03.2022 року розстріляв її брата ОСОБА_12 (том 2, а.с. 240-242);

- протоколом проведення слідчого експерименту від 17 серпня 2022 року з відеозаписом слідчої дії за участю свідка ОСОБА_15 , де останній розповів, що 26 березня 2022 року він на своєму автомобілі та ОСОБА_12 (на своєму авто) їхали з с. Івангород до с. Крупичполе. Під час руху назустріч їм виїхала ворожа техніка. У цей момент обидва автомобілі вони зупинили. Свій автомобіль він встигнув розвернути назад та повернутись до с. Івангород. Авто ОСОБА_12 лишилося на місці події. У результаті обстрілу останній помер (том 2, а.с. 243-248);

- протоколом проведення слідчого експерименту від 06 січня 2023 року за участю статиста, яким відтворено події та визначено можливість бачити автомобіль військових рф марки «Тигр» на відстані 90 м (згідно показань потерпілих), робити постріли з автоматичної зброї з вікна цього авто, та видимість зброї і особи, що здійснює постріли. Перевірялась можливість сприймати потерпілим ОСОБА_7 ті обставини, що мали місце 26 березня 2022 року на а/д між с. Івангород та с. Крупичполе Прилуцького району Чернігівської області (том 2, а.с. 249-251);

- протоколом огляду трупа, пов`язаного з ексгумацією від 31 травня 2022 року, згідно якого місцем огляду являється кладовище, розташоване неподалік вул. 8 Березня в м. Ічня Прилуцького району Чернігівської області, а саме: могила неподалік воріт кладовища над якою встановлений хрест з табличкою «ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_8 26.03.2022 р.». При відкриванні кришки всередині труни виявлене тіло людини чоловічої статі у стані гнилісних змін. Труп значних розмірів. Огляд трупа: футболка червоного кольору, штани темного відтінку, верхні кінцівки складені на животі, нижні витягнуті у труні. Після огляду тіло ОСОБА_12 у труні направлено до м. Прилуки для проведення СМЕ (том 3, а.с. 4-7);

- протоколом огляду предмета від 07 червня 2022 року з фототаблицями до нього, а саме: коробки з-під мобільного телефону розмірами 18 см х 5 см х 10 см з написами V21e, Vivo. На дні зовні коробки виявлена наклейка білого кольору з детальною інформацією про мобільний телефон Vivo модель V2061, вказаний колір чорний антрацит, а також зазначені штрих-код та два IMEI даного телефону: НОМЕР_20 та НОМЕР_21 , та інформація про виробника, місце розташування його офісу тощо. Всередині коробки виявлені посібник користувача, гарантійний талон, чек про придбання телефону, захисного скла

та пакету не гарантійних послуг 22.08.2021 року о 14-26 год у ФОП ОСОБА_26 в АДРЕСА_5 . Коробка з документами запакована до спец пакету НПУ № ЕХР 0223280 та вилучена (том 3, а.с. 8-11);

- протоколом додаткового огляду предметів від 18 липня 2022 року, а саме легкового автомобіля марки «Шкода Супер Б», що знаходиться на відкритій території в м. Ічня, Прилуцький район, Чернігівська область, вул. Свято-Преображенська, 20. Автомобіль пошкоджений внаслідок горіння, скло відсутнє повністю, каркас авто має значні нашарування іржі зовні та всередині, а також нашарування сажі та попелу всередині автомобіля. Збереглися металеві конструкції авто, усі інші (скляні, полімерні, тканинні) знищені вогнем. З пояснень експерта основні пошкодження (кульові) на автомобілі виявлені на передній водійській дверці, таких виявлено чотири пошкодження від куль калібром 7,62 мм. На пасажирській дверці з лівого боку зафіксовано ковзані сліди від куль невстановленого калібру. У задній частині автомобіля, а саме у багажному відділенні виявлені отвори від пострілів кулями. Виявлено пошкодження від пострілів кулями калібру 5,45 мм, що були здійснені, коли багажник автомобіля перебував у закритому (ймовірно замкненому) положенні, таких отворі виявлено 9 штук. Одне пошкодження (наскрізний отвір) виявлено у газовому балоні, що знаходиться всередині багажного відділення, ймовірно від кулі 7,62 мм. З правого боку на дверях авто та інших його частинах пошкоджень не виявлено. На капоті пошкодження також відсутні. На даху автомобіля виявлено пошкодження (наскрізне) невстановленого походження. На передній частині авто перед водійським сидінням на капоті виявлений отвір 7-8 см в діаметрі невстановленого походження. На пасажирських дверях виявлено отвір круглої форми діаметром приблизно 10 см, що не проникає всередину авто через додаткову металеву обшивку дверей. У передній лівій частині авто в районі стійки і кріплення капота до каркасу виявлений кульовий отвір. Також в області кріплення лівого дзеркала виявлено кульовий отвір, такий же отвір виявлено перед панеллю приладів на водійському місці. Дані три пошкодження кульові і могли утворитися як від прямого пострілу, так і від рикошету кулі. Встановлено, що обстріл автомобіля відбувся спереду від нього (отвори у дверцятах з лівої частини), а також ззаду в багажне відділення (том 3, а.с. 12-14);

- протоколом додаткового огляду місця події від 23 червня 2022 року з ілюстративними таблицями до нього, відповідно до яких місцем огляду є ділянка дороги сполученням с. Івангород-Крупичполе, яка знаходиться на відстані приблизно 1 000 м від повороту в бік с. Більмачівка в бік с. Крупичполе. Огляд і прив`язки на місцевості здійснюються з боку с. Івангород. У лівій частині дороги, яка має асфальтне покриття, виявлене місце на грунті на узбіччі дороги, яке вирізняється нальотом чорного кольору розміром 5,5х2,3 м. Поверх нальоту виявлено залишки з металевих частин автомобіля, зокрема металевої проволки (з шин) з ознаками іржі, деформованих та пошкоджених внаслідок дії високої температури хромованих

холдингів, залишки радіатора (деформовані, пошкоджені), фільтра, поряд розташовані залишки битого скла (залишки скляних банок з продуктів). На узбіччі на відстані 0,5 м у бік поля виявлено дверну карту чорного кольору з ознаками розламування і деформації. Далі на узбіччі у бік поля розташований полімерний дитячий горщик блакитного кольору, частина якого розплавлена. Далі за ним у траві виявлено одяг. Із пояснень потерпілої вбачається, що ці речі знаходились у багажному відділенні авто та належали останній. На відстані 15 м від середини прямокутного місця з нашарування сажі виявлено предмети, схожі на гільзи – перша темно-зеленого кольору довжиною 4 см, друга темно-зеленого кольору довжиною 4 см на відстані 1,5-3 м, третя мідного кольору довжиною 5,5 см на відстані 16 м. По узбіччю дороги праворуч на відстані 14 м від середини прямокутного місця з нашарування сажі виявлено один предмет схожий на гільзу мідного кольору довжиною 5,5 см (том 3, а.с. 15-21);

- протоколом огляду трупа від 30 березня 2022 року з ілюстративним таблицями до нього, а саме: трупа ОСОБА_12 , ІНФОРМАЦІЯ_6 , який знаходиться на столі моргу КНП «Ічнянська МЛ» у положенн на спині. Оглядом встановлені наступні тілесні ушкодження: рана круглої форми діаметром приблизно 1 см в області зовнішнього кута лівого ока із залишками РБК на рані та по всьому обличчю. Обличчя покрите землею, очі заплющені, рот привідкритий, помірно виражена щетина, волосся на голові коротке темне. На потиличній частині виявлена рана з нерівними краями округлої форми діаметром приблизно 1 см. На передній частині бедра лівої нижньої кінцівки лівіше від середини рана круглої форми діаметром приблизно 1,2 см з рівними краями, всередині рани засохла тканина темно-бурого кольору, слід від рідини червоного кольору, що витікала з рани. Із заднього боку бедра лівої нижньої кінцівки приблизно в центральній частині виявлено проникаючу рану з нерівними краями округлої форми діаметром приблизно 6 см. На передній частині обох гомілок спостерігаються дотичні рани ушкодження м`яких тканин у вигляді прямокутної рани розміром приблизно 1х4 см (зліва на право) на правій гомілці та розміром приблизно 2х5 см (зліва на право) на лівій гомілці. На передній частині передпліччя правої верхньої кінцівки ближче до ліктя рана овальної форми з ушкодженням м`яких тканин, в рані земля (грунт) та тканини червоного кольору. Розмір рани приблизно 3х9 см (том 3, а.с. 22-27);

- протоколом огляду предмета від 30 березня 2022 року з фото-таблицею до нього, а саме: чоловічих штанів з поясом та двома колошами, які видав ОСОБА_7 . Штани захисного кольору типу «камуфляж», в області пояса лейба з цифрою 56. На лівій штанині ліворуч від приблизної області коліна під накладною кишенею тканина штанів пропитана речовиною бурого кольору, подекуди внизу лівої штанини окремі плями бурого кольору округлої форми. Внизу кишені (накладної) виявлене пошкодження тканини штанини (прорив) розміром 2 мм. Нижче накладної кишені лівої штанини та плями РБК виявлене пошкодження тканини (наскрізний прорив) розміром 4,5х2 см (том 3, а.с. 28-31);

- протоколом огляду місця події від 30 березня 2022 року з фото таблицями до нього, відповідно до яких місцем огляду є ділянка автодороги сполученням с. Івангород-Крупичполе. Ділянка дороги є прямою, приблизно на відстані 100 м в бік с. Крупичполе, має ледь помітне заокруглення ліворуч. На узбіччі дороги на грунті ліворуч від асфальтного покриття (в напрямку руху до с. Крупичполе) розміщений пошкоджений автомобіль, який розміщений передньою частиною в бік с. Купичполе, задньою в бік с. Івангород. Кузов автомобіля значно пошкоджений. На момент огляду метал кузова має колір сірувато-білого з розводами іржі та темно-сірими плямами. Усі стекла в автомобілі відсутні, шини усіх чотирьох коліс відсутні, на місці їх звичайного знаходження на грунті визначаються нашарування речовини чорного кольору. Капот автомобіля закритий, передні фари відсутні повністю, металева решітка зміщена до землі, бампер розташований на своєму місці. Візуально спостерігається, що внутрішні частини автомобіля опущені до грунту і понівечені вогнем. Двері автомобіля прикриті. Ручки, двірники на всіх дверцятах авто відсутні. Пластикових деталей не виявлено. Багажник авто відкритий догори. Всередині знаходиться циліндричної форми балон зі слідами сажі. Задні фари повністю відсутні. Під знаком в нижній частині автомобільного багажника виявлено 10 отворів круглої форми наскрізних діаметром до 0,5 см. Сам салон авто має ознаки цілковитого вигорання до такого стану, що в салоні виявлено лише металеві решітки сидінь, кріплень та кузова автомобіля. Також у салоні виявлено значні нашарування попелу та залишки гумових ущільнювачів (том 3, а.с. 32-37).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставини, що пом`якшують та обтяжують покарання обвинуваченого ОСОБА_11 колегією суддів не встановлено.

Різне

СОБА_11 визнати винуватим за ч. 1 ст. 28, ч. 2 ст. 438 КК України та призначити покарання у виді довічного позбавлення волі.

8. ВИРОК

Чернігівський районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 748/2577/24:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 22.05.2025. Зареєстровано: 22.05.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 23.05.2025.
Дата набрання законної сили: 24.06.2025
Номер судового провадження: 1-кп/748/85/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022270340001274
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127524899

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч.1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами

Засоби, знаряддя:

погрожували застосуванням вогнепальної зброї, наносили удари металевою кувалдою

Суб'єкти:

ОСОБА_4, будучи військовослужбовцем 90 танкової дивізії центрального військового округу зс рф, у складі військових підрозділів зс рф

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне насильство

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

– згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 08.03.2023 року, потерпілий ОСОБА_21 впізнав на фотознімку обвинуваченого як військовослужбовця зс рф, який 08.03.2022 року в обідній час, за адресою: АДРЕСА_3 , примусово забрав його сина ОСОБА_10 , 1974 року народження та забрав при цьому мобільний телефон

сина, згодом сина було вбито. (т.1 а.с.130-131);

– відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 02.06.2022 року, потерпілий ОСОБА_8 впізнав ОСОБА_4 , як особу, яка разом з іншими трьома військовослужбовцями рф викрали потерпілого ОСОБА_8 08.03.2022 року з території домогосподарства по АДРЕСА_3 . (т.1 а.с.133-134);

– згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 08.03.2023 року, потерпіла ОСОБА_22 впізнала на фотознімку обвинуваченого як військовослужбовця зс рф, який 08.03.2022 року в обідній час, за адресою: АДРЕСА_3 , примусово забрав її сина ОСОБА_10 , 1974 року народження та забрав при цьому мобільний телефон сина, згодом сина було вбито. (т.1 а.с.135-136);

– 12 липня 2022 року за участю потерпілого ОСОБА_8 було проведено слідчий експеримент, котрий зафіксований відповідним протоколом та доданим до протоколу відеозаписом слідчої дії. Під час слідчого експерименту потерпілий показав та розказав на місці, як 08.03.2022 року його, його брата ОСОБА_9 та сусіда ОСОБА_10 забрали військовослужбовці рф, куди відвели і що з ними там робили. Також під час проведення слідчого експерименту потерпілий зазначив, що одним із військовослужбовців рф, які його, брата та сусіда забирали із дому був ОСОБА_4 , якого він впізнав по фотознімкам. Також потерпілий зазначив, що під час того, як йому спричинялися тілесні ушкодження був присутній ОСОБА_4 , оскільки його він впізнав за голосом. (т.1 а.с.138-142);

– згідно з висновком експерта №229від 19.07.2022 року вбачається ,що при проведенні судово-медичної експертизи у ОСОБА_8 виявлені рубці м`яких тканин волосяної частини голови та 5-го пальця лівої кисті, котрі є наслідками загоєння ран, виловитись щодо механізму утворення яких не надається можливим через недостатність судово-медичних даних, котрі, як усі сукупності, так і кожне окремо кваліфікуються як легкі тілесні ушкодження, що спричинили короткочасний розлад здоров`я. Крім того у нього виявлені консолідовані переломи задніх відрізків 7. 9. 10. 11 ребер праворуч, що виникли внаслідок ударної дії тупих, твердих предметів і, як усі в сукупності, так і кожне окремо відносяться до категорії середнього ступеню тяжкості за ознакою тривалого розладу здоров`я на строк понад 21 добу. Висловитись щодо конкретної дати утворення тілесних ушкоджень, що мали місце у ОСОБА_8 ,не надається можливим через відсутність об`єктивних судово-медичної даних, однак не виключає можливості їх утворення в період 08.03.2022-09.03.2022 р. Виходячи з кількості рубців м`яких тканин, виявлених в ділянці голови та 5-го пальця лівої кисті ОСОБА_8, а також кількості консолідованих переломів ребер, тілесні ушкодження, які мали місце могли утворитися не менш ніж від 7 травмуючих дій: не менше 3травмуючих дій в ділянку голови, не менше 2 травмуючих дій в ділянку 5-го пальця лівої кисті та не менше 2 травмуючих дій в ділянку правої половини грудної клітки.

Переломи задніх відрізків 7.9.10.11 ребер праворуч, що мали місце у ОСОБА_8 виникли від дії тупих, твердих предметів, в тому числі і внаслідок нанесення ударів металевою кувалдою, руками, ногами. Тілесні ушкодження, що мали місце у ОСОБА_8 , спричинялись з силою достатньою для їх утворення. (т.1 а.с.145-148);

– згідно з рапортом ВКП ЧРУП ОСОБА_23 від 02.06.2022 року, вбачається, що в ході проведення оперативно-розшукових заходів було встановлено, що до злочину можливо причетний гр. рф ОСОБА_4 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , уродженець рф, челябінська область, чебаркульський район, с. варламово, вул. Леніна, 11 та фотоілюстрацією до нього де зазначені анкетні дані ОСОБА_4 (т.1 а.с.153-157);

– відповідно до протоколів огляду Web-ресурсу від 02.06.2022 року та від 07.03.2023 року, за допомогою браузера « ОСОБА_24 », було оглянуто сторінки у соціальній мережі «ВК» та «ОК», де наявні фотозображення ОСОБА_4 , які було скопійовано для проведення подальших слідчих дій. (т.1 а.с.158-160, 161-162);

– Згідно інформації ВКА ГУНП в Чернігівській області встановлені анкетні дані ОСОБА_4 : дата та місце народження, адреси проживання, номери мобільних телефонів, яким користується останній та номер військової частини. (т.1 а.с. 163-166);

– як вбачається з листа тво начальника штабу заступника командира в/ч НОМЕР_1 від 09.08.2022 року, на території АДРЕСА_3 та АДРЕСА_4 08.03.2022 та 09.03.2022 року, могли перебувати військові підрозділи зс рф, а саме: НОМЕР_2 САП (АДРЕСА_3) 90 ТД в/ч НОМЕР_3 (т.1 а.с.167);

– відповідно до протоколу за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії зняття інформації з електронних інформаційних систем від 19.10.2023 року, вбачається, що було отримано «Форму -1» громадянина росії – ОСОБА_4 , ІНФОРМАЦІЯ_1, яка долучена до протоколу. Крім того, в ході проведення слідчих (розшукових) дій встановлено, що ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_1, є громадянином російської федерації та військовослужбовцем в/ч НОМЕР_3 (НОМЕР_4 самохідно-артилерійський полк, що входить до складу НОМЕР_5 танкової дивізії) з місцем дислокації в м. чебаркуль, челябінської області, російської федерації. ОСОБА_4 , ІНФОРМАЦІЯ_1, станом на березень 2022 року перебував на території Чернігівської області та проходив військової служби в складі 400-го самохідно-артилерійського полку 90 танкової дивізії на посаді командира взводу у військовому званні старший лейтенант. (т.1 а.с.176-184);

– відповідно до листа заступника командира в/ч НОМЕР_6 , вбачається, що за результатами опрацювання зазначені наявні дані на військовослужбовця зс рф ОСОБА_4 з посиланням на фото. (т. 1 а.с. 185-186);

– відповідно до картографічного матеріалу вбачається, що один з номерів телефонів ОСОБА_4 (НОМЕР_7) було вперше зафіксовано 24.02.2022 року, вежею стільникового зв`язку Українського мобільного

оператора, при перетині кордону з Україною на ділянці автомобільного пункту пропуску Грем`яч, після чого номер було помічено у Чернігівській та Київській областях. На території Новобілоуської ОТГ номер ОСОБА_4 фіксувався у період 07-12.03.2022 р., остання фіксація на території України 29.03.2022 р. в районі с. Зарубка Прилуцького району Чернігівської області. (т.1 а.с.187);

– відповідно до матеріалів тимчасового доступу до інформації, яка містить охоронювану законом таємницю, а саме мобільних операторів ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «лайфселл», вбачається, що працівниками УОТЗ ГУНП в Чернігівській області проведено опрацювання технічної інформації та під час аналізу було встановлено, що на час вчинення злочину за період часу з 08.03.2022 року по 13.03.2022 року військовослужбовець зс рф ОСОБА_4 перебував в зоні дії вишок мобільного зв`язку та безпосередньо у місці вчинення злочину (с. Деснянка, с. Шестовиця Чернігівського району Чернігівської області) разом із іншими військовослужбовцями зс рф. (т. 2 а.с. 7-95);

– як вбачається з листа УСБУ в Чернігівській області від 02.05.2024 року, встановлено, що громадянин російської федерації – ОСОБА_4 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , на даний час постійно знаходиться на території російської федерації, а саме в с. варламове челябінського району челябінської області рф. (т. 1 а.с. 217).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставинами, що обтяжують покарання ОСОБА_4, суд визнає вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою.

Обставини, що пом`якшують покарання ОСОБА_4, відсутні.

Різне

ОСОБА_4 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч.2 ст.28 ч.1 ст.438 КК України і за це кримінальне правопорушення призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 12 (дванадцять) років.

9. ВИРОК

Вишгородський районний суд Київської області

Категорія справи №363/2119/24:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 15.05.2025. Зареєстровано: 15.05.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 16.05.2025.
Дата набрання законної сили: 17.06.2025
Номер судового провадження: 1-кп/363/286/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22024101110000319
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127350687

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами

Засоби, знаряддя:

з погрозою застосування насильства – пістолета (вбивства)

Суб'єкти:

ОСОБА_7, будучи військовослужбовцем СОБР «Терек» Управління федеральної служби військ національної гвардії рф по Чеченській республіці

Наслідки, шкода:

незаконно заволоділи транспортним засобом – автомобілем марки «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 , 2021 року випуску, сірого кольору, номер кузову НОМЕР_2 , вартістю 1019002, 20 грн. Та автомобілем марки «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 , 2018 року випуску, білого кольору, номер кузову НОМЕР_4 , вартістю 908370,00 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показаннями потерпілих та свідків, а також:

– відповідно до копії свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу серії НОМЕР_5 транспортний засіб «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 , 2018 року випуску, білого кольору, номер кузову НОМЕР_4 належить ОСОБА_5;

– зі змісту протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 17.01.2024 року вбачається, що потерпілий ОСОБА_5 впізнав на фото за №1 особу, яка в період з 11-12.03.2022 року прибула до його домоволодіння і, погрожуючи вогнепальною зброєю, незаконно заволоділа, належним потерпілому транспортним засобом – «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 . При цьому потерпілий впізнав зазначену особу за сукупністю рис обличчя, формою носа та бороди, за виразом обличчя. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення потерпілому для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 17.01.2024 року свідок ОСОБА_9 впізнала на фото за №1 особу, яка в період з 11-12.03.2022 року прибула до її домоволодіння, де вона проживає разом з чоловіком та дітьми і, погрожуючи вогнепальною зброєю, незаконно заволоділа, належним її чоловікові транспортним засобом – «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 . При цьому свідок впізнала зазначену особу за сукупністю рис обличчя, поглядом, формою носа, губ та бороди. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення свідку для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– згідно з повідомленням начальника Управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Київській області від 28.06.2022 року, з 27.06.2022 року транспортний засіб «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 , поставлено на облік до ІП «Гарпун» ІКС «ІПНП України»;

– зі змісту висновку експерта від 12.12.2023 року за №18753/23-54 виплаває, що середня ринкова вартість транспортного засобу марки «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 , білого кольору, номер кузову НОМЕР_4 , станом на 16.03.2022 року складає 908370 грн;

– відповідно до копії свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу серії НОМЕР_6 транспортний засіб «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 , 2021 року випуску, сірого кольору, номер кузову НОМЕР_2 належить ОСОБА_6 ;

– зі змісту протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 12.01.2024 року вбачається, що потерпілий ОСОБА_6 впізнав на фото за №1 особу, яка в період з 10-12.03.2022 року, погрожуючи вогнепальною зброєю, незаконно заволоділа, належним потерпілому транспортним засобом – «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1. При цьому потерпілий впізнав зазначену особу за сукупністю рис обличчя, формою носа та бороди, за поглядом та формою губ. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення потерпілому для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 16.01.2024 року свідок ОСОБА_10 впізнала на фото за №1 особу, яка в період з 10-12.03.2022 року прибула до її домоволодіння, де вона проживає разом з чоловіком і, погрожуючи вогнепальною зброєю, незаконно заволоділа, належним її чоловікові транспортним засобом – «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 . При цьому свідок впізнала зазначену особу за сукупністю рис обличчя, а саме формою носа, губ, за поглядом, виразом обличчя, наявністю бороди. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення свідку для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 16.01.2024 року свідок ОСОБА_11 впізнав на фото за №1 особу, яка в період з 10-12.03.2022 року прибула до будинку за АДРЕСА_2 та, погрожуючи вогнепальною зброєю, застосовуючи фізичний примус до батька свідка, незаконно заволоділа, належним потерпілому транспортним засобом – «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 . При цьому свідок впізнав зазначену особу за сукупністю рис обличчя, а саме формою носа, відстанню між носом та губою, формою бороди. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення свідку для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– з повідомлення начальника Управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Київській області від 05.04.2024 року вбачається, що з 25.03.2024 року транспортний засіб «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 , поставлено на облік до ІП «Гарпун» ІКС «ІПНП України»;

– відповідно до висновку експерта від 19.01.2024 року за №651/24-54 середня ринкова вартість транспортного засобу марки «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 , 2021 року випуску, сірого кольору, номер кузову НОМЕР_2 , станом на 01.03.2022 року складає 1019002, 20 грн;

– згідно з протоколом огляду та додатку до нього фототаблиці та відеозапису від 15.01.2024 року оглянуто електронний пристрій портативний відеореєстратор, виробництва компанії «70 MAI», модель Midrive D08 , серійний номер D10A19E1103, який добровільно надано для огляду свідком ОСОБА_8;

– з протоколу огляду та додатку до нього фототаблиці та відеозапису від 09.01.2024 року вбачається, що під час огляду електронного носія інформації карти пам`яті формату micro-sd «Apacer R85», серійний №2325B978442, яку свідком ОСОБА_8 долучено до протоколу його допиту, при відкритті файлу, починається відтворення відеозапису, що триває 8 секунд, у верхньому правому куті вікна медіаплеєра відображається дата та час, вказана як 12.03.2022 року, в ході відтворення відеозапису час змінюється, а дата ні, час початку 09 год. 13 хв. 05 сек., час закінчення відеозапису 09 год. 13 хв. 13 сек. Відеозапис починається з кадру, на якому видно двох чоловіків кавказької зовнішності у зеленій військовій формі, один з яких худорлявої

статури, з рудою бородою, в шапці та перчатках, на рукавах куртки наявні смуги зі сріблястої плівки, на поясі закріплено портативну радіостанцію, чоловік стоїть та не виконує ніяких дій. Інший чоловік нижчого зросту, з густою чорною бородою в шапці, на рукавах куртки також наявні смуги зі сріблястої плівки, на лівому плечі закріплено портативну радіостанцію, вказаний чоловік намагається відкрити кришку капоту автомобіля. За спинами чоловіків наявна будівля вкрита шифером;

– відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.01.2024 року свідок ОСОБА_8 впізнав на фото за №1 особу, яка в період з 10-12.03.2022 року прибула до його домоволодіння та, погрожуючи вогнепальною зброєю, застосовуючи фізичний примус, незаконно заволоділа, належним свідку транспортним засобом – «Lexsus RX 350», д/н НОМЕР_7 . При цьому свідок впізнав зазначену особу за сукупністю характерних рис обличчя, а саме формою носа та брів, формою бороди, за виразом обличчя. Згідно фототаблиці до зазначеного протоколу та додатку, у протоколі пред`явлення свідку для впізнання за фотознімками, під №1 розміщений фотознімок громадянина рф – ОСОБА_7;

– зі змісту відповіді заступника начальника центру з питань впровадження цифрових інновацій Головного сервісного центру МВС від 06.03.2022 року за вх. №2631 з березня 2022 року по теперішній час перереєстрація транспортного засобу «Volkswagen Tiguan», д/н НОМЕР_3 та транспортного засобу «Mitsubishi L 200», д/н НОМЕР_1 – не проводилася;

– електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема електронні документи, веб-сайти, текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. При цьому можливість застосування електронних доказів випливає зі змісту ст. 84 КПК України. Крім того, відповідно до ст. 99 КПК України на електронний документ поширюється правовий режим документа. Записаний на оптичний диск носій інформації електронний файл у вигляді відеозапису є оригіналом (відображенням) електронного документу. Відеозаписи, розповсюджені і мережі Інтернет без обмежень у доступі та огляді їх будь-якими особами, тобто поширені для перегляду невизначеною та необмеженою кількістю осіб, не є ознакою їх недопустимості. Діючий КПК України не передбачає наявності процесуальних перепон для використання у кримінальному провадженні доказів, отриманих з відкритих джерел;

– протокол БЕРКЛІ, п. 14 інформація у відкритому доступі включає загальнодоступну інформацію, яку будь-який представник громадськості може побачити, придбати або щодо якої зробити запит, не потребуючи особливого правового статусу або несанкціонованого доступу. Цифрова або онлайн-інформація у відкритому доступі це інформація в Інтернеті, до якої можна отримати доступ на загальнодоступних веб-сайтах, в Інтернет-базах даних або на платформах соціальних мереж;

– до оцінювання цифрових доказів застосовуються ті ж самі принципи, що й до оцінювання інших доказів;

– згідно з протоколом огляду (БЕРКЛІ) від 20.12.2023 року, в ході огляду здійснено вхід до мережі Інтернет, здійснено перехід за відповідною веб-адресою, виявлено сторінку соціальної мережі «Facebook», на якій розміщено відеозапис з назвою «Колонна военной техники под. Гомелем». Вказане відео поширив користувач, зареєстрований під іменем « ОСОБА_12 » ІНФОРМАЦІЯ_2 , також користувачем зазначено опис відеозапису «сегодня недалеко от Гомеля заметили большую колонну военной техники со знаками V… ». Після завантаження відеозапису виявлено, що на ньому зафіксовано колону автомобільної військової техніки без розпізнавальних знаків, яку замикає цивільний автомобіль сірого кольору марки «Lada Granta» з державними номерними знаками рф із невстановленим номером, на даху автомобіля встановлені проблискові маячки поліцейського типу із увімкненим синім світлом. Надалі на відеозаписі зафіксовано військову автомобільну техніку, на деяких зразках техніки містяться маркування «V», поряд з технікою зафіксовано осіб у військовій формі російського зразка без розпізнавальних знаків. Серед колони військової техніки, на 14 секунді відеозапису зафіксовано чотири цивільних автомобілі позашляховики невстановлених марок, які мають наступні кольори в порядку черги, рахуючи з заду колони: чорний, білий, чорний, чорний. Цивільний автомобіль що попереду інших є позашляховиком типу пікап. Далі, на 21 секунді відеозапису зафіксовано ще три цивільних автомобіля, один з яких є мало вантажним автомобілем білого кольору невстановленої марки з відсутнім державним номерним знаком, наступні два автомобілі є позашляховиками невстановлених марок, перший в колоні, рахуючи з хвоста колони є автомобіль білого кольору типу пікап, на задньому вітровому склі якого зображено символ «V» білого кольору з відсутнім державним номерним знаком, другим є автомобіль чорного кольору теж з відсутнім державним номерним знаком. На 32 секунді відеозапису виявлено ще два цивільних автомобіля в колоні, один з яких є автомобілем білого кольору марки «Mercedes Benz Sprinter», на якому на задніх дверцятах зображено символ «V» чорного кольору, на автомобілі відсутній державний номерний знак. Іншим є позашляховик чорного кольору невстановленої марки, очолюють колону три цивільні автомобілі. Третім з голови колони є позашляховик чорного кольору невстановленої марки, на лівих передніх дверцятах автомобіля зображений символ «V» білого кольору, на автомобілі відсутній державний номерний знак. Другим з голови колони є автомобіль невстановленої марки чорного кольору із державним номерним знаком рф із невстановленим номером, на даху якого встановлені проблискові маячки поліцейського типу із увімкненим синім світлом. Першим з голови колони є автомобіль невстановленої марки сірого кольору із державним номерним знаком рф із невстановленим номером, на даху якого встановлені проблискові маячки поліцейського типу із увімкненим

синім світлом. Всього колона налічує 44 одиниці військової автомобільної техніки та 14 одиниць цивільних автомобілів (з них 3 з поліцейськими проблисковими маячками);

– згідно з матеріалами виконаного доручення по матеріалам кримінального провадження від 02.04.2022 року за ч. 1 ст. 438 КК України за №42022112330000129, рапорту старшого оперуповноваженого ВКП ГУНП в АР Крим та м. Севастополі від 11.01.2024 року ОСОБА_13 під час проведення заходів щодо встановлення підрозділів зс рф, які в період з 25.02.2022 року по 31.03.2022 рік перебували в с. Катюжанка Вишгородського району Київської області, зокрема так званих «кадировців» їх командний та особовий склад та інші ідентифікуючи дані, встановлено, що під час тимчасової окупації Київської області так звані «кадировці» в с. Катюжанка Вишгородського району, намагалися заволодіти автомобілем «Lexsus», що належить ОСОБА_8 (скріншот з відеореєстратора вказаного автомобіля, що надав ОСОБА_8). встановлені особи, які зображені на скріншоті з відеозапису відеореєстратора зазначеного автомобіля, серед яких і ОСОБА_7 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , місце народження республіка Чечня, м. Грозний, національність чеченець, адреса: рф, республіка Чечня, м. Грозний, с. Гикало, вул. Октябрська, 3/31. Станом на 2020 рік був військовослужбовцем СОБР «Терек» республіка Чечня. До зазначеного вище рапорту додано протоколи огляду «БЕРКЛІ» відносно сторінок у соціальних мережах в тому числі і ОСОБА_7;

– відповідно до протоколу огляду Інтернет-видань від 11.01.2024 року ст. оперуповноваженим ВКП ГУП в АР Крим та м. Севастополі капітаном поліції ОСОБА_14 , за участю спеціаліста ОСОБА_15 , що має базову вищу освіту за напрямком підготовки «Радіотехнічні пристрої, системи і комплекси», оглянуті об`єкти, а саме розміщена в мережі Інтернет соціальна мережа під назвою «instagram» за відповідним посиланням. Проведеним оглядом встановлені відомості, що мають значення для вказаного кримінального провадження, знімки екрана сторінки до файлів «Screenshot фото – 2, 3, 4, 5, 6, 7».

– зі змісту довідки ст. оперуповноваженого в ОВС СУ ГУ СБ України у м. Києві та Київській області від 23.01.2024 року ОСОБА_16 вбачається, що згідно відомостей, наявних станом на 23.01.2024 року у відкритому джерелі інформації в мережі Інтернет, на офіційному сайті Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України за відповідним посиланням, розміщено Наказ за №84 від 03.09.2023 року «Про затвердження Змін до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих рф», до якого додається Перелік. Так, згідно Переліку, затвердженого Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 року за №309 (зі змінами) Димерська об`єднана громада Вишгородського району Київської області, до складу якої входить с. Катюжанка, була окупована зс рф в період з 24.02.2022 року по 31.03.2022 рік.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Відповідно до ст. 66 КК України обставин, що пом`якшують покарання обвинуваченого судом не встановлено.

Відповідно до ст. 67 КК України обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого є вчинення кримінальних правопорушень групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 28 КК України).

Різне

ОСОБА_7 визнати винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання увиді 11 (одинадцяти) років позбавлення волі.

10. ВИРОК

Снігурівський районний суд Миколаївської області

Категорія справи № 485/2061/23

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 28.04.2025. Зареєстровано: 28.04.2025.
Забезпечено надання загального доступу: 29.04.2025.
Дата набрання законної сили: 29.05.2025
Номер судового провадження: 1-кп/485/16/25
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22023150000000143
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/126891635

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч.1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами

Засоби, знаряддя:

погрози застосування автоматичної зброї

Суб'єкти:

ОСОБА_6, громадянина Російської Федерації, росіянина, останнє відоме місце проживання за адресою: АДРЕСА_1 , фельдшера 1-ї мотострілкової роти, ІНФОРМАЦІЯ_2 (військова частина НОМЕР_1 із дислокацією АДРЕСА_1), та ОСОБА_7 , ІНФОРМАЦІЯ_3, громадянина Російської Федерації, росіянина, останнє відоме місце проживання: АДРЕСА_2 , стрілка-помічника гранатометника, ІНФОРМАЦІЯ_4 (військова частина НОМЕР_1 із дислокацією АДРЕСА_1)

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне насильство, побоїв та тілесних ушкоджень, погроз щодо позбавлення їх життя

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

– як вбачається з витягу Єдиного реєстру досудових розслідувань Слідчим відділом УСБУ у Миколаївській області досудове розслідування у даному кримінальному провадженні №22023150000000143 розпочате з 28.02.2023 року. Підставою для початку досудового розслідування стало безпосереднє виявлення старшим оперуповноваженим Миколаївського РВ Управління СБ України в Миколаївській області ОСОБА_16 у ході виконання обов`язків, покладених на СБ України п.4 ч.1 ст.24 Закону України "Про Службу безпеки України" інформації про те, що у період з березня 2022 по 10.11.2022 під час окупації території села Новокиївка Миколаївського району Миколаївської області військовослужбовці Російської Федерації за пособництва невстановленого громадянина України вчинили порушення законів і звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов`язковість яких надана Верховною Радою України, що полягало у застосуванні до місцевих мешканців, у порушення принципів ст.27,31 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року, фізичного та психологічного насильства з метою отримання від них відомостей про осіб, причетних до руху опору окупаційній владі, про що ОСОБА_16 склав рапорт від 28.02.2023 року на ім`я безпосереднього керівника, що відповідає положенням ч.1 ст.214 КПК України. (Т.1 а.п.159-

162). 13.06.2024 року керівник обласної прокуратури своєю постановою визначив підслідність даного кримінального провадження за слідчим управлінням ГУНП в Миколаївській області через неефективність проведення досудового розслідування в порядку ч.5 ст.36 КПК України (Т.2 а.п.109-110);

– за навності підстав для початку кримінального провадження, за визначеною КПК України підслідністю, уповноваженими слідчими за процесуального керівництва прокурорів, визначених процесульними рішеннями, прийнятими відповідно до положень ст.37,39 КПК України, здобуто наступні докази, які містять відомості на підтвердження винуватості обвинувачених, які суд приймає за належні та допустимі;

– відомості, які містяться у протоколі огляду від 20.06.2023 року, з фототаблицею, яким встановлено, що місцем катування була ділянка місцевості, яка являє собою галявину у вигляді рівчака, що розташована неподалік сільського кладовища с. Новокиївка Миколаївського району Миколаївської області, та встановлено її координати (Т. 2 а.п. 113-118);

– Зазначені відомості про місце вчинення злочину узгоджуються з показаннями потерпілих ОСОБА_8 , ОСОБА_10 , ОСОБА_11 , ОСОБА_12 , ОСОБА_13 та ОСОБА_14 , наданими ними як під час проведення слідчих екпериментів за їх участі, так і безпосередньо у суді. Крім того, всі потерпілі, крім ОСОБА_9 , який за даними копії лікарського свідоцтва про смерть №4391 вд 12.11.2022 року, помер ІНФОРМАЦІЯ_13 за обставин, які не пов`язані з даною подією (Т.3 а.п.78), детально розповіли про обставини їх затримання військовослужбовцями рф, застосування до них останніми побоїв та спричинення тілесних ушкоджень, а також погроз позбавлення життя з метою отримання інформації про місцезнаходження водяного насосу, який військовослужбовці рф планували використувати для забезпечення власних окупаційних військ;

– так, за даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.03.2023 року, з відеозаписом, який є додатком до нього, проведеним з потерпілим ОСОБА_10 , останній вказав на місце, де він знаходився у дворі свого дому, коли за ним приїхав ОСОБА_17 на автомобілі ОСОБА_18 . Вказав на місце біля свого двору, де його покликав ОСОБА_19 із двома російськими військовослужбовцями, з якого він побачив неподалік припаркований автомобіль Камаз. Показав якою саме дорогою його везли за село та показав місце в балці біля сільського кладовища, де йому наказали виходити з автомобіля. Показав, де саме неподалік зупинився зазначений автомобіль Камаз, який рухався за ними, з якого вийшли російські військові з автоматами. Показав на статисті, як саме по обличчю його вдарив автоматом російський військовий, вимагаючи надати інформацію про список осіб, причетних до зникнення водяного наноса, інакше їх всіх вб`ють. Показав, де в цей час знаходилися інші затримані місцеві мешканці, яких також били. Бачив як ОСОБА_19 били по ногах, після чого російський військовий приставивши автомат повів останнього за бугор, після чого він почув два постріли, та

військовий повернувся сам. Наступного повів за бугор цей самий військовий Сусіка, через 5 хв. військовий повернувся сам. Інший військовослужбовець стріляв з автомата в їх сторону. Реально сприймав погрози вбивством, боявся за своє життя (Т.1 а.п.168-172);

– під час проведення слідчого експерименту за протоколом від 06.03.2023, з відеозаписом, який є додатком до нього, проведеним з потерпілим ОСОБА_8, останній показав де він знаходився вдома, з якого його під приводом розмови покликав ОСОБА_17, після чого вказав на місце, де під прицілом автомата російський військовий привів його до інших військових та де його допитували, після чого посадили в автомобіль ОСОБА_17 та повезли за ОСОБА_20 , потім за ОСОБА_21 . Вказав на місце в балці за селом, куди їх після цього привезли. Показав як їх поставили у шеренгу та де у цей час знаходилися російські військові з автоматами. Показав як військовий вдарив його в обличчя, після чого він впав, а той продовжив бити його по ногам. Потім військовий почав бити всіх в шерензі по черзі. Показав, як військовий наказав їм тягнути паличку, кого першого вб`ють. Він витягнув, військовий під прицілом повів його за бугор, примушув стати на коліна, погрожував їх прострелити, потім вдарив у щелепу, внаслідок чого він впав на землю на коліна. У цей час військовий зробив два постріли над його головою, після чого наказав сидіти тихо та пішов. Наступного цей військовий привів ОСОБА_20, бив його, виламував руки. Потім били їх обох. Після цього повернули назад у балку. Дали строк до ранку повернути насос. Стріляли в їх сторону. Погрози вбивством сприймав реально, боявся за своє життя (Т.1 а.п.174-178);

– потерпілий ОСОБА_14 під час проведення слідчого експерименту, відповідно до протоколу від 06.03.2023, та відеозапису, який є додатком до даного протоколу, на місці розказав та показав де саме стояв автомобіль, за кермом якого був ОСОБА_17, до якого його посадили двоє військовослужбовців із автоматами не пояснюючи причин та вказав куди саме його відвезли, показав на місце за селом в балці, де вже знаходилися інші місцеві чоловіки та військовослужбовці рф, показав куди саме по голові, тулубу та ногам йому наносили удари військові рф руками та ногами, як змусили тягнути палички, пояснюючи тим, що найменша з них означатиме постріл в ноги тому, хто її витягне, показав напрямок за бугором куди в його присутності військові рф відводили ОСОБА_19 та ОСОБА_20 , звідки він почув постріли, зазначив, що погрози вбивством сприйняв реально, все тривало близько 40 хв. (Т.2 а.п. 56-60).;

– за даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.04.2023 року, та, відеозапису, який є додатком до даного протоколу, проведеного за участю потерпілого ОСОБА_12, останній розказав про обставини жорсткого поводження з ним військових рф, вказав на місце, за селом в балці, де відбувалося його побиття останніми та інших потерпілих, вказав на механізм спричинення йому тілесних ушкоджень по обличчю, по ногам, вказав, де саме стояв військовий рф коли стріляв в їх сторону вгору та

вниз по ногам, куди саме відводили ОСОБА_20 та ОСОБА_19 після того, як вони витягли короткі палички та звідки після цього він почув постріли (Т.2 а.п. 66-70);

– відповідно до відомостей, зазначених у протоколі проведення слідчого експерименту від 06.04.2023 року, та відеозаписі до даного протоколу, проведеним за участі потерпілого ОСОБА_13 , останній вказав на місце біля свого двору, де стояв ОСОБА_22 з військовими рф, які змусили його сісти до кабіни без пояснення причин, вказав на місце за селом у балці, куди вони його відвезли, вказав на місце в балці, де військові рф їх з іншими потерпілими построїли у шеренгу та били, вказав як саме йому було завдано побоїв по обличчю та ногам (Т.2 а.п.72-76);

– потерпілий ОСОБА_11 , у ході проведення слідчого експерименту за протоколом від 06.04.2023 року, з відеозаписом до даного протоколу, вказав на місце біля свого домоволодіння, де зупинився автомобіль під керування ОСОБА_17 та автомобіль Камаз із військовими рф у той час коли двоє військових з автоматами наказали йому сісти до автомобіля ОСОБА_17 , вказав маршрут, яким вони рухалися на вказаному автомобілі з іншими потерпілими та військовим рф, та місце за селом, де його разом з іншими потерпілими військові рф вишикували у шеренгу та як саме після цього один з військових рф наносив йому тілесні ушкодження по обличчю та тулубу; показав де саме знаходився військовослужбовець рф який здійснював постріли в його сторону, поціливши в землю біля його ніг; показав куди військові рф відводили ОСОБА_19 та ОСОБА_20 , звідки він чув постріли (Т.2 а.п.103-107);

– зазначені потерпілими обставини під час проведення слідчих експериментів потерпілі підтвердили показаннями наданими безпосередньо у суді;

– відповідь на запит слідчого від 15.03.2023 командування оперативного угрупування військ "Херсон" за даними якого у період з 02.03.2022 по 11.11.2022 на території населеного пункту Новокиївка Шевченківської об`єднаної територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області перебував особовий склад НОМЕР_3 гвардійського десантно-штурмового полку (військова частина НОМЕР_2, АДРЕСА_8) НОМЕР_4 десантно-штурмової дивізії (військова частина НОМЕР_5, н.п.новоросійськ) збройних сил російської федерації (Т. 2 а.п. 233);

– повідомлення відділу кримінального аналізу СУ ГУНП в Миколаївській області від 06.07.2023 року на виконання доручення у порядку ст.40 КПК України щодо особового складу НОМЕР_3 десантно-штурмового полку (військова частина НОМЕР_2), які ймовірно в період часу 02.03.2022 – 11.11.2022 року перебували на території Миколаївської області із зазначенням анкетних даних та фотозображення військовослужбовців окупаційних військ рф, які проходять службу у підрозділах зазначеного полку, серед яких анкетні дані обвинувачених (Т. 2 а. п. 132-208);

– відповіддю на запит слідчого від 12.07.2023 року військової частини

Прикордонної служби України, за даними якого наступ на Миколаївському напрямку могло здійснювати угрупування військ (сил) "ІНФОРМАЦІЯ_14" збройних сил рф, до складу якого входять підрозділи від об`єднань, з`єднань і військових частин Південного військового округу та ПДФ зс рф; зокрема були ідентифіковані наступні військові частини, які безпосередьо приймають участь в організації та веденні бойових дій, у т.ч. 108 десантно- штурмовий полк (в/ч НОМЕР_2. Новоросійськ Краснодарського краю) (Т.2 а.п. 236-237);

– повідомленням відділу кримінального аналізу СУ ГУНП в Миколаївській області від 25.07.2023 року на виконання доручення у порядку ст.40 КПК України про анкетні дані обвинувачених (Т.2 а.п. 209-217);

– повідомленням Миколаївського РВ УСБУ в Миколаївській області від 08.08.2023 року на виконання доручення у порядку ст.40 КПК України про документи, що підтверджують особи обвинувачених (Т.2 а.п. 218-230);

– відповіддю на запит слідчого від 17.08.2023 року командування оперативного угрупування військ "Херсон" та відповіддю на запит слідчого від 21.08.2023 року Департаменту військової контррозвітки СБУ, за даними яких у період з 02.03.2022 по 11.11.2022 на території н.п.Новокиївка Шевченківської ОТГ Миколаївського району Миколаївської області перебували підрозділи збройних сил російської федерації, до складу якої входили військовослужбовці НОМЕР_3 гвардійського десантно-штурмового полку (військова частина НОМЕР_2 АДРЕСА_3) НОМЕР_4 десантно-штурмової дивізії (військова частина НОМЕР_5 АДРЕСА_3); крім того, до 108 гвардійського десантно-штурмового полку було відряджено 1 роту спеціального призначення розвідувального батальйону НОМЕР_6 оремої розвідувальної бригади 22 армійського корпусу рф; 1 мотострілкову роту 1 мотострілкового батальйону НОМЕР_7 окремої бригади берегової оборони 22 армійського корпусу рф (Т.2 а.п. 240- 243);

– протоколом від 11.10.2024 огляду матеріалів кримінального провадження №22022150000002005 та речових доказів у ньому, в рамках досудового розслідування якого 25.01.2023 слідчим проведено огляд будівлі колишнього дитячого садку, розташованої у с.Євгенівка Снігурівської ОТГ Баштанського району Миколаївської області, яка використовувалась представниками зс рф під час окупації зазначеного населеного пункту у якості командного пункту або своєрідного штабу, про що складено відповідний протокол. У ході розгляду разом з іншими документами та речами виявлено та вилучено рукописний рапорт фельдшера 1 мотострілкової роти прапорщика ОСОБА_6 на адресу командира цього військового підрозділу. Цей рапорт датований 02.07.2022. Зазначений рапорт підтверджує, що ОСОБА_6 , за військовим званням прапорщика, на посаді фельдшера, влітку 2022 року приймав участь у бойових діях на території Миколаївської області у складі 1-ї мотострілкової роти 1-го мотострілкового батальйону НОМЕР_7 окремої бригади берегової оборони НОМЕР_8 армійського корпусу зс рф (Т.4 а.п. 213-249);

– після ідентифікації осіб обвинувачених, їх перебування у складі ІНФОРМАЦІЯ_4 їх було впізнано потерпілими на одному із 11 пред`явлених фотознімків серед інших схожих осіб;

– так, відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 25.07.2023 року, потерпілий ОСОБА_11 впізнав на фотознімку особу, який був автоматчиком і водієм коли їх возили бити, він сидів на бугру з автоматом та стріляв, яким виявився ОСОБА_7 (Т.2 а.п. 244-248);

– за даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.08.2023 року, потерпілий ОСОБА_13 впізнав на фотознімку особу, який був присутній під час допиту та здійснення побиття потерпілих місцевих мешканців, яким виявився ОСОБА_7 (Т.3 а.п.17-21);

– потерпілий ОСОБА_13 під час слідчої дії пред`явлення особи для впізнання, проведеної з ним 28.08.2023 року, впізнав на фотознімку військовослужбовця рф, який в липні 2022 року незаконно позбавив його волі та побив, яким виявився ОСОБА_6 , про що складено протокол (Т.3 а.п.17-21);

– так само потерпілий ОСОБА_12 впізнав на фотознімку особу на ім`я " ОСОБА_26 ", який був одним із присутніх при побитті та імітації розстрілу, яким виявився ОСОБА_6 , а також впізнав на фотознімку військовослужбовця рф, який в липні 2022 року затримав його та вивіз за межі села, де бив та імітував розстріл, стріляв з автомата над головою та під ноги, яким виявився ОСОБА_7 , що підтверджується протоколами, складеними 18.08.2023 за результатами слідчої дії пред`явлення особи для впізнання (Т.3 а.п. 27-36);

– за даними протоколів пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 30.11.2023, потерпілий ОСОБА_8 впізнав на фотознімку військовослужбовця на прізвисько " ОСОБА_26 ", який наносив затриманим тілесні ушкодження, яким виявився ОСОБА_6 (Т.3 а.п.37-40) та впізнав на фотознімку військовослужбовця рф, який був водієм грузової машини, в нього був автомат, з якого він робив постріли під ноги та над головою, яким виявився ОСОБА_7 (Т.3 а.п.41-44);

– з пояснень ОСОБА_41 суду, слідує, що факт затримання потерпілих російськими військовими у липні 2022 року та їх побиття у балці за межами села с.Новокиївка в обстановці примусу до зізнання мав місце. Так, ОСОБА_42 пояснив, що потерпілих допитували з приводу зникнення водяного насоса. Побої наносили два військових рф, били по обличчю, в груди, по ногах. Інший військовий рф, у якого була борода, стояв на бугрі та здійснив постріли з автомата під ноги, щоб налякати потерпілих. Не впевнений у тому, що на пред`явлених для впізнення фотокартках були саме ці військові рф, однак на таке вказали слідчі СБУ, тому погодився. Військовий рф, який стояв на бугрі з автоматом, мав вік приблизно 30-35 років, худорлявий, темного кольору волосся та борода, схожий на азіата. Змушений був підкорятися наказам цих військових рф через застосування останніми до нього фізичного побиття та побоювання за своє життя;

– наведені вище докази у сукупності підтверджують, що потерпілі ОСОБА_8 , ОСОБА_9 , ОСОБА_10 , ОСОБА_11 , ОСОБА_12 , ОСОБА_13 , ОСОБА_14 на час описаних подій перебували під захистом Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни 1949 року, оскільки опинилися під владою окупаційних військ Російської Федерації, як сторони міжнародного конфлікту, мали статус цивільних осіб, оскільки не брали безпосередньої участі у воєнних діях прямо чи опосередковано, не були озброєними та не чинили опір під час їх затримання під час звичайного пересування або з дому.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ;

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання обом обвинуваченим не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання щодо обох обвинувачених суд приймає вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою.

Різне

ОСОБА_6, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.28, ч.1 ст.438 КК України, та призначити покарання у виді позбавлення волі на строк 12 (дванадцять) років.

ОСОБА_7, ІНФОРМАЦІЯ_3,визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч.1 ст. 438 КК України, та призначити покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років.

11. ВИРОК

Чернігівський районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 748/3438/24:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.
Надіслано судом: 27.12.2024. Зареєстровано: 27.12.2024.

Забезпечено надання загального доступу: 30.12.2024.
Дата набрання законної сили: 22.04.2025
Результат оскарження 22.04.2025 Чернігівський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції
Номер судового провадження: 1-кп/748/295/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22024270000000127
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/124093768

Стаття КК України:

ч.2 ст.28, ч.1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

ТОВ «Еко Енерджі Україна»

Засоби, знаряддя

–

Суб'єкти

ОСОБА_3, уродженця м. Юрга, Кемеровської області, російської федерації, громадянина російської федерації, одруженого, який проходив військову службу на посаді стрільця 3 стрілецького відділення 1 стрілецького взводу 7 зведеної стрілецької роти НОМЕР_1 окремої мотострілецької бригади НОМЕР_2 загальновійськової армії збройних сил російської федерації (військова частина НОМЕР_3), проживаючого за адресою: АДРЕСА_1,

Наслідки, шкода

Відкрито розграбували (привласнили) майно ТОВ «Еко Енерджі Україна», а саме: ноутбук HP 250G4 №2, комп`ютер Everest Home & Office 1030, ноутбук HP 250G4 №1, ноутбук HP 250G6 (2RR91ES) 15.6 HD (11366x768) TN+film Intel Pentium, апарат зварювальний, БФП лазерний Kyocera FS-1025MFP, відеореєстратор TD2708AS-PL, комп`ютер Intel Pentium dualcore LGA 775, мотопомпу HYA53 HYUDAI, ноутбук Asus 12.1 T 8600, ноутбук HP 250 G5 №2, ноутбук HP 250 G4 №3, ноутбук HP 250 G6, ноутбук

HP 250 G7 (6MQ30EA) (CND9452Y2J), ноутбук HP 250 G5 №3, термінал збору даних CipherLad RS 30 imager 2D, термінал збору даних CipherLad RS 30 imager 2D/2, лічильник трифазного прямого включення MTX3R30/HD4L1-CDO4, бензопилу, двигун АИРУ 112МА 63*1000, електронний модуль Vtech, мийку високого тиску К5, вологомір зерна He-Lite, тестер, ноутбук Dell Inspiron 15 3501 15F i33-100G1 8256 SSD-1, ваги ВТД-Л1- 30, ваги калібровочні, чайник SCARLETT SC-1020, блок живлення RNX-305D 30V.5A, перетворювач інтерфейсів універсальний USB/UART, принтер чеків HPRT MPT2 (Bluetooth+USB-RS232), термінал Xiaomi Redmi 9 3/32GB Ocean Green, термінал Xiaomi Redmi 9 3/32GB Ocean Green, термінал Xiaomi Redmi 9 3/32GB Ocean Green, термінал збору даних UROVO DT50 2D Image (DT50-SH3S9E4F12), БФП лазерний Canon MF237W, маршрутизатор бездротовий TP-Link TL-WR841N, гайкокрут реверс пневматичний ударний 68-786Нм, дриль ударну (1050Вт), інвертор зварювальний ММА (IGBT) 250 Дніпро-М, маршрутизатор бездротовий TP-Link TL-WR841N, перфоратор BPR 280 CE HD) 1010Вт, станок свердлильний BT-BD501 500Вт, термометр безконтактний інфрачервоний Landwind LW FT116, шліфмашинку електричну MAKITA 9020 RE, стілець Престиж II GTP NEW C-24, багатофункціональний пристрій Xerox WC 3345DNI A4 чорно-білий, бензопилу ланцюгову Foresta FA-40S, комп`ютер Celeron G1610 2,6 GHz, комп`ютер Celeron G530 2.4 GHz, комп`ютер Pentium E2160 1.8 GHz, комутатор мережевий TP-Link TL-SL1226P, консоль (1900*350*350) №1, консоль (1900*350*350) №2, мийку високого тиску Dnipro-MPW-16W, мишку Esperanza Titanum TM116E №1, мишку Vinga MSW-907 blak, мікрохвильову піч Samsung ME 81KRW-2, монітор SAMSUNG 943N, насос відцентрований одноступінчастий PECER 2, двигун Briggs&Stratton 950871, ноутбук HP250 G5 (AC), пристрій пуско-зарядний JS-80 220-15000Вт, пристрій спостереження за рухомими об`єктами моделі SLA4-900S-32G Fuel, стілець м`який б/в №1, стілець м`який б/в №3, стілець м`який б/в №4, стілець м`який б/в №5, стілець м`який б/в №6, стілець м`який б/в №7, 5 стільців Престиж II GTP NEW C-11, рукавиці трикотажні з ПВХ крапкою, чайник, мишку, шланг Super, фільтр 3М 6059, напівмаску 3М 6200, пензель, рукавички МЕХАНІК 5-045 закр. трик. манж. р. 10, рукав ПВХ d-25 мм 10 бар, діркопробивач металевий, капролон d-50 мм (поліамід 6), книжку записну А5 з логотипом, маркер білий, маркер перманентний чорний, ножиці, планшет А4 чорний Е30103, сертифікат подарунковий номіналом 500 грн, степлер Buromax BM.4200, стрічку клейку канцелярську 18мм х 30м 4-377,4 OFFICE, стрічку клейку пакувальну 48ммх100м прозору 40мкм KLERK, флеш накопичувач Silicon Power 16 GB. Зазначене привласнення майна завдало збитків його власнику – ТОВ «Еко Енерджі Україна» на загальну суму 294856,03 грн., а також знищили: комплект системи відеоспостереження, маршрутизатор Cisco 880 SISR №1, маршрутизатор Cisco 880 SISR №2, ідентифікатор причіпного обладнання SD-1W№3, ідентифікатор причіпного обладнання ID-1W№4, датчик паливний Smart Sensor №1, датчик паливний

Smart Sensor №2. Зазначене знищення майна завдало збитків його власнику – ТОВ «Еко Енерджі Україна» на загальну суму 20457,44 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілого та цивільного позивача, свідків, а також:

З витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань вбачається, що кримінальне провадження №22024270000000127 за ч. 2 ст.28 ч.1 ст.438 КК України було зареєстроване 03.07.2024 за матеріалами правоохоронних органів, розпочато досудове розслідування. (т. 1 а.п.102)

Відповідно до протоколу огляду місця події від 29.02.2024 під час огляду:

- території адміністративної будівлі ТОВ "Екоенерджі Україна", що знаходиться за адресою:вул. Овражна, 10 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області оглядом встановлено, що двері у кабінет директора ОСОБА_6 були взломані та була викрадена компютерна техніка, з кабінету бухгалтерії викрадені системні блоки та монітори компютерів, ноутбуки та принтери, пошкоджені меблі. В кабінеті інженерів російські військові викрали ноутбуки, принтер, була вирвана проводка , викрадена та поламана частина меблів. В кімнаті відпочинку виламані двері, викрадено стільці та електрочайник, винесено холодильник. В кабінеті юриста викрадено ноутбук , принтер та стілець, документи розкидані по всьому приміщенню. В кабінеті земельного відділу росіяни викрали всі ноутбуки та принтери , повиривали проводи та порозкидали папери;

-території транспортного стану ТОВ "Екоенерджі Україна", що знаходиться за адресою:вул. Урожайна, 18 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області оглядом встановлено, що в приміщенні майстерні російські військові викрали інструменти та речі для ремонту , а саме набори ключів, електродрилі болгарки, зварювальні апарати вертикальний станок , повиламували всі двері. В приміщені складу було злите пальне з машин, викрадені ключі домкрати, аптечки , з машин. У тракторах, які стояли на відкритій місцевості на території транспортного стану були повибивані вікна, викладені gps -трекери , ключі та вартісний монітор. З приміщення охорони росіяни викрали системний блок компютера , монітор, сервер із записами з камер спостереження, які не працювали з 24.02.2022 року (т.1 а.п 149-151).

В судовому засіданні був досліджений додаток до протоколу огляду місця події від 29.02.2024 року , а саме SD карта з відеозаписом вказаної слідчої дії (т.1 а.п 152), який в сукупності з протоколом огляду місця події від 29.02.2024 узгоджується один з одним та в повній мірі розкривають зміст огляду місця події.

Письмовим повідомлення т.в.о. начальника Ріпкинського РВ УСБУ в Чернігівській області від 20.03.2023 року за результатами виконання доручення слідчого оперативному підрозділу на проведення слідчих дій від 14.03.2023 року встановлено, що військовослужбовці зс рф, які перебували на

території с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області у період з 20 по 30 березня 2022 року вчинили інші протиправні дії щодо власності ТОВ "Екоенерджі Україна, що знаходиться на території даного населеного пункту, а саме 23 березня 2022 року військовослужбовці зс рф зайшли до адміністративної будівлі ТОВ "Екоенерджі Україна", яке знаходиться за адресою: вул. Овражна, 10 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області та почали проводити обшук. під час якого здійснили розграбування майна зазначеного підприємства, а саме викрали побутову та комп`ютерну техніку, меблі вивезли у невідомому напрямку. Також того дня російські військові проникли на тракторний стан вищевказаного підприємства, де пошкодили сільськогосподарську техніку , викрали інструмент та gps - трекери, яке вивезлив невідомому напрямку (т.1 а.п.111-114).

Згідно з протоколом огляду місця події від 05.05.2022 року проведеного на підставі доручення слідчого в кримінальному провадженні № 22022270000000010 було здійснено огляд примішення медичного центру "VitaI", що знаходиться за адресою: вул. Михайлівська, 135-А с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області, при огляді якого в одній із коробок зі сміттям був виявлений аркуш на якому було надруковано російською мовою "Список личного состава стрелковой роти 74осмбр 41А" . За даним списком заначено 44 особи, на кожного з яких маються наступні відомості (російською мовою) : 1) воинская должность; 2) воинское звание; 3) фамилие, имя, отчество; 4)личний номер; 5)"ВВСТ"; 6) штатная воинсткая должность (т.1 а.п. 221-227).

Відповідно до інформації ІНФОРМАЦІЯ_2 від 02.05.2022 за № 50/39 наданої за результатами виконання доручення від 17.04.2022 року № 74/12/2202227-010/3 в рамках досудового розслідування у кримінальному провадженні № 22022270000000010, під час огляду приміщень реабілітаційного центру "VitaI", що знаходиться за адресою: вул. Михайлівська, 135-А с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області було виявлено аркуш зі списком особового складу 7 зведеної стрілецької роти 74 осмбр41А, відповідно до якого сержант ОСОБА_3 , займає посаду стрілка 3 стрілкового відділення, особистий номер НОМЕР_4 (т.1 а.п. 216-217).

Письмовим повідомлення т.в.о. начальника Ріпкинського РВ УСБУ в Чернігівській області від 06.04.2023 року за результатами виконання доручення слідчого оперативному підрозділу на проведення слідчих дій від 03.04.2023 року встановлено, що під час окупації с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області військами збройних сил російської федерації, у зазначеному населеному пункті, перебували підрозділи НОМЕР_5 окремої гвардійської мотострілецької бригади зс рф (в/ч21005). Проведеними слідчими (розшуковими) діями та оперативно-розшуковими заходами вдалося встановити військовослужбовця зс рф, який може бути причетним до вчинення протиправних дій стосовно власності ТОВ "Екоенерджі Україна", яким виявився ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , громадянина російської

федерації, проживаючого за адресою: АДРЕСА_1 , військовослужбовець 7-ї зведеної стрілецької роти, в/ч НОМЕР_3 , посада – стрілець, звання – сержант. Сторінка ВК – https://vk.com/ah1359042, сторінка ОК-ІНФОРМАЦІЯ_3 (т.1 а.п. 117-118).

Письмовим повідомлення т.в.о. начальника Ріпкинського РВ УСБУ в Чернігівській області від 19.04.2023 року за результатами виконання доручення слідчого оперативному підрозділу на проведення слідчих дій від 03.04.2023 року повідомлено, що було проведено огляд сторінки користувача соціально- орієнтованого ресурсу "Вконтакте" мережі Інтернет " ОСОБА_7 " з ідентифікатором ІНФОРМАЦІЯ_4 та ресурсу "Однокласники" мережі Інтернет " ОСОБА_8 " з ідентифікатором ІНФОРМАЦІЯ_5 , про що були складені відповідні протоколи огляду датовані 18 квітня 2023 року , якими зафіксована контактна інформація щодо обвинуваченого, дата народження, сімейний стан, місце народження, освіта (т.1 а.п. 119-126).

Протоколом за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії – зняття інформації з електронних інформаційних систем від 21.03.2024 року за результатами проведення НСРД отримано "Форму -1" громадянина росії – ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 . Під час її дослідження в судовому засіданні встановлено, що джерелом інформації є СПО СК:АС "Российский паспорт". ОСОБА_3 ІНФОРМАЦІЯ_1 , місце народження – м. Юрга Кемеровської область, паспорт громадянина росії серія НОМЕР_6 від 22.04.2008 року, зареєстрований за адресою: АДРЕСА_1 (т. 1 а.п 206-211).

Під час слідчого експерименту, згідно з протоколом від 07.06.2024 року, свідок ОСОБА_9 надав показання з приводу подій які відбувалися 23.03.2022 року у с. Андріївка під час окупації села військовослужбовцями збройних сил російської федерації, а також відносно тих що мали місце на території ТОВ "Екоенерджі Україна", що знаходиться за адресою: вул. Овражна, 10 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області. Зокрема, на прохання директора ОСОБА_6. ОСОБА_9 він погодився забрати документи на підприємстві, яке знаходилося під контролем військовослужбовців рф . Підходячи в супроводі двох військових до входу на територію адмінбудівлі побачив перед входом КАМАЗ з російськими військовими номерами. При вході на зустріч вийшов військовий неслов`янської зовнішності та спитав його для чого він прийшов, на що він повідомив , що з дозволу коменданта ОСОБА_10 , хоче забрати документи з приводу діяльності підприємства. Під час слідування до кабінету, побачив, що у кабінетах все розкидано, в приміщенні охорони ноутбуків не було на місці, системний блок був розбитий, в приміщенні бухгалтерії сейф змаланий, комп`ютерної техніки не було на місці. Поки він знаходився в приміщенні, то бачив , що військові рф виносили холодильник до камазу. В приміщені він бачив 5 озброєних військових, старшим серед яких був на імя Фаіль. Саме він надав йому дозвіл забрати документи , дозволивши увійти на територію підприємства та саме від нього інші чекали на вказівки щодо подальших дій інші військові. Обличчя Фаіля на

відміну від інших було без балаклави. Забравши трудові книжки працівників, дозволи та статутні документи у супроводі двох озброєних військових ОСОБА_9 покинув територію адмінбудівлі (т.1 а.п 132-134)

Дослідженим в судовому засіданні додатком до протоколу слідчого експерименту від 07.06.2024 року за участю свідка ОСОБА_9 , а саме карти пам`яті із записом слідчої дії Apacer CD , підтверджені обставини викладені в протоколі слідчого експерименту (т.1 а.п 135)

Під час слідчого експерименту, згідно з протоколом від 09 травня 2023 року, свідок ОСОБА_11 надав показання з приводу обставин які відбувалися 23.03.2022 року у с.Андріївка під час окупації села військовослужбовцями збройних сил російської федерації, а також тих, що мали місце на території ТОВ "Екоенерджі Україна", що знаходиться за адресою:вул. Овражна с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області, а саме тракторного стану. Пояснив, що 23.03.2022 року прийшов на роботу зранку, перевірив техніку яка була на місці та складські приміщення, які були опечатані . Опісля прийшов до в`їзних воріт підприємства, де знаходиться місце для паління, щоб випалити цигарку. В цей час на територію тракторного стану заїхав камаз з чорними номерами, з якого вийшли озброєні військові азіатської зовнішності 30-35 років на вигляд, на рукавах у них були червоні пов`язки. Опинившись на території підприємства військові почали ламати на дверях замки , підходили до сільгосптехніки та витягували з неї gps -трекер. Ніяких шевронів на них не було, обличчя було відкрите тільки в одного з них .До цього, військового, інші зверталися на імя Фаіль. Підійшовши до нього, військовий на імя Фаіль поцікавишся чи є в селі військові та чого він знаходиться на території підприємства , на що ОСОБА_11 пояснив, що тут працює. Закінчивши розмову військовий дозволив йому піти додому (т.1 а.п 137-139).

Дослідженим в судовому засіданні додатком до протоколу слідчого експерименту від 09.05.2023 року за участю свідка ОСОБА_11 , а саме карти пам`яті із записом слідчої дії Apacer , підтверджені обставини викладені в протоколі слідчого експерименту (т.1 а.п 140).

Допитаний у судовому засіданні свідок обвинувачення ОСОБА_9 дав показання, що він проживає в с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області та працює інженером з охорони праців та екології ТОВ "Екоенерджі Україна". З 20.03.2022 року директор ТОВ "Екоенерджі Україна" ОСОБА_6 перебував у відпустці, у зв`язку з чим він виконував його обов`язки. 23.03.2022 року зранку в село зайшли військовослужбовці зс рф. По селу були виставлені блокпости, керував якими військовий на імя ОСОБА_10. Здзвонившись з директором ОСОБА_6 останньому було повідомлено, про те, що територія підприємства була зайнята військовими рф, на що керівник попросив його, по можливості, сходити в адміністративну будівлю та забрати документи (трудові книжки, статутні документи та інші). Дозвіл, щоб зайти на територію підприємства ТОВ "Екоенерджі Україна", яке знаходиться за адресою: вул. Овражна, 10 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської

області, він отримав у Армена, який надав йому для супроводу двох військових російської федерації, які супроводжували його до входу в адмінбудівлю. Підходячи до входу двору підприємства він помітив машини з російськими номерами, на зустріч з будівлі вийшов чоловік у формі, до якого інші зверталися ОСОБА_12 . Останній також був озброєний, але на відміну від інших солдат, був без маски. Зрозумівши ціль візиту на підприємство Фаіль надав дозвіл зайти на територію підприємства та взяти документи. Саме він здійснював керівництво іншими солдатами, так як все, що відбувалося на підприємстві, відбувалося з його дозволу. Прямуючи до будівлі, помітив, що інші солдати, які були в однострої та озброєні, виносили побутову техніку, таку як пральну машину, ноутбуки, принтери, мікрохвильову піч, стільці та інше. Замки з дверей були зірвані як в середині будівлі , та і на вхідних дверях в самому приміщенні. Пробувши на підприємстві 10-15 хв, так як саме такий час, пішов на те, щоб зібрати необхідні документи, у супроводі озброєних військових був супроводжений до крайонього блокпоту та повернувся додому. Того ж дня була розграблена тракторна бригада підприємства, яка знаходиться за адресою: вул. Урожайна. 18 с. Андріївка Чернігівського району Чернігівської області, про що він дізнався від ОСОБА_11 , який також є співробітником ТОВ "Екоенерджі Україна" та знаходився на території підприємства 23.03.2022 року.

Згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 27 квітня 2023 року свідок ОСОБА_9 впізнав на фотознімку № 3 обвинуваченого як військовослужбовця, на імя Фаіль, який приймав участь у розграбуванні майна ТОВ "Екоенерджі Україна". Вказаного військового на імя Фаіль він впізнав за розрізом очей, формою носа та рисами обличчя (т.1 а.п.127-130).

Згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 09.05.2023 року свідок ОСОБА_11 впізнав на фотознімку № 2 обвинуваченого як військовослужбовця, на імя Фаіль, який приймав участь у розграбуванні майна ТОВ "Екоенерджі Україна" на території тракторного стану. Вказаного військового на імя Фаіль він впізнав за розрізом очей, формою носа та рисами обличчя (т. 1 а.п.141-144).

Протоколом інвентаризаційної комісії від 31.05.2022 року було встановлено, що існує розбіжність між фактичною наявністю матеріальних активів і даними бухгалтерського обліку по причині викрадення товарно-матеріальних цінностей внаслідок бойових дій та окупації території ТОВ "Екоенерджі Україна" на суму 511954,61 грн, (т.1 а.п. 155-175).

Висновком експерта № 2026/2027/2294-2457/23-24 від 11.08.2023 року за результатами проведеної судової товарознавчої експертизи доводиться, що ринкова вартість майна (товарно-матеріальних цінностей) станом на 23.03.2022 складала 402955,07 грн (т.1 а.п 183-193).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставинами, що обтяжують покарання ОСОБА_3 , суд визнає вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою.

Обставини, що пом`якшують покарання ОСОБА_3 відсутні.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.28 ч.1 ст.438 КК України і за це кримінальне правопорушення призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 12 (дванадцять) років.

12. ВИРОК

Лебединський районний суд Сумської області

Категорія справи № 950/3703/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 18.11.2024. Зареєстровано: 18.11.2024.

Забезпечено надання загального доступу: 19.11.2024.

Дата набрання законної сили: 24.03.2025

Результат оскарження 24.03.2025 Сумський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції

Номер судового провадження: 1-кп/950/81/24

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22023200000000233

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/123060677

Стаття КК України:

2 ст. 28, ч. 1 ст.438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування вогнепальної автоматичної зброї.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженець Башкирської АРСР, громадянин рф; проживає: АДРЕСА_1 , військовослужбовець 2 гаубічної артилерійської батареї, ВЧ НОМЕР_1) у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України;

ОСОБА_4, уродженець рф, Республіка Тива, громадянин рф; проживає: АДРЕСА_2) у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України;

ОСОБА_5, уродженець рф, Московська область, м. Красногорськ, громадянин рф; проживає: АДРЕСА_3 , військовослужбовець 2 гаубічної артилерійської батареї, ВЧ НОМЕР_1) у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України;

ОСОБА_6, уродженець рф, Свердловська область, с. Волківське, громадянин рф; проживає: АДРЕСА_4, військовослужбовець 2 гаубічної артилерійської батареї, ВЧ НОМЕР_1).

Наслідки, шкода

Викраденого і пошкодженого майна: бензопили марки GSH 51-MTH 510 (ідентифікована експертом як бензопила марки «Oleo-Mac», модель GSH 51), пристрою для вимірювання лако-фарбового покриття автомобілів марки «Prodig Tech», машини заточувальної (верстату для заточування) марки «МТЗ Белорус», модель МЗ-900, перфоратора марки ELTOS модель ПЗ-1050, болгарки (кутової шліфувальної машини) марки «Forte», модель EG 9-125, блендеру марки «VIMAR», модель VBS-4792, годинника (смарт- годинника) марки «HUAWEI» лінійка WATCH GT 2 PRO, модель VID-B19, годинника (фітнес-браслета) марки «SAMSUNG» FIT2, модель SM-R220, електрогриля (мультимейкера) марки «GOTZE & JENSEN», модель SM531X, кавоварки марки «CECOTEC», колонки марки «JBL» CHARGE 4, мобільного телефону марки XIAOMI REDMI 4 PRO, обігрівача марки «Sutum», модель ST- HT0472, принтеру (багатофункціонального пристрою) марки «HP» LASER JET PRO MFP 130A, пульсоксиметра марки «GAMMA OXY», двох відеокамер спостереження марки «ALHUA», модель DH-HAC-HFW 1200RP (ідентифікованого експертом як HD-CVI камера відеоспостереження марки «Dahua Technology», модель HAC-HFW1200RP (3.6 mm), аналогового

відеореєстратора марки «ALHUA» модель DH-XVR5104C-X1 (ідентифікованого експертом як HD-CVI марки «Dahua Technology», модель DH-XVR5104C-X1, складає 37725,00 грн.

Пошкоджено майно: легковий автомобіль марки «ВАЗ-21070», державний номер НОМЕР_4 , 2006 року випуску, червоного кольору, номер шасі (кузова, рами) ідентифікаційний номер: НОМЕР_5, кузов НОМЕР_6, об`єм двигуна 1451 см 3, з урахуванням зносу, станом на 07.03.2022, складає 21627,00 грн. та легковий автомобіль марки «AUDI A4», сірого кольору, 2008 року випуску, державний номерний знак НОМЕР_2, VIN-код НОМЕР_3, об`єм двигуна 1968 см 3, вид палива – D, з урахуванням зносу, станом на 07.03.2022, складає 42987,28 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та цивільних позивачів, свідків, а також:

- витягом із Єдиного реєстру досудових розслідувань від 13.03.2022 відповідно до якого внесено відомості про кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 438 КК України за № 1202220059000058, відповідно до якого у період з 07.03.2022 по 10.03.2022 війська рф, порушуючи закони та звичаї війни на території с. Ворожба, Лебединської ТГ, Сумського району, Сумської області пошкодили приміщення дитячого садка та школи, знищили приміщення, документи, розстріляли автомобілі місцевих жителів, танками заїжджали у двори тощо (т. 2 а.с. 72);

- витягом із Єдиного реєстру досудових розслідувань від 18.04.2023 відповідно до якого внесено відомості про кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 438 КК України за № 42023200000000073 за фактом заволодіння військовослужбовцями рф у період з 07.03.2022 по 10.03.2022 майном із домогосподарства ОСОБА_17 (т. 2 а.с. 83);

- постановою прокурора Сумської обласної прокуратури ОСОБА_20 від 21.04.2023 про об`єднання матеріалів досудових розслідувань, відповідно до якої кримінальні провадження № 42023200000000073 та № 1202220059000058 об`єднані в одне за номером № 1202220059000058 (т. 2 а.с. 87);

- постановою прокурора Сумської обласної прокуратури ОСОБА_20 від 22.11.2023 про виділення матеріалів досудового розслідування, відповідно до якої із кримінального провадження № 1202220059000058 виділено в окреме провадження матеріали досудового розслідування відносно ОСОБА_3, ОСОБА_4 , ОСОБА_5 , ОСОБА_6 за вчинення ними у період з 07.03.2022 по 10.03.2022 пограбування домогосподарства ОСОБА_17 та пошкодження транспортних засобів. Присвоєно номер кримінального провадження № 22023200000000233 (т. 2 а.с. 49-50);

- заявами ОСОБА_17 від 08.04.2022 та ОСОБА_12 від 05.07.2023 (т. 2 а.с. 90, 99);

- протоколом огляду місця події від 08.04.2022 з фототаблицею до нього, дослідженому в судовому засіданні. Так, слідчим було оглянуто господарство

по АДРЕСА_5 . В ході огляду виявлено проріз металу у паркані домогосподарства, лист металу відігнутий та пом`ятий. У дворі виявлено два автомобілі – Ауді та ВАЗ 2107 на яких наявні пошкодження у виді отворів на дверцятах. У дворі також виявлено гільзи від стрілецької зброї. Оглядом будинку зафіксована обстановка, відповідно до якої у кімнатах безлад, речі розкидані. У шухляді столу, у кімнаті № 9, виявлено три аркуші формату А4 – відомість особового складу 2 гаубичної артилерійської батареї військової частини НОМЕР_1 зі списком військовослужбовців рф (49 осіб) (т. 2 а.с. 162-180);

- оригіналом відомості особового складу 2 гаубичної артилерійської батареї військової частини НОМЕР_1 (документ складено російською мовою). Серед решти військовослужбовців указаної військової частини указана відомість містить прізвища ОСОБА_3 , ОСОБА_4 , ОСОБА_5 , ОСОБА_6 (рядки 7, 10, 11, 13), а також їх особисті підписи (т. 2 а.с. 181-183).

За дорученням прокурора, головним управлінням Служби безпеки України у м. Києві та Київській області установлено особу ОСОБА_3 : серію та номер паспорту, місце реєстрації, номер мобільного телефону (НОМЕР_8), адреси соціальних мереж, адресу електронної пошти, проведено візуальну ідентифікацію (лист від 20.04.2023 № 51/3/2-2081) (т. 2 а.с. 189-190).

Також, на виконання доручення прокурора головним управлінням Служби безпеки України у м. Києві та Київській області установлено особу ОСОБА_6 : серію та номер паспорту, місце реєстрації, номер мобільного телефону (НОМЕР_9), адреси соціальних мереж, адресу електронної пошти, проведено візуальну ідентифікацію (лист від 02.05.2023 № 51/3/2-2251) (т. 2 а.с. 191-193).

Крім того, головним управлінням Служби безпеки України у м. Києві та Київській області установлено особи: ОСОБА_4 : серію та номер паспорту, місце реєстрації, номер мобільного телефону (НОМЕР_10 , ймовірний), адреси соціальних мереж, проведено візуальну ідентифікацію, а також ОСОБА_5 місце реєстрації, номер мобільного телефону (НОМЕР_11), адреси соціальних мереж, адресу електронної пошти, проведено візуальну ідентифікацію (лист від 25.07.2023 № 51/3/2-3203) (т. 2 а.с. 206-207).

Також, Головним управлінням розвідки МОУ (ВЧ НОМЕР_12) надано інформацію (лист від 27.07.2023 № 222/10Д/5187) про те, що станом на початок березня 2022 в районі с. Ворожба дислокувалися підрозділи пункту управління 1 танкового полку (в/ч НОМЕР_1) 2 мсд 1 ТА Західного ВО зс рф. До складу 1 танкового полку 2 мсд 1 ТА Західного ВО зс рф станом на лютий 2022 року входили: ОСОБА_4 , рядовий, номер мобільного телефону НОМЕР_10 (з фотокарткою) та ОСОБА_5 , рядовий, номер мобільного телефону НОМЕР_11 (з фотокарткою). Надано відомості про реєстрацію вежею стільникового зв`язку номеру телефону ОСОБА_5 22.03.2022 в районі смт. Краснопілля, Сумської області. Також надано копію військового квитка ОСОБА_5 НОМЕР_13 від 20.10.2021 із відміткою про призов на військову

службу 11.10.2021. Вказані особи в полон не потрапляли, інформація про їх загибель відсутня (т. 2 а.с. 196-199);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 16.06.2023 з відеозаписом до нього. Згідно із дослідженим протоколом, потерпіла ОСОБА_17 в ході проведення впізнання, упізнала за наданими їй фотознімками (фото № 1 на якому зображений ОСОБА_3) військовослужбовця, який 07.03.2022 проник разом із трьома іншими військовослужбовцями російської федерації на територію домогосподарства в АДРЕСА_6 , та який погрожував їй зброєю, схопив її за одяг та притиснув до стіни житлового будинку, наказав їй іти у сарай, залишити місце проживання у зв`язку з розміщенням штабу, під час чого інші три військовослужбовця російської федерації здійснювали розграбування майна, пошкодження автомобілів та іншого майна на території домоволодіння. В ході судового розгляду досліджено відеозапис, яким зафіксовано події, викладені у протоколі (т. 2 а.с. 208-213);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.07.2023 з відеозаписом до нього. Згідно із дослідженим протоколом, потерпіла ОСОБА_17 в ході проведення впізнання, упізнала за наданими їй фотознімками (фото № 6 на якому зображений ОСОБА_4) військовослужбовця, який 07.03.2022 разом із ОСОБА_21 та іншими двома військовослужбовцями проник на територію її домоволодіння в АДРЕСА_6 , та який здійснив розграбування майна з приміщень гаражу та сараю, а також пошкодив автомобілі Ауді та ВАЗ, розбив прикладом автомата скло вікон в автомобілі Ауді та розстріляв з автомата автомобілі Ауді та ВАЗ. В ході судового розгляду досліджено відеозапис, яким зафіксовано події, викладені у протоколі (т. 2 а.с. 224-229);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.08.2023 з відеозаписом до нього. Згідно із дослідженим протоколом, потерпіла ОСОБА_17 в ході проведення впізнання, упізнала за наданими їй фотознімками (фото № 3 на якому зображений ОСОБА_5) військовослужбовця, який 07.03.2022 разом із військовослужбовцями рф ОСОБА_3 , ОСОБА_22 та ще одним військовослужбовцем рф проник на територію її домоволодіння в АДРЕСА_6 , та який здійснив розграбування майна з приміщення літньої кухні та житлового будинку. В ході судового розгляду досліджено відеозапис, яким зафіксовано події, викладені у протоколі (т. 2 а.с. 230-235);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.08.2023 з відеозаписом до нього. Згідно із дослідженим протоколом, потерпіла ОСОБА_17 в ході проведення впізнання, упізнала за наданими їй фотознімками (фото № 2 на якому зображений ОСОБА_6) військовослужбовця, який 07.03.2022 разом із військовослужбовцями рф ОСОБА_3 , ОСОБА_22 та ОСОБА_5 проник на територію її домоволодіння в АДРЕСА_6 , та який здійснив розграбування майна з території домоволодіння,

а саме з приміщення літньої кухні та житлового будинку. В ході судового розгляду досліджено відеозапис, яким зафіксовано події, викладені у протоколі (т. 2 а.с. 236-241).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання ОСОБА_3, судом не встановлено. Обставиною, яка обтяжує його покарання є вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Обставин, які пом`якшують покарання ОСОБА_4, судом не встановлено. Обставиною, яка обтяжує його покарання є вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Обставин, які пом`якшують покарання

ОСОБА_5 , судом не встановлено. Обставиною, яка обтяжує його покарання є вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Обставин, які пом`якшують покарання

ОСОБА_6 , судом не встановлено. Обставиною, яка обтяжує його покарання є вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Різне

ОСОБА_3 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 10 (десять) років.

ОСОБА_4 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 10 (десять) років.

ОСОБА_5 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення,

передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 10 (десять) років.

ОСОБА_6 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 10 (десять) років.

13. ВИРОК

Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області

Категорія справи № 185/12535/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 13.11.2024. Зареєстровано: 13.11.2024.

Забезпечено надання загального доступу: 14.11.2024.
Дата набрання законної сили: 12.12.2024
Номер судового провадження: 1-кп/185/259/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42022130000000109
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/122971013

Стаття КК України:

ч.2 ст.28, ч.1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

Громадяни України, які є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

Погроза застосування зброї, нанесення ударів руками та ногами, наносили удари металевою трубою, застосовували електрострум.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженця с. Герзель Гудермеського району ЧІАССР, громадянина РФ, військовослужбовця спеціального загону швидкого реагування «ІНФОРМАЦІЯ_19» у складі військ національної гвардії РФ, раніше не судимого, який зареєстрований за адресою: АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода

Завдали потерпілими тілесні ушкодження, фізичних та психічних страждань.

Заволоділи належними потерпілим ОСОБА_6 та ОСОБА_7 :

- мобільними телефонами марки Samsung Galaxy A72 256 Гб Black, вартістю 14199,24 гривень; марки Xiaomi Redmi 6 3/32 Gb Gray Global Rom,

вартістю 581,33 гривень;

- електричним чайником марки Grunhelm EKS-7518 «метал», вартістю 303,46 гривень;

- оргтехнікою: клавіатурою Logitech K120 USB UKR OEM, вартістю 281,18 гривень, оптичним маніпулятором «Миша» Logitech B100 Optical Mouse Black, комп`ютером Dell Optiplex 790 SFF (Intel Core I3-2100, 16 Гб ОЗУ, 500 HDD, Windows 10), монітором 19" LG Flatron W1943SS;

- електричним чайником VITEC BT-3110, з підсвічуванням, 1.8 L, Black;

- грошовими коштами родини Глобчастих в кількості 15000 гривень, 1000 Євро, 100 доларів США;

- транспортним засобом марки Citroen C-Crosser чорного кольору, д.н.з. НОМЕР_1 , ідентифікаційний номер НОМЕР_2 , вартістю 339650 гривень.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідкв, а також:

- протоколом огляду від 25.05.2022 року, в ході якого була оглянута публікація від ІНФОРМАЦІЯ_15 » під назвою « ІНФОРМАЦІЯ_5 », советник мэра ОСОБА_22 », та встановлено відео, під час відтворення якого особа у військовій формі з нашивкою «Z», притаманній окупаційним військам РФ та «л/днр», та автоматичною зброєю у руках представляється як « ІНФОРМАЦІЯ_16 » При перегляді даного відеозапису потерпілі впізнали на ньому обвинуваченого ОСОБА_3;

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 25.05.2022 року за участю потерпілої ОСОБА_6 , відповідно до якого в ході слідчої дії вона впізнала за фотознімком особу, яка є військовослужбовцем з позивним « ОСОБА_3 », яким виявися обвинувачений ОСОБА_3 . Дана фотографія була зроблена після перегляду відеозапису Telegram-каналу «Інсайдер UA», де особа у військовій формі представляється як «Командир сводного отряда ОСОБА_3»;

- письмовим повідомленням підрозділу ІНФОРМАЦІЯ_20 від 12.09.2022 року, відповідно до якого в ході виконання доручення слідчого було встановлено особу обвинуваченого: військовослужбовець зс рф – громадянин рф ОСОБА_3 . В якості додатку надані ксерокопії документальних матеріалів стосовно ОСОБА_3 з його фотознімками, що були отриманні з «СПО СК: АС «Российский паспорт», а саме фотографія ОСОБА_3 при отриманні паспорту 14.03.2001 року та фотографія ОСОБА_3 після досягнення 45 років – 13.06.2019 року;

- висновком експерта №141 від 26.09.2022 року, згідно з яким за результатами портретної експертизи експерт зазначив про ймовірність зображення однієї й ті є ж особі на відеозаписі Telegram-каналу « ІНФОРМАЦІЯ_17 », де особа у військовій формі представляється як « ІНФОРМАЦІЯ_16 », та на фотознімках з «СПО СК: АС «Российский паспорт», а саме фотографія ОСОБА_3 при отриманні паспорту 14.03.2001

року та фотографія ОСОБА_3 після досягнення 45 років – 13.06.2019 року;

- протоколами пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 22.11.2022 року за участю потерпілих ОСОБА_6 та ОСОБА_7 , відповідно до яких в ході слідчих дій потерпілі впізнали на фотознімках особу, яка є військовослужбовцем з позивним « ОСОБА_3 », яким виявися обвинувачений ОСОБА_3 . Для впізнання за фотознімками слідчим серед пред`явлених фотокарток надавались фотографії обвинуваченого, що були отримані з «СПО СК: АС «Российский паспорт», а саме фотографія ОСОБА_3 при отриманні паспорту 14.03.2001 року та фотографія ОСОБА_3 після досягнення 45 років – 13.06.2019 року;

- копією виписки із медичної карти амбулаторного хворого від 16.04.2022 року та висновком експерта № 46/2022 від 15.06.2022, згідно з яких у потерпілої ОСОБА_6 виявлені тілесні ушкодження: дев`ять пігментованих плям – сліди від крововиливів («гематом») у м`яких тканинах обох поперекових та крижовій ділянках спини і чотири депігментовані плями – сліди від саден у хребтовій ділянці спини, які відносяться до легких тілесних ушкоджень. Експерт зазначає, що вказані тілесні ушкодження виникли внаслідок травматичної дії тупого твердого предмета (предметів) з обмеженою поверхнею. При цьому морфологічна особливість слідів від крововиливів у поперекових і крижовій ділянках спини характерна для ударної дії тупого твердого предмета з обмеженою поверхнею довгастої циліндричної форми. Щодо характеру депігментованих плям: слідів від саден у хребтовій ділянці спини, – ймовірність їх виникнення експертом не виключається за умов контактування струмонесучого провідника з зазначеною ділянкою спини;

- протоколами огляду від 14.03.2023 року, в ході яких: оглянуто відеозаписи, розташовані на відеохостингу «YouTube» під назвами «18 января 2023, 13 ноября 2022, 14 ноября 2022, 21 ноября 2022», опублікованих в період з 13.11.2022 по 18.01.2023 користувачем ОСОБА_25. У ході огляду відеозаписів встановлено, що на вказаних відео зображені військовослужбовці ЗС РФ кавказької зовнішності з нашивками у вигляді літери «Z», які, виходячи зі змісту відеороликів, виконують військові завдання на тимчасово окупованій території та лінії бойового зіткнення. При перегляді даних відеозаписів потерпілі впізнали на них обвинуваченого ОСОБА_3;

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 12.08.2023 року за участі свідка ОСОБА_14, відповідно до якого під час слідчої дії свідок впізнав обвинуваченого ОСОБА_3, який причетний до насильницьких дій під час окупації с.Макіївка Луганської області;

- висновком експерта за результатами портретної експертизи від 01.05.2023 року, згідно з яким зображення особи чоловічої статі, що міститься у відеофайлах відеохостингу «YouTube» під назвами «18 января 2023, 13 ноября 2022, 14 ноября 2022, 21 ноября 2022 », опублікованих в період з 13.11.2022 по 18.01.2023 користувачем ОСОБА_25, наданих на експертне дослідження, та на фотозображеннях (їх електронних копіях) громадянина

ОСОБА_3 , що були отримані з «СПО СК: АС «Российский паспорт» (а саме фотографія ОСОБА_3 при отриманні паспорту 14.03.2001 року та фотографія ОСОБА_3 після досягнення 45 років – 13.06.2019 року), наданих на дослідження у якості порівняльного матеріалу, зображена, одна й та сама особа;

- протоколом огляду від 02.06.2023 року, згідно з яким прокурором за участі потерпілої було оглянуто відео з публікації Telegram-каналу « ІНФОРМАЦІЯ_4 » під назвою « ІНФОРМАЦІЯ_5 », советник мэра ОСОБА_22 », що розміщена на каналі « ІНФОРМАЦІЯ_8 » відеохостінгу «YouTube». В ході огляду відео потерпіла впізнала особу у військовій формі, з нашивкою « ОСОБА_3 », та зазначила, що саме цей чоловік 12.04.2022 року о 08.30 год. разом з невідомими особами проводив обшук її домоволодіння. При перегляді відеозапису з зображенням чоловіка, одягнутого у камуфльовану військову форму зеленого кольору та шапку, який стоїть тримаючи руки у кишені та у якого на грудях нашивка з написом «ОСОБА_3» потерпіла ОСОБА_6 вказала, що впізнає обвинуваченого, який проводив стосовно неї насильницькі дії;

- протоколом проведення слідчого експерименту від 14.07.2023 за участі потерпілої ОСОБА_6 , в ході якого потерпілою уточнено механізм утворення та локалізацію тілесних ушкоджень, що завдані 12.04.2022 року у будівлі Макіївської гімназії та наведено відомості про дії ОСОБА_3 за місцем її мешкання, а саме у будинку АДРЕСА_3 , де військовослужбовці СЗШР «ІНФОРМАЦІЯ_19» здійснили не виправдано воєнною необхідністю заволодіння належним родині Глобчастих майном, грошовими коштами та транспортним засобом;

- висновком експерта № 14 від 20.07.2023 року, відповідно до якого експерт дійшов підсумків, що виявлені при первинній судово-медичній експертизі тілесні ушкодження у потерпілої ОСОБА_6 могли утворитися за обставин, вказаних потерпілою під час проведення слідчого експерименту за її участі від 14.07.2023 року;

- висновком експерта від 14.07.2023 року, відповідно до якого встановлена середня ринкова ціна транспортного засобу Citroen C-Crosser, чорного кольору, д.н.з. НОМЕР_1 , що був викрадений у потерпілих, становила 339650 гривень;

- висновками експерта від 21.07.2023року, від 20.07.2023 року за результатами проведення судово-товарознавчих експертиз викраденого у потерпілих майна за місцем їх мешкання, яка загалом склала 15365.21 грн.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, відповідно вимог ст.66 КК України, що пом`якшують покарання обвинуваченого, суд не встановив.

Обставиною, відповідно до вимог ст.67 КК України, що обтяжує покарання обвинуваченого, суд визнає вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

Різне

Обставин, відповідно вимог ст.66 КК України, що пом`якшують покарання обвинуваченого, суд не встановив.

Обставиною, відповідно до вимог ст.67 КК України, що обтяжує покарання обвинуваченого, суд визнає вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб.

14. ВИРОК

Червонозаводський районний суд м. Харкова

Категорія справи № 646/4862/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 17.10.2024. Зареєстровано: 17.10.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 18.10.2024.
Дата набрання законної сили: 23.05.2025
Номер судового провадження: 1-кп/646/255/2024
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022220000000837
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/122340678

Стаття КК України:

ч.2 ст.28, ч.1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погрожували застосувати вогнепальну зброю.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженця м. Харкова, українця, громадянина України, місце реєстрації: АДРЕСА_1, призначений на посаду «начальника Управления внутренних дел Временной гражданской администрации Харьковской области».

Наслідки, шкода:

заволоділи транспортним засобом Toyota Land Cruiser 80 4.5i, 1993 року випуску, робочий об`єм двигуна – 4477 см3, реєстраційний номер НОМЕР_1 , номер кузова (шасі) – НОМЕР_2 , з урахуванням умов та обмежень, зазначених в дослідницькій частині, станом на 27.07.2022 року становить 210640 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показаннями потерпілих та свідків, а також:

- зверненням ОСОБА_7 за №266656 від 28.12.2022 щодо вчинення кримінального правопорушення з додатками за 8 арк.;

- за висновком судової транспортно-товарознавчої експертизи №СЕ-19/121-23/3831-АВ від 30.03.2023 ринкова вартість колісного транспортного засобу Toyota Land Cruiser 80 4.5i, 1993 року випуску, робочий об`єм двигуна – 4477 см3, реєстраційний номер НОМЕР_1 , номер кузова (шасі) – НОМЕР_2 , з урахуванням умов та обмежень, зазначених в дослідницькій частині, станом на 27.07.2022 року становить 210640,00 (двісті десять тисяч шістсот сорок гривень 00 копійок);

- змістом протоколу прд`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.03.2023 з довідкою до протоколу пред`явлення особи для впізнання, проведеного за участю свідка ОСОБА_8 , в ході якого остання на фотознімку під №3 впізнала ОСОБА_3;

- змістом протоколу прд`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.03.2023 з довідкою до протоколу пред`явлення особи для впізнання, проведеного за участю свідка ОСОБА_7 , в ході якого останній на фотознімку під №3 впізнав ОСОБА_3;

- змістом протоколу огляду комп`ютерних даних від 19.05.2023, в ході якого проведено огляд комп`ютерних даних з сайту телеграм-каналу « ІНФОРМАЦІЯ_6 » та «ЧАТ». Фото телеграм каналу «Чат», де ОСОБА_7 повідомила, що впізнала на фото чоловіка військового, який 27.07.2022 прийшов до неї у домоволодіння та, погрожуючи зброєю, забрав транспортний

засіб;

- змістом рапорту інспектора 4-го відділу УПК Харківської області ДКП НП України старшого лейтенанта поліції ОСОБА_11 , з якого убачається, що встановлено, що до вчинення даного кримінального правопорушення має відношення: ОСОБА_3 , 3106727931, ІНФОРМАЦІЯ_1 , зареєстрований: АДРЕСА_1 , мешкає АДРЕСА_2 , м.н.т. НОМЕР_3 , приймає учать у збройній агресії проти України на боці банд, формування Жовтневе районне управління внутрішніх справ терористичної організації МВС «ЛІТР». Встановлено, що з метою реалізації вищевказаного протиправного умислу, ОСОБА_3 з червня 2022 року, діючи умисно та усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, реалізуючи свій кримінальний протиправний умисел, вступивши в злочинну змову з представниками збройних сил та державних органів Російської Федерації, а також керівництвом окупаційного органу владу, створеного на тимчасово окупованій території, «Временной гражданской администрации Харьковской области», обіймав посаду начальника незаконного правоохоронного органу, створеного на тимчасово окупованій території,«Управление внутренних дел Временной гражданской администрации Харьковской области» («УВД ВГА Харьковской области»);

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 27.07.2023 за №1-кс/953/5792/23 про надання дозволу на обшук за адресою: АДРЕСА_5 на 3 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 08.08.2023 за №1- кс/953/6076/23 про відмові в накладенні арешту на майно вилученого під час обшуку за адресою: АДРЕСА_5 на 3 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 25.07.2023 за №1-кс/953/5688/23 про надання дозволу на обшук за адресою: АДРЕСА_1 на 2 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 08.08.2023 за №1-кс/953/6073/23 про задоволення клопотання про накладення арешту на майно, вилученого під час обшуку за адресою АДРЕСА_1 на 5 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 27.07.2023 за №1-кс/953/5793/23 про надання дозволу на обшук за адресою: АДРЕСА_6 на 3 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 31.07.2023 за №1 -кс/953/5908/23 про надання дозволу на обшук за адресою: АДРЕСА_7 на 3 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 03.08.2023 за №І-кс/953/5997/23 про надання дозволу на обшук за адресою: АДРЕСА_8 на 3 арк.;

- ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Харкова від 15.08.2023 за №1- кс/953/6250/23 про задоволення клопотання про накладення арешту на майно на 2 арк.;

- змістом постанови про визнання речових доказів та передачу їх на

збереження від 04.08.2023 на 8 арк.;

- квитанцією про отримання на зберігання речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження № 3015 на 1 арк.;

- копією указу голови «вга» Харківської області від 11.07.2022 за № уг-32/22 на 1 арк.;

- копією указу голови «вга» Харківської області від 01.09.2022 за № уг-32/22 на 1 арк.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_3 відповідно до ст. 66 КК України, судом не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого ОСОБА_3 відповідно до ст.67 КК України, є вчинення злочину з використанням умов воєнного стану.

Різне

ОСОБА_3, визнати винуватиму вчиненні кримінального правопорушення злочину, передбаченого ч.2 ст. 28, ч.1 ст. 438 КК Українита призначити йому покарання у виді 12 (дванадцяти) років позбавлення волі.

15. ВИРОК

Бородянський районний суд Київської області

Категорія справи № 939/1435/22
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 12.09.2024. Зареєстровано: 13.09.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 16.09.2024.
Дата набрання законної сили: 08.05.2025
Результат оскарження 08.05.2025 Апеляційний суд Київської області: залишено без змін вирок суду першої інстанції
Номер судового провадження: 1-кп/939/110/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022000000000528
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/121563993

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

цивільні особи, які перебували у Бородянському психоневрологічному інтернаті з геріатричним відділенням.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування вогнепальної зброї та фізичної сили.

Суб'єкти

ОСОБА_8 , будучи заступником начальника Управління Федеральної служби військ національної гвардії Російської Федерації по Чеченській Республіці, здійснюючи керівництво діями військових РФ Чеченської Республіки.

Наслідки, шкода

фізичне та психічне страждання.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

З копії рапорту начальника 2 відділу 3 управління Головного управління з протидії системним загрозам управління державою ДЗНД БУ України від 23 березня 2022 року щодо виявлення кримінального правопорушення вбачається, що 24 лютого 2022 року громадяни Російської Федерації службовці зведеного загону службовців Росгвардії сформованого з чеченців, підрозділ яких приблизною кількістю 1200 осіб складається із батальйонів

«Сєвєр», «Юг» та ОМОН, з території Республіки Білорусь незаконно перетнули державний кордон України в районі м. Прип`ять (зона відчуження), після чого з початку березня 2022 року більша його частина розмістилася в районі тимчасово окупованих населених пунктів Київської області. Перебуваючи в населених пунктах Іванків, Бородянка, Бабинці, Немішаєве, Гостомель та Лютіж, службовці вказаного підрозділу Росгвардії застосовували зброю, вчиняли вибухи та підпали, а також вчиняли інші дії (в тому числі насильницького характеру), які створювали небезпеку для життя та здоров`я місцевого населення та заподіяли їм значної майнової шкоди. Вказані дії здійснювалися з метою впливу на прийняття рішень і невчинення дій представниками органів державної влади та місцевого самоврядування щодо виконання конституційного обов`язку по захисту суверенітету та територіальної цілісності України (т. 2, а.с. 5-6).

Зазначені обставини вказані і в повідомленні першого заступника начальника Департаменту начальника ГУ «Д» ДЗНД СБ України про вчинене кримінальне правопорушення (т. 2, а.с. 7-8).

Згідно відповіді Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України за № 5/6//3/3-4715 від 05 травня 2022 року, встановлено, що безпосереднє керівництво «кадирівцями» щодо вторгнення в Україну та здійснення ними на території України терористичних актів та інших злочинів, здійснював помічник голови Чеченської республіки по силовому блоку громадянин Російської Федерації полковник ОСОБА_8 , а також встановлено його особисту причетність до скоєння низки військових злочинів проти мирного населення України, а саме коли він перебував на території селища Бородянки Київської області. Зокрема, 05 березня 2022 року ОСОБА_8 особисто перебував у захопленому Бородянському психоневрологічному інтернаті з геріатричним відділенням, де загін під його керівництвом насильно утримував на території закладу близько 800 цивільних осіб, погрожуючи їм розправою (т. 2, а.с. 183-184, 185).

Відповідно до рапорту старшого оперуповноваженого в ОВС ДЗІСДНП України під час тимчасового проведення оперативно-розшукових заходів встановлено, що на території Бородянської об`єднаної територіальної громади Бучанського району Київської області, а саме в селищі Бородянка по вул. Ветеранів, 1 знаходиться Бородянський психоневрологічний інтернат з геріатричним відділенням. Після початку повномасштабного вторгнення військовослужбовців ЗС, ВНГ та інших військових формувань РФ на територію України та зокрема на територію Київської області, з 24 лютого 2022 року в Бородянському психоневрологічному інтернаті знаходилися підопічні закладу та в подальшому перебували також місцеві мешканці поруч розташованих будинків. У подальшому на територію ОСОБА_11 психоневрологічного інтернату, який є цивільним об`єктом прийшли військовослужбовці НОМЕР_3 , так звані «кадирівці», під командуванням заступника начальника Управління Федеральної служби військ національної

гвардії РФ по ЧР полковника ОСОБА_8 , у подальшому здійснили затримання мирного населення та підопічних ОСОБА_11 психоневрологічного інтернату, які є цивільними особами, та в подальшому використовували їх у якості заручників для запобігання атаки ЗС України, з подальшим розміщенням військової техніки, зокрема реактивної і ствольної артилерії дальньої дії, особового складу підрозділів на території і по периметру території Бородянського психоневрологічного інтернату. В результаті чого цивільні особи, перебуваючи в даному закладі, використовувалися у якості «живого щита» в зоні відповідальності підрозділу ОСОБА_8 (т. 2, а.с. 198, 199-200).

Департаментом кіберполіції Національної поліції України відпрацьовано інформацію, наявну у відкритих джерелах загальнодоступної мережі Інтернет і сформовано досьє відносно ОСОБА_8 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , громадянина РФ, із зазначенням контактних даних, кола оточення, родинних зв`язків; досьє містить відомості зокрема про військову діяльність ОСОБА_8 , який до 2013 року проходив службу в спец. підрозділі особливого призначення ФСБ РФ «Альфа» та перебуває під санкціями у Сполучених Штатах Америки від 10 грудня 2020 року як особа, яка порушила права людини (т. 2, а.с. 205, 207-209).

При проведенні огляду 03 серпня 2022 року в період з 14-ї години 15 хвилин до 15-ї години 50 хвилин, об`єктом якого є публікації, активні облікові записи мобільних додатків і соціальних мереж автором або учасником яких є ОСОБА_8 виявлено, що він у період з 2013 року до 01 лютого 2017 року займав посаду помічника голови Чеченської Республіки по силовому блоку та брав участь у навчанні чеченського спецназу та спецпідрозділу «Терек» Національної гвардії Росії; у групі спецназу Чечні ймовірно приймав участь у військовій агресії на території України, а саме в Київській і Луганській областях; керував підрозділами спецназу на території АДРЕСА_4 ; встановлено публікацію газети «ГАЗЕТА.RU», де ОСОБА_8 доповідає голові Чеченської Республіки ОСОБА_27 про визволення АДРЕСА_4 (т. 2, а.с. 213-215).

Відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 05 травня 2022 року, потерпіла ОСОБА_7 серед чотирьох фотознімків різних молодих осіб чоловічої статі впізнала на фото № 2 ОСОБА_28 , який 05 березня 2022 року перебував на території Бородянського психоневрологічного інтернату та погрожував їй (т. 3, а.с. 5-9).

Згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 05 травня 2022 року, свідок ОСОБА_23 серед чотирьох фотознімків різних молодих осіб чоловічої статі впізнав на фото № 3 ОСОБА_28 , який 05 березня 2022 року перебував на території Бородянського психоневрологічного інтернату з геріатричним відділенням і представлявся полковником російської армії (т. 3, а.с. 14-18).

Відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 05 травня 2022 року, свідок ОСОБА_16 серед чотирьох фотознімків різних молодих осіб чоловічої статі впізнав на фото № 1 Мартинова Данііла, військовослужбовця РФ (т.3, а.с. 44-46).

Згідно з протоколом проведення слідчого експерименту від 16 вересня 2022 року та відтвореним у судовому засіданні відеозаписом слідчого експерименту, потерпіла ОСОБА_7 у АДРЕСА_3 на місці розповіла та показала, що 05 березня 2022 року в момент захоплення ОСОБА_11 психоневрологічного інтернату вона перебувала в фойє на першому поверсі та побачила як до центрального входу під`їхала військова техніка та автомобілі, які, вибивши ворота, заїхали на територію інтернату. Коли вона допомагала підопічним спуститися до підвального приміщення, у заклад почали забігати озброєні військові. Вона вийшла до військовослужбовців у фойє і повідомила, що вона є директором закладу. В фойє також перебував персонал і пацієнти, які не встигли спуститися у підвальні приміщення. Військові, які були не слов`янської зовнішності та розмовляли невідомою їй мовою, наводили зброю на людей. У цей час інші військові проводили обшук приміщень, виламували двері кабінетів. У подальшому декілька військовослужбовців повідомили, що відведуть її до «головного», після чого вивели її з приміщення на вулицю, де вона побачила багато військовослужбовців РФ. Потім вона спілкувалася з їх керівником та обходила з ним усю територію закладу, весь час коли вони йшли їх супроводжували військові зі зброєю. Коли вони повернулися до центрального входу, особа, яку вона ідентифікувала як керівника, повідомила про те, що потрібно прийняти участь у зйомці відеоролику та подякувати президенту РФ. Після чого її поставили попереду підопічних і персоналу, попереду та позаду стояли військові, частина з яких навела на них зброю. Потім до неї підійшла особа, до якої її підводили як до «головного» та почав говорити під відеозапис: «Я полковник ОСОБА_29 армии ОСОБА_30 , мы пришли не для того, чтобы убивать мирное население, а для того, чтобы освободить вас от нацистской власти». Після чого за вказівкою ОСОБА_15 вона мала подякувати ОСОБА_13 , натомість вона сказала «спасибо, что мы живы». Потім вона відійшла та втратила свідомість. Крім того, ОСОБА_7 повідомила про те, що по периметру закладу розташували військову техніку, з якої здійснювали обстріли навколишніх населених пунктів, а переміщення людей, які перебували в інтернаті, була обмежена периметром закладу (т. 3, а.с. 60-61, 62).

Відповідно до листів директора Бородянського психоневрологічного інтернату з геріатричним відділенням ОСОБА_31 , 05 березня 2022 року заклад було захоплено військовослужбовцями РФ, які утримували працівників і пацієнтів у заручниках; у період тимчасової окупації військовослужбовцями ЗС та іншими військовими формуваннями РФ було викрадено та знищено майно закладу на загальну суму 1481464 гривні 61 копійка (т. 3, а.с. 63-76).

Згідно з протоколом огляду від 22 вересня 2022 року, в період часу з 09-ї години 30 хвилин до 10-ї години 45 хвилин було відтворено фото та відеоматеріали, створені ОСОБА_7 під час перебування у психоневрологічному інтернаті в селищі Бородянка в період окупації військовослужбовцями Російської Федерації з 24 лютого 2022 року по 13

березня 2022 року, що також підтверджується відтвореним у судовому засіданні відеозаписом, з якого вбачається, що на фотознімках № 1-6 зображено пошкодження майна, внаслідок дій військовослужбовців РФ, фотознімках № 7, 8 зображено військову техніку РФ, а на фотознімках № 9, 10 поховання підопічних, які померли в період окупації військовими РФ (т. 3, а.с. 78, 79, 80-89).

Відповідно до протоколу огляду від 22 квітня 2022 року та відтвореного в судовому засіданні відеозапису слідчої дії, при дослідженні Telegram-каналу « ІНФОРМАЦІЯ_3 », а саме публікації за посиланням ІНФОРМАЦІЯ_4 , виявлено відеозапис тривалістю 15 секунд, який розміщений 07 березня 2022 року, з військовослужбовцями не української національності, які перебувають у населеному пункті Київської області та проводять відеозйомку навколишньої обстановки, частково розмовляють іноземною мовою; по центру кадру знаходиться ОСОБА_32 , який безпосередньо повідомляє на відео наступне: «У нас все нормально, работаем уже в пригороде Киева, вешаем флаги, находим схроны, все вроде бы нормально, без проишествий. Без потерь. Работаем, двигаемся дальше по плану. Вечером выйдем на связь» (російською мовою) (т. 3, а.с. 90-94, 95).

При проведенні огляду 04 травня 2022 року в період з 14-ї години 10 хвилин до 19-ї години 10 хвилин, у ході дослідження даних у мережі Інтернет, а саме у відеохостингу «YouTube» виявлено відеозапис, на якому зображений ОСОБА_8 , заступник начальника Управління Федеральної служби військ національної гвардії Російської Федерації по Чеченській Республіці, який знаходиться у Київській області, автодорога «Прип`ять-Чорнобиль», біля стели з написом «Прип`ять», що знаходиться при в`їзді до населеного пункту Прип`ять Вишгородського району Київської області та здійснює регулювання проїзду військової техніки з відповідними позначеннями білого кольору у вигляді латинської літери «V», що підтверджується відповідним протоколом і відтвореним у судовому засіданні відеозаписом даної слідчої дії (т. 3, а.с. 96-101, 102).

Згідно з протоколом огляду від 10 травня 2022 року та відтвореного в судовому засіданні відеозапису слідчої дії, з 15-ї години 50 хвилин до 18-ї години 20 хвилин, при дослідженні даних у мережі Інтернет, а саме в соціальній мережі «Facebook», виявлено відеозапис на якому зображений, зокрема, ОСОБА_8 у військовому одностроїв оточенні інших військовослужбовців військ національної гвардії РФ батальйону «ІНФОРМАЦІЯ_5 », які зображені без відповідних розпізнавальних знаків, з георгіївськими нашивками та сріблястого кольору пов`язками на передпліччях рук, а також військова техніка з відповідними позначеннями білого кольору у вигляді символу «V»; відеозапис здійснено в АДРЕСА_3 (зображення № 5) (т. 3, а.с. 103-111, 112).

05 серпня 2022 року в період часу з 10-ї години 10 хвилин до10-їгодини 25 хвилин було роведено огляд ділянки місцевості поруч зі стелою «Прип`ять»

,що розташована за координатами51.389296, 30.077017 у АДРЕСА_2, де проводилася відеозйомка військовослужбовців федеральної служби національної гвардії Російської Федерації по Чеченській Республіці, яка була розміщена 04 травня 2022 року у мережі Інтернет, а саме в сервісі відеохостингу «YouTube» з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_6» (російською мовою), що також підтверджується відтвореним у судовому засіданні відеозаписом слідчої дії і відповідним протоколом огляду (т. 3, а.с. 113-117, 118).

З протоколу огляду від10 серпня 2022 року вбачається, що при дослідженні Telegram-каналу «НОМЕР_4», виявлено відеоматеріал, що був розміщений 08 травня 2022 року о 21-й годині 28 хвилин, на якому зафіксовано розмову між ОСОБА_10 та ОСОБА_8 у формі відеозв`язку за допомогою мобільного телефону, в ході якої ОСОБА_8 розповідає про бойові ді у місті Попасна Луганської області, що підтверджується відеозаписом даної слідчої дії, відтвореним у судовому засіданні (т. 3, а.с. 119-127, 128-133, 134).

Відповідно до протоколу огляду від 18 серпня 2022 року, при дослідженні посилання «Официальный сайт Росгвардии» встановлено, що до складу Федеральної служби військ ІНФОРМАЦІЯ_7 , територіальним органом якого є Управління Федеральної служби військ Національної гвардії Російської Федерації по Чеченській Республіці; заступник начальника управління полковник ОСОБА_8 (т. 3, а.с. 135-163).

Згідно з протоколом огляду від 06 вересня 2022 року та відтвореним у судовому засіданні відеозаписом слідчої дії, при дослідженні інтернет-сервісу SecureWatch, який надає доступ до супутникових знімків компанії «MAXAR», на електронній мапі було знайдено місце розташування психоневрологічного інтернату в селищі Бородянка; на супутниковому знімку, який датований 11 березня 2022 року, зафіксований психоневрологічний інтернат у селищі Бородянка, а також об`єкти, що зовні схожі на військову техніку та військові інженерні споруди. Також, у вказаному інтернет-сервісі було виявлено супутниковий знімок датований 17 грудня 2019 року, на якому встановлено відсутність військових об`єктів (т. 3, а.с. 164, 165-167, 168).

При проведенні огляду 12 вересня 2022 року в період з 15-ї години 15 хвилин до 17-ї години 25 хвилин, у ході дослідження інстаграм-каналу chp.checchnya, виявлено публікацію викладену 27 лютого з відеозаписом тривалістю 42 секунди, на якому зображено рух військової техніки з нанесеною на корпус білою фарбою літерою «V»; на задньому плані відеозапису знаходиться стела білого кольору з назвою населеного пункту «Припять», яка відповідно до даних « ІНФОРМАЦІЯ_8 » знаходиться за географічними координатами НОМЕР_5 , НОМЕР_6 ; на відеозаписі з лівої сторони зображений ОСОБА_8 , який станом на 24 лютого 2022 року займав посаду заступника начальника Управління Федеральної служби військ національної гвардії Російської Федерації по Чеченській Республіці. При подальшому огляді з використанням веб-браузеру Google Chrome здійснено пошук на сайті « ІНФОРМАЦІЯ_8 », за результатом якого виявлено

фотографії місцевості, де було здійснено вказаний відеозапис, що підтверджується відповідним протоколом і відтвореним у судовому засіданні відеозаписом даної слідчої дії (т. 3, а.с. 169-178, 179-180, 181).

04 жовтня 2022 року в період часу з 13-ї години 40 хвилин до 17-ї години 10 хвилин при дослідженні Telegram-каналу «Kadyrov_95» були виявлені публікації, фото- та відеоматеріали із зображенням ОСОБА_8 разом з іншими особами у військовій формі без відповідних розпізнавальних знаків, з георгіївськими нашивками та нашивками з літерою «Z» і пов`язками сріблястого кольору на передпліччях рук, а також зі стрілецькою зброєю, в тому числі під час військових дій на території України, про що свідчать публікації додані до вказаних відеозаписів, а також відеоматеріали із зображенням ОСОБА_8 разом із ОСОБА_10 та їх спілкування у формі відеозв`язку за допомогою мобільного телефону, що також підтверджується відтвореним у судовому засіданні відеозаписом слідчої дії і відповідним протоколом огляду (т. 3, а.с. 182-207, 208-210, 211).

Відповідно до протоколу огляду від 04 жовтня 2022 року та відтвореного в судовому засіданні відеозапису слідчої дії, при дослідженні відеозапису з назвою « ІНФОРМАЦІЯ_9 », що розміщений 02 березня 2022 року в мережі Інтернет на Youtube-каналі « ІНФОРМАЦІЯ_10 », тривалістю 09 хвилин 15 секунд, було встановлено, що вказаний відеозапис є збіркою невеликих відеозаписів і фотознімків із зображенням, у тому числі ОСОБА_8 , інших осіб у військовій формі, військової техніки; крім того вказаний відеозапис містить аудіозаписи розмов ОСОБА_8 з ОСОБА_10 (т. 3, а.с. 212-223, 224).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання, судом не встановлено. Як обставину, що обтяжує покарання, суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо осіб похилого віку, осіб з інвалідністю, а також осіб,

які страждають на психічний розлад.

Різне

ОСОБА_8 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 438 КК України, і призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років.

16. ВИРОК

Снігурівський районний суд Миколаївської області

Категорія справи № 485/1015/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 05.07.2024. Зареєстровано: 05.07.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 08.07.2024.
Номер судового провадження: 1-кп/485/23/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12023150000000438
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120200633

Стаття КК України:

ч. 5 ст.27, ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, які є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування як фізичного, так і психологічного насильства.

Суб'єкти:

громадяни України – ОСОБА_3, протягом окупації вищезазначеного населеного пункту добровільно погодився налагодити особистий контакт з військовослужбовцями зс рф, які окупували територію АДРЕСА_2.

Наслідки, шкода:

заподіяння фізичних (побоїв і тілесних ушкоджень) та психологічних страждань (погроза вбивством).

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

Даними заяви ОСОБА_6 від 03 березня 2023 року, відповідно до якої

останній повідомляє, про те, що у середині липня 2022 року його було затримано невідомими йому раніше військовими зс рф на подвір`ї його будинку, який знаходиться за адресою: АДРЕСА_2. Звідки його з іншими мешканцями с.Новокиївка, а саме ОСОБА_61 , ОСОБА_62 на автомобілі ОСОБА_44, який належить ОСОБА_63, який був присутній і останній. Відвезли до ставка, який знаходиться біля с.Новокиївка, де його та ОСОБА_64, ОСОБА_30 було допитано військовослужбовцями зс рф на предмет зникнення глибинного насосу, який вони хотіли використовувати для забезпеченості власної життєдіяльності та боєздатності. Під час вказаних допитів до них застосовувалось фізичне насильство та погрози, щодо позбавлення життя /т.3 а.п.32/.

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.03.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_6 , в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців. Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні /т.3 а.п.33-37/.

Даними заяви ОСОБА_7 від 03 березня 2023 року, відповідно до якої останній повідомляє, про те, що у середині липня 2022 року його було затримано невідомими йому раніше військовими зс рф на подвір`ї його будинку, який знаходиться за адресою: АДРЕСА_2 . Звідки його разом з іншими місцевими мешканцями с.Новокиївка, яких затримали пізніше ОСОБА_65, ОСОБА_31, ОСОБА_35, ОСОБА_30 , ОСОБА_47 , ОСОБА_66 на автомобілі ОСОБА_44, який належить ОСОБА_63, який був присутній і останній. Відвезли до ставка, який знаходиться біля с.Новокиївка, де їх було допитано військовослужбовцями зс рф на предмет зникнення глибинного насосу, який належить ОСОБА_67. Вказаний насос вони хотіли використовувати з метою постачання води на свої позиції для забезпеченості власної життєдіяльності та боєздатності. Під час вказаних допитів до них з боку військовослужбовців зс рф застосовувалось фізичне насильство та погрози, щодо позбавлення життя /т.3 а.п.38/.

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.03.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_7, в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців. Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні /т.3 а.п.39-43/.

Даними заяви ОСОБА_8 від 03 березня 2023 року, відповідно до якої, останній повідомляє, про те, що у середині липня 2022 року його було

затримано невідомими йому раніше військовими зс рф на подвір`ї будинку, який знаходиться за адресою АДРЕСА_2. Звідки його під примусом перевезено до ставка, який знаходиться біля села Новокиївка у автомобілі ОСОБА_44, який належить ОСОБА_68 (прізвище йому невідоме), це є місцевий мешканець с.Новокиївка. Вказана особа також була присутня у даному автомобілі Коли їх привезли до ставка військовослужбовці зс рф їх було допитано з застосуванням погроз щодо позбавлення життя та їх сімей, а також до них застосовувались заходи фізичного характеру, побої /т.3 а.п.44/.

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.03.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_8, в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців, де знаходився снайпер, де знаходився в цей час ОСОБА_3. Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні (т.3 а.п. 45-49).

Даними заяви ОСОБА_11 від 28 березня 2023 року, відповідно до якої останній повідомляє, про те, що у липні 2022 року його було затримано невідомими військовослужбовцями зс рф на подвір`ї будинку, який знаходиться за адресою АДРЕСА_2. Звідки його та інших місцевих мешканців було перевезено за село та завдано тілесні ушкодження. Мешканець с.Новокиївка ОСОБА_69 був присутній, при цьому допомагав військовим зс рф возити шукати мешканців /т.3 а.п.50/.

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.04.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_11, в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців, де знаходився в цей час ОСОБА_3 . Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні (т.3 а.п.51-55).

Висновком експерта №199 від 09 березня 2023 року, відповідно до якого у ОСОБА_11 має місце тілесне ушкодження у вигляді рубця нижньої губи зліва, що є наслідком загоєння рани. Дане тілесне ушкодження могло утворитися внаслідок однієї ударної дії тупими твердими предметами, якими могли бути руки, ноги та інше, з давністю їх утворення біля 8-9 місяців до часу огляду. По ступеню тяжкості дане тілесне ушкодження відноситься до категорії легких тілесних ушкоджень (т.3 а.п.58-59).

Даними заяви ОСОБА_10 від 08 березня 2023 року, відповідно до якої останній повідомляє, про те, що у липні 2022 року його було затримано невідомими військовослужбовцями зс рф на подвір`ї його будинку, який знаходиться за адресою: АДРЕСА_2. Звідки його та інших місцевих

мешканців було перевезено за село, де їм завдано тілесні ушкодження. Мешканець с. Новокиївка ОСОБА_69 був присутній, при цьому допомагав військовим зс рф возити шукати мешканців (т.3 а.п.60).

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.04.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_10, в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців, де знаходився в цей час ОСОБА_3. Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні (т.3 а.п.61-65).

Даними заяви ОСОБА_9 від 08 березня 2023 року, відповідно до якої останній повідомляє, про те, що у липні 2022 року його було затримано невідомими військовослужбовцями зс рф на подвір`ї будинку, який знаходиться за адресою АДРЕСА_2. Звідки його та інших місцевих мешканців було перевезено за село, там завдано тілесні ушкодження. Мешканець с. Новокиївка ОСОБА_69 був присутній, при цьому допомагав військовослужбовцям рф возити шукати мешканців (т.3 а.п. 66).

Даними протоколу проведення слідчого експерименту від 06.04.2023, проведеним за участю потерпілого ОСОБА_9, в ході якого останній розповів та показав обставини вчиненого кримінального правопорушення, показав місце де військовослужбовці рф вчиняли фізичне та психологічне насильство, показав бугор, за який заводили хлопців, де знаходився в цей час ОСОБА_3. Під час проведення слідчого експерименту проводилася відеозйомка, за результатами створено відеозапис, який збережено на оптичний диск 4.7 GB «Verbatim», який відтворено у судовому засіданні (т.3 а.п.67-71).

Даними протоколу огляду ділянки місцевості від 20.06.2023 та відповідними фототаблицями до нього, скріншотами координатів, відповідно до яких 20.06.2023 у період з 16:35 до 16:50 було проведено огляд ділянки, що розташована неподалік кладовища АДРЕСА_2. В ході огляду встановлені точні координати місця події (т.3 а.п.72-77).

Даними заяви ОСОБА_12 від 20 червня 2023 року, відповідно до якої остання повідомляє, що в середині липня 2023 року невстановлені військовослужбовці рф незаконно затримали її сина ОСОБА_17, в подальшому спричинили тілесні ушкодження та імітували його розстріл (т.3 а.п. 78).

Даними листа командувача оперативного угруповання військ «Херсон» ОСОБА_70 №3001 від 17.01.2023, відповідно до якого останній повідомляє про те, шо у період з 02.03.2022 по 11.11.2022 на території АДРЕСА_2 перебували підрозділи збройних сил російської федерації, до складу яких входили військовослужбовці 108 гвардійського десантно-штурмового полку (військова частина НОМЕР_1 АДРЕСА_3). Крім того, до 108 гвардійського десантно-штурмового полку було відряджено 1 роту спеціального

призначення розвідувального батальйону 127 окремої розвідувальної бригади 22 армійського корпусу рф; 1 мотострілкову роту 1 мотострілкового батальйону НОМЕР_2 окремої бригади берегової оборони 22 армійського корпусу рф (т.3 а.п.243).

Даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 25.07.2023, відповідно до якого ОСОБА_9 впізнав на фото №12, особу, яка була з автоматом і водієм, коли їх вивозили бити. Він сидів на бугру з автоматом, стріляв біля вуха Сусіка і інертно стріляв біля ніг (т.3 а.п.244-247)

Даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.08.2023, відповідно до якого ОСОБА_10 впізнав на фото №10 особу, яка була присутня при допиті та здійснювала побиття потерпілих місцевих мешканців (т.4 а.п.17-20).

Даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.08.2023, відповідно до якого ОСОБА_10 впізнав на фото №10 військовослужбовця рф, який у липні 2022 року здійснював побиття місцевих мешканців (т.4 а.п.22-25).

Даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 29.08.2023, відповідно до якого ОСОБА_11 впізнав на фото №6 особу на ім`я ОСОБА_22 . Був один з присутніх при побитті та імітації розстрілу (т. 4 а.п. 27-30).

Даними протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 29.08.2023, відповідно до якого ОСОБА_11 впізнав на фото №7 військовослужбовця рф, який у липні 2022 року затримав його та вивіз за межі села де бив його та інших, стріляв з автомата над головою та під ногами (т. 4 а.п. 32-35).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

До обставини, яка відповідно до ст. 66 КК пом`якшує покарання обвинуваченого ОСОБА_3 суд відносить співпрацю останнього з органом досудового розслідування у встановлені осіб військовослужбовців ЗС РФ, причетних до вчинення вказаного злочину, в рамках виділеного кримінального провадження, обвинувальний акт щодо них перебуває на розгляді у суді.

До обставини, які відповідно до ст. 67 КК України обтяжують покарання обвинуваченого ОСОБА_3 та які відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 91, ч. 1 ст. 92 КПК підлягають доказуванню саме прокурором, суд, діючи згідно зі ст. 337 КПК в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта, відносить вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою (частина друга статті 28), про що було зазначено в обвинувальному акті. В силу п. 4 ч. 1 ст. 91, ч. 1 ст. 92, ст. 337 КПК суд позбавлений можливості встановлювати та враховувати інші обставини, які обтяжують покарання, що не були зазначені в обвинувальному акті, та що не доказувалися прокурором під час судового розгляду.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.5 ст.27, ч.2 ст.28, ч.1 ст.438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 9 (дев`ять) років.

17. ВИРОК

Біляївський районний суд Одеської області

Категорія справи № 496/2300/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 19.06.2024. Зареєстровано: 19.06.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 20.06.2024.
Дата набрання законної сили: 18.07.2024
Номер судового провадження: 1-кп/496/341/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022230000000166
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/119823787

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України, який є цивільною особою.

Засоби, знаряддя:

застосовували відносно потерпілого фізичне та психологічне насилля, що виразилось у нанесенні ударів кулаками по тілу.

Суб'єкти:

ОСОБА_6, громадянина Російської Федерації, уродженця с. Краснопілля Сунського району Кіровської області Російської Федерації, зареєстрованого за адресою: АДРЕСА_1, раніше не судимого, командира НОМЕР_1 окремого загону спецпризначення «Вятич» федеральної служби військ національної гвардії Російської Федерації.

Наслідки, шкода

спричинення фізичних і психічних страждань

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілого та свідків, а також:

- паспортними даними на ОСОБА_6 ІНФОРМАЦІЯ_1 із джерела інформації: СПО СК: НОМЕР_2 «Російський паспорт» (т. 2 а.с. 7-12);

-листом головного центру обробки спеціальної інформації державної прикордонної служби України відповідно до якого відомостей щодо перетинання державного кордону України, лінії розмежування з тимчасово окупованими територіями громадянином Російської Федерації ОСОБА_16 ІНФОРМАЦІЯ_1 в період з 01.03.2018 року по 01.03.2023 року в базі даних не виявлено, що підтверджує те, що ОСОБА_25 перебував на території України не на законних підставах (т. 2 а.с. 13);

- листом Управління служби безпеки України у Вінницькій області від 29.08.2022 року №53/2/52-1894 ві, відповідно до якого з березня 2022 року по теперішній час на території селищ Агаймани, Балашове, Шотівка, ОСОБА_18 та інших розташованих на території Херсонської області поряд з іншими перебував 15-й загін спеціального призначення «Вятич» федеральної служби військ національної гвардії РФ (в/ч НОМЕР_3 , м. Армавір Краснодарського краю РФ північнокавказьке регіональне командування). ОСОБА_6 ІНФОРМАЦІЯ_1 входить до складу вказаного загону (т. 2 а.с. 16);

- протоколом тимчасового доступу до документів від 27.10.2022 року та вилучення у ПрАТ «ВФ Україна» інформації щодо з`єднань абонентських номерів, якими одноособово користувався ОСОБА_6 та підтримував контакти з представниками окупаційної влади, особами, які співпрацювали з військовими РФ та іншими (т. 2 а.с. 87);

- протоколом огляду речей і документів від 28.10.2022 року, в ході проведення якого оглянуто оптичний носій інформації щодо з`єднань абонентських номерів, якими одноособово користувався ОСОБА_6 та базові станції під дію яких потрапляв абонентський номер ОСОБА_6 , зокрема, Генічеський район, в тому числі смт. Іванівка (т. 2 а.с. 89-93);

- протоколом огляду від 20.08.2022, у ході якого з метою виявлення інформації, важливої для кримінального провадження, оглянуто сайт «Вікіпедія», а самепублікацію з назвою мовою оригіналу «НОМЕР_4 отряд специального назначения внутренних войск «ІНФОРМАЦІЯ_3». У вказаній публікації зазначено, що в складі Федеральної служби військ національної гвардії Російської Федерації створено такий спеціальний підрозділ спеціального призначення (т. 2 а.с. 94-102);

- протоколом огляду від 13.02.2023, у ході якого з метою виявлення інформації важливої для кримінального провадження через програмне забезпечення «NordVPN» за допомогою вбудованої функції Інтернет-браузера «ІНФОРМАЦІЯ_9», здійснено вхід на сайт «ІНФОРМАЦІЯ_10», де виявлено публікацію з назвою мовою оригіналу «ІНФОРМАЦІЯ_11», де опубліковано відомості щодо проведення зустрічі командира в/ч НОМЕР_3 полковника ОСОБА_6 із керівництвом «армавірської єпархії РПЦ московського патріархату», йдеться про підписання договору про співпрацю між вказаною релігійною організацією та в/ч НОМЕР_3 «федеральної служби військ національної гвардії російської федерації». Також містяться фотозображення ОСОБА_6 у військовій формі одягу. З метою фіксації зовнішнього вигляду сторінок та важливої інформації функцією PrtSc наявний знімок з екрану, який розміщено у вказаному протоколі. З метою збереження отриманих даних та недопущення видалення інформації з мережі Інтернет здійснено архівацію вказаної публікації за допомогою Інтернет ресурсу «ІНФОРМАЦІЯ_12», збережена сторінка записана на оптичний DVD-диск, який відповідно є невід`ємним додатком до цього протоколу (т. 2 а.с. 105-113);

- протоколом огляду від 13.02.2023, у ході якого з метою виявлення інформації важливої для кримінального провадження через програмне забезпечення «NordVPN» за допомогою вбудованої функції Інтернет-браузера «ІНФОРМАЦІЯ_9», здійснено вхід на сайт соціальної мережі Інтернет «Вконтакте», де виявлено особиста сторінка, яка належить ОСОБА_6, фото відсутні, в друзях виявлено користувача «ОСОБА_26» на сторінці якого виявлено фотозображення особи схожої за зовнішністю на ОСОБА_6. З метою фіксації зовнішнього вигляду сторінок та важливої інформації функцією PrtSc зроблено знімок з екрану, який розміщено у вказаному протоколі. З метою збереження отриманих даних та недопущення видалення інформації з мережі Інтернет здійснено архівацію вказаної публікації за допомогою Інтернет ресурсу «ІНФОРМАЦІЯ_12», збережена сторінка записана на оптичний DVD-диск, який відповідно є невід`ємним додатком до цього протоколу (т. 2 а.с. 114-131);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 19.01.2023, у ході якого потерпілий ОСОБА_8 впізнав ОСОБА_6 як військового РФ, який керував діями військових РФ при проведенні обшуку за місцем проживання його батька та надав команду на його затримання (т. 2 а.с. 134-137);

- протоколом проведення слідчого експерименту від 13.02.2023 за участю потерпілого ОСОБА_8, відповідно до якого останній показав, за яких обставин на початку травня 2022 року ОСОБА_6 віддав наказ військовослужбовцям РФ на його затримання. Як двоє військовослужбовців РФ, діючи на виконання наказу та у присутності ОСОБА_6 , за адресою: АДРЕСА_2 , накинули поліетиленовий пакет йому на голову, позбавивши його повітря, стяжками закріпили руки за спиною та нанесли не менше 5 ударів по ниркам ногами. Також, показав як проводився його допит у приміщенні відділу поліції № 2 Геніческого РВП ГУНП в Херсонській області за адресою: АДРЕСА_3 , де ОСОБА_6 та четверо військовослужбовців росгвардії впродовж декількох годин з метою примусити останнього розповісти про місцезнаходження його батька (голови Іванівської ОТГ ОСОБА_7) застосовували до нього фізичне та психологічне насилля, що виразилось у нанесенні ударів кулаками по тілу (т. 2 а.с. 138-143);

- протокол проведення слідчого експерименту від 01.03.2023 за участю потерпілого ОСОБА_9, відповідно до якого останній показав, зо яких обставин 22 червня 2022 року невстановлені військовослужбовці російської гвардії, діючи за наказом ОСОБА_6 , з метою схилити його до співпраці з окупаційною владою затримали його сина ОСОБА_10 та його. Як його утримували у приміщенні відділу поліції № 2 Геніческого РВП ГУНП в Херсонській області, що розташований за адресою: АДРЕСА_3 . З метою схилення до співпраці із державою-агресором вчиняли фізичне насилля та психологічний тиск, нанесли один удар прикладом від автоматичної зброї та один удар ногою по тулубу, а також із застосуванням наявних засобів для тортур, під`єднавши до його тіла оголені проводи здійснювали катування електрострумом (т. 2 а.с. 146-151).

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 17.08.2022, у ході якого свідок ОСОБА_20 впізнав ОСОБА_6 як військового РФ, з яким він зустрічався в АДРЕСА_9 03.04.2022 року під час окупації селища (т. 2 а.с. 154-158);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.08.2022, у ході якого свідок ОСОБА_7 впізнав ОСОБА_6 як військового РФ, який приїздив до Іванівської селищної ради на початку квітня 2022 року (т. 2 а.с. 159-163);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 17.08.2022, у ході якого свідок ОСОБА_14 впізнав ОСОБА_6 як військового РФ, який приїздив до селищної ради смт. Іванівка та в кабінеті голови селищної ради ОСОБА_7 представився старшим від свого підрозділу (т. 2 а.с. 164-168);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 19.08.2022, у ході якого свідок ОСОБА_13 впізнав ОСОБА_6 як військового РФ, який приїздив до селищної ради смт. Іванівка та представився старшим від росгвардії (т. 2 а.с. 169-173).

Окрім цього, судом були досліджені надані прокурорами процесуальні документи, складені під час проведення досудового розслідування:

- витяги з Єдиного реєстру досудових розслідувань у кримінальному провадженні № 22022230000000166 від 25.05.2022 року, відповідно до якого 18.02.2023 року ОСОБА_6 повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України (т. 2 а.с. 1, 5-6);

- постанова від 24.10.2022 про зміну правової кваліфікації кримінального правопорушення з ч. 3 ст. 110 КК України на ч. 1 ст. 438 КК України (т. 2 а.с. 2-4);

- постанова від 22.09.2022 про тимчасовий доступ до речей та документів, а саме інформацію щодо з`єднань абонентських номерів, якими одноособово користувався ОСОБА_6 та підтримував контакти з представниками окупаційної влади, особами, які співпрацювали з військовими РФ та іншими (т. 2 а.с. 84-86);

- постанова від 28.10.2022 про визнання документом інформації вилученої у ПрАТ «ВФ Україна» (т. 2 а.с. 91-92);

- заява про залучення до провадження як потерпілого ОСОБА_8 від 19.01.2023, в якій він зазначив, що був незаконно затриманий військовослужбовцями росгвардії у травні 2022 року у с. Шотівка після проведення обшуку за місцем проживання свого батька (т. 2 а.с. 132);

- постанова від 19.01.2023, про залучення ОСОБА_8 до провадження як потерпілого, що підтверджує його процесуальний статус потерпілого саме у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_6 (т. 2 а.с. 133);

- заява про залучення до провадження як потерпілого ОСОБА_9 від 10.12.2022, в якій він зазначив, що 22 червня 2022 року був незаконно затриманий військовослужбовцями росгвардії за наказом ОСОБА_6, до нього застосовували психологічний тиск та удари електрострумом (т. 2 а.с. 144);

- постанова від 10.12.2022 про залучення до провадження потерпілого ОСОБА_9, що підтверджує його процесуальний статус потерпілого саме у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_6 (т. 2 а.с. 145);

- заява про залучення до провадження потерпілого ОСОБА_10 від 10.12.2022, в якій він зазначив, що був незаконно затриманий військовослужбовцями росгвардії, які діяли за вказівкою командира, та утримували його у приміщенні відділу поліції (т. 2 а.с. 152);

-постанова від 10.12.2022 про залучення до провадження потерпілого ОСОБА_10, що підтверджує його процесуальний статус потерпілого саме у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_6 (т. 2 а.с. 153);

- постанова від 13.02.2023 про залучення спеціаліста для огляду відкритих джерел (Інтернет-ресурсів) з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення злочину та з метою виявлення інформації важливої для кримінального провадження (т.2 а.с.103);

-ухвала слідчого судді Центрального районного суду м. Миколаєва від

01.03.2023, якою надано дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні № 22022230000000166 відносно ОСОБА_6, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України (т. 2 а.с. 66-71).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують або обтяжують покарання ОСОБА_6 , відповідно до ст. ст. 66, 67 КК України, судом не встановлено.

Різне

ОСОБА_6 визнати винним у скоєнні кримінального правопорушення передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України і призначити йому покарання у виді 9 років позбавлення волі.

18. ВИРОК

Суворовський районний суд м. Одеси

Категорія справи № 523/224/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 29.03.2024. Зареєстровано: 29.03.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 01.04.2024.
Номер судового провадження: 1-кп/523/665/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42022230000000060
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/117988682

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування вогнепальної зброї і фізичного насильства

Суб'єкти:

громадянин України ОСОБА_7, який проживає на території Донецької області, м. Донецьк та фактично перебуває на окупованій території м. Нова Каховка, Каховського району, Херсонської області, обіймаючи посаду так званого «радника голови ДНР», керуючи незаконним збройним формуванням «НЗВ ДНР», так званого «батальйон Кальміус» (входить до складу збройних формувань Російської Федерації), діючи спільно та за попередньою змовою з призначеним окупаційною владою на посаду голови незаконно сформованої, так званої «Новокаховської військово-цивільної адміністрації» ОСОБА_6 , на території Каховського району Херсонської області, тобто приймаючи участь у збройному конфлікті на боці Російської Федерації, спільно з представниками збройних формувань РФ.

Наслідки, шкода:

спричинення фізичних і психічних страждань, тілесних ушкоджень.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

- протоколом огляду публікації від ІНФОРМАЦІЯ_10, яку розміщено у соціальній мережі Facebook під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_6». У вказаній публікації знаходиться інформація про те, що ОСОБА_12 був затриманий військовими РФ;

- протоколом огляду від 15.11.2022 публікації від ІНФОРМАЦІЯ_12 на сайті ІНФОРМАЦІЯ_11, зміст якої підтверджує перебування в полоні ОСОБА_12 та його звільнення;

- протоколом огляду від 18.11.2022 публікації у соціальній мережі Facebook аналогічного змісту;

- інформацією від ГУ ПФУ в Івано-Франківській області від 09.06.2022, що дійсно ОСОБА_12, 17.04.2022року перебуває в реєстрі застрахованих осіб, за якого звітувався Виконавчий комітет Таврійської міської ради за період з 01.01.2020 по 31.03.2022 та як одержувач пенсії в ГУ ПФУ в Херсонській області;

- інформацією від Виконавчого комітету Новокаховської міської ради Херсонської області про те, що ОСОБА_6 не є та не був працівником міської

ради та/або її структурних підрозділів;

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 29.11.2022року у ході якого потерпілий ОСОБА_12 , впізнав громадянина України ОСОБА_9 , як особу, яка 01.04.2022року віддала наказ про його затримання військовим РФ.

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 29.11.2022, згідно із яким потерпілий ОСОБА_12 впізнав громадянина України ОСОБА_7 як особу, яка 01.04.2022 віддала наказ про його затримання військовим РФ.

- протоколом огляду від 19.03.2022 Facebook-сторінки ОСОБА_22 під час якого встановлено, що вказана особа 18.03.2022 повідомила про захоплення та перебування понад 2 доби ОСОБА_10 у підвалі будівлі поліції у м. Нова Каховка, що використовується як офіс так званої «комендатури»;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_14 публікації: ІНФОРМАЦІЯ_13, яка розміщена 02.05.2022 року в інтернет-виданні ІНФОРМАЦІЯ_15. Оглядом публікації встановлено, що секретаря Новокаховської міськради ОСОБА_23 звільнили з-під арешту;

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 08.06.2022року, згідно з яким ОСОБА_10, впізнав громадянина України ОСОБА_7 , як особу, яка погрожувала йому фізичною розправою, схиляла до співпраці з окупаційними військами та надала наказ про його затримання військовим РФ;

- інформацією від ГУ ПФУ в Івано-Франківській області на запит прокурора від 08.06.2022 про те, що ОСОБА_10 дійсно перебуває в реєстрі застрахованих осіб, за якого звітувався Виконавчий комітет Новокаховської міської ради за період з 01.01.2020 по 31.03.2022 та як суб`єкт підприємницької діяльності;

- інформацією з ГУ СБУ у м. Києві та Київській області щодо причетності ОСОБА_7 до злочину та його ідентифікаційні дані;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_28 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_27» з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_8», про що складено протокол огляду;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_28 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_16» за назвою «ІНФОРМАЦІЯ_17», про що складено протокол огляду;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_29 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_26» з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_18», про що складено протокол огляду;

– протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_29 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_25» з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_19», про що складено протокол огляду;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_30 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_24» з назвою « ІНФОРМАЦІЯ_20», про що складено

протокол огляду;

- протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_31 оглянуто публікацію на сайті « ІНФОРМАЦІЯ_9 » з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_21», про що складено протокол огляду.

протоколом огляду від ІНФОРМАЦІЯ_32 оглянуто публікацію на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_23» з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_22», про що складено протокол огляду;

- висновком Івано-Франківського обласного бюро СМЕ № 191 від 09.06.2022, згідно з яким у ОСОБА_8 виявили тілесні ушкодження у вигляді закритої тупої травми грудної клітини з переломами 4,5,6,7 ребер справа, які утворилась внаслідок нанесення ударів тупими предметами і відноситься до тілесних ушкоджень середнього ступеня тяжкості.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання ОСОБА_7, згідно із ст. 66 КК України, судом не виявлено.

Обставин, які обтяжують покарання ОСОБА_7, згідно із ст. 67 КК України є вчинення злочину особою повторно.

Обставин, які пом`якшують покарання ОСОБА_6, згідно із ст. 66 КК України, судом не виявлено.

Обставин, які обтяжують покарання ОСОБА_6, згідно із ст. 67 КК України є вчинення злочину особою повторно.

Різне

ОСОБА_7, визнати винним у скоєнні кримінальних правопорушень, передбачених ч.1 ст. 438, ч. 2 ст. 28, ч.1 ст. 438 КК України, призначивши йому покарання:

- за ч. 1 ст. 438 КК України у вигляді 10 років позбавлення волі;

- за ч.2 ст.28, ч.1 ст. 438 КК України у вигляді 12 років позбавлення волі.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК України призначити ОСОБА_7 остаточне покарання за сукупності злочинів, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, у вигляді 12 років позбавлення волі.

ОСОБА_6 , ІНФОРМАЦІЯ_1, визнати винним у скоєнні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч.1 ст. 438 КК України, призначивши йому покарання у вигляді 12 років позбавлення волі.

19. ВИРОК
Тростянецький районний суд Сумської області

Категорія справи № 588/1363/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 14.02.2024. Зареєстровано: 14.02.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 15.02.2024.
Дата набрання законної сили: 11.09.2024
Результат оскарження 11.09.2024 Сумський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції
Номер судового провадження: 1-кп/588/25/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 62022170040000070
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/116968500

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

Комунальному некомерційному підприємству «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради.

Засоби, знаряддя:

з танка Т-80У здійснення пострілів осколково-фугасними снарядами із 125 мм танкової гармати прямою наводкою по будівлі стаціонарного корпусу Комунального некомерційного підприємства «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради, розташованої по вул. Нескучинська 7 в м. Тростянець.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, громадянина РФ, уродженця м. Валуйки Бєлгородської області, військовослужбовця Збройних Сил РФ, сержанта, який обіймає посаду командира танку 6-ї танкової роти НОМЕР_1 гвардійського танкового полку « ІНФОРМАЦІЯ_2 » (військова частина НОМЕР_2) 4-ї гвардійської

танкової дивізії «ІНФОРМАЦІЯ_3», місце проживання: АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода:

пошкоджено парапетну частину стаціонарного корпусу та стіну на другому поверсі в місці віконного отвору стаціонарного корпусу КНП «Тростянецька міська лікарня» ТМР, заподіяно матеріальну шкоду на суму 153 876 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих, цивільних позивачів та свідків, а також:

З протоколу огляду танку від 06.04.2022 року та ілюстративних фототаблиць установлено, що на ділянці біля будинку № 52 по АДРЕСА_2 у місті Тростянець за GPS-координатами 50.4764616, 34.9237806, що відповідають координатам (50?28'36.4"N – 34?55'24.6"E) знаходиться танк Збройних Сил РФ, зовні схожий на Т-80. Розташований у кюветі, гармата танку направлена на південь у бік приміщень КНП «Тростянецька міська лікарня». Ліва частина корпусу танку знаходиться у поглибленні (вирві) землі, ліва гусениця є пошкодженою та знаходиться позаду корпусу танку. На передній частині корпусу танку наявні відтиски «007 ГТ2120» та «2903ГТ1264», навколо танку знаходяться рештки та уламки від нього. У башті танку виявлено танкові снаряди калібру 125 мм у кількості 5 штук, порохові заряди гільзи у кількості 6 штук. В лівій частині башти на місці навідника виявлено та вилучено одну використану гільзу зі слідами кіптяви, яка вилучена після огляду (том 1, а.с.121-128).

Крім того, в ході огляду танку 06.04.2022 у правій частині башти, де знаходиться місце командира танку, виявлено та вилучено схоже на шкіряне портмоне чорного кольору, в якому знаходились: 1) військовий квиток військовослужбовця РФ серії НОМЕР_3 від 26.11.2018 на ім`я « ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_4 » на 28 арк.; 2) Алгоритм действий по тревоге командира танка _тр_тв_тб_12тп на 2 арк.; 3) Карточка доз облучений сержанта ОСОБА_3 на 2 арк.; 4) Карточка учета телесного осмотра сержанта ОСОБА_3 на 2 арк.; 5) Карточка учета стрельб на 3 арк.; 6) Сертификат вакцинации против новой коронавирусной инфекции COVID-19, видан медицинским пунктом в/ч НОМЕР_2 на имя ОСОБА_3 на 2 арк.; 7) два шеврона на військову форму із вишитим написом ОСОБА_3 ; 8) два шеврона на військову форму із вишитим написом «Вооруженные силы России»; 9) два шеврона на військову форму із вишитим написом «Шепетовский» та емблемою зазначеної військової частини; 10) два шеврона на військову форму, на яких вишиті герб РФ, прапор РФ та напис «Россия»; 11) Нашивка на військову форму, з перехрещеними шаблями та написом «Шепетовский» 2 штуки; 12) Нашивка на військову форму, з гербом та прапором РФ.

Вилучені з танку предмети, оригінали документів та шефрони були оглянуті під час судового розгляду як речові докази.

Протоколом огляду від 26.04.2022 року зафіксовано, що виявлений біля

будинку № 52 по АДРЕСА_2 у місті Тростянець танк схожий на Т-80 після огляду вибухотехніком та установлення його безпечності, був переміщений для належного зберігання до території КП «Тростянецьке ЖЕУ» (том 1 а.с.129-136).

Відповідно до протоколу огляду від 16.03.2023 року на території КП «Тростянецьке ЖЕУ був оглянутий указаний танк за участі спеціалістів ОСОБА_7 та ОСОБА_8 , які повідомили, що танк є танком марки Т-80, виходячи з таких характерних ознак: наявні специфічні прорезинені катки та гусениці до них, металева овальна труба над корпусом позаду башти, є місце механіка водія, специфічна форма вихлопної труби двигуна. Також в результаті огляду башні танку, де знаходиться місце командира танку, слідчим виявлено та вилучено предмет схожий на артилерійський снаряд калібру 125 мм, сірого кольору, з написом «ОКФОЛ», БК18М, В-15/ЗП-385, 125» (том 1 а.с. 137-148).

Висновком судової вибухо-технічної експертизи судового експерта Сумського НДЕКЦ МВС від 21.06.2023 № СЕ-19/119-23/5906-ВТХ підтверджується, що предмет, зовні схожий на танковий снаряд калібру 125 мм, сірого кольору, з написом «ОКФОЛ», БК18М, В-15/ЗП-385, 125», є корпусом кумулятивного снаряду ЗБК18М до пострілу з кумулятивним зарядом 125-мм танкової гармати, без п`єзогенератора вибухача В-15, виготовлений промисловим способом. Ці корпуси споряджаються вибуховою речовиною, конструктивно передбачено спорядження вибуховою речовиною групи бризантних (окфол) масою 1,624-1,760 кг. Наданий на дослідження корпус кумулятивного снаряду не належить до боєприпасів чи вибухових пристроїв, відноситься до зарядів вибухової речовини у металевому корпусі, речовина, якою споряджених корпус снаряду придатна до вибуху за умови наявності засобу підриву (том 1, а.с.188-199).

За оперативними даними ВКР СБУ в Сумській області, 5 Прикордонного загону Державної прикордонної служби України, ТУ ДБР у місті Полатава, отриманими на виконання доручення слідчого та Схеми переміщення (збройного вторгнення) російських збройних формувань в межах Сумського та Охтирського районів Сумської області установлено, що у період з 25.02.2022 по 26.03.2022 на території міста Тростянець Сумської області дислокувались, у тому числі 12-й гвардійський Шепетівський Червонопрапорний орденів Суворова та АДРЕСА_3 танковий полк (військова частина НОМЕР_2 , Наро-Фомінськ). Зазначена військова частина перетнула державний кордон України у напрямку міста Тростянець о 06.00-07.00 24.02.2022, покинули територію міста Тростянець 26.03.2022 приблизно о 12 год.-14 год., а державний кордон України у напрямку РФ приблизно о 20 год. 26.03.2022. ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , військовослужбовець ЗС РФ, сержант, командир танку 6 танкової роти НОМЕР_1 гвардійського танкового полку « ІНФОРМАЦІЯ_5 » (військова частина НОМЕР_2) вибув з території м.Тростянець 26.03.2022 (том 1, а.с.223-244).

З протоколу огляду від 12.05.2023 облікового запису користувача соціальної мережі «Вконтакте», зареєстрованого як «ОСОБА_9», установлено, що користування указаною сторінкою здійснювалося за 20 хв. до початку огляду, на інтерфейсі сторінки розміщені фото користувача, дата народження « ІНФОРМАЦІЯ_6 », серед підписок є спільноти « ОСОБА_10 », « ОСОБА_11 », у розділі «Відео» розміщено відео «Прыжки», що розміщено групою «Армия Z танковые войска».

З протоколу огляду території та адміністративних будівель КНП «Тростянецька міська лікрня» від 13.04.2022 року за адресою: вул.Нескучаснька, 7 у місті Тростянець установлено, що було оглянуто корпус будівлі стаціонару лікарні, який представляє собою п`ятиповерхову будівлю пофарбовану в різні кольори, стіни якої утеплені мінеральною ватою. Під час огляду установлено, що стіни п`ятиповерхової будівлі пошкоджено внаслідок обстрілів, наявні чотири великі пошкодження стін будівлі, які знаходяться ближче до даху, менші розкидані по фасаду, відсутні декілька рам вікон та пошкоджена стін біля них, в деяких рамах вікон відсутнє скло. У верхніх частинах будівлі з обох боків її фасаду наявні написи червоною фарбою «КНП «Тростянецька міська лікарня», з однієї сторони напис пошкоджений.

Під час огляду будівлі спеціаліст ОСОБА_12 зазначив, що пошкодження та руйнування ймовірно спричинені внаслідок влучання осколково-фугасних снарядів 125 мм танкової гармати, за характером пошкоджень постріли здійснювали у напрямку з Півночі на Південь. На даху будівлі виявлено уламок від 125 мм танкового пострілу (уламки хвостової частини, осколки головної частини від боєприпасу). Під час огляду п`ятого поверху будівлі – хірургічного відділення лікарні установлено наявність пошкоджень зовнішніх та внутрішніх стін цього поверху. Під час огляду другого поверху будівлі лікарні – акушерсько-гінекологічного відділення виявлено пошкодження зовнішніх та внутрішніх стін. Характер пошкоджень за поясненнями спеціаліста дає можливість зробити висновок, що постріли здійснювались по будівлі з боку АДРЕСА_2. Від цих пострілів пошкоджено у цих відділеннях вікна, вибито скло, пошкоджено майно у кімнатах, у хірургічному відділенні на п`ятому поверсі вилучено два уламки 125 мм бронебійного снаряду. При переміщенні з другого на перший поверх було проведено огляд даху одноповерхового приміщення до будівлі лікарні, на якому виявлено численні уламки та залишки від покриття стін будівлі, скла, розбитих вікон, виявлено та вилучено уламки частини танкового боєприпаси та алюмінієвих уламок (том 2, а.с. 25-92).

Відповідно до протоколу огляду від 13.06.2023 слідчим за участю спеціаліста – старшого наукового співробітника Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії ОСОБА_13 оглянуто вилучені в ході огляду будівлі стаціонару лікарні уламки металевих частин боєприпасів та установлено, що три металеві предмети є осколками танкового бронебійного снаряду, про що свідчить стержень у вигляді лому, їх розмір та деформація (том 2, а.с.99-104).

Зовнішній стан будівлі стаціонару «КНП «Тростянецька міська лікарня» до 24.02.2022 відображено у протоколі огляду від 10.06.2023 (том 2, а.с. 103-104).

Відповідно до протоколу слідчого експерименту за участі свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_14 від 16.03.2023, фототаблиць та відеозапису до нього свідки вказали на місце на автомобільній дорозі поруч із КНП «Тростянецька міська лікарня» за GPS-координатами 50.4764616, 34.9237806, з якого екіпаж танку Т-80 здійснював обстріл будівлі стаціонару. Також свідки показали у будівлі стаціонару місце на сходах третього поверху, в якому вони через вікно побачили як танкова гармата танку Т НОМЕР_4 спрямована у напрямку будівлі стаціонару, через декілька хвилин після чого відбувся постріл, а з верхньої частини будівлі впали шматки стіни. Також свідки вказали на місце на другому поверсі, де почули звуки другого пострілу з танку, пролунав вибух у пологовому відділенні на другому поверсі, після чого свідки попрямували у бомбосховище (том 2 а.с.106-113).

Відповідно до висновку комплексної комісійної судової будівельно-технічної та військової експертизи від 27.04.2023 № 12416/12417/16933-16940 у результаті обстрілу 23.03.2022 пошкоджено парапетну частину стаціонарного корпусу та стіну на другому поверсі в місці віконного отвору КНП «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради, технічний стан об`єктів лікарні є задовільним та не відноситься до аварійного після здійснення танкових пострілів 23.03.2022, пошкодження цегляної кладки частини парапету будівлі та оздоблення фасадної частини, та на другому поверсі пошкодження цегляної кладки в місці віконного отвору виникли внаслідок танкових пострілів. Подальша експлуатація об`єктів лікарні можлива. Вартість ремонтно-відновлювальних робіт для усунення пошкоджень КНП «Тростянецька міська лікарня», що утворились після танкових пострілів 23.03.2022 становить 153876 грн. (том 2 а.с.139-178).

Також відповідно до цього висновку судової експертизи з військової точки зору 23.03.2022 обстріл будівлі КНП «Тростянецька міська лікарня» було здійснено вогнем з місця за GPS-координатами 50.4764616, 34.9237806, що відповідають координатам (50?28'36.4"N – 34?55'24.6"E) осколково-фугасними снарядами із 125-мм танкової гармати екіпажем танку Т-80 під командою командира танка. Руйнування КНП «Тростянецька міська лікарня» є наслідком недотримання норм міжнародного гуманітарного права стосовно захисту жертв міжнародних збройних конфліктів при застосуванні артилерійського озброєння танків.

Відповідно до протоколу пред`явлення для впізнання за фотознімками від 16.03.2023 року за участі свідка ОСОБА_15 останній заявив, що за сукупністю рис обличчя та по родимці на лівій щоці впізнав особу на фото № 2, якого бачив 23.03.2022 неподалік Тростянецької міської лікарні, у той день він був не голений, виглядав старше. Відповідно до додатку до протоколу особа зображена на фотознімку № 2 – ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 (том 2,

а.с. 11-13).

Протоколами огляду оригіналів документів вилучених з танку Т-80 на ім`я обвинуваченого ОСОБА_3 , зміст яких зафіксовано протоколами огляду від 16.03.2023 та від 17.05.2022 підтверджується, що обвинувачений відповідно до військового квитка НОМЕР_3 , який виданий 26.11.2018 року, перебував з 25.08.2020 у складі військової частини НОМЕР_2 , займав посаду командира танка, до цього займав посади наводчика оператора, механіка водія, йому присвоєно військове звання сержант, закінчив навчальний підрозділ військової частини НОМЕР_6 по спеціальності «Командир танку Т-80» (том 1 а.с. 149-181).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, які, відповідно до статті 66 КК України, пом`якшують покарання обвинуваченого, судом не установлено.

Обставинами, які обтяжують покарання обвинувачених що передбачені пунктами 2, 12 частини 1 статті 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб та вчинення злочину загальнонебезпечним способом.

Різне

Визнати ОСОБА_3 винним у пред`явленому обвинуваченні за за частиною 2 статті 28, частиною 1 статті 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 років.

20. ВИРОК

Заводський районний суд м. Запоріжжя

Категорія справи №332/441/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 02.01.2024. Зареєстровано: 02.01.2024.
Забезпечено надання загального доступу: 03.01.2024.
Дата набрання законної сили: 02.02.2024
Номер судового провадження: 1-кп/332/48/24
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022080000002404
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/116072492

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя

погроза та застосування вогнепальної зброї та фізичного насильства.

Суб'єкти:

ОСОБА_12, громадянина рф, уродженця с. Ботаюрт Республіки Дагестан рф, який є військовослужбовцем підрозділу Махачкалінського ОМОНа Управління росгвардії по республіці Дагестан, зареєстрований за адресою: АДРЕСА_1 , раніше не судимий у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 – ч. 1 ст. 438 КК України, ОСОБА_13, громадянина рф, уродженця с. Мамедкала Республіки Дагестан рф, який є військовослужбовцем підрозділу Махачкалінського ОМОНа Управління росгвардії по республіці Дагестан, зареєстрований за адресою: АДРЕСА_2 , раніше не судимий.

Наслідки, шкода:

спричинення фізичних і психічних страждань, тілесних ушкоджень.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показаннями потерпілих, свідків, а також:

- постанова слідчої УСБУ в Запорізькій області ОСОБА_21 від 15.11.2022, якою ОСОБА_8 визнано потерпілим в рамках вказаного кримінального провадження (Т. 1, а.с. 229);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 27.06.2022 за участю ОСОБА_8 , який впізнав ОСОБА_13 як одного з осіб, який в період з 26 по 29 березня 2022 року утримував його у полоні на території районного відділу поліції м. Василівка та проводив допити з катуванням (Т. 1, а.с. 230-232);

- висновок експерта № 1650п від 20.10.2022, згідно змісту якого, рубець в ділянці 3-го пальця правої кісті, який є наслідком загоєння рани у ОСОБА_8 кваліфікується як легке тілесне ушкодження. Враховуючи морфологічну характеристику ушкодження, давність його утворення становить 6 місяців до 1-1,5 року (Т. 1, а.с. 233-236);

Допитаний в якості потерпілого ОСОБА_9 суду дав покази, аналогічні показам потерпілого ОСОБА_8 , також підтвердив той факт, що 26 березня 2022 року до нього додому чотири рази приїжджали військовослужбовці рф, проводили обшуки, шукали зброю, хоча він її в м. Запоріжжі не отримував. У подальшому йому на голову наділи пакет, посадили у машину брата та відвезли до м. Василівка до приміщення райвідділу поліції. Під час їзди в машині, застосовували фізичну силу – били по тулубу та обличчю. Був зорієнтований у просторі, оскільки на голові був пакет. У приміщенні поліції утримували в камерах, де бачив інших мешканців села, а також старосту ОСОБА_7. Серед катувальників був військовослужбовець рф на ім`я ОСОБА_22 з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23», який також приймав активну участь у тортурах за допомогою електроструму. Військовослужбовець із позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23», який був начальником серед інших, наказував підлеглим «з нами не церемонитись». Бачив його обличчя та впізнав його на досудовому розслідуванні під час слідчої дії – ідентифікував як ОСОБА_24. Також, під час впізнання ідентифікував військовослужбовця ОСОБА_16 з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23» – як ОСОБА_13. Його били до втрати свідомості по тулубу та кінцівкам, тушили недопалки на спині, тримали майже весь час мішок на голові. 30 березня 2022 року його відпустили з райвідділу поліції, його зустрів брат. У подальшому, 28.04.2022 він переїхав до м. Запоріжжя, де проходив курс амбулаторного лікування у 9 міській лікарні.

В присутності потерпілого ОСОБА_9 були досліджені письмові докази, слідчі дії, в яких він приймав участь та які стосувались його особи:

- постанова слідчого УСБУ в Запорізькій області ОСОБА_25 від 14.12.2022, якою ОСОБА_9 визнано потерпілим в рамках вказаного кримінального провадження (Т. 1, а.с. 237);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 14.12.2022 за участю ОСОБА_9 , який впізнав ОСОБА_12 як особу з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23», яка безпосередньо керувала військовослужбовцями , які викрадали та катували його та інших осіб (Т. 1, а.с. 238-239);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 14.12.2022 за участю ОСОБА_9 , який впізнав ОСОБА_13 як особу з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23», яка безпосереднього його затримувала, транспортувала

у машині та застосовувала до нього фізичну силу, безпосередньо приймала участь у катуванні (Т. 1, а.с. 240-241);

- висновок експерта № 2221п від 22.12.2022, згідно змісту якого, рубці на лівій щоці та у між лопатковій ділянці праворуч, що є наслідком загоєння ран у ОСОБА_9 кваліфікується як легкі тілесні ушкодження. Морфологічні характеристики виявлених у потерпілого рубців відповідають давності травмування понад 6 місяців (Т. 1, а.с. 242-245);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.12.2022 за участю ОСОБА_10, який впізнав ОСОБА_12 як особу, до якої зверталися – «ОСОБА_26», який безпосередньо керував іншими військовослужбовцями рф, які викрадали та катували його та інших осіб (Т. 2, а.с. 4-5);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.12.2022 за участю ОСОБА_10, який впізнав ОСОБА_13 як особу, яка безпосереднього його затримувала, транспортувала у машині та застосовувала до нього фізичну силу, безпосередньо приймала участь у катуванні (Т. 2, а.с. 6-7);

- висновок експерта № 29п від 06.01.2023, згідно змісту якого, на момент огляду від 06.01.2023 будь-яких зовнішніх тілесних ушкоджень у ОСОБА_10 не виявлено (Т. 2, а.с. 8-11).

- постанова слідчої УСБУ в Запорізькій області ОСОБА_32 від 03.05.2022, якою ОСОБА_7 визнано потерпілим в рамках вказаного кримінального провадження (Т. 2, а.с.48-49);

- протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.06.2022 за участю ОСОБА_7 , який впізнав ОСОБА_13 як особу, до якої звертались як до «ІНФОРМАЦІЯ_23» (Т. 2, а.с. 50-52);

- висновок експерта № 1265п від 19.08.2022, згідно зі змістом якого рана у ділянці 4-ї п`ясної кістки по тильній поверхні, слідом загоєння якої став виявлена при огляді рубець у ОСОБА_7 кваліфікується як легке тілесне ушкодження. Давність виникнення рубця в ділянці лівої кисті у ОСОБА_7 в межах 3-6 місяців на момент огляду (Т. 2, а.с. 55-56).

Допитана як свідок ОСОБА_33 – дружина ОСОБА_7 суду підтвердила покази потерпілого ОСОБА_7 щодо його затримання та катування у приміщенні Василівської поліції військовослужбовцями рф на протязі тижня. Свідок зазначила, що 26 березня 2022 року, коли її чоловіка забрали з будинку, інші військові рф провели на території їх домоволодіння обшук, під час якого знайшли два АК. Свідок бачила на тілі свого чоловіка сліди катувань (синці, рани, пошкодження шкіри);

- протокол пред`явлення особи для впізнання від 27.12.2022, згідно зі змістом якого свідок ОСОБА_45 за фотознімками впізнав особу з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23» за характерними особливостями зовнішнього вигляду. Свідок заявив, що 14.03.2022 він був викрадений військовими рф у м. Василівка, бачив особу з позивним «ІНФОРМАЦІЯ_23» який є заступником коменданта та який безпосередньо керував військовослужбовцями, які

викрадати та катували його та інших осіб (Т. 2, а.с. 107).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання ОСОБА_12 та ОСОБА_13, не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання ОСОБА_12 та ОСОБА_13, відповідно до обвинувального акта, є вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою

Різне

ОСОБА_12 визнати винуватим у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 – ч.1 ст. 438 КК України, на підставі якого призначити йому покарання у виді 12 років позбавлення волі.

ОСОБА_13 визнати винуватим у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 – ч.1 ст. 438 КК України, на підставі якого призначити йому покарання у виді 12 років позбавлення волі.

21. ВИРОК

Чернігівський районний суд Чернігівської області

Категорія справи №748/3990/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 14.12.2023. Зареєстровано: 14.12.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 15.12.2023.
Дата набрання законної сили: 11.01.2024

Номер судового провадження: 1-кп/748/295/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42023270000000024
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/115639014

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування вогнепальної зброї та фізичного насильства

Суб'єкти

ОСОБА_3, громадянина Російської Федерації, уродженця та жителя АДРЕСА_1, військовослужбовця 74-ої окремої гвардійської мотострілецької Звенигородсько-Берлінського ордену Кутузова та Суворова 2-го ступеня бригади тактичне об`єднання Сухопутних військ, Російська Федерація (74 ОМСБР (ЮРГА) 41 ЗА) ВЧ НОМЕР_1), яке розташовується за адресою: АДРЕСА_1

Наслідки, шкода:

спричинення фізичних і психічних с'траждань, тілесних ушкоджень.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показаннями потерпілого та свідків, а також:

- висновком судово медичноїекспертизи № 345від 22 вересня 2022 року, згідно якогоу ОСОБА_6 ,1990року народження,виявлені тілесніушкодження увигляді переломудистальної третинидіафізу правоїліктьової кісткизі зміщеннямдистального уламка,перелому проксимальногокінця 5-їп`ястковоїкістки лівоїкисті ззаходженням уламків,котрі виникливнаслідок ударноїдії тупихтвердих предметів,і якусі всукупності такі кожнеокремо відносяться до категорії середнього ступеню тяжкості за ознакою тривалого розладу здоров`я на строк понад 21 добу. Невиключено,що цітілесні ушкодження моглиутворитись 06березня 2022року якна цевказано вописовій частиніданої постанови.Виходячиз кількостіушкоджень,описаних внаданій наекспертизу медичнійдокументації наім`я ОСОБА_6, їх характерута розташування,можна припустити,що вонимогли утворитисьне меншніж віддвох травмуючихдій Тілесні ушкодження,виявлені у ОСОБА_6 виникли віддії тупихтвердих предметів,в томучислі івнаслідок нанесенняударів рукоюстиснутою вкулак, ногами,прикладом автомата,в томучислі ів положеннівисячи наметалевому прутіз зав`язанимиверхніми танижніми кінцівками.Приймаючи доуваги характерта локалізаціювищевказаних

тілеснихушкоджень,утворення їхкомплексу припадінні звисоти власногозросту,в тому числі іпри попередньомунаданні тілуприскорення,та подальшимударом обплощину,виступаючі предмети,вважаю неможливим. (т.1, а.с.146-154);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 04 червня 2022 року, згідно якого потерпілий ОСОБА_6 серед наданих фотознімків за характерними рисами для осіб тувинців, на фотознімку № 3 упізнав військовослужбовця ЗС РФ, який 06 березня 2022 року погрожував йому розправою, проводив лезом ножа по обличчю, засовував дуло автомата в рот, принижував, обзиваючи нецензурною лексикою. Згідно з довідкою слідчого на фото № 3 зображений ОСОБА_3 (т.1 а.с. 155);

- даними протоколів слідчих експериментів за участю потерпілого від 26 липня 2022 року 14 червня 2023 року, згідно з якими потерпілий ОСОБА_6 розповів учасникам слідчої дії про події, які відбувались з ним у період з 06 березня по 08 березня 2022 року у с. Іванівка Чернігівського району Чернігівської області. 05 березня 2022 року приблизно о 15 годині в с. Іванівку почала заходити російська військова техніка. В цей час він був у дворі, коли побачив два БТР-ри з позначками на них «О» білою фарбою та червоними ганчірками на антенах, які заїхали на його вулицю зі сторони траси. З БТР з люка виліз чоловік азіатської зовнішності та почав обстрілювати моє подвір`я, він втік у ліс у напрямку між с. Количівкою та с. Ягідним. Через деякий час, коли вже було темно, він вийшов біля покинутої ферми в с. Іванівка, де і заночував, більше на території ферми нікого не було. В ранковий час, 06 березня 2022 року, близько 06 години пішов по «слобідській трасі» в сторону с. Буди до рідних. Коли я підійшов до с. Слободи побачив військову техніку, приблизно 20 одиниць (танки, БТР), яка стояла вздовж траси. Там були військові (хто саме він одразу не зрозумів), які наставили на нього зброю. Він підняв руки та підійшов до них і зрозумів, що це російські солдати (було їх приблизно 20 чоловік), оскільки побачив, що на їх техніці теж наявні позначки білою фарбою «О» а форма у військових зелена, серед військовослужбовців були як слов`яни, так і азіати. Російські солдати одразу підійшли до нього, почали допитувати: хто він і звідки, роздягнули та обшукали, знайшли документи та мобільний телефон. Оглянувши мобільний телефон не виявили там ніякої інформації. Вказане тривало близько 15-20 хв, але скільки точно вказати не може, так як був дуже наляканий.

У подальшому вказані військові доставили його, направивши на нього автомати, до магазину, який знаходиться на перехресті вулиць у с. Слобода Чернігівського району Чернігівської області. З магазину вийшов командир, та задавав йому запитання. В той час, поруч з ним стояло близько 10 російських військових. Командир жестом вказав, а дані військові почали наносити йому численні удари металевою трубою, прикладами від автоматів, руками та ногами по тулубу та по голові. В подальшому, дані військові зв`язали йому руки за спиною проволокою, а також ноги у вистягнутому положенні. Далі,

зв`язали руки з ногами за спиною і проділи металеву трубу, паралельно до тулубу. В подальшому, в такому ж положенні, двоє російських військових підняли за кінці дану трубу, на який він завис і продовжували мені наносити удари по тулубу, голові, нижніх кінцівках. Під час завдання тілесних ушкоджень, погрожували, що вб`ють, називали укропом, диверсантом та лайливими словами. Коли його катували він бачив, шо повз проходили цивільні, які бачили, що з ним роблять.Після цього його поставили па коліна на землю, засунули дуло автомата в рот і кричали, щоб признався, що він військовий диверсант, а потім взяли ручну гранату і засунули йому в спідню білизну. Скільки часу це тривало він не може сказати, оскільки відчував нестерпний біль. Оскільки жодної інформації військові не отримали, його підняли, посадили на БТР, надягнули мішок на голову, прив`язали до башти та повезли в невідомому напрямку. Через шпарину в мішку він побачив, що його переправили через понтонну переправу. В такому положенні його везли приблизно 2 години.

Після прибуття з нього зняли з голови мішок та повели в чиєсь цивільне помешкання, де були військові солдати. В подальшому він зрозумів, що його привезли в с. Шестовиця, завели до кімнати, посадили на стілець та сказали, що зараз прийдуть ФСБ- шники. Через хвилин 20 до приміщення зайшли четверо чоловіків у касках та військовій формі, яка дуже різнилась від форми інших, оскільки була темно зеленою без камуфляжа, двоє з них були в камуфляжних балаклавах а двоє без. Ті, що були без балаклав слов`янської зовнішності, на вигляд приблизно 40 років (зможу їх впізнати, якщо побачить їх фото). Один з них сказав йому, що якщо хоче жити, то під відеозапис повинен сказати, що російські воєнні прийшли з миром їх звільняти від українських нацистів і що з ними буде жити краще. Російські військові направили на нього автомати та тримали на прицілі. Інший чоловік без балаклави дістав мобільний телефон та зняв його слова, які він сказав під погрозою життя. Після цього, йому зв`язали руки скотчем та відвели до тувійців (російські військові їх називали «полк охорони»).Тувінців було приблизно 50 чоловік усі різного віку (деяких з них зможе впізнати по фото. Розмовляли між собою вони на своїй невідомій йому мові, а з ним та російськими військовими на російській мові з сильним акцентом.

Серед цих військових була та особа з числа військовослужбовців збройних сил російської федерації, якого він впізнав під час пред`явлення для впізнання за фотознімками. Він його бачив вперше, біля села Слобода його не було. Він сидів серед інших солдатів, які грілись біля багаття, підійнявся та підійшов до нього, погрожував йому фізичною розправою, ставився неповажливо, брутально та зверхньо, постійно принижував його та ображав, використовував нецензурні репліки. Цей військовий був повністю озброєний та обмундирований, у військовій формі. Він зняв з плеча автомат, який приставив до його скроні, потів помістив дуло автомату йому у ротову порожнину, продовжуючи погрожувати розправою та вбивством. Потім,

дістав з бронежилету ніж, та почав водити ним мені по обличчю та казати, що приріже та відріже п`ятку, а також назвав його диверсантом. Всі ці дії він вчиняв хвилин 15, однак всі дні, що він перебував с. Шестовиця до нього постійно підходили солдати ЗСРФ та вчиняли насильницькі дії, могли вдарити або штовхнули ногами, руками, прикладами. Серед цих всіх осіб, він впізнав лише ОСОБА_3 , який підходив до нього 06 березня 2022 року у другій половині дня.

В с. Шестовиця він перебував до 8 березня. Весь час його тримали на вулиці, а також у приміщенні ангару, а саме на території господарства, де розмістились російські військові.

08 березня приблизно о 5-6 ранку прийшли двоє російських солдат, зв`язали руки та відвели його на територію якогось фермерського господарства (десь метрів 100 від того місця, де його тримали), де на подвір`ї він побачив чоловіка в цивільному одязі з зв`язаними руками, який стояв на колінах, йому сказали стати поруч нього теж на коліна, через декілька хвилин почався мінометний обстріл. Військові запанікували, відвели та поклади його в УРАЛ обличчям донизу, який стояв поруч та поїхали через понтонну переправу. В УРАЛІ було приблизно 10 солдат, весь цей час обстріл не вщухав. Коли вони під`їхати до с. Іванівка обстріли стати сильнішими, тоді він почув, як солдати в паніці кричать «виталкивай его» і відчув, як декілька чоловік виштовхують його з УРАЛу через борт на ходу. Він впав на ґрунтову дорогу, через деякий час підвівся, зрозумів, що перебуває неподалік с. Іванівка і розірвавши руки від скотчу попрямував додому. Коли дійшов до с. Іванівка побачив там багато військової техніки, яка їхала в сторону школи. На техніці та в техніці сиділи російські військові, які бачили його але не чіпали. Він прийшов до свого двору та побачив, що вибитий паркан, стоїть військова техніка і багато російських військових, які підійшли до нього і почали розпитувати звідки він і чому такий побитий, а після того, як він розповів відпустили його і він пішов до сусідів навпроти ОСОБА_10 та ОСОБА_11 , у яких і жив (т. 1 а.с. 162-166,181-192).

- даними протоколу огляду від 14 червня 2023 року за участю потерпілого ОСОБА_6, згідно з яким проводився огляд території господарства СФГ «Лан», що розташоване у АДРЕСА_2. На території розміщені три будівлі, мається сільськогосподарська техніка. Від вхідних воріт зі сторони АДРЕСА_2 з лівої сторони розташована будівля (ангар) та сільськогосподарська техніка, далі за першим ангаром розміщений другий одноповерховий ангар, блакитного кольору з металевими воротами, в яких є вхід через металеву хвіртку. При в ході в приміщення маються чотири кімнати, в яких розміщене сільськогосподарське обладнання та запчастини. Потерпілий ОСОБА_6 повідомив, що у кімнаті № 3 його утримували російські військові, в подальшому потерпілий вказав на ділянку місцевості, розміщену на відстані 30 метрів від другого ангару, де його ставили на коліна та завантажували в автомобіль під час артилерійського обстрілу. (т.1, а.с. 195-204).

- даними протоколу огляду від 14 червня 2023 року за участю потерпілого ОСОБА_6, у ході якого оглянуто територію господарства АДРЕСА_2, в ході якого потерпілий указав місце, де його утримували в полоні та де його катував обвнувачений, а також місце, де військові РФ палили багаття (т.1, а.с. 207-217).

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 18 липня 2023 року, згідно з яким свідок ОСОБА_12 серед наданих фотознімків за характерними рисами обличчя, розрізом очей, на фотознімку № 3 упізнала військовослужбовця ЗС РФ, який 07 березня 2022 року перебував неподалік ТОВ СФГ «Лан», по вул. Пилипа Морачевського, 26 у с. Шестовиця Чернігівського району Чернігівської області. Згідно довідки слідчого на фото № 3 зображений ОСОБА_3 (т.1 а.с.218-221).

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 18 липня 2023 року, свідок ОСОБА_13 серед наданих фотознімків за характерними рисами обличчя, розрізом очей, на фотознімку № 4 упізнав військовослужбовця ЗС РФ, який 07 березня 2022 року перебував неподалік ТОВ СФГ «Лан», по вул. Пилипа Морачевського, 26 у с. Шестовиця Чернігівського району Чернігівської області. Згідно довідки слідчого на фото № 4 зображений ОСОБА_3 (т.1, а.с. 222-225).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Конвенція «Про захист цивільного населення під час війни»від 12.08.1949;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Суд у відповідності до ст. 65 КК України враховує ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, відомості про особу обвинуваченого, відсутність пом`якшуючих покарання обставин, обставини, що відповідно до ст. 67 КК України обтяжують покарання ОСОБА_3 - вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою

змовою, що доводиться дослідженими доказами у справі та з використанням умов воєнного стану.

Різне

ОСОБУ визнати винним у скоєнні кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч.2 ст.15, ч.2 ст.28, ч.2 ст.438 КК України і призначити йому покарання у виді позбавлення волі, строком на 15 (п`ятнадцять) років.

22. ВИРОК

Красноградський районний суд Харківської області

Категорія справи №611/229/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 07.12.2023. Зареєстровано: 07.12.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 08.12.2023.
Дата набрання законної сили: 08.01.2024
Номер судового провадження: 1-кп/626/403/2023
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022221070000351
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/115464004

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

Застосовували автоматичну гармату калібру 30 мм, що перебувала на озброєнні вказаної бойової машини та іншу автоматичну зброю.

Суб'єкти:

ОСОБА, уродженець м. Москва, рф, росіянин, громадянин російської федерації, з вищою освітою, одружений, зареєстрований рф, АДРЕСА_1 , старший лейтенант, командир 1 мотострілецької роти 1 мотострілецького батальйону БТГр 15 мотострілецького полку 2 мотострілецької дивізії 1 танкової армії Західного ВО (в/ч НОМЕР_1) особистий номер НОМЕР_2 , контракт до 25.10.2024, раніше не судимого у відповідності до законодавства України, місце знаходження якого на даний час не встановлено.

Наслідки, шкода:

Знищено автомобіль Mazda 3, 2006 року випуску, робочий об`єм двигуна – 1598 см3, реєстраційний номер НОМЕР_13 , номер кузова (шасі) – НОМЕР_6, з урахуванням умов та обмежень, зазначених в дослідницькій частині, станом на 23.06.2022 становить 183720,00грн.

Потерпілий отримав тілесні ушкодження у вигляді черепно-мозкової травми, сліпого проникаючого поранення грудної клітини та живота, що у своєму перебігу ускладнилось розвитком правобічного гемопневмотораксу, які відносяться до ТЯЖКИХ тілесних ушкоджень.

Методика розслідування (доказова інформація)

Показаннями потерпілих, свідків, а також:

- витягом з ЄРДР від 24.06.2022 року про внесення відомостей про обстріл цивільного автомобіля 23.06.2022 року близько 12-00год., під час якого водій отримав тяжкі поранення спини, потиличної частини голови та ноги за №12022221070000351 за попередньою кваліфікацією ст. 438 КК України (т.1 а.с. 1-2);

- відповідно до рапорту інспектора Ізюмського РУП ГУНП в Харківській області ОСОБА_24 , 23.06.2022 року о 15-44год. надійшло повідомлення зі служби 102 про те, що кілька годин тому за адресою: Барвінківський район, с.Велика Комишуваха – біля ферми, цивільне авто обстріляли військовослужбовці рф, жінку ОСОБА_25 вдалося евакуювати, а чоловік ОСОБА_13 був важко поранений та залишився біля автомобіля на непідконтрольній військам ЗСУ території. Заявник – військовий ОСОБА_23 (т.1 а.с. 3). Вказаний рапорт підтверджує показання свідка ОСОБА_23 про те, що після обстрілу цивільного автомобіля Мазда-3, що відбувся 23.06.2022 близько опівдня, він після врятування жінки, яка перебувала у даному автомобілі, повідомив про цю подію до правоохоронних органів;

- відповідно до заяви свідка ОСОБА_23, після його допиту слідчим в як свідка, він надав йому 3 CD диски з відеозаписами тих подій з квадрокоптеру за 23.06.2022 (т.1 а.с. 51-52);

- протоколом огляду відеозапису від 04.01.2023 з відповідною фототаблицею, на якій зафіксовано рух автомобіля «Mazda 3» дорогою, його обстріл, а саме ряд вибухів поруч з автомобілем, чоловіка та жінку, які вийшли з автомобіля і були одягнені в цивільний одяг, події як жінка надавала медичну допомогу чоловіку, а потім пішла за квадрокоптером, а коли вона відійшла від автомобіля близько 100 метрів, то зі сторони «ферми», що була поруч з трасою, вийшло 3 осіб у військовій формі, які направляли потерпілій автоматичну зброю в її бік та махали їй руками, щоб вона повернулася, а також ніші події та обставини, на які вказували в своїх показаннях потерпілі та свідок ОСОБА_23 (т.1 а.с.53-64);

- протоколом упізнання особи ОСОБА_11 за фотознімками проведеного зі свідком ОСОБА_27 від 19.12.2022 року, під час якого на фото №2, він

впізнав особу-обличчя ОСОБА_11 , як особу з якою проходив військову службу, а саме як командира взводу 1 мотострілецького батальйону за відповідними ознаками, а саме за овалом обличчя, розрізом очей та формою носу і відповідною довідкою слідчого до протоколу впізнання від 19.12.2022 (т.1 а.с.107-109);

- протоколом упізнання особи ОСОБА_11 за аудіозаписом, проведеного зі свідком ОСОБА_27 від 19.12.2023 року, під час якого на аудіо диску №3, він впізнав голос ОСОБА_11 , як особу з якою проходив військову службу, а саме як командира взводу 1 мотострілецького батальйону за відповідними ознаками, а саме тембром голосу та інтонацією і відповідною довідкою слідчого до протоколу впізнання від 19.12.2022 року (т.1 а.с.110-115);

- матеріалами ГУ «Д» ДЗНД СБ України, а саме за результатами проведення негласних розшукових заходів від 30.11.2022, у ході яких отримано інформацію щодо причетності громадянина РФ – ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_1, паспорт НОМЕР_7, ІПН НОМЕР_8, який проживає за адресою: АДРЕСА_1, військовослужбовець РФ, який використовує номер телефону НОМЕР_9 до скоєння злочинів на території Харківської області. За результатами проведення негласних розшукових заходів направлено оптичний диск DVD-R №1407 від 27.10.2022 (розсекречено акт), який надійшов з ДОТЗ СБ України та на якому знаходяться матеріали ОТЗ з даним мобільним номером – НОМЕР_9, що належить громадянину рф ОСОБА_11, ІНФОРМАЦІЯ_1 (т.1 а.с.119-120);

- протоколом огляду аудіозапису від 10.01.2023, який міститься на оптичному диску DVD-R № 1407 від 27.10.2022, відповідно до якого при відтворенні диску відкривається кореневий каталог, в якому знаходяться 1 папка з назвою: «нрдт-5296-21616» та файл з назвою «perelik» при відкритті папки з назвою «нрдт-5296-21616» міститься 4 файли: 1) з назвою «15-37-50.1-189» – Файл «WAV»; 2) з назвою «15-37-50.1-189» – Файл «Сведения для установки»; 3) з назвою «23-10-16.1-189» – Файл «WAV»; 4) з назвою «23-10-16.1-189» – Файл «Сведения для установки»;

- матеріалами Головного управління розвідки Міністерства оборони України від 03.12.2022, відповідно до яких за наявною у них інформацією, ОСОБА_32, ІНФОРМАЦІЯ_1, є старшим лейтенантом, командир 1 мотострілецької поти 1 мотострілецького батальйону БТГр 15 мотострілецького полку 2 мотострілецької дивізії 1 танкової армії Західного ВО (в/ч НОМЕР_1), особистий номер НОМЕР_2 , контракт до 25.10.2024 (т.1 а.с.129-131);

- відповідно до інформації, отриманої від Департаменту кіберполіції на виконання доручення слідчого щодо встановлення особи ОСОБА_11, його оточення та інших зв`язків, як з відкритих джерел інформації, так і отриманих за допомогою здійснення НСРД від 04.11.2022 р., 15.12.2022 р., 27.12.2022р. та 16.01.2023 року було встановлено наступне «Досьє»;

- протоколами за результатами проведення НСРД, а саме обстеження

публічно недоступного місця та зняття інформації з електронних інформаційних систем від 01.02.2023, у ході якого ОСОБА_11 під час телефонної розмови з приводу одноразових виплат за отриманні поранення під час СВО, повністю ідентифікував себе та назвав всі свої анкетні данні (П.І.Б., дату-місце народження, номер серію паспорту та інші особисті данні, які повністю співпали з даними отриманими оперативним шляхом, які зазначені вище), а також повідомив, що він дійсно є військовослужбовцем ЗС рф, однак на даний час він перебуває на реабілітації на території рф, оскільки на території України отримав осколочні поранення хребта і тазу й наразі завершує лікування на території рф (т.1 а.с.167-171);

- протоколом огляду відеозапису Телеграм каналу «ІНФОРМАЦІЯ_6» від 02.11.2022, в ході якого було встановлено пошкодження автомобілю «Mazda 3» д.н.з. НОМЕР_5 на відкритій місцевості, яка є ідентичною тій, яка зображена в ході перегляду відеозапису з квадрокоптера, який зробив військовослужбовець ЗСУ ОСОБА_23 23.06.2022(т. 2 а.с. 1-3);

- протоколом ОМП від 03.11.2022 в м.Краматорськ на автостоянці по вул. Академічна, 77-Р, з відповідною фототаблицею до нього. В ході даного огляду встановлено численні пошкодження автомобіля «Mazda 3» д.н.з. НОМЕР_5 в різних місцях, під час якого у різних частинах автомобіля виявлено та вилучено певні металеві уламки-осколки(т.2 а.с.4-30);

- протоколом огляду предметів та постановою слідчого від 03.11.2022 року про визнання вилучених речей під час ОМП від 03.11.2022 року речових доказів та долучення їх до матеріалів справи(т.2 а.с.31-36);

- протоколом ОМП від 11.11.2022 року, а саме перехрестя с.Велика Комишеваха-Грушеваха-Барвінкове, Барвінківського ОТГ Ізюмського району Харківської області з відповідною фототаблицею до нього, де 23.06.2022 року був обстріляний цивільний автомобіль «Mazda 3» д.н.з. НОМЕР_5 , в якому перебували потерпілі ОСОБА_13 та ОСОБА_34. Під час огляду оглянуто вищезазначену ділянку місцевості та вилучені особисті речі потерпілих, фрагменти металу із слідами вибухової дії осколки. В ході огляду даного протоколу, було встановлено, що вказана місцевість є ідентичною тій, яка зображена в ході перегляду відеозапису з квадрокоптера, який зробив військовослужбовець ЗСУ ОСОБА_23 23.06.2022р. (т.2 а.с. 37-86);

- протоколом огляду предметів та постановою слідчого від 11.11.2022 року про визнання вилучених речей під час ОМП від 11.11.2022 речових доказів та долучення їх до матеріалів справи, які в подальшому були передані під розписку їх власнику ОСОБА_35 , тобто встановлено, що вказані речі належать саме потерпілим ОСОБА_19 (т. 2 а.с. 87-92, 93);

- протоколом ОМП від 11.11.2022, а саме території сільськогосподарського призначення «Ферми», де в період окупації с. Велика Камишуваха, Ізюмського району Харківської області, де перебували військові зс рф з відповідною фото таблицею до нього, яка розташована неподалік перехрестя а/д В.Комишуваха-Борова-Грушівка, де було обстріляно

автомобіля Мазда-3. Під час огляду було оглянуто територію ферми та виявлено сліди розташування ворожої техніки і вилучено 10 гільз які є складовими елементами снарядів-стріляними гільзами калібру 30х165 мм, призначеними для стрільби з автоматичних пушок відповідного калібру та типорозміру патронника (т. 2 а.с. 93-107);

- протоколом огляду предметів та постановою слідчого від 12.11.2022 року про визнання вилучених речей під час ОМП від 11.11.2022 року речових доказів та долучення їх до матеріалів справи(т.2 а.с.108-110);

- відповідно довисновку судово-медичноїекспертизи №09-1362/2022від 05.01.2023року,у гр. ОСОБА_13 мали місце наступні тілесні ушкодження.

- висновком судової транспортно-товарознавча експертизи №СЕ-19/121-23/283-АВ від 06.01.2023 року відповідно до якого ринкова вартість колісного транспортного засобу Mazda 3, 2006 року випуску, робочий об`єм двигуна – 1598 см3, реєстраційний номер НОМЕР_13 , номер кузова (шасі) – НОМЕР_6 , з урахуванням умов та обмежень, зазначених в дослідницькій частині, станом на 23.06.2022 року становить 183720,00грн.(т.2 а.с.159-164);

- відповідно до висновку судово-балістичної експертиз № СЕ-19/121-23/210-БЛ від 07.04.2023, на автомобілі «Mazda 3» виявлено численні пошкодження кузова автомобіля, а саме наявність ознак характерних для пошкоджень залишених швидкісними вражаючими елементами розмірами від 1 мм до 20 мм. Також встановлена наявність комбінованого пошкодження, утвореного цілісним швидкісним метальним снарядом діаметром близько 30мм з його подальшим розривом. Напрямок утворення, зони та щільність розподілу пошкоджень більш детально вказані у семах (див. схема № 1,2), а саме передня права та ліва частини авто, ліва сторона (передня та задня двері), а також задня частина автомобіля(т.2 а.с.203-214);

- згідно з висновком судової вибухо технічної експертизи №КСЕ-19/121-23/1634 від 23.05.2023, причиною пошкодження автомобіль «Mazda» 3, д.н.з. НОМЕР_14, який знаходився на перехресті с. Велика Комишуваха-Грушуваха-Барвінкове, Барвінківської МТГ Ізюмського району Харківської області, є вибухи бойових припасів.

Один центр вибуху знаходиться в верхній частині переднього лівого крила автомобіля (ближче до переднього вітрового скла) «Mazda 3» д.н.з. НОМЕР_14 . Другий центр вибуху, в результаті якого відбулось пошкодження задньої частини кузова автомобіля «Mazda 3» д.н.з. НОМЕР_13, знаходиться на узбіччі або дорожньому покритті на перехресті с.Велика Комишуваха-Грушуваха-Барвінкове, Барвінківської МТГ Ізюмського району Харківської області.

На перехресті с. Велика Комишуваха-Грушуваха-Барвінкове відбулися вибухи вибухових пристроїв (бойових припасів) військового призначення осколково-фугасних снарядів ствольної артилерії(т.2 а.с.226-237).

Місця вибухів, встановлені експертами в даній експертизі, повністю співпадають з місцями вибухів, які зазначали і потерпілі в своїх показах.

Згідно з наданими матеріалами справи, на автомобілі «Mazda» 3, д.н.з. НОМЕР_14 , згідно з вивчення ілюстративного матеріалу, та відеофайлів, а також фототаблиці до огляду місця події від 03.11.2022 року та ілюстративного матеріалу до висновку експерта, наявні сліди фугасної дії та осколкової дії від вибуху боеприпасу. Обстріл автомобіля вівся гарматою малого калібру (до таких відноситься боєприпаси від 20мм. до 57мм.).

Металеві уламки (осколки), вилучені в ході проведення ОМП автомобіля «Mazda» 3, д.н.з. НОМЕР_13, належать до снаряду 30 мм, яким оснащена БМП.

На наданих фотографіях розстріляного автомобіля Мазда-3 наявні ознаки пошкоджень від осколково-фугасної дії, осколково-фугасного снаряду, в тому числі і від 30мм. Снаряду, яким оснащена БМП.

- відповідно до висновку судової експертизи звуко- та відеозапису № СЕ-19/121-23/3314-ВЗ від 22.02.2023, слова та фрази, зафіксовані у фонограмі з файлу «Кержаев_КД_79296467074.тр4», що міститься в кореневому каталозі карти пам`яті «Kingston SDHC 32GB» (інв. № 78нт) та позначені як «К» у протоколі за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії – зняття інформації з електронних інформаційних систем № 459т/55/119/01-2023 від 01.02.2023 р. (вказана розмова відбувається між ОСОБА_11 та йогодружиною, під час якої ОСОБА_37 повідомляє своїй дружині, що сьогодні 23.06.2022 він розстріляв цивільне авто з БМП 30-ки, в результатічого чоловік загинув, а жінц івдалося втекти) та слова і фрази, зафіксовані у фонограмах з файлів «15-37-50.1-189.wav» та «23-10-16.1-189.wav», що містяться в папці «нрдг-5296-21616» кореневого каталогу оптичного DVD-R диска «Verbatim», та позначених як «Особа 2» у протоколі огляду аудіо-відеозапису від 10.01.2023 (вказанарозмова відбувається між ОСОБА_11 та невідомим чоловіком, під час якої ОСОБА_37 повідомляє цьому чоловіку, що він 23.06.2022 року вбив чоловіка, а самерозстріляв автоз БМП) промовлені однією особою(т.2 а.с.257-264).

При цьому, як було вже встановлено, зазначені телефонні розмови здійснював саме ОСОБА_11 зі свого особистого мобільного телефона НОМЕР_9, перебуваючи при цьому на території Барвінківського району Харківської області.

Крім того, в судовому засіданні були досліджені протоколи огляду місця події з відповідними фототаблицями, під час яких було оглянуто та вилучено кілька речей, які в подальшому слідчим було визнано речовими доказами в даному кримінальному провадженні.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання ОСОБА_11, відповідно до ст. 66 КК України, судом не встановлено.

Обставини, які обтяжують покарання ОСОБА_11, відповідно до ст. 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення на ґрунті расової, національної, релігійної ворожнечі чи розбрату або на ґрунті статевої приналежності, вчинення злочину з використанням умов воєнного стану, вчинення злочину загальнонебезпечним способом.

Різне

ОСОБУ визнати винним у скоєнні кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч.2 ст.15, ч.2 ст.28, ч.2 ст.438 КК України і призначити йому покарання у виді позбавлення волі, строком на 15 (п`ятнадцять) років.

23. ВИРОК

Суворовський районнийсуд міста Одеси

Категорія справи №523/8377/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 07.11.2023. Зареєстровано: 07.11.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 08.11.2023.
Дата набрання законної сили: 30.10.2023
Номер судового провадження: 1-кп/523/1264/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42022230000000035
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114705152

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

із застосуванням вогнепальної зброї, гумових кийків, світло-шумових гранат та димових гранат, використовуючи сльозогінний газ.

Суб'єкти:

ОСОБА_6, уродженця с. Кропоткіне Краснодарського краю РФ, громадянина Росії, зареєстрованогозаадресою: АДРЕСА_1, командира тактичної групи 378 окремого батальйону оперативного призначення військ національної гвардії РФ (у складі об`єднаного угрупування військ « ІНФОРМАЦІЯ_2 », військова частина № НОМЕР_1 , АДРЕСА_2 , військове звання майор), раніше не судимого.

Наслідки, шкода:

спричинили потерпілим фізичну біль та тілесні ушкодження.

Методика розслідування (доказова інформація):

Показаннями потерпілого та свідків, а також:

- протоколом огляду від 11.01.2023р., відповідно до якого, об`єктом огляду є відеозапис від 06.03.2022р,. який міститься на інтернет-сайті «You tube» та який відповідно відображає події, що відбулись у цей день біля адміністрації Нової Каховки за участю мешканців міста та осіб, одягнутих у військову форму рф із характерними пов`язками білого кольору та автоматичної зброєю у руках (на 15арк.);

- висновком експерта №21-Е від 11.01.2023р., відповідно до якого у ОСОБА_10 виявлено ушкодження у вигляді поранення лівої нижньої кінцівки з групою ран в області нижньої треті лівого стегна та лівого колінного суглобу, які відносяться до середнього ступеня тілесних ушкоджень, які викликали тривалий розлад здоров`я (на 2арк.);

- висновком експерта №2 від 31.01.2023р., відповідно до якого, ОСОБА_9 спричинено два вогнепальних сліпих скалкових поранень лівого передпліччя та лівої переднє-бокової поверхні грудної клітини. Сліпе скалкове поранення лівої переднє-бокової поверхні грудної клітини відноситься до легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров`я; сліпе скалкове поранення лівого передпліччя відноситься до середньої тяжкості тілесних ушкоджень за ознакою тривалого розладу здоров`я більше трьох тижнів (на 1арк.);

- висновком експерта №41 від 16.01.2023, відповідно до якого, у ОСОБА_8 наявне тілесне ушкодження у вигляді рубця лівого стегна, дане ушкодження могло утворитися від пострілу із будь-якої вогнепальної зброї; дане ушкодження по ступеню тяжкості відноситься до категорії легких тілесних, що призвели до короткочасних розладів здоров`я (на 2арк.);

- протоколами пред`явлення особи для впізнання від 30.11.2022, відповідно до яких, ОСОБА_12 та відповідно ОСОБА_15 впізнали серед наданих фотознимків ОСОБА_7 як коменданта м. Нова Коховка, за наказом якого їх утримували в приміщені виконкому та за наказом якого військовослужбовці рф розігнали цивільне населення міста під час мітингу 06.03.2022 (на 6 арк.);

- протоколами проведення слідчого експерименту від 13.01.2023р., відповідно до яких, ОСОБА_12 та відповідно ОСОБА_15 пояснили та показали за яких обставин утримувались в кабінеті та за яких обставин було розігнано мітинг населення міста (на 8 арк.);

- постановою органів прокуратури про надання тимчасового доступу до речей і документів від 09.01.2023 та відповідним протоколом тимчасового доступу до речей і документів, згідно з якими ПрАТ «ВФ Україна» надано інформацію місця телефонних з`єднань свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_12 із зазначенням дати, часу, локації мобільних терміналів із номерами вказаних осіб, що підтверджує показі свідків в частині подій, які відбувались 06.03.2022 (на 47 арк.).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, які пом`якшують ОСОБА_7, передбачені ст.66 КК України, судом не встановлено.

Обставинами, які обтяжують покарання обвинуваченому, передбачені ст.67 КК України, суд визнає: вчинення злочину з використанням умов воєнного стану.

Різне

ОСОБА_6 визнати винним у скоєнні злочину, передбаченого ч.1 ст.438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 12 років.

24. ВИРОК

Саксаганський районний суд міста Кривого Рогу
Дніпропетровської області

Категорія справи №522/3868/23:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 10.10.2023. Зареєстровано: 10.10.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 11.10.2023.
Дата набрання законної сили: 21.02.2024 (частково)
Результат оскарження 21.02.2024 Апеляційний суд Дніпропетровської області: змінено вирок
Номер судового провадження: 1-кп/214/702/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022040000000129
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114042300

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування автоматичної вогнепальної зброї автоматом АК-74

Суб'єкти:

ОСОБА_3, який є громадянином України, діючи на боці ворога держави-агресора російської федерації, перебуваючи у підрозділі незаконного збройного формування так званої «ДНР», вчинив злочин проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку за наступних обставин.

Наслідки, шкода:

спричинили потерпілим фізичну біль та тілесні ушкодження.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих, свідків, а також:

Протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 05.10.2022 підтверджується, що свідок ОСОБА_7 в присутності двох понятих ОСОБА_16 та ОСОБА_17 при пред`явленні чотирьох фотознімків осіб чоловічої статі, які не мають між собою різних відмінностей, на фотознімку №1 впізнав обвинуваченого, як російського військового, який приблизно в

кінці березня 2022 року в лісі поблизу с. Іванівка Високопільського району Херсонської області стріляв в потерпілого з автомату та поранив його в стопу правої ноги (а.с. 112-115, т.2).

Протоколом слідчого експеримента від 05.10.2022 із схемою та фототаблицею до нього підтверджується, що свідок ОСОБА_7 в присутності двох понятих ОСОБА_18 , ОСОБА_19, спеціалістів ОСОБА_13, ОСОБА_20, статиста ОСОБА_21 в ході проведення слідчого експерименту за його участю з фотофіксацією цієї слідчої дії продемонстрував алгоритм дій, а саме яким чином обвинувачений – військовослужбовець, який був одягнений у російську форму з відповідними розрізними знаками (далі-нападник) завдав потерпілому тілесного ушкодження у вигляді вогнепального поранення. При цьому свідок вказав, що він особисто спочатку стояв з лівого боку від потерпілого (статиста), а потім нападник підійшов спочатку до потерпілого (статиста) та почав йому погрожувати автоматом шляхом пострілів навколо нього, при цьому нападник використовував нецензурну лексику. Після чого нападник підійшов до нього особисто та притуляв ствол автомату до його голови, погрожував йому особисто та потерпілому, що застрелить їх. В свою чергу потерпілий прохав нападника, щоб той не стріляв у свідка, потім нападник наказав відійти свідку на два кроки назад.

Протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 11.08.2022 року підтверджується, що свідок ОСОБА_8, ІНФОРМАЦІЯ_3, в присутності двох понятих ОСОБА_26, ОСОБА_27 при пред`явленні чотирьох фотознімків осіб чоловічої статі, які не мають між собою різних відмінностей, на фото № 2 впізнав обвинуваченого, як військового рф, який в кінці березня 2022 року приїжджав на мопеді в с. Іванівка Херсонської області, зупинявся біля сусіднього будинку, та свідок почув з розмови обвинуваченого – військового рф, що йому був потрібний автомобіль, щоб відвезти українських дезертирів до керівництва. Свідку потім стало відомо, що обвинувачений військовий рф говорив про мешканців с. Іванівка Херсонської області потерпілого та ОСОБА_7 (а.с. 149-152, т. 2).

Протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 11.01.2023 року підтверджується, що свідок ОСОБА_29 у присутності двох понятих ОСОБА_30 , ОСОБА_31 при пред`явленні чотирьох фотознімків осіб чоловічої статі, які не мають між собою різних відмінностей, на фотознімку №3 визнав обвинуваченого, як особу російського військового, якого свідок бачив в лісі поблизу с. Іванівка Херсонської області, де свідок перебував разом з потерпілим, дідусем та чотирма бурятами (а.с. 124-127, т. 2).

Висновком судово-медичної експертизи Криворізького районного відділу КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» ДОР» №973 від 21.07.2022 року підтверджується, що у потерпілого виявлено шкіряні рубці правої стопи, які можуть бути наслідком загоєння наскрізного кульового поранення правої стопи, на що вказують властивості виявлених рубців. За своїм характером виявлене ушкодження відноситься до легких

тілесних ушкоджень, які викликали короткочасний розлад здоров`я, тривалістю понад шести діб, але не більше як три тижні (21 день). Ушкодження, які виявлені на тілі потерпілого, відносить до вогнепальної травми, виникли внаслідок пострілу з вогнепальної зброї, спорядженої снарядом (кулею), на що вказує характер ушкоджень (ознаки механічної дії снаряду, що ранив наскрізний характер ушкодження, особливості виявлених шкіряних рубців). Характер загоєння виявлених ушкоджень (рубці рожево-синюшні, підвищені, щільнуваті) свідчить, що ушкодження могло бути отримане наприкінці березня 2022 року.

Виявлене вогнепальне поранення виникло від пробивної дії вогнепального снаряду (кулі), про що свідчить характер виявленого ушкодження. Особливості рубця тильної поверхні стопи овальна форма, нерівні зубчаті краї з коричнюватим забарвленням вказують, що даний рубець може бути наслідком загоєння вхідної вогнепальної кульової рани. Особливості форми та країв рубця підошвової поверхні стопи лінійна форма, не рівні зубчасті краї з коричнюватим забарвленням вказують, що даний рубець може бути наслідком загоєння вихідної кульової рани.

На момент отримання ушкодження потерпілий був звернений до дульного зрізу тильною поверхнею правої стопи, про що свідчить локалізація виявленого у нього ушкодження, напрямок раневого каналу стопи (а.с. 226-227, т. 2).

Висновком додаткової судово-медичної експертизи Криворізького районного відділу КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи ДОР» № 1302 від 16.09.2022 підтверджується, що на основі судово-медичної експертизи потерпілого, враховуючи відомі обставини справи, виявлене потерпілого поранення правої стопи могло утворитись при механізмі пострілу, на який він сам вказує, під кутом, визначеним в ході слідчого експерименту, про що свідчить локалізація та характер виявленого у нього ушкодження (а.с. 232-233, т.2).

Висновком додаткової судово-медичної експертизи Криворізького районного відділу КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи ДОР» №1735 від 28.10.2022 підтверджується, що на основі судово-медичної експертизи потерпілого, враховуючи відомі обставини справи, виявлене у потерпілого поранення правої стопи могло утворитись при механізмі пострілу, на який вказував свідок ОСОБА_7, під кутом, який визначений в ході слідчого експерименту, про що свідчить локалізація та характер виявленого у потерпілого тілесного ушкодження (а.с. 237-238, т. 12).

Протоколом огляду з фототаблицею від 15.12.2022 підтверджується, що в ході проведення огляду картографічного Інтернет веб-сервісу «Google Maps» потерпілий вказав місцевість на карті, де обвинувачений завдав йому вогнепальне поранення, а саме вказав на карті ліс, який відповідно до карти знаходиться біля с. Іванівка Херсонської області, неподалік від вулиці Садова та показав приблизне місце події (а.с. 239-246, т. 2).

Протоколом огляду з фототаблицею від 05.10.2022 підтверджується, що в ході проведення огляду картографічного Інтернет веб-сервісу «Google Maps» свідок ОСОБА_7 вказав місцевість на карті, де обвинувачений завдав потерпілому вогнепальне поранення, а саме вказав на карті ліс, який відповідно до карти знаходиться біля с. Іванівка Херсонської області, неподалік від вулиці Садова та показав приблизне місце події (а.с. 247-249, т. 2).

Протоколом огляду від 14.02.2023 з диском DVD-R №111102-11 підтверджується, що слідчим за участю головного спеціаліста Зонального експертного сектору Українського науково-дослідницького інституту спеціальної техніки та судових експертиз СБУ в Дніпропетровській області ОСОБА_34 був проведений огляд інтернет-сторінки користувача облікового запису «Генеральний штаб ЗСУ» соціальної мережі «Facebook» з використанням ноутбуку марки «Lenovo» моделі g550, i/n CBg 4369636, встановлене програмне забезпечення та принтер «Canon g2420».

Проведеним оглядом встановлено, що на вказаній вище інтернет-сторінці розміщено профіль «Генеральний штаб» ЗСУ з його офіційною сторінкою.

Згідно з оперативною інформацією станом на 18:50 02.07.2022 щодо російського вторгнення на Південно-Бузькому напрямі окупанти продовжують систематичні обстріли цивільної та військово ї інфраструктури із ствольної та реактивної артилерії. Ведуть повітряну розвідку БпЛА «Орлан-10». За результатами дій українських воїнів противник залишив населений пункт Іванівка Херсонської області.

Таким чином, в ході огляду інтернет-сторінки користувача облікового запису «Генеральний штаб ЗСУ» підтверджено факт розміщення вказаної оперативної інформації в мережі інтернет (а.с 1-11, м. 3).

Матеріалами копії особової справи військовополоненого ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1 підтверджується, що обвинувачений, будучи військовослужбовцем строкової служби, рядовим стрілком в/ч НОМЕР_1 в м. Горлівка Донецької області, 07 липня 2023 року взятий у полон в районі с. Архангельське Бериславського району Херсонської області (а.с. 53-98, т. 3).

Повідомленням командира зведеного загону № НОМЕР_2 підполковника ОСОБА_35 підтверджується, що 07.04.2022 розвідувальним підрозділом під час проведення з метою надання допомоги підрозділами 1бТГр щодо здобування розвідувальної інформації про стан положення та ймовірний характер дій противника, який відійшов та намагався закріпитись на рубіжах по околицях населення пунктів Іванівка, Мар`їне, Зарічне та Архангельське Херсонської області рейдово-пошукових дій в районі північних околиць с. Архангельського, Херсонської області було виявлено спостережний пост противника у складі п`яти осіб, які перебували у житловому будинку та прийняте рішення на ліквідацію спостережного роста.

З початком штурму один військовослужбовець сил противника здійснив

постріл однією короткою чергою із АК 47, вистрибнув у вікно та зник у невідомому напрямі. Решту особового складу спостережного посту у кількості чотирьох військовослужбовців, в тому числі обвинуваченого, було взято в полон.

У ході опитування стало відомо, що всі військовослужбовці, в тому числі й обвинувачений, мали громадянство самопроголошеної ДНР, були призвані за мобілізацією та проходили службу у 3-у стрілецькому взводі 1-ї стрілецької роти 5-го стрілецького батальйону 109-го полку (з їхніх слів, військова частина розташовувалася в АДРЕСА_2). Під час опитування обвинуваченого він повідомив, що проходив службу у вказаному вище взводі на посаді стрілка та має військове звання солдата. На спостережному посту, де їх було взято у полон, вони виконували бойове завдання з охорони важливих підступів до ділянки можливої переправи у брід в районі Зарічного.

Відомості щодо полонених осіб встановлені на підставі вилучених паспортів громадянина ДНР, в тому числі особу обвинуваченого встановлено з паспортом громадянина ДНР № НОМЕР_3 м. Жданівка (а.с. 104-110, т. 3).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

обставин, які пом`якшують та обтяжують покарання, не встановлено.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання за ч. 1 ст. 438 КК України у виді позбавлення волі строком на дванадцять років.

25. ВИРОК

Тростянецький районний суд Сумської області

Категорія справи №588/1122/23:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 30.08.2023. Зареєстровано: 30.08.2023.

Забезпечено надання загального доступу: 31.08.2023.

Дата набрання законної сили: 11.03.2024

Результат оскарження 11.03.2024 Сумський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції

Номер судового провадження: 1-кп/588/106/23

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022200000000145

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113106427

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст .438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування автоматичної вогнепальної зброї автоматом АК-74.

Суб'єкти:

ОСОБА_3 уродженця м. Хабаровськ Хабаровського краю Російської Федерації, громадянина Російської Федерації, військовослужбовця 1-го гвардійського мотострілецького Севастопольського Червонопрапорного ордена Олександра Невського полка імені ІНФОРМАЦІЯ_2 , сержанта, особистий номер ВК-339955, проживаючого по АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода:

заволодів грошовими коштами в сумі 1000 грн (2 купюри номіналом по 500 грн кожна) та 500 євро.

Методика розслідування (доказова інформація)

Показаннями потерпілих та свідків, а також:

- фактичними даними, що містяться у матеріалах виконання доручення слідчого першого сектору ВКР УСБУ в Сумській області, відповідно до яких за результатами проведення комплексу пошукових заходів отримано оперативну інформацію про те, що з початку вторгнення російських

окупаційних військ на територію України 1-й гвардійський мотострілковий полк ім. 60 років СРСР (в/ч НОМЕР_1, місце постійної дислокації – АДРЕСА_1), що входить до складу 2-ї гвардійської Таманської мотострілкової дивізії ІНФОРМАЦІЯ_3, включаючи і громадянина ОСОБА_3, 23.03.2022 дійсно перебували на території села Жигайлівка Охтирського району Сумської області (а.с. 24 том 2);

- фактичними даними, які містяться у протоколі огляду від 18.01.2023 відповідно до яких було оглянуто отримані в ході виконання доручення слідчого особисті документи ОСОБА_3, зокрема: страхове свідоцтво обов`язкового пенсійного страхування; картку «Школьник город Тюмень»; посвідчення старшого машини, виданого на ім`я ОСОБА_3 як військовослужбовця військової частини НОМЕР_1; паспорт громадянина Російської Федерації; військовий квиток; залізний жетон овальної форми сірого кольору з написом «ВС РОССИИ ВС-339955» (а.с. 25-38 том 2);

-фактичними даними, які містяться в оригіналах особистих документів ОСОБА_3 відповідно до яких обвинувачений є військовослужбовцем збройних сил Російської Федерації, має військове звання сержант, проходить військову службу у військовій частині НОМЕР_1, має жетон з особистим номером НОМЕР_2 (а.с.41 т. 2);

- фактичними даними, які містяться у протоколі пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.11.2022 та довідці до вказаного протоколу, з доданим до нього відеозаписом слідчої дії, відповідно до яких потерпілий ОСОБА_6 впізнав обвинуваченого за загальними ознаками та рисами обличчя, а саме: овалом обличчя, носом, формою підборіддя, темним волоссям, як військовослужбовця ЗС РФ, який 23.03.2022 прийшов до будинку та вимагав із застосуванням погроз грошові кошти (а.с. 42-47, т. 2);

- фактичними даними, що містяться у протоколі пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 15.11.2022 та довідці до вказаного протоколу, з доданим до нього відеозаписом слідчої дії, відповідно до яких потерпіла ОСОБА_6 впізнала обвинуваченого за загальними рисами обличчя, темним волоссям, підборіддям та носом, як військовослужбовця ЗС РФ, який 23.03.2022 прийшов до будинку та вимагав із застосуванням погроз грошові кошти (а.с. 48-53, т. 2);

- фактичними даними, що містяться у протоколі проведення слідчого експерименту з потерпілими ОСОБА_6 та ОСОБА_6 від 15.11.2022 з доданим до нього відеозаписом слідчої дії, відповідно до якого, потерпілі розповіли та показали на місцевості, як 23.02.2022 близько 16 години до них у будинок, що розташований по АДРЕСА_2 зайшли російські військові серед яких був ОСОБА_3 та останній вимагав передати йому грошові кошти, а інші військові перезаряджали зброю створюючи тим самим тиск на потерпілих. Також потерпілий ОСОБА_6 повідомив та показав на місцевості як російські військові вивели його на подвір`я господарства де ОСОБА_3 знову повторив вимогу передати гроші, а один з військових здійснив декілька пострілів угору.

Крім того, потерпіла ОСОБА_6 повідомила та показала на місцевості як вона вийшла на подвір`я господарства та почувши постріли повернулася до будинку де взяла гроші, а саме дві купюри по 500 грн та п`ять купюр по 100 Євро, які віддала ОСОБА_3. У подальшому потерпілий ОСОБА_6 повідомив та показав на місцевості, як російські військові повели його на допит до будинку, що розташований по АДРЕСА_3 (а.с. 54-67 том 2);

- фактичними даними, що містяться у протоколі огляду місця події від 13.01.2023 з доданим до нього відеозаписом слідчої дії, відповідно до якого, було проведено огляд господарства, яке розташовано по АДРЕСА_2, а саме ділянки місцевості навпроти входу в будинок де згідно пояснень потерпілих військовослужбовці ЗС РФ здійснювали постріли з автоматичної зброї (а.с. 68-78 том 2);

- фактичними даними, що містяться у протоколі пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 28.04.2023 та довідці до вказаного протоколу, з доданим до нього відеозаписом слідчої дії, відповідно до яких свідок ОСОБА_9 впізнав обвинуваченого за загальними рисами обличчя, розрізом очей, формою носа, формою обличчя, як військовослужбовця ЗС РФ, який 23-24 березня 2022 року виходив з двору ОСОБА_12 разом з іншим військовим, що назвався ОСОБА_10 (а.с. 79-83, том 2);

- фактичними даними, що містяться в заяві потерпілої ОСОБА_6 від 15.11.2022, відповідно до яких потерпіла передала слідчому два патрони, знайдені в кімнаті будинку за місцем проживання, де військовослужбовці РФ, погрожуючи зброєю, заволоділи грошовими коштами (а.с. 84 том 2);

- висновком експерта № СЕ-19/119-22/13777-БЛ від 09.12.2022, відповідно до якого видані потерпілою ОСОБА_6 два патрони з маркуванням «3-84» та «60-87» є бойовими патронами калібру 5,45х39 мм, які виготовлені промисловим способом, зброєю до якої призначені – автомати «Калашникова» (АК-74, АКС-74, АКС – 74У та ін.), ручні кулемети «РПК-74» та інша зброя калібру 5,45х39 мм. Патрон із маркуванням «3-84» виготовлений у 1984 році Ульяновським машинобудівним заводом (м. Ульяновськ, РФ). Патрон із маркуванням «60-87» виготовлено у 1987 році Фрунзенським машинобудівним заводом (м. Фрунзе, Киргизька СРСР). На поверхні патронів наявні сліди від частин зброї, характерні для використання цих патронів у процесі їх заряджання до патронника ствола зброї та подальшого видалення патрона з нього (а.с. 89-97 т.2);

- фактичними даними, які містяться у протоколі огляду від 17.01.2023, відповідно до яких при перегляді відомостей інтернет-сторінок особистого профілю ОСОБА_3 було виявлено фото із зображенням ОСОБА_3 (а.с. 103-109 том 2);

- фактичними даними, що містяться у протоколі огляду від 06.03.2023, відповідно до яких при перегляді відомостей в мережі Інтернет стосовно ОСОБА_3 було виявлено інформацію про ОСОБА_3 як гравця футбольної команди з фотознімками останнього (а.с. 113-116 том 2);

- висновком експерта № СЕ-19/119-23/4913-ФП від 24.04.2023, відповідно до якого на графічному файлі з назвою додаток 1_документи.jpg на ім`я ОСОБА_3 та на графічних файлах під назвою додаток 2_сайт футбол одинцово.jpg., додаток 3_сайт футбол зображена та ж сама особа (а.с. 117-126 том 2);

- фактичними даними, що містяться у повідомленні АТ «Державний ощадний банк України» від 07.08.2023, відповідно до яких курс іноземних валют, встановлений Національним банком України, а саме Євро на дату 24.03.2022, становив 32,1380 грн за 1 Євро (а.с. 144 том 2).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Судом не встановлено обставин, які пом`якшують покарання обвинуваченому.

Обставиною, яка обтяжує покарання ОСОБА_3, суд, відповідно до статті 67 КК України, визнає вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою.

Різне

Визнати ОСОБА_3 винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого частиною 2 статті 28 частиною 1 статті 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років.

26. ВИРОК
Подільський районний суд міста Києва

Категорія справи №758/16427/21

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 24.06.2023. Зареєстровано: 26.06.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 27.06.2023.
Дата набрання законної сили: 16.07.2023
Номер судового провадження: 1-кп/758/422/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22021011000000040
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/111764865

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач

–

Засоби, знаряддя:

здійснення серед цивільного населення пропаганди служби в армії окупаційної держави.

Суб'єкти:

ОСОБА_8 очолив регіональний штаб «Юнармії» м. Севастополя з метою здійснення забезпечення загальної орієнтації позитивного ставлення до проходження служби в армії рф серед дітей, підготовки їх по основах військової служби в освітніх установах і учбових закладах, військово-патріотичного виховання для служби в збройних силах російської федерації та інших силових відомствах цієї держави.

Наслідки, шкода

–

Методика розслідування (доказова інформація):

Вина ОСОБА_8 підтверджується такими дослідженими в судовому засіданні доказами:

- протоколом огляду, яким оглянуто Наказ Міністра оборони Російської Федерації № 210 від 21.04.2016 «Об утверждении Ведомственной программы Министерства обороны Российской Федерации по реализации государственной программы «Патриотическое воспитание граждан Российской Федерации на 2016-2020 годы»;

- протоколом огляду від 05 лютого 2020 року, яким оглянуто Статут

«ДОСААФ РФ» (т.2 а.с. 143а-190), яким встановлено, що організація має, крім іншого, за основну мету та завдання організацію патріотичного (військово-патріотичного) виховання громадян. Для досягнення вказаних цілей виконує патріотичне (військово-патріотичне) виховання громадян. Джерелами фінансування організації, поряд з іншими, є кошти, що виділяються з федерального бюджету Російської Федерації, місцевих бюджетів, кошти федеральних органів виконавчої влади на виконання державних завдань і співвиконання цільових програм. Регіональні (міжрегіональні), місцеві і первинні відділення «ДОСААФ РФ» діють на підставі Статуту «ДОСААФ РФ» і не в праві приймати свої статути. Регіональне відділення виконує ряд державних завдань, серед яких є патріотичне (військово-патріотичне) виховання громадян, підготовка громадян по військово-обліковим спеціальностям, льотна підготовка курсантів льотних освітніх установ професійної освіти, участь в підготовці до військової служби громадян, що перебувають у запасі, утримання об`єктів інфраструктури «ДОСААФ РФ» з метою виконання задач в період мобілізації і в військовий час;

- договором від 27.12.2013 Міноборони РФ з ДОСААФ РФ (т.2. ст. 191-205), відповідно до якого Міноборони рф передало у безоплатне користування ДОССАФ РФ для підготовки громадян, які підлягають призову на військову службу, ряд військової техніки, що свідчить про пряме фінансування ДОСААФ РФ Міністерством оборони РФ, що підтверджує прямий взаємозв`язок ДОСААФ РФ із Міноборони РФ, а ураховуючи що ДОСААФ РФ є співзасновником «Юнармії», також підтверджує взаємозв`язок між ними;

- протоколом огляду від 28 квітня 2020 року, яким оглянуто Указ «Голови Республіки Крим» № 522-У від 18.12.2014, яким затверджено «Концепцию патриотического и духовно-нравственного воспитания населения в Республике Крым» (т.2 а.с. 240-258). Відповідно до положень «Концепции патриотического и духовно-нравственного воспитания населения в Республике Крым», яка є додатком до Указу № 522-У від 18.12.2014, у абзаці 3 зазначено, що ухвалення Концепції зумовлене необхідністю формування в «Республіці Крим» системи патріотичного виховання громадян, забезпечення єдиного підходу до процесу його організації, координації діяльності в цій сфері всіх суб`єктів її реалізації;

- протоколом огляду від 20.04.2020 згідно якого на сайті міноборони рф розміщено наказ міністра оборони про затвердження програми міноборони щодо реалізації програми військово-патріотичного виховання громадян рф на 16-20 роки(т.3. а.с. 5-7);

- протоколом огляду від 13.05.2020 з «Протокол расширенного совещания по созданию профильного(морского и речного) направления развития детей и подростков в ВВПОД «Юнармия», який підписаний ОСОБА_8 як начальником штаба Юнармії м. Севастополя (т.3. а.с. 8-16);

- протоколом огляду від 21.04.2020 яким оглянуто розпорядження «голови РК» № 437-рг «Об организации в Республике Крым обучения граждан

начальным знаниям в области обороны и основам военной службы на 2017/2018 учебный з планом (т. 3 а.с. 17-32);

- протоколом огляду від 13.05.2019 згідно якого на офіційному сайті Юнармії розміщено дані про те, що головою відділення юнармії м. Севастополя є ОСОБА_8 та розміщено ряд фото з військовими, міністром оборони рф та президентом рф під час проведення військово-патріотичних заходів. (т. 3 а.с. 33-37);

- протоколом огляду від 13.05.2019, згідно з яким на офіційному сайті Юнармії розміщено дані про те, що заступник міністра оборони вручає диплом півмільйонному учаснику юнармії (т. 3 а.с. 38-41);

- протоколом огляду, яким оглянуто Постанову «Ради Міністрів Республіки Крим» від 30.04.2020 №258 затверджено Державну програму «Республіки Крим» «Реализация государственной молодежной политики в Республике Крым»;

- протоколом огляду, яким оглянуто «Устав Всероссийского детско-юношеского военно-патриотического движения «Юнармия»» від 28.05.2016 (т. 3. а.с. 106-130) у якому прямо прописано що однією з основних цілей юнармії є формування позитивної мотивації у молоді до проходження військової служби та підготовки юнаків до служби у Збройних Силах РФ;

- Протоколом огляду від 14.06.2021 яким оглянуто «Протокол розширеного засідання Головного штабу Всеросійського дитячо-юнацького військово-патріотичного громадського руху «Юнармія» від 22.12.2016, згідно з яким кандидатуру ОСОБА_8 затверджено на посаді керівника регіонального штабу міста Севастополя (т.3. а.с. 195-197);

- висновком семантико-текстуальної експертизи (т.4 а.с. 1-14);

- висновком портретної експертизи (т.4 а.с. 88-98);

- протоколами огляду відео з відкритих джерел (т.4 а.с. 35-53) відеозаписом до протоколів огляду по яких проведена семантико-текстуальна експертиза;

- протоколом огляду від 03.12.2020 (т.3. а.с. 107-109) з відеозаписом, за яким не проводилась окрема семантико-текстуальна експертиза, оскільки ОСОБА_10 під час виступу прямо сказав що однією із завдань Юнармії є виховання бажання у юнаків вступати у військові навчальні заклади;

- відповіддю ДЗНД від 10.06.2021 про те, що з 2016 р. по теперішній час ОСОБА_8 державний і анміністративний кордон не перетинав (т.3 а.с.171);

- протоколом огляду від 14.06.2021, згідно з яким посаду начальника регіонального відділення Юнармії м. Севастополя обіймає ОСОБА_8 (т.2. а.с. 189-194).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської

Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Не встановлено обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання.

Різне

ОСОБА_8, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України і призначити покарання у виді 10 (десяти) років позбавлення волі.

27. ВИРОК

Іванківський районний суд Київської області

Категорія справи №366/2363/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 06.07.2023. Зареєстровано: 06.07.2023.

Забезпечено надання загального доступу: 10.07.2023.

Дата набрання законної сили: 26.12.2023

Результат оскарження 26.12.2023 Київський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції

Номер судового провадження: 1-кп/366/99/23

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022110000000185

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/111986970

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ .

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза та застосування автоматичної вогнепальної зброї.

Суб'єкти:

ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , громадянина рф, проживає за адресою: АДРЕСА_1 , проходить службу на посаді старшого механіка-водія НОМЕР_1 окремої мотострілкової бригади в/ч НОМЕР_2 (м. кяхта республіки бурятія) 36-ї загальновійськової армії зс рф, відомостей про судимість немає.

Наслідки, шкода:

фізичні і психічні страждання.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

а) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12022110000000185 про внесення 30.06.2022р. відомостей про кримінальне правопорушення з правовою кваліфікацією – ч.1 ст. 438 КК України за фактом заподіяння військовослужбовцями Збройних сил РФ, місцевим жителям Київської області, матеріальної та моральної шкоди, шляхом застосування фізичної розправи (т.1, а.с. 1);

б) рапорт оперуповноваженого ВЗІСД ГУ НП в Київській області ОСОБА_16 про здобуту інформацію про осіб, які можуть бути причетні до вчинення кримінальних правопорушень на території смт.Іванків Вишгородського району Київської області в період зх. 01.03.2022 по 01.04.2022 (т.2, а.с. 8-11);

в) протокол огляду сторінки соціальної мережі «Одноклассники» від 20.07.2022, відповідно до якого старшим слідчим в ОВС слідчого управління головного управління Національної поліції в Київської області ОСОБА_10 виявлено особисті дані ОСОБА_3 та було вивантажено дві особисті фото останнього, для подальшого використання в слідчих (розшукових) діях (т.2, а.с. 12-14);

г) протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.07.2022р. з додатками до нього, згідно якого потерпілий ОСОБА_6 впізнав обвинуваченого ОСОБА_3 як особу, яка 23.03.2022 року вдарила його прикладом автомата в праве плече та погрожуючи вбивством із зброєю направленою на нього, вимагав надати інформацію про військових збройних сил України (т.1, а.с. 56-57);

д) протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.07.2022р. з додатками до нього, згідно якого свідок ОСОБА_8 впізнав обвинуваченого ОСОБА_3 як особу, яка зупинила автомобіль ОСОБА_6 та погрожуючи зброєю та вбивством, забороняв пересуватися йому, ОСОБА_6 та ОСОБА_7 , а також вимагав надати інформацію про військових збройних сил України (т.1, а.с. 72-73);

д) протокол пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.07.2022р. з додатками до нього, згідно якого свідок ОСОБА_7 впізнала обвинуваченого ОСОБА_3 як особу, який надав команду зупинити автомобіль, яким керував ОСОБА_6 та погрожуючи зброєю та вбивством, забороняв пересуватися їй, ОСОБА_6 та ОСОБА_8 пересуватись, а також вимагав надати інформацію про військових збройних сил України (т.1, а.с. 88-98).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, які, згідно зі ст. 66 КК України пом`якшують покарання обвинуваченого та обставин, які згідно зі ст. 67 КК України обтяжують покарання обвинуваченого, судом не встановлено.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років.

28. ВИРОК

Києво-Святошинський районний суд Київської області

Категорія справи №369/7906/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 27.03.2023. Зареєстровано: 28.03.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 29.03.2023.
Дата набрання законної сили: 28.04.2023
Номер судового провадження: 1-кп/369/1274/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42022000000000439
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/109824184

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

Погроза та застосування автоматичної вогнепальної зброї.

Суб'єкти:

ОСОБА_10, уродженця м. Цаган-Ола Моготуйського району, Агінського Бурятського округу, Забайкальського краю російської федерації, громадянина російської федерації, який проживає за адресою: АДРЕСА_1, раніше не судимого, який є військовослужбовцем зс рф, що проходить військову службу у 1 взводі 2 відділення військової частини НОМЕР_1 , ордену Суворова бригада» зс рф на посаді снайпера-розвідника.

Наслідки, шкода:

фізичні і психічні страждання.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

Відповідно до заяви про кримінальне правопорушення від 11.04.2022 ОСОБА_7 повідомила, що 08.03.2022 року автомобіль, в якому вона їхала, зупинили озброєні військовослужбовці зс рф, які погрожували вбивством та хотіли взяти в полон її чоловіка ОСОБА_8 (а.с. 150 т.1).

З витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань вбачається, що за даним фактом було зареєстроване кримінальне провадження

№ 42022000000000439 від 11.04.2022 за ч.1 ст.438 КК України (а.с. 156 т.1).

Відповідно до заяви ОСОБА_7 про залучення до провадження як потерпілого від 13.04.2022, ОСОБА_7 просила залучити її як потерпілу до кримінального провадження, оскільки 08.03.2022 автомобіль, в якому перебувала її родина зунинили озброєні військовослужбовці зс рф, які погрожували вбивством та хотіли взяти в полон її чоловіка ОСОБА_8 (а.с. 167 т.1).

Відповідно до заяви ОСОБА_8 про залучення до провадження як потерпілого від 13.04.2022, ОСОБА_8 просив залучити його як потерпілого до кримінального провадження, оскільки 08.03.2022 автомобіль, в якому перебувала його родина зунинили озброєні військовослужбовці зс рф, які погрожуючи зброєю хотіли взяти його в полон (а.с. 173 т.1).

Відповідно до матеріалів виконання доручення прокурора у кримінальному провадженні № 42022000000000439 встановлено, що до вчинення злочинних дій відносно ОСОБА_7 та ОСОБА_8 причетний військовослужбовець зс рф ОСОБА_10 (а.с. 165-166 т.1)

Відповідно до протоколу впізнання за фотознімком від 13.04.2022 ОСОБА_7 впізнала ОСОБА_10 як військовослужбовця зс рф, який, перебуваючи в стані алкогольного сп`яніння, 08.03.2022 зупинив їхній автомобіль та цілився зі своєї зброї у її чоловіка з наміром вистрелити в нього (а.с. 169-172 т.1).

Відповідно до протоколу впізнання за фотознімком від 13.04.2022 року ОСОБА_8 впізнав ОСОБА_10 як військовослужбовця зс рф, який, перебуваючи в стані алкогольного сп`яніння, 08.03.2022 зупинив їхній автомобіль та хотів взяти його в полон (а.с. 176-179 т.1).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що пом`якшують покарання, відповідно до ст. 66 КК України,

судом не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання, відповідно до ст. 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення особою, що пребуває у стані алкогольного сп`яніння.

Різне

ОСОБА10 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч.1 ст.438 КК України і призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 12 (дванадцять) років.

29. ВИРОК

Тростянецький районний суд Сумської області

Категорія справи №588/1072/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 09.05.2023. Зареєстровано: 09.05.2023.

Забезпечено надання загального доступу: 10.05.2023.

Дата набрання законної сили: 04.12.2023

Результат оскарження 04.12.2023 Апеляційний суд Сумської області: залишено без змін вирок суду першої інстанції

Номер судового провадження: 1-кп/588/27/23

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42022202520000086

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/110714705

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

комунального некомерційного підприємства «Тростянецька міська лікарня» ТМР.

Засоби, знаряддя

здійснили одним пострілом осколково-фугасного снаряду із 125-мм танкової гармати танку Т72Б3сДЗ бортовий номер № НОМЕР_6.

Суб’єкти:

ОСОБА_3, уродженця с.Ташкирмень Лаішевського району Республіки Татарстан, громадянина Російської Федерації, військовослужбовця збройних сил РФ (особистий номер НОМЕР_1), молодшого сержанта, який обіймає посаду командира танку 1-го танкового взводу 5-ї танкової роти НОМЕР_2 го

танкового батальйону НОМЕР_3 гвардійського танкового полку « ІНФОРМАЦІЯ_2 » (військова частина НОМЕР_4) 2-ї гвардійської Таманської мотострілецької дивізії, адреса місця проживання: АДРЕСА_1;

ОСОБА_4, уродженця с. Рибна Слобода Рибно-Слобідського району Республіки Татарстан, громадянина Російської Федерації, військовослужбовця збройних сил Російської Федерації (особистий номер УК-843437), рядового, який обіймає посаду навідника-оператора танку 1-го танкового взводу 5-ї танкової роти НОМЕР_5 танкового батальйону НОМЕР_3 гвардійського танкового полку « ІНФОРМАЦІЯ_2 » (військова частина НОМЕР_4) 2-ї гвардійської Таманської мотострілецької дивізії, адреса місця проживання: АДРЕСА_2.

Наслідки, шкода:

пошкоджено будівлю КНП «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради, майнова шкода становить 140 214 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

З протоколу огляду танку від 06.04.2022 встановлено, що на ділянці біля будинку АДРЕСА_4 за координатами НОМЕР_8) на ґрунтовому покритті вздовж АДРЕСА_3 перебуває танк збройних сил РФ, зовні схожий на Т72Б3, гармата танку спрямована вперед вздовж корпусу, на лобовій броні жовтою фарбою намальована цифра «9». Командирський люк танку відкритий та піднятий вгору, явних пошкоджень, крім бризговика лівої гусениці не виявлено. У внутрішньому відсіку танку виявлено та вилучено Журнал № 0063 «Именной список военнослужащих командира 752 танка».

У правій частині башти, де знаходиться місце командира танку, виявлено та вилучено шкіряне портмоне, в якому знаходились: 1) паспорт громадянина РФ № НОМЕР_9, виданий 06.06.2019 на ім`я «ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_4 ; 2) Військовий квиток військовослужбовця серії НОМЕР_10 , виданий воєнним комісаріатом Лаішевського району Республіки Татарстан 02.07.2019 на ім`я «ОСОБА_12», ІНФОРМАЦІЯ_4, до задньої обкладинки якого ниткою чорного кольору пришитий металевий жетон з тисненням «ВС РОССИИ УК-591231»;3) аркуш паперу з назвою «Алгоритм действий механика водителя по тревоге»; 4) Удостоверение механика-водителя Вооруженніх Сил Российской Федерации, серии АА № 003593, видане 13.11.2019 на ім`я «ОСОБА_12; 4) Удостоверение старшего машины № 37/4/1373, видане 13.04.2021 на ім`я « ОСОБА_12; 5) Карточка учета доз облучения, Карточка телесного осмотра ефрейтора ОСОБА_12; 6) Свидетельство Министерства Обороны Российской Федерации серии АА № 003593, видане 11.11.2019 на ім`я « ОСОБА_12; 7) Сертификат «Профилактическая вакцинация коронавирусной инфекции, вызываемой вирусом SARS-CoV-2, виданый ГБУЗ МО «Наро-Фоминская областная

больница» на ім`я « ОСОБА_12»; 8) брошюра «Банк сильных людей», аркуш паперу з написом «Ваш секретный код» з цифрами 4517, аркуш паперу «Подтверждение о выпуске банковской карты ПАО «Промсвязьбанк», три пластикові банківські карти на ім`я «ОСОБА_13» «Сбербанк» з номером НОМЕР_11, «ВТБ» з номером НОМЕР_12, «ПСБ» з номером НОМЕР_13 (том 1 а.с. 123-127).

Відповідно до протоколу огляду місця події від 17.05.2022 слідчим за участі свідка ОСОБА_14 оглянуто ділянку місцевості по вул. Нескучанська у місті Тростянець за координатами відповідно до даних застосунку «Geocam Free» 50?2833.6»N 34?5523.0»E. Свідок в ході огляду вказав на цій ділянці на місце, де він 18 березня 2022 року приблизно о 17.00-18.00 бачив один танк, який направив гармату на лікарню та зробив один постріл (том 2, а.с.47-48).

Оригінали вилучених у танку документів на ім`я обвинуваченого ОСОБА_8, які визнані речовими доказами, були надані прокурором для огляду в ході судового розгляду за участі сторони захисту. З оглянутих документів судом установлено, що у військовому квитку на ім`я обвинуваченого ОСОБА_8 серії НОМЕР_10 зазначено про проходження ним військової служби з листопада 2019 року на посаді старшого механіка-водія у військовій частині НОМЕР_14, а з 02.04.2021 йому присвоєно військове звання молодший сержант, призначено на посаду командира танка військової частини НОМЕР_4, є запис про отримання жетону з особистим номером УК-591231 (том 1, а.с.140-147). Документ з назвою «ІНФОРМАЦІЯ_5», виданий обвинуваченому ОСОБА_8 13.04.2021 містить запис про військову частину – НОМЕР_4 (том 1, а.с.151).

В оригіналі документа під назвою «Удостоверение механика-водителя АДРЕСА_5 , серии АА № 003593» на ім`я обвинуваченого ОСОБА_8 є запис про проходження з 29.07.2019 по 11.11.2019 підготовки за військово-обліковою спеціальністю «механік-водій», допуск до керування Т-72 (том 1, а.с.148). В оригіналі документу «Свидетельство Министерства Обороны Российской Федерации серии АА № 003593» на ім`я обвинуваченого ОСОБА_8 указано про проходження ним з 20 липня 2019 по 11 листопада 2019 року навчання у навчальному центрі підготовки молодших спеціалістів танкових військ (том 1, а.с.149).

З протоколу огляду від 14.09.2022 року, проведеного слідчим за участі військовослужбовця Збройних Сил України майора ОСОБА_15, який пройшов у 2019 році підготовку за програмою «Поглибленої фахової підготовки спеціалістів танкових підрозділів», судом установлено, що на фото № 3 та № 4 протоколу огляду танку від 06.04.2022 року зображено танк Т72Б3сДЗ, оскільки на башті міститься захисний щиток, який установлюється лише на танках Т-72, траки установлені на танку, характерні для Т72Б3 та Т-90, постіль зенітного кулемета розташована так, що нею потрібно управляти вручну, а не з башти, що не характерно для Т-80 та Т-90 (том 1, а.с.158-168).

Висновком комісійної судової будівельно-технічної та військової

експертизи від 20.09.2022 №12418/12419/20850-20866 підтверджується, що з військової точки зору 18.03.2022 близько 17 год 45 хв. обстріл будівлі КНП «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради був здійснений вогнем з місця 50?2833.6»N 34?5523.0»E одним пострілом осколково-фугасного снаряду із 125-мм танкової гармати екіпажем танку Т-72Б3, баштовий № 752. У результаті обстрілу пошкоджено стіну стаціонарного корпусу, сходовий проліт між другим та третіми поверхами. Спостерігається пошкодження цегляної кладки понизу стіни сходового маршу, тріщина у суміжній стіні та відпадання штукатурки в місці ушкодження. Назовні також спостерігається пошкодження цегляної кладки у вигляді отвору та поруч з цим місцем пошкоджено уламками покрівлю. Ширина пошкодженої частини становить 5-6 цеглин, висота 6-8 цеглин, ушкодження становить незначну частину стіни. Технічний стан об`єктів КНП «Тростянецька міська лікарня» Тростянецької міської ради після здійсненого пострілу 18.03.2022 є задовільним, не належить до аварійних, подальша експлуатація можлива. Вартість відновлювально-ремонтних робіт для усунення пошкодження становить 140214 грн 00 коп. (том 2, а.с.59-95).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.);
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, які, відповідно до статті 66 КК України, пом`якшують покарання обвинувачених, судом не установлено.

Обставиною, яка обтяжує покарання обвинувачених що передбачена пунктом 2 частини 1 статті 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб. Співвиконавство значно збільшує суспільну небезпеку злочину через об`єднання зусиль злочинців.

Прокурор під час промови в судових дебатах просив як обставину, яка обтяжує покарання обвинувачених також врахувати – вчинення злочину

загальнонебезпечним способом.

Проте суд не може врахувати як обтяжуючу указану обставину, яка передбачена пунктом 12 частини 1 статті 67 КК України, зважаючи на такі мотиви.

Обставина, яка передбачена пунктом 12 частини 1 статті 67 КК України, не зазначена в обвинувальному акті стосовно ОСОБА_6 та ОСОБА_8 як така, що обтяжує покарання відповідно до пункту 6 частини 2 статті 291 КПК України.

З огляду на викладене визнання цієї обставини такою, що обтяжує покарання обвинувачених, не узгоджується з положеннями статті 337КПК України (позиція ВерховногоСуду,висловлена упостанові від20грудня 2018року у справі№679/783/17,від 14.04.2020у справі№ 138/2748/18, від24листопада 2021року у справі № 312/290/20).

Різне

Визнати ОСОБА_3 винним у пред`явленому обвинуваченні за частиною 2 статті 28, частиною 1 статті 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 років.

Визнати ОСОБА_4 винним у пред`явленому обвинуваченні за частиною 2 статті 28, частиною 1 статті 438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 років.

30. ВИРОК

Чернігівський районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 748/2272/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 10.01.2023. Зареєстровано: 10.01.2023.
Забезпечено надання загального доступу: 11.01.2023.
Дата набрання законної сили: 10.02.2023
Номер судового провадження: 1-кп/748/61/23
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022270000000075
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108302451

Стаття КК України:

ч. 1 ст.438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни Украхїни, що не є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погрожуючи застосуванням вогнепальної зброї.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженця республіки Тива, російської федерації, громадянина російської федерації, освіта середня, який проходить службу на посаді командира міномету 3-го мінометного взводу мінометної батареї 2-ї механізованої бригади військової частини НОМЕР_1 (ІНФОРМАЦІЯ_8) російської федерації, одруженого, проживаючого за адресою: АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода:

завдали фізичних та психічних страждань.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

Згідно з протоколом огляду цього документа від 12.10.2022, прокурором було оглянуто даний документ та встановлено, що він складається з 46 аркушів, прошитий, пронумерований та скріплений печаткою військової частини НОМЕР_1. На аркуші, поміченому олівцем у верхньому правому куті цифрою «5», олівцем заповнені табличні форми в яких зазначено, що у підрозділі мається 1 офіцер та 15 військовослужбовців за контрактом. На аркуші, поміченому олівцем у правому куті цифрою «26», міститься фотозображення чоловіка у військовій формі та напис кульковою ручкою чорного кольору «ОСОБА_3, сержант, ІНФОРМАЦІЯ_6 », а також записи щодо фізичних даних, прізвища рідних, їх місце проживання, ступінь споріднення, номера мобільного телефону та інших даних про особу. Під час огляду було виготовлено копію даного документу зі сторінками, що стосуються обвинуваченого та долучено її до протоколу.

У судовому засіданні судом оглядалася як копія так і оригінал цього документу та встановлено, що виготовлена копія відповідає оригіналу та містить дані, про які зазначив прокурор у протоколі огляду документу.

Згідно з рапортом Інспектора ВПК в Чернігівській області Департаменту кіберполіції Національної поліції України були встановлені особисті дані обвинуваченого: дата та місце народження, адреси проживання, номер паспорту, податковий номер та номер військової частини НОМЕР_1.

За повідомленням командувача оперативного угруповування військ «ІНФОРМАЦІЯ_7» від 02.06.2022 за наявною інформацією на території АДРЕСА_2 в період з 03.03.2022 по 30.03.2022 логістичне забезпечення підрозділів здійснювалося силами зведеного батальйону ІНФОРМАЦІЯ_8 (в/ч НОМЕР_1).

Міжвідомча робоча група військових спеціалістів Офісу Генерального прокурора листом від 02.08.2022 на запит прокурора також повідомила, що за уточненими даними на території с. Ягідне відмічалися підрозділи зс рф зі

складу 55 окремої мотострілецької бригади (гірської) 41 загальновійськової армії, в/ч НОМЕР_1 , місце постійної дислокації АДРЕСА_4. На озброєнні знаходяться зокрема ББМ типу «Тигр». За даними Головного управління розвідки у період з 03.03.2022 по 30.03.2022 року зведений батальйон ІНФОРМАЦІЯ_8 (в/ч НОМЕР_1) брав участь у наступальних діях в районі АДРЕСА_2.

Аналогічну інформацію щодо діяльності військовослужбовців ІНФОРМАЦІЯ_8 (в/ч НОМЕР_1) на території АДРЕСА_2 в період з 03.03.2022 по 30.03.2022 на запит прокурора надано у рапорті старшого оперуповноваженого в ОВС четвертого відділу (з дислокацією у м.Чернігові) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м.Києві від 14.06.2022.

Згідно з листом Чернігівського обласного центру з гідрометеорології від 08.06.2022 за даними найближчої до АДРЕСА_2 метеостанції Остер середня температура повітря за денну частину доби з 03.03.2022 по 05.03.2022 становила від 1,4 до 1,8 градусів по Цельсію.

Під час огляду місця події, згідно з протоколом від 21.09.2022, прокурор, за згодою власника ОСОБА_6 , оглянув приміщення погребу в господарстві за адресою: АДРЕСА_2 . На території господарства оглянута будівля сараю із входом до підземного погребу. Вхід до погребу здійснюється через дерев`яні двері, які мають ззовні механізм закриття. Тобто приміщення погребу може замикатися ззовні. Також оглянуто саме приміщення в якому наявні залізні стелажі із законсервованими в банки продуктами та місце, де зберігається картопля.

Згідно з протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 07.06.2022 потерпілий ОСОБА_7 впізнав на фотознімку обвинуваченого як військовослужбовця, який стояв на варті поблизу до входу у погреб на території домоволодіння за адресою: АДРЕСА_2 , погрожував йому зброєю та розстрілом.

Потерпіла ОСОБА_8, відповідно до протоколу пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.09.2022, також впізнала обвинуваченого як військовослужбовця російської федерації, котрий перебував в с. Ягідному під час окупації та зачинив їх у погребі та не давав вийти кілька днів.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.);

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставинами, що обтяжують покарання ОСОБА_3 , суд визнає вчинення злочину щодо особи похилого віку та вчинення злочину щодо малолітньої дитини.

Обставини, що пом`якшують покарання ОСОБА_3 відсутні.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч.1 ст.438 КК України і за це кримінальне правопорушення призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 10 (десять) років.

31. ВИРОК

Котелевський районний суд Полтавської області

Категорія справи № 535/244/22

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини

Надіслано судом: 31.05.2022. Зареєстровано: 31.05.2022
Забезпечено надання загального доступу: 01.06.2022
Дата набрання законної сили: 21.09.2022
Номер судового провадження: 1-кп/535/68/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022220000001032
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/104531363

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

ЕП «Агроном», житлові будинки місцевого населення по вул. Мічуріна, Перемоги, Пипенка, КЗ «Ветеринарний ліцей» Дергачівської міської ради Харківської області.

Засоби, знаряддя:

здійснили заряджання БМ-21 «Град» реактивними снарядами та пост ріли по м. Харків.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженця сел. Мєждуречьє Мурманської області Росії, громадянина Російської Федерації, освіта середня, неодруженого, водія-заряджаючогоБМ-21«Град» реактивногодивізіону 1реактивної батареїв/ч НОМЕР_1 ЗС РФ, зареєстрованого за адресою: АДРЕСА_1; фактично проживаючого у в/ч НОМЕР_1 ЗС РФ (АДРЕСА_2), раніше не судимого;

ОСОБА_4, уродженця м. Олєнєгорськ Мурманської області Росії, громадянина Російської Федерації, освіта середня, неодруженого, навідника БМ-21«Град» реактивногодивізіону 1реактивноїбатареї в/ч НОМЕР_1 ЗС РФ, зареєстрованого за адресою: АДРЕСА_3 фактично проживаючого за адресою: АДРЕСА_4.

Наслідки, шкода:

пошкоджено електричну підстанцію 35/10 кВ «Агроном» (розташована в районі вулиць Перемоги та Мічуріна), повітряні лінії електропередачі потужністю 10 кВ «ХПП», 35кВ «Уди Агроном», житлові будинки місцевого населення по вул. Мічуріна, Перемоги, Пипенка, будівлю комунального закладу «Ветеринарний ліцей» Дергачівської міської ради Харківської області.

Методика розслідування (доказова інформація)

Допитаний в судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_3 вину у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення визнав повністю, у вчиненому розкаявся, підтвердив факти і обставини його вчинення, так як це зазначено вище. Також зазначив наступне. З 19 грудня 2021 року командуванням було оголошено про проходження навчань на території Республіки Білорусь. Після чого, з 15 січня 2022 року були організовані збори та 07 лютого 2022 року частина, в якій він проходив службу, переміщуючись ешелонами, прибула в м. Курськ РФ, де був розгорнутий табір та проводились навчання у штатному режимі. 20.02.2022 військова частина була переведена в район населеного пункту Новоолександрівка Бєлгородської області РФ, де їм повідомили про наступ на територію України, причину якого їм не пояснили. 23.02.2022 року було здійснено переміщення в с. Малинівка Бєлгородської області РФ, де були заряджені 6 бойових машин «Град» по 40 реактивних снарядів кожна. Перший залп, ймовірно по території України в сторону м. Харків, було здійснено близько п`ятої години 24.02.2022, без попередньої звірки по координатам, так як автомобілі були вже налаштовані ще 23 лютого 2022 року. Для виконання залпового вогню він перевів важіль автомобіля в бойове положення та зафіксував автомобіль від розгойдування ресор. Безпосередньо до його задач

входить включання приводу та підтримка певних його оборотів, корегування потужності приводу. Коли проходить безпосереднє наведення на ціль, водій повинен знаходитися у кабіні автомобіля. Всього з його бойової машини випущено 38 реактивних снаряда. Після залпу, автомобілі були переміщені в глиб позицій на 2 км, зроблено перезаряд і направлено на нову позицію (населені пункти назвати не може), але він бачив зруйновані будинки і розумів, що вони рухаються вздовж українського кордону. Всього під час другого залпу було випущено 3 ракети з 40 заряджених. Залпова стрільба проходить по координатам які надходять попередньо командиру батареї. Він особисто розумів, що по вказаним координатам можуть знаходитись люди та житлові будинки. Потім вони перейшли кордон з Україною на 25-30 км. Близько 9-ої ранку зайняли нову вогневу позицію та навели автомобілі по координатам (як він вже зрозумів в ході досудового розслідування це були координати м. Харків). Після чого був здійснений третій залп, в ході якого з його автомобіля випущені реактивні снаряди. Потім відбулася зміна позицій, і близько 14 години 24.02.2022 їх колона була розбита, знищена техніка та особовий склад. Всього залишилося в живих 3 особи. Він був поранений і протягом 10 днів переховувався в ДОЦ «Сонячний».

Допитаний в судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_4 вину у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення визнав повністю, у вчиненому розкаявся, підтвердив факти і обставини його вчинення, так як це зазначено вище. Також зазначив наступне. Він має аналогічні пояснення тим, які надав обвинувачений ОСОБА_3 , окрім кількості реактивних снарядів, які були випущені з його БМ «Град», а саме: протягом першого залпу було відстріляно двадцять одну ракету, після чого повністю дозарядили автомобіль пакет реактивних снарядів в кількості 40 штук. Потім протягом другого залпу, було випущено три ракети. Вже в Україні ще відстріляли ракети. Після чого їх колону було розбито. Екіпаж його бойового автомобіля вижив, але після переховувань, він вирішив здатися у полон військовим ЗС України, які патрулювати територію.

На підставі ч. 3 ст. 349 КПК України, за згодою учасників судового провадження, судом визнано недоцільним дослідження доказів по справі, щодо тих обставин, які ніким з учасників процесу не оспорюються. При цьому судом з`ясовано, що обвинувачені ОСОБА_3 та ОСОБА_4 правильно розуміють зміст цих обставин, сумнівів у добровільності їх позиції немає, останнім роз`яснено, що у такому випадку, вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку.

З урахуванням вимог ч. 4 ст. 349 КПК України суд обмежився допитом обвинувачених та дослідженням доказів, які характеризують їх особи. Вина обвинувачених ОСОБА_3 та ОСОБА_4 у вчиненні вище зазначеного кримінального правопорушення доведена в повному обсязі і підтверджується доказами, які є в матеріалах кримінального провадження, і обвинуваченими не оспорюються.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 66 КК України щире каяття та активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення обвинуваченим ОСОБА_3 визнається судом обставинами, які пом`якшують його покарання.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим у пред`явленому обвинуваченні у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років 6 (шість) місяців.

ОСОБА_4 визнати винуватим у пред`явленому обвинуваченні у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк 11(одинадцять) років 6 (шість) місяців.

32. ВИРОК

Шевченківський районний суд м. Києва

Категорія справи № 761/14035/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 06.10.2022. Зареєстровано: 07.10.2022.

Забезпечено надання загального доступу: 23.11.2022.

Дата набрання законної сили: 03.09.2022

Номер судового провадження: 1-кп/761/2777/2022

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022000000000218

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/106643372

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України.

Засоби, знаряддя:

_

Суб'єкти:

ОСОБА_1, уродженця с. Кельдикі Юкаменського району Удмурської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки, громадянина Російської Федерації, з повною середньою освітою, неодруженого, маючому на утриманні малолітню дитину, військовослужбовця командира 3 стрілецького відділення 1 стрілецького взводу стрілецької роти снайперів 15 мотострілецької бригади (військова частина НОМЕР_1) ЗС РФ, проживаючого та зареєстрованого за адресою: АДРЕСА_1, раніше не судимого.

Наслідки, шкода:

викрав дорогоцінні прикраси, чим спричинив шкоду на загальну суму 13090,76 грн.

Методика розслідування (доказова інформація)

Допитаний у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_1 свою винуватість у висунутому обвинуваченні визнав повністю, дав показання, згідно з якими, 28 лютого 2022 року він, будучи командиром 3 стрілецького відділення 1 стрілецького взводу стрілецької роти снайперів 15 мотострілецької бригади ЗС РФ, у складі екіпажу танку зайшли в село Перемога Баришівського району Київської області, де за наказом командира роти ОСОБА_9 прослідували в кінець села та закрили в`їзд. В цей час командир роти ОСОБА_9 обрав для проживання. 03 березня 2022 року йому ОСОБА_9 повідомив що за наказом ОСОБА_10 наказ вони мають прибути по місцю мешкання останнього і обшукати сусідні будинки на предмет цінного майна. Обшукуючи сусідній будинок вони у складі екіпажу проникли у сусідній будинок АДРЕСА_2, де знайшли мобільні телефони, комп`ютерну техніку, яку забрав ОСОБА_9, а жіночі прикраси: сережки, браслети, каблучки залишились у них за наказом командира. У подальшому 29 березня 2022 було надано наказ відступати та їх екіпаж танку мав замикати колону. В результаті колона, що рухалась попереду разом із боєприпасами була розбита Збройними силами України, а він разом із іншими членами екіпажу, хто залишився живими, здалися у полон військовослужбовцям Збройних сил України. Жіночі прикраси, якими вони заволодіти, в них були вилучені органом досудового розслідування.

Враховуючи, що учасники судового провадження, визнали недоцільним

дослідження доказів стосовно обставин, які ніким не оспорюються, при цьому судом з`ясовано, що обвинувачений ОСОБА_1 та інші учасники судового провадження правильно розуміють зміст цих обставин і немає сумнівів у добровільності та істинності їх позиції, а також їм роз`яснено, що вони у такому випадку позбавляються права оскаржувати ці обставини в апеляційному порядку, – суд розглянув кримінальне провадження за правилами, передбаченими ч. 3 ст. 349 КПК України, обмежившись дослідженням обставин провадження допитом обвинуваченого ОСОБА_1 .

Таким чином, винуватість обвинуваченого ОСОБА_1 у висунутому йому обвинуваченні суд вважає доведеною та кваліфікує його дії: за ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, як порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов`язковість яких надана Верховною Радою України, вчинене за попередньою змовою групою осіб.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.);
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

У якості обставини, що пом`якшує покарання обвинуваченого ОСОБА_1 відповідно до ст. 66 КК України, суд вважає можливим врахувати активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення.

Обставин, які обтяжують покарання обвинуваченого ОСОБА_1 у відповідності до ст. 67 КК України, судом не встановлено.

Різне

ОСОБА_1 визнати винуватим у пред`явленому обвинуваченні за ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавленні волі на строк 12 (дванадцять) років.

33. ВИРОК

Новозаводський районний суд міста Чернігова

Категорія справи № 751/2961/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 31.08.2022. Зареєстровано: 31.08.2022.
Забезпечено надання загального доступу: 01.09.2022.
Дата набрання законної сили: 01.10.2022
Номер судового провадження: 1-кп/751/196/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022270000000059
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/105986768

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України.

Засоби, знаряддя:

погрожуючи вогнепальною зброєю.

Суб'єкти:

ОСОБА_4, уродженця с. Абай, Устьканського (Коксинського) району, Республіки Алтай, Російської Федерації, громадянина Російської Федерації, одруженого, має на утриманні двох неповнолітніх дітей, військовослужбовець Збройних Сил Російської Федерації, який проходить службу у військовій частині НОМЕР_1 НОМЕР_2 окремої гвардійської мотострілецької бригади, раніше не судимого, місце проживання зареєстровано за адресою: АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода:

заволодів золотим шийний ланцюжок на якому знаходився золотий хрестик.

Методика розслідування (доказова інформація)

Крім показань обвинуваченого, який повністю визнав себе винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 438 КК України, його вина підтверджується показами потерпілого, свідка, які є джерелами доказів, іншими доказами, передбаченими ч. 2 ст. 84 КПК України, які досліджені у судовому засіданні:

- заявою ОСОБА_6 про залучення до провадження як потерпілого, в якій він зазначив, що 01.03.2022 року в с. Халявин Чернігівського району, Чернігівської області військовослужбовець ЗС РФ із погрозою застосування вогнепальної зброї заволодів його золотим ланцюжком та хрестиком (а.п. 66);

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 14.05.2022 року та фототаблиці до нього, згідно з яким потерпілий ОСОБА_6 на фото № 2 впізнав військовослужбовця зс рф, на рюкзаку якого була бірка з наліпкою та прізвищем « ОСОБА_12 », який 01.03.2022 погрожуючи автоматом, заволодів його золотим ланцюжком та хрестиком. Згідно із довідкою до протоколу, на фотознімку № 2 зображений військовополонений Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_4 (а.с.68-70);

- висновком експерта за результатами проведення судової товарознавчої експертизи № 1122/22-24 від 19.07.2022, згідно з яким ринкова вартість шийного ланцюжка, виготовленого з металу на основі золота 585 проби, розміром 55, вагою 7,35 г, плетіння «бісмарк», з урахуванням зносу станом на 01.03.2022, складає 19089 грн 30 коп. Ринкова вартість хрестика, виготовленого з металу на основі золота 585 проби, вагою 2,70 г, у вигляді двох накладок хрестоподібної форми та третьої накладки у вигляді розп`яття Ісуса Христа, з урахуванням зносу станом на 01.03.2022, складає 6362 грн 15 коп (а.с.75-77)

- протоколом слідчого експерименту з участю підозрюваного ОСОБА_4 та відеозаписом до нього, при перегляді якого підозрюваний розповів та показав при яких обставинах він заволодів речами потерпілого (а.с.93).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставинами, що пом`якшують покарання є: визнання вини, щире каяття та активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення.

Обставинами, що обтяжують покарання: не встановлено.

Різне

ОСОБА_4, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді 8 років 6 місяців позбавлення волі.

34. ВИРОК

Києво-Святошинський районний суд Київської області

Категорія справи № 369/9950/22

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 30.11.2022. Зареєстровано: 30.11.2022.

Забезпечено надання загального доступу: 17.01.2023.

Дата набрання законної сили: 19.12.2022

Номер судового провадження: 1-кп/369/2032/22

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022140000000057

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107577110

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

застосування фізичного тп психічного насильства, погрожуючи вогнепальною зброєю особам

Суб'єкти:

ОСОБА_6, уродженця Читинської області, російська федерація, громадянина рф, військовослужбовця, який зареєстрований та фактично проживає за адресою: АДРЕСА_1 , рф, та

ОСОБА_7, ІНФОРМАЦІЯ_2, уродженця м. Улан-Уде, республіка Бурятія, російська федерація, громадянина рф, військовослужбовця, який

зареєстрований та фактично проживає за адресою: АДРЕСА_2.

Наслідки, шкода:

незаконно заволодів грішми ОСОБА_5 в сумі 43 тисячі доларів США та ОСОБА_9 і його дружини ОСОБА_19 в сумі 17 тисяч доларів США., а загалом у сумі 60 тисяч доларів США (що по курсу Національного Банку України на день вчинення становив 29,25 гривень до долара США, тобто в загальній сумі 1755000 гривень), а також ювелірними виробами із золота, загальною вартістю 200000 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

- відомості до ЄРДР були внесені за заявою ОСОБА_5 від 21.03.2022, після чого відібрані пояснення у заявниці, а також ОСОБА_13 та ОСОБА_14, які перебувають в Австрії.

Також було проведено радіотехнічне обстеження, за результатами кого встановлено базові станції операторів рухомого (мобільного) зв`язку, а також отримано відомості про причетність військовослужбовців ОСОБА_32 та ОСОБА_33 до злочинів проти цивільного населення, з`ясовано номери мобільних телефонів, якими вони користувались з прив`язкою до місцевості, в якій вони перебували в Бучанському районі Київської області.

Відповідно до рапорту від 14.04.2022 року старшого оперуповноваженого УСР у Львівській області ДСР НП України капітана поліції ОСОБА_34 оперативним шляхом було отримано інформацію, що в період часу з 01.03.2022 по 03.03.2022 на території с. Бузова Бучанського району перебували наступні військовослужбовці: ОСОБА_35, ОСОБА_36, ОСОБА_37, ОСОБА_38, ОСОБА_39, ОСОБА_40, ОСОБА_41, ОСОБА_42, ОСОБА_43, ОСОБА_44, ОСОБА_45, ОСОБА_46, ОСОБА_47.

Після чого за участю ОСОБА_13 було проведено впізнання за фотознімками, під час якого остання впізнала військовослужбовця російської федерації ОСОБА_33 , з яким безпосередньо спілкувалась під час перебування в будинку по АДРЕСА_3 з першого по третє березня 2022 року, ОСОБА_25 більше за всіх проводив допити та займався збором інформації, під час спілкування знімав маску, яка була одягнена у нього на голову, а також військовослужбовця рф ОСОБА_32, який обшукував цивільних.

Також впізнання за фотознімками було проведено за участю ОСОБА_5 , під час якого вона впізнала військовослужбовця російської федерації ОСОБА_33 , який ІНФОРМАЦІЯ_13 наставив на неї та її родину зброю, погрожував їм, надавав вказівки іншим військовослужбовцям російської федерації, а також військовослужбовця рф ОСОБА_32, який 01.03.2022 наставив зброю на цивільних та перевіряв їхні мобільні телефони.

В подальшому, було встановлені соціальні зв`язки ОСОБА_32 та ОСОБА_33, а також Службою Безпеки України зібрано докази того, що в період з 01.03.2022 по 03.03.2022 територія громади с. Бузова Бучанського району Київської області перебувала під контролем 5-ї окремої танкової бригади НОМЕР_2 загальновійськової армії Східного військового округу Сухупотних військ ЗС рф, зокрема військовослужбовців 3 мотострілкової роти, що входила до складу 3 БтГР, в якій перебував молодший солдат ОСОБА_6 , ІНФОРМАЦІЯ_14 , паспорт громадянина рф НОМЕР_3 .

Під час огляду будинку та прилеглої території по АДРЕСА_3, проведеного 20.09.2022, з`ясовано, що він має пробитий фасад та дах, вибиті вікна, зруйновану огорожу, навколо будинку встановлені таблички про мінування території.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що відповідно до ст. 66 КК України пом`якшують, покарання, не встановлено. Обставиною, що відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 67 КК України суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо малолітньої дитини або у присутності дитини.

Різне

ОСОБА_6, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого. 1 ст. 438 КК України, і призначити йому покарання у виді 12 (дванадцяти) років позбавлення волі.

ОСОБА_7, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого. 1 ст. 438 КК України, і призначити йому покарання у виді 12 (дванадцяти) років позбавлення волі.

35. ВИРОК

Деснянський районний суд міста Чернігова

Категорія справи № 750/2891/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 08.08.2022. Зареєстровано: 08.08.2022.

Забезпечено надання загального доступу: 09.08.2022.

Дата набрання законної сили: 02.11.2022

Результат оскарження 02.11.2022 Чернігівський апеляційний суд: залишено без змін вирок суду першої інстанції

Номер судового провадження: 1-кп/750/204/22

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022270000000042

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/105614689

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

Громадянин України та ТОВ «ФОРЕСТ-3».

Засоби, знаряддя:

зарядив танкову гармату осколково-фугасним снарядом калібру 125 мм та натиснув кнопку на відкриття вогню, здійснивши прицільний постріл з танку Т-72Б, бортовий номер НОМЕР_4 по багатоповерховому житловому будинку АДРЕСА_3.

Суб'єкти:

ОСОБА_11, уродженця с. Новословянка, Кемеровської області Російської Федерації, громадянина Російської Федерації, раніше не судимого, проживаючого за адресою: АДРЕСА_1, який є військовослужбовем Збройних сил Російської Федерації старший сержант, проходив військову службу у військовій частині НОМЕР_1 НОМЕР_2 окремої гвардійської мотострілецької бригади у складі НОМЕР_3 загальновійськової армії РФ, яка дислокується за адресою: АДРЕСА_2, на посаді командира танка.

Наслідки, шкода:

заподіяно матеріальних збитків на суму 918 662,45 (дев`ятсот вісімнадцять тисяч шістсот шістдесят дві) грн 45 коп. внаслідок пошкодження квартир

АДРЕСА_5, АДРЕСА_5, а також технічного поверху, розташованого над квартирою АДРЕСА_6, у тому числі: квартири АДРЕСА_5 208752,45 грн та технічного поверху, розташованого над квартирою121-а 264363,71 грн, власником яких є ТОВ «ФОРЕСТ-3», а також квартири 121-а 445546,29 грн, яка на праві власності належить ОСОБА_13.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і цивільних позивачів, свідків, а також:

- протоколом огляду місця події від 19.05.2022, проведеного за участі судових експертів в розташованій на 10-му поверсі квартирі АДРЕСА_6 , де виявлено та вилучено предмети та уламки, схожі на частини 125 мм танкового боєприпасу;

- протоколом огляду місця події від 19.05.2022 на проїжджій частині біля перехрестя АДРЕСА_8 та АДРЕСА_9, де на відстані 22 м від паркану житлового будинку по АДРЕСА_7 на зустрічній смузі з лівого боку в бік АДРЕСА_10 знаходиться обгорілий та пошкоджений вибухом танк Т-72 російського виробництва. На протилежному боці від напрямку руху танка в зоні видимості по АДРЕСА_3 розташований одинадцятиповерховий багатоквартирний будинок, будь-які інші споруди між ним та танком відсутні. Між 9-м та 11-м поверхами зазначеного будинку з боку, де знаходиться танк, маються пошкодження у вигляді відсутності стіни однієї з квартир на 10-му поверсі та частково зруйнованих стін, віконних рам квартир дев`ятого та десятого поверху, що розташовані поруч, частково зруйнованого міжповерхового перекриття між 10-м та 11-м поверхом;

- протоколом огляду місця події від 21.05.2022, проведеного за участі головного сержанта взводу управління артилерійського дивізіону в/ч НОМЕР_6, де за допомогою дальноміра КТД-22А встановлено відстань від танка до будинку, а саме, 253,2 метра. Застосувавши перископічну артилерійську бусоль ПАБ-2М № Ш885, встановлено кут підйому ствола танка, що відповідає висоті виявленого ураження між дев`ятим та одинадцятим поверхом багатоквартирного житлового будинку по АДРЕСА_3, який становить 7 градусів;

- висновком експерта № 14491/14492/22-42/812/22-24 від 07.06.2022 встановлено, що розмір матеріальних збитків, заподіяних внаслідок пошкодження квартири АДРЕСА_5, квартири АДРЕСА_5 та технічного поверху над квартирою АДРЕСА_6, у результаті збройної агресії становить 918662,45 (дев`ятсот вісімнадцять тисяч шістсот шістдесят дві) гривні 45 копійок, у тому числі: квартири АДРЕСА_5 – 208 752,45 грн; квартири АДРЕСА_5 – 445 546,29 грн; приміщення техповерху над квартирою АДРЕСА_5 – 264 363,71 грн;

- висновком експерта № СЕ-19/125-22/2918-ВТХ від 03.06.2022,

відповідно до якого у квартирі АДРЕСА_6, мав місце вибух осколково-фугасного пострілу типу ЗВОФ36, який відноситься до категорії боєприпасів. Пошкодження навколишньої обстановки, зафіксовані у протоколі огляду місця події від 19.05.2022, спричинені вибухом цього боєприпасу, а вилучені об`єкти у кількості 9 шт. є частинами боєприпасу, а саме 125-мм осколково-фугасним пострілом типу ЗВОФ36.

-протоколом слідчого експерименту від 27.05.2022, де обвинувачений розповів та на місці події показав напрям руху колони із 4-5 танків, в якій він рухався, зі сторони с. Товстоліс в бік багатоповерхівок в районі вул. Кільцевої; перехрестя, куди виїхав танк та зупинився; місце, звідки було проведено постріл по багатоповерховому будинку, та при яких обставинах. Також обвинувачений вказав напрямок, в якому він з командиром відповзали після загорання танка, домогосподарство, в якому вони переховувалися.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обираючи вид та міру покарання, суд враховує ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного, обставини, що пом`якшують його покарання, а саме, щире каяття, активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення, та відсутність обтяжуючих покарання обвинуваченого обставин.

Різне

ОСОБА_11 визнати винуватим за ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання у виді 10 (десяти) років позбавлення волі.

36. ВИРОК

Солом`янський районний суд міста Києва

Категорія справи № 760/6123/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 18.10.2022. Зареєстровано: 19.10.2022.
Забезпечено надання загального доступу: 17.01.2023.
Дата набрання законної сили: 26.10.2022
Номер судового провадження: 1-кп/760/2080/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022111130000615
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/106808179

Стаття КК України:

ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування зброї.

Суб'єкти:

ОСОБА_5, військовослужбовець ЗС РФ, лейтенант, який обіймає посаду заступника командира роти по озброєнню військової частини ЗС РФ № НОМЕР_1.

Наслідки, шкода:

- вилучені мобільний телефон «Bravis», бензиновий генератор «Edon ED-PT 3300 3/3 kW» та 10 бетонних плит розміром 100х100 см., в результаті чого, відповідно до висновку судової товарознавчої експертизи, було завдано потерпілому матеріальної шкоди на суму 12586, 67 грн;

- завдано матеріальної шкоди внаслідок знищення танком РФ його автомобіля «Volkswagen» моделі «Caddy» д.н.з. НОМЕР_2 сума якого, згідно з висновком судової автотоварознавчої експертизи, становить 128 140 грн. і також пошкоджено будинок та господарська споруда.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілого та свідків, а також:

- даними протоколу огляду подвір`я потерпілого ОСОБА_6 у

АДРЕСА_2 з фототаблицями (а.с. 81- 86);

-даними протоколу пред`явлення особи до впізнання, згідно з якими потерпілий на фото №2 впізнав ОСОБА_5 (а.с. 88-90);

- даними протоколу пред`явлення особи до впізнання, згідно з якими свідок ОСОБА_10 на фото №4 впізнала ОСОБА_5 (а.с. 91-93);

- даними протоколу огляду смартфону з перепискою ОСОБА_5 зі свідком ОСОБА_7 з погрозами на її адресу (а.с .94-99);

- протоколом огляду сторінки в соціальній мережі «ВКонтакте», користувачем яких ймовірно є дружина ОСОБА_5, де на фото №1 зображені ОСОБА_5 у військовій офіцерській формі та його дружина ОСОБА_13 (а.с. 100);

- висновками судової товарознавчої експертизи № СЕ-19/111-22/13686-ТВ від 12.05.2022 з фототаблицею, згідно з якими ринкова вартість телефону потерпілого станом на березень 2022 року складала 386,67 грн.; ринкова вартість бензинового генератора станом на березень 2022 року складала 10000 грн. та ринкова вартість бетонної тротуарної плити П-1 розміром 100*100 см. станом на березень 2022 року складала 200 грн. (а.с. 118-122);

- висновками судової транспортно-товарознавчої експертизи № СЕ-19/111/22/13683-АВ від 10.05.2022, згідно з якими середня ринкова ціна бувшого у використанні легкового автомобіля «Фольксваген Кадді», 2005 року випуску, становила 128140,00 грн. (а.с. 125-128).

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Обставин, що обтяжують або пом’якшують покарання – не встановлено.

Різне

ОСОБА_5 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч.1 ст.438 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі строком на 9 (дев`ять) років.

37. ВИРОК

Бобровицький районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 729/574/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 24.11.2022. Зареєстровано: 24.11.2022.
Забезпечено надання загального доступу: 18.01.2023.
Дата набрання законної сили: 27.12.2022
Номер судового провадження: 1-кп/729/81/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022270300000267
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107481395

Стаття КК України:

ч.1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування зброї та фізичної сили.

Суб'єкти:

військовослужбовця Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_6 , який проходив військову службу у військовій частині № НОМЕР_1 в складі НОМЕР_2 окремої гвардійської мотострілкової бригади, яка дислокується в АДРЕСА_1.

Наслідки, шкода:

заволоділи мобільними телефонами, вартістю 7482,75 грн. та 2624,25 грн.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

- протоколом огляду місця події від 02.04.2022, проведеного в присутності понятих в АДРЕСА_2 , де в одній з кімнат у стіні виявлено отвір,

який зі слів потерпілої утворився від пострілу з пістолета військовослужбовцем рф 28.03.2022;

- протоколом огляду місця події від 02.04.2022, проведеного в присутності понятих за участі свідка ОСОБА_9 в АДРЕСА_3, де на території господарства знаходиться погріб, із якого свідок ОСОБА_9 звільнила потерпілу ОСОБА_4 після відходу із села військ рф;

- протоколом слідчого експерименту від 08.06.2022, де потерпіла розповіла обставини її викрадення і викрадення з будинку матеріальних цінностей за адресою АДРЕСА_2 та на місці події, в АДРЕСА_3, показала де та в яких умовах її утримували;

- протоколом пред`явлення особи для впізнання за фотознімками від 21.05.2022, де потерпіла вказала на фото особи під №1, яка, разом із іншими військовослужбовцями рф, заволоділа належними їй матеріальними цінностями та незаконно позбавила її волі і утримувала на протязі трьох днів у неналежних умовах. На фото під №1 зображений ОСОБА_6, ІНФОРМАЦІЯ_1;

- протоколом пред`явленняособи длявпізнання зафотознімками від 21.05.2022, де ОСОБА_8, яка перебуваларазом потерпілоюв будинку АДРЕСА_4, коли до будинку зайшли військовослужбовці рф, вказала на фото особи під №3, яка викрала потерпілу. На фото під №3 зображена ОСОБА_6, ІНФОРМАЦІЯ_1;

- висновком експерта № СЕ-19/125-22/4868-ТВ від 27.07.2022, яким встановлено, що вартість мобільних телефонів, викрадених у потерпілої ОСОБА_4 28.03.2022, становить 7482,75 гривень та 2624,25 гривень;

- протоколом оглядусторінки всоціальній мережі«Вконтакте» від 03.08.2022, згідно якоговстановлено,що ОСОБА_6, активно ведесторінку зтравня 2022року таз дописів,які містятьсяна сторінціможна зробитивисновок,що останнійє військовослужбовцем в/ч НОМЕР_1 АДРЕСА_5 та брав участь у спецоперації на території України.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обираючи вид та міру покарання ОСОБА_6 , суд враховує ступінь тяжкості вчиненого злочину, який є особливо тяжким, особу винного, відсутність обставин, що пом`якшують покарання обвинуваченого, наявність обставини, що його обтяжує, а саме, вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою.

Різне

ОСОБА_6 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення (злочину) передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України та призначити йому покарання у виді 10 (десяти) років позбавлення волі.

38. ВИРОК

Подільський районний суд міста Києва

Категорія справи №758/14216/21:
Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 23.12.2022. Зареєстровано: 24.12.2022.
Забезпечено надання загального доступу: 27.12.2022.
Дата набрання законної сили: 19.01.2023
Номер судового провадження: 1-кп/758/762/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 42015010000000006

Стаття КК України:

ч.1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України, що є цивільною особою.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування зброї, погроза та застосування фізичної сили.

Суб'єкти:

ОСОБА_3 і ОСОБА_4 як колишні працівники Служби безпеки України, які були працевлаштовані в «УФСБ російської федерації по Республіці Крим та м. Севастополь».

Наслідки, шкода:

спричинено потерпілому такі ушкодження: закритий перелом лівої ліктьової кістки, синець на повіках правового ока; описані ушкодження заподіяно тупим предметом; перелом лівої ліктьової кістки відноситься до тілесних ушкоджень середньої тяжкості, синець на повіках правого ока відноситься до категорії легких тілесних ушкоджень; характер та локалізація тілесних ушкоджень не виключають їх виникнення за обставин зазначених потерпілим.

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих і свідків, а також:

Згідно з протоколом проведення слідчого експерименту від 14.08.2019 потерпілий ОСОБА_8 детально продемонстрував механізм завдання та локалізацію ударів та застосування до нього обвинуваченими інших насильницьких дій.

Відповідно до висновку судово-медичного експерта КЗ ЛОР «Київське обласне бюро судово-медичної експертизи» від 04.10.2019 № 465/д при вивченні медичної документації ОСОБА_8 знайдено наступні ушкодження: закритий перелом лівої ліктьової кістки, синець на повіках правового ока; описані ушкодження заподіяно тупим предметом; перелом лівої ліктьової кістки відноситься до тілесних ушкоджень середньої тяжкості, синець на повіках правого ока відноситься до категорії легких тілесних ушкоджень; характер та локалізація тілесних ушкоджень не виключають їх виникнення за обставин зазначених потерпілим.

Згідно з висновком комісійної комплексної судово психолого-психіатричної експертизи ДУ «Центр психічного здоров`я і моніторингу наркотиків та алкоголю МОЗ України» від 12.09.2019 № 110 ОСОБА_8 до скоєння щодо нього протиправних дій на будь-який психічний розлад не страждав; в період скоєння відносно нього протиправних дій потерпілий виявляв ознаки психічного розладу – Розлад адаптації у формі пролонгованої змішаної тривожно-депресивної реакції на важкий стрес, який перебуває в прямому причинному зв`язку з перенесеними ним тортурами; ОСОБА_8 в період після звільнення з полону переніс психічний розлад – Посттравматичний стресовий розлад, проте, в теперішній час не виявляє ознак будь-якого психічного розладу; ОСОБА_8 з урахуванням рівня свого психічного розвитку, вікових та індивідуальних психологічних особливостей, під час скоєння відносно нього протиправних дій, міг розуміти характер і значення скоєних відносно нього дій та здійснювати опір в рамках особистісних ресурсів; ОСОБА_8 в період скоєння відносно нього протиправних дій, а також з урахуванням умов ситуації правопорушення, міг правильно сприймати обставини, що мають значення для справи та може давати про дані обставини відповідні показання; ситуація, яка склалася

внаслідок скоєння відносно ОСОБА_8 протиправних дій, є для нього психотравмуючою, обумовила негативні зміни фізичної та психоемоційної сфер його особистості, викликала появу негативних психологічних переживань, тобто заподіяла йому моральні страждання; ОСОБА_8 не виявляє ознак підвищеної схильності до навіювання, фантазування чи перекручення фактів; ОСОБА_8 за своїм психічним станом може брати участь у слідчому процесі та судових засіданнях.

З досліджених в судовому засіданні копій документів, складених представниками окупаційних органів, вбачається, що ОСОБА_8 притягувався до кримінальної відповідальності за події, які відбулися в лютому 2014 у м. Києві. При цьому, факт затримання ОСОБА_8 працівниками фсб 05.02.2014 не визнається.

Згідно з листом Департаменту контррозвідки СБ України від 26.08.2021 № 2/2/2-7774нт на виконання доручення у кримінальному провадженні надано відомості щодо військовослужбовців ОСОБА_3 та ОСОБА_4 , які зрадивши військовій присязі перейшли на бік окупантів з подальшим працевлаштуванням до незаконно створених правоохоронних органів та ТОТ АР Крим.

Згідно з архівною випискою з наказу Голови СБУ № 872-ос від 25.04.2014 ОСОБА_3 звільнений з посади старшого оперуповноваженого ГУСБ України в Автономній Республіці Крим (через службову невідповідність) із зняттям з військового обліку.

Згідно з архівною випискою з наказу Голови СБУ № 872-ос від 25.04.2014 ОСОБА_4 звільнений з посади старшого оперуповноваженого ГУСБ України в Автономній Республіці Крим (через службову невідповідність) із зняттям з військового обліку.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

При призначенні покарання обвинуваченим на підставі ст.ст.65-67 КК України суд враховує ступінь тяжкості злочину, який згідно із ст.12 КК України, є особливо тяжким злочином та проти миру безпеки людства та міжнародного правопорядку, характер та ступінь його участі як співучасника, особу обвинуваченого, який раніше не судимий, має постійне місце проживання, що обставиною, яка обтяжує вину є вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб; відповідно до принципу індивідуалізації покарання, суд дійшов висновку про необхідність призначення покарання в межах санкції статті, за якою кваліфіковано його дії у вигляді позбавлення волі.

Різне

ОСОБА_3, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України і призначити покарання у виді 10 (десяти) років позбавлення волі та відповідно до ст. 54 КК України з позбавленням військового звання – капітан.

ОСОБА_4, визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України і призначити покарання у виді 9 (дев`яти) років позбавлення волі та відповідно до ст 54 КК України з позбавленням військового звання – майор.

39. ВИРОК

Котелевський районний суд Полтавської області

Категорія справи № 535/2100/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 26.12.2022. Зареєстровано: 26.12.2022.

Забезпечено надання загального доступу: 27.12.2022.

Дата набрання законної сили: 26.01.2023

Номер судового провадження: 1-кп/535/220/22

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 22022220000001182

Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108069837

Стаття КК України:

ч. 1 ст.28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадянин України.

Засоби, знаряддя

–

Суб'єкти:

ОСОБА_4, перебуваючи на території тимчасово окупованої території м. Макіївка Донецької області, 23.02.2022 був призваний під час загальної мобілізації до так званої армії «ДНР» для проходження військової служби зі зброєю та участі у проведенні бойових дій проти України на боці РФ.

Наслідки, шкода:

вчинив викрадення особистих речей та дорогоцінних прикрас, а саме: ноутбуку «Lenovo», придбаний у 2013 році; срібного браслета «Pandora» з бусинами та декоративним камінням «Swarovsky»; ??двох золотих обручок; золотого ланцюжка плетіння «Бісмарк»; золотих сережок; колекції старовинних монет Російської імперії та СРСР, які належали громадянам України ОСОБА_6 та ОСОБА_7, чим здійснив пограбування майна цивільної особи.

Методика розслідування (доказова інформація)

Допитаний у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_4 свою винуватість у висунутому обвинуваченні визнав повністю, дав показання, згідно з якими він, перебуваючи на території тимчасово окупованої території м. Макіївка Донецької області, 23.02.2022 був призваний під час загальної мобілізації до так званої армії «ДНР» для проходження військової служби зі зброєю та участі у проведенні бойових дій проти України на боці РФ та у березні 2022 року безпосередньо приймав участь у бойових діях проти Збройних Сил України. На початку березня 2022 року (це може бути 4-5 березня), перебуваючи у селі Руські Тишки Харківського району Харківської області, яке на той час перебувало під контролем військовослужбовців ЗС РФ, отримав наказ від особи зі складу 25-ої мотострілецької бригади ЗС РФ на проникнення до будинку АДРЕСА_2 з метою встановлення обставин передачі Збройним Силам України власником будинку Козаком Олександром координат розташування ЗС РФ. 05.03.2022 близько 11 год. 00 хв. під час виконання вищезазначеного наказу, у нього виник намір, реалізуючи який спільно з військовослужбовцями НОМЕР_1 мотострілецької бригади ЗС РФ, маючи на меті як безумовне виконання наказу так і намір особистого збагачення за рахунок чужого майна, проник до приватного будинку в АДРЕСА_3, де здійснив грабіж особистих речей та дорогоцінних прикрас, а саме: ??ноутбуку «Lenovo», срібного браслета «Pandora»; ??двох золотих обручок; ??золотого ланцюжка плетіння; ??золотих сережок; колекції старовинних монет Російської імперії та СРСР, загальна вартість яких може становити 393540,00 грн, які належали цивільним особам ОСОБА_8 та

ОСОБА_9 . Він розумів, що вищезазначені викрадені речі не можуть бути використані для досягнення воєнної мети, що вони належать цивільним особам, та що він порушив закони і звичаї війни про захист цивільного населення під час війни, після чого з місця вчинення злочину пішов, викрадене майно вирішив передати військовослужбовцям ЗС РФ. Про незаконність своїх дій знає, у скоєному щиро розкаюється.

Враховуючи, що учасники судового провадження, визнали недоцільним дослідження доказів стосовно обставин вчинення кримінального правопорушення, які ніким не оспорюються, при цьому судом з`ясовано, що обвинувачений та інші учасники судового провадження правильно розуміють зміст цих обставин і немає сумнівів у добровільності та істинності їх позиції, а також їм роз`яснено, що вони у такому випадку позбавляються права оскаржувати ці обставини в апеляційному порядку, суд розглянув кримінальне провадження за правилами, передбаченими ч. 3 ст. 349 КПК України, обмежившись дослідженням обставин провадження допитом обвинуваченого ОСОБА_4.

Таким чином, винуватість обвинуваченого ОСОБА_4 у висунутому йому обвинуваченні суд вважає доведеною та кваліфікує його дії: за ч. 1 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України, як порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов`язковість яких надана Верховною Радою України, вчинене групою осіб.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);
- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;
- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;
- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;
- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;
- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом’якшують покарання

Відповідно до ст. 66 КК України суд визнає обставинами, які пом`якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_4 , щире каяття та активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення.

Обставин, які обтяжують покарання обвинуваченого відповідно до ст. 67 КК України, судом не встановлено.

Різне

ОСОБА_4 визнати винуватим у пред`явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, та призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк дев`ять років.

40. ВИРОК

Бобровицький районний суд Чернігівської області

Категорія справи № 729/592/22:

Кримінальні справи (з 01.01.2019); Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; Воєнні злочини.

Надіслано судом: 25.11.2022. Зареєстровано: 25.11.2022.
Забезпечено надання загального доступу: 17.01.2023.
Дата набрання законної сили: 27.12.2022
Номер судового провадження: 1-кп/729/85/22
Номер кримінального провадження в ЄРДР: 12022270300000525
Посилання: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107503138

Стаття КК України:

ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 ККУ.

Потерпілий, цивільний позивач:

громадяни України, що є цивільними особами.

Засоби, знаряддя:

погроза застосування зброї, погроза та застосування фізичної сили.

Суб'єкти:

ОСОБА_3, уродженця та жителя АДРЕСА_1, громадянина російської федерації, військовослужбовця 385-ї гвардійської артилерійської бригади 2-ї Загальновійськової армії збройних сил російської федерації (в/ч НОМЕР).

Наслідки, шкода:

фізичне та психічне насильство, пов`язане зі спричиненням фізичних та психічних страждань

Методика розслідування (доказова інформація):

показаннями потерпілих та свідків, а також:

- протоколом огляду місця події від 03.06.2022 проведеного в АДРЕСА_2 в ході проведення якого зафіксовано загальне розташування в кімнатах будинку предметів домашнього побуту, а також в приміщенні коридору житлового будинку на підлозі було виявлено та вилучено стріляну гільзу калібру 5,45 мм. з маркуванням «17» та «94», а також спортивні брюки сірого кольору, які знаходилися на ліжку в залі №2;

- протоколами допиту неповнолітньої потерпілої ОСОБА_7 та потерпілої ОСОБА_9 з доданими до них флеш накопичувачем «MiBrand microSD» 16 гб., відео з якого переглянуте в судовому засіданні;

- протоколами пред`явленняособи длявпізнання пофотознімках тадодатками доних від 04.06.2022, згідно з якими потерпілі: ОСОБА_10, ОСОБА_9, ОСОБА_7, ОСОБА_5, ОСОБА_11 впізнали на фото № 1 чоловіка, який 15.03.2022 близько 15 год. разом з іншим військовослужбовцем, який вчиняв сексуальне насильство відносно неповнолітньої, перебував в господарстві по АДРЕСА_2. Ним виявився ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1, якого вони впізнали за рисами обличчя, формою очей, носа та губ;

- аналітичним профілем сторінок в соціальних мережах, в тому числі «Вконтакте», з якого вбачається, що ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1, проживає в АДРЕСА_1, та є військовослужбовцем рф;

- результатами виконання доручення прокурора, проведеного 2 відділом ГВ КР УСБ України в Чернігівській області 27.06.2022, в ході якого було встановлено, що ОСОБА_3 проходив військову службу у військовій частині НОМЕР_1 зс рф, встановлено номер телефону, яким він користувався під час перебування на окупованій території в Чернігівській області, а також встановлено дані його рідного брата, ОСОБА_3 та батька, ОСОБА_20;

- відповіддю військової частини НОМЕР_2 на запит прокурора згідно з якою в АДРЕСА_3 були розташовані підрозділи різних військових частин, в тому числі 385-ї гвардійської артилерійської бригади 2-ї Загальновійськової армії збройних сил російської федерації, до складу якої входить в/ч НОМЕР_1;

- повідомленням управління карного розшуку ГУНП в Чернігівській області від 22.06.2022, в якому вказано, що ОСОБА_3 наприкінці березня НОМЕР_3 у складі військової частини залишив територію Чернігівської області та станом на 22.06.2022 у складі збройних сил рф приймає участь у бойових діях та перебуває на тимчасово окупованій території України;

- постановою від 11.08.2022 про виділення з матеріалів кримінального провадження № 12022270300000525 від 03.06.2022 в окреме провадження матеріали досудового розслідування щодо вчинення невстановленою особою кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст.438 ККУ.

Посилання на міжнародні акти, ЄСПЛ:

- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п. п. 1, 3 Висновку 300 (2022);

- Парламентська Асамблея Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п. п. 17, 18;

- Наказ Міжнародного Суду ООН від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти РФ та ін.)»;

- Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949;

- Конвенції «Про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907;

- Рішення Апеляційної палати Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії у справі «The Prosecutor v. Dusko Tadic» від 02.10.1995.

Обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання

Обставин, які пом`якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_3 відповідно до ст. 66 КК України не встановлено.

Обставинами, які обтяжують покарання обвинуваченого ОСОБА_3 відповідно до ст. 67 КК України є вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою, вчинення кримінального правопорушення щодо малолітньої дитини.

Різне

ОСОБА_3 визнати винуватим за2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України і призначити йому покарання у виді 11 (одинадцяти) років позбавлення волі.

Для нотаток

Навчальне видання

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ, МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Навчальний посібник

Колектив авторів

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
В. В. Шаблистого

Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Коректор *М. С. Касян*

Підп. до друку 19.12.2025. Формат 60×84/16. Гарнітура – Times New Roman.
Папір офісний. Друк – цифровий. Ум.-друк. арк.18,14. Обл.-вид. арк. 19,50.
Наклад – 25 прим. Зам. № 16/25-нп

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців ДК № 8112 від 13.06.2024